

PROTESTÁNS VITAIRATOK MÉLIUS IDEJÉBŐL.

KANYARÓ FERENCZTŐL.

Mélius öt, Basilius három, Károli Péter, Thordai Sándor András és Csázmai István egy-egy művéről talál az olvasó az alábbi sorokban értesítést. A protestáns hitújításnak oly nevezetes alakjai ezek mindannyian, hogy örömmel kell fogadnunk, ha bármi csekély új adat is kerül napfényre homályba borúlt életük munkásságáról. Nem szabad szem elől tévesztenünk a legnagyobb magyar bibliografusnak örök-igaz szavait:

»Meg vagyok győződve, hogy egy-egy XVI. és XVII. századi munka, melylyel őseink az Európát akkor foglalkoztató szellemi küzdelemben tevékeny részt vettek, a magyar név becsületét a művelt világ előtt nem kevésbé emeli, mint az általuk ugyanakkor a szabadság és nemzetiség érdekében vívott egy-egy ütközet véres dicsősége.«¹

A felsorolt írókat elég behatón ismerteti Bodnár Zsigmond új adatokban gazdag irodalomtörténete és Beöthy Zsoltnak nem kevésbé jeles irodalomtörténeti vállalata. Mi csak egy-két jellemző vonást szándékozunk közölni munkáiknál kevésbé ismert életükről.

A protestáns hitújítás legérdekesb alakja, *Mélius Péter*, Dunántúl született 1530 táján Horhi nevű elpusztult faluban. Születése helyét és származását világosan előnkbe tárják nevei (Somogyi Péter, Horhi Ihász vagy Juhász vagy Mélius Péter) melyeket, Kálvinhoz hasonlóan, elég változatosan használt. Mélius avagy »Ihász Péter Somogyi fiú de Horhi« nemzetsége vérszerinti rokonságban állt az egyik Bornemisza családdal, mi nemesi voltuk mellett bizonyít. Bár a török nem igen szenvedte meg a magyar nemeseket, rokonai mégis ott maradtak Buda és Pécs

¹ Szabó Károly, Régi Magyar Könyvtár. Előszó, XIV. l.

eleste után is falusi jószágukon, mely körülmény szegénységük mellett tanúskodik.¹

Gyermekségét és első tanuló éveit a sokat ígérő ifjú szülei házában vagy a közel Zalavidék valamelyik jobb nevű iskolájában töltötte. Legalább ide látszanak mutatni a munkájában itt-ott található egyes vonatkozások, visszaemlékezések a szülőföldével szomszédos vidékre. Arany Tamás 14-dik eretneksége ellen például így érvel: »A *Szalaiak* a zebben hordozzák a sos kenyér belt, mert tudgyac, hogy a kortsomán be töric a feiet avagy artzul uagiac. De azért nem . . . a sos kenyér bel oka, hogy a kortsomán valakic sebben essenec.«² »*Az Első Kirali Könyv*« 152. levelén pedig ezeket olvassuk: »A Sykim Sidoul magas fákat iegiez, ackinek leuele, gyümölcze mint a füge, de keserü: Faia oly nagy magas, mint az Eper fánac, mint egy nagy diofa. Sok termett Sido országba Jerusalem körniül, *mint Szalába a vad czeresznie*, és mint a vad körtwély a *Debreczeni erdön*, oly soc volt Jerusalem körniül.« Ugyanott »*Az Masodik Kirali Könyv*« 217-ik levelén *Bata* neki Magyarországon az első búcsújáró hely, azután a felvidéki Szepes következik s végül ugyan ezen irányban a külföldi Csesztákót (Censtochau) és Compostellát emlegeti. Mindezek már a dunántúli vidéken kifejlett észjárásra és emlékező tehetségre vallanak.

Nem áll tehát az, a mit sokan oly szívesen elhitetnek, hogy a nagy Mélius az ő tudós nevelődését a debreczeni főiskolának köszönheti. Még felsőbb tanulmányait is valószínűleg a Dunántúl végezte. E mellett bizonyít az, hogy törökül megtanúlhatott, a mi inkább ifjú- mint gyermekkorában történhetett. Míg Debreczenben ritkán láttak pogányt, addig Pécsen, Vörösmarton és Tolnán benn a városban, a kereszténnyel itt-ott vegyesen lakott a török. Mind a három helyen virágzó iskola állt fenn a XVI. század közepén. Tóth Ferencz szerint Mélius a legközelebb eső Tolnán tanult.³ Innen ment volna 1556-ban, immár érett észszel, Wittenbergbe, hol október 26-án iratkozott az egyetem anyakönyvébe s félév múlva már a magyar tanulók szeniorának választ-

¹ Lásd Velics, Kincstári defterek. I. k.

² Aran Tamás Tévelgési. 87. l.

³ Protest. ekleziák hist., 39—40. és 52. l. Zoványi, Tanulmányok,

ják. 1557 végén a hatalmas Enyingi Török János pártfogását fogadja el s 1558-tól fogva Debreczenben látjuk, hol kegyes földesurának megelégedésére tölti be az iskolában tanítói és az egyházban lelkeszi hivatalát.

Talán ekkor, e kitüntető állásban vonta magára figyelmét Szegedi Kis Istvánnak, korában a legnagyobb magyar protestáns hittudósnak, a kivel Skarica tudósítása szerint hittani álláspontja felől többrendbeli vitázó iratot váltott. Szegedi végre is meggyőzte az ifjú pásztor s Mélius elhagyta Luther nyáját és Kálvin kicsiny táborához szegődött.

Debreczenben, a nagy magyar alföld e gazdag és tekintélyes városában már ekkor meg volt szilárdulva a reformáció a nép közt, és pedig határozottan Lutheres irányzattal. 1556-ban még elűzték oltárromboló papjaikat, köztük Kálmáncsehit; de a ki utóbb elbetegesedve s az erdélyi heves hitharczokban megtörve izmét viszszahúzódott hozzájuk. Mélius az elhalt Kálmáncsehi örökébe lépett. Felkarolta az ő félben maradt vállalatát, a kálvinizmus elterjesztését az ország keleti részeiben. 1559-ben szövetségre lép az elhúnytak győztes ellenfelével, Dávid Ferenczczel s Erdélyben a kálvinizmust pár év alatt diadalra juttatják. E nagy czél elérésére a két lelkes főpap fáradhatatlanul munkált mind az egyház, mind az irodalom terén. Prédikáltak, tanítottak, vitatkozásokat rendeztek és könyveket adtak ki. Debreczenre nézve valóban igazgatóvá vált ekkor a Huszár Gál hizelgő elismerése: »A ki igazán akar róla ítéletet tenni, méltán mondhatja a ti várastokat a mennyei tudományban mind az egész Magyarországnak és Erdélységnek s több sok helyeknek kis világosejtő lámpásának lenni.«¹

Hét egész esztendeig tartott e dicsőség. 1564-ben a nem egy ízben legyőzött s minden téren hátraszoritott lutheránusokon teljes diadalt aratott a feltörekvő kálvinizmus. Ugyan e nevezetes évben Mélius magyarra fordítja bibliájának legfontosabb részeit s ellátja szívének tetsző kegyes magyarázatokkal. A ki 1561-ben még bölcs mérséklettel s az ész és okosság fegyvereivel iparkodott meghamisítani Arany Tamás tévelygéseit, most a diadal mámorában egészen más oldalról mutatja be magát az igazhívó

¹ Aran Tamás tévelgési. Előszó.

magyar népnek s az ellennézetűek erőszakos elnyomását, a katolikus papság kiirtását követeli. 1565-ben kezdi meg ez ugyancsak »tartalmas és az olvasóra nézve gyümölcsöző eredményű fejtegetések« közzétételét.¹ A következő évben tartott tordai országgyűlés valóban ez indítványok szellemében határozott: a katolikus egyházi javakat hatalommal lefoglalták s a papokat és szerzeteseket kiűzték az országból. »Ezen intézkedés — jegyzi meg Zsilinszky Mihály — egészen ellenkezik azon szellemmel, mely eddig az erdélyi országgyűléseken uralkodó volt; s nem is magyarázható másképp, mint hogy a lefolyt úrvacsorai keserű vitákban elkapatott valamely pap hozta fel e veszedelmes indítványt.«²

Talán épen Dávid Ferencz, a ki a fejedelemnek udvari papja volt, hozta fel e veszedelmes indítványt — találgatja Zsilinszky, — mely elfogadtatván, a törvényczikkek végére, mint 10-ik czikk, e szavakkal csatoltatott:

»Végezetre, miért hogy az Úr Istennek jóvoltából az evangyeliomnak világosságát az ő felsége (János Zsigmond) birodalmában mindenütt felgerjesztette és kívánja, hogy az hamis tudomány és tévelygések az anyaszentegyházból kitisztittassanak, egyenlő akarrattal végeztetett, hogy afféle egyházi renden való személyek, kik az pápai tudományhoz és emberi szerzéshez ragaszkodtanak és abból megtérni nem akarnak, az ő felsége birodalmából minde-nnün nem kiigazittassanak.«

»Az váradí káptalannak ő felsége ez jövő virágvasárnapot hagyta, kik ha meg akarnak térni, házokban, szőlőjökben, marhájokban, jószágoktól elválva, kiket ő felsége magának akar tartani, békességgel megmaradhatnak; ha pedig az Istennek ígését nem akarják venni, személyekben, marhájokkal egyetembe, valahova akarnak menni, szabadon elbocsáttassanak.«³

Nem Dávid, Mélius volt ez indítvány sugalmazója, mint egy évvel előbb szellemi atyja is ő volt.⁴ A debreczeni orthodox

¹ Zoványi, Tanulmányok, 22. l.

² A magyar országgyűlések vallásügyi tárgyalásai. I. k. 132. l.

³ U. ott, 132—133. l. Erdélyi országgyűl. emlékek. II. k. 302.

⁴ Mélius ide vonatkozó tanításaiból számos helyet idézhetnénk állításunk bebizonyítására. Bibliájához, melyet »főképpen a fejedelmek« tanulásgára adott ki, ilyen magyarázatokat mellékel: »Magyarok! azért iratta meg Isten e vétkeket, hogy ti eltávoztassátok. Ha nem mívelitek, el nem hánnyátok a . . . Clastromokat, Búcsús átkozott helyeket, a misét az barátokkal, apáczákkal együtt, elveszt az Isten.« (*Az Második Kirali Könyv.* 219. l.) »Jehu a bálvánimadás színe alatt begyűteti a Baal papjait és levágtatja. O keresztýén fejedel-

püspök ekkor állt hatalmának és a közügyre befolyásának tetőpontján. Dávid Ferencz, ki már ekkor a legsarkalatosabb hittételekben is eltért előbbi hittársától, legfőlebb e befolyás mérséklésére törekedhetett. Mert, mint Révész Kálmán buzgó kutatásai valószínűvé teszik, Dávid Ferencz épen ez idő tájt az udvar és nemesség részéről igen mostoha pártfogásban részesült: sőt Révész szerint Mélius határozottan le is győzte volna ez első összemérkezésnél a Dávid-féle szabadelvű irányzatot. A diadalmaskodó debreczeni orthodox püspök ellenben a jól végzett munka után még Gyula-Fejérvárról hazatérte előtt nagyon is méltán igen szép részt nyer a zsákmánylott egyházi javakból: *házat és szőlőt* adományoz neki a fejedelem, »egynehány hű tanácsos úr legalázatosabb kérésére.« a nagyváradai káptalan birtokából, a debreczeni eklezsia sajtójának, mely oly hasznos könyvekkel boldogította az országot, jobb karban helyezésére.¹

E fölötte nagyon drágán, a jobbak becslése árán szerzett fényes diadaltól számíthatjuk a Mélius csakhamar bekövetkező bukását. 1566 őszen még megerősítik az erdélyi rendek a tordai országgyűlés szűkkeblű határozatát;² sőt az üldözést kiterjesztik a görög-keleti papságra is. Ezzel egy időben rohamosan terjedni kezd a feltámadó unitarizmus; már a távol felföldön is felütötte fejét s immár magában a debreczeni egyházmegyében is hozzácsatlakoznak az újabb szabadelvű hitmozgalomhoz Arany Tamás és elégedetlen társai.³ Mélius megriadva hagy fel a katolikusok és óhitűek zaklatásaival és minden erejét az Erdélyből

mek! bezzeg jó volna ti nektek is már egyszer a Baal papista, pogán, bálványozó papjait és barátit begyűtenetek: vágatnátok le, mint az Illyés. 3. Reg. 18. 19. Jó volna most is *ilyen álnokságos haszonnal* cselekednetek ti, fejedelmek, a Baal papjai ellen. De a papja had járjon! A palástját, jószágát, molnát, örökét kell elvenni a papnak, barátinak. Maga (jóllehet) a papok Clastromokhoz rendelt jószág Istené volna; ha úk miséztenek, ti urak csinálnátok oskolákat belőle.« (Ü. ott, 205. Vesd össze még a 171., 233., 232. stb. lapokkal.)

¹ Vesd össze: Debreczeni Prot. Lap. 1884. 66. l. Révész Kálmán, Unit. Történetírás. 13—14. Hogy Mélius mily örömmel fogadhatta e kegyes adományt, arra nézve lásd saját nyilatkozatait »Az Második kirali könyv« 175., 209. és 210. lapján.

² Vesd össze Zsilinszky ellenkező felfogásával: A magyar országgyűlések vallásügyi tárgyalásai, I. k. 133—134. l.

³ Vesd össze Kanyaró, Unitáriusok Magyarországon, 59. l.

fenyegető támadás visszaverésére szedi össze. 1567 elején védelemre gyűjti egybe a megmaradt híveket s a Kálvin mellett hatalmas szóval nyilatkozó debreczeni zsinat egy erős tábornot állít fel a kiadott híres eretnekkövező kánonokban a végromlástól feltett orthodox hit megmentésére.

Mi volt e kánonokban, mint folytatja Mélius az elkeseredett küzdelmet azután is, papokat elűzve, könyveket megégetve, de azért mégis nyomról nyomra tért vesztve Dávid ellenében, — mindezt elmondja a történelem.¹ Csupán annyit tartok szükségesnek még fölemlíteni, hogy a Dávid Ferencz vezette szabadelvű irányt 1568-ban ugyancsak a tordai országgyűlésen a legteljesebb lelkiismereti szabadság törvénybe iktatása koronázta meg. Méliusra ekkor már csak Thordai Sándor András és alig egy-két híven maradt lelkésze hallgatott a Kálvintól két év alatt elpártolt Erdélyben.

Szükségesnek látszott az ország nyugati határainál is biztosítani az orthodoxia hátraszorításával aratott fényes győzelmet. Ezért hívják össze a következő 1569. év őszén, egyenesen a hajthatatlan Mélius megtörésére, a híres nagyváradai disputatiót. Megelőzőleg meglátogatja őt Dávid Ferencz saját székvárosában; hátha egyesítésre léphetnének, mint 1559-ben, mikor Nagyváradon a kálvinizmus érdekében összetanácskoztak. Minden békéltetés, minden egyezkedési kísérlet most hiábavalónak bizonyult. Mélius konokul megállt az egyszer elfogadott igazság mellett. Nem hátrált meg utóbb a fejedelem dorgáló fölléptére sem, ki őt Nagyváradon nyilvánosan megfeddte, sőt száműzéssel fenyegette, ha az eddigi vallásüldözéssel fel nem hagy s az országos törvénybe iktatott szent lelki szabadságot méltó tiszteletben nem tartja.

»Mi tőlünk — így szólt a fejedelem — és a miéinktől tinétek semmi bántástok nem volt! Hogy pedig Mélius Péternek megmondották a mi szónkat, hogy *a mi birodalmunkban nem pápálkodik, a papokat az igaz vallásért ne kergesse, a könyveket meg ne égesse, senkit hittel (esküvel) az ő vallása mellé ne kötelezzen*: ez az oka, mert a mi birodalmunkban, miképen arról ország végezése is vagyon, *mi azt akarjuk, hogy szabadság legyen!* Továbbá tudjuk, hogy *a hit Istennek ajándéka és a lelkiismeret*

¹ V. ö. Unitáriusok Magyarországon, 54—77. l.

semmire erőszakkal nem vitethetik: ez okáért, ha ez határban (t. i. a törvény korlátai között) meg nem marad, szabadon a Tiszán túl mehet.«¹

Látni való, hogy e fejedelmi szózaton, melynek nemes hangzásán azonnal a Dávid Ferencz nagy lelke cseng fülünkben, egészen az 1568-ki törvény szelleme s a lelki és testi szabadság tisztelete ömlik el: ily szabadságbecsülő gondolkozás nem alkothatta az 1566-iki vallásüldözés törvényét. A katolikus klérus Erdélyből kitiltásának érdeme tehát merőben a Mélius babérjai közésorolandó.

Kolozsvári Basilius István vállalkozott mostan a debreczeni orthodox főpap hatalmának megfőrésére. Szellemi fegyverekkel kellett eldönteni a harczt, melybe világi erőszakot keverni szegyenlettek volna. A mi Egri Lukácsnak két évvel előbb nem sikerült a felföldön, az most, az erdélyi események biztató hatása alatt, könnyen sikerülhetett a János Zsigmond kormányozta részeken. Nem tért tehát vissza Basilius a nagyváradi zsinat után kolozsvári papságára, hanem ott Váradon alapít új eklézsiát magának, 3000 lelket térítvén meg prédikálásával, mint megírta ezt Székesfehérvárra küldött levelében valamely ott térítő unitárius apostolnak. Váradról Belényesre ment ki s ott a már két év óta kálvinista eklézsiát teljesen a maga hitére bírja. Azután a kinyílt tavasszal többed magával Békést, a Kőrös-Marosköz esperesének székhelyét keresik föl; innen Vásárhelyre, Makóra, Temesvárra és Simándra mennek el. Emitt Óvári Benedeket, két évvel előbb a gyulafejevári gimnázium derék igazgatóját, hagyják lelkésznek. Temesvárt a »*Balassi Menyhért árúttatásának*« szerzője és kiadója marad. Makón Thordai Máté, kinek egy szép énekét fia, János, 1632-ben adja ki Kolozsvárt. E közben Békésen hagyott papjukat, egy ifjú erdélyit, Szegedi Lőrincz esperes börtönbe vetteti. Basilius legott visszafordult s diadalmas disputatiót tart a török hatóság előtt a szintén Békésre átrándult Méliussal s a Mélius segélyére egybesereglett kálvinista papokkal. Úgy látszik, egy ideig ő marad ezután a békési unitárius gyülekezetnek papja. Legalább Bod Péter élete vége felé békési lelkésznek nevezi őt.² Ez időtájt tartott Simán-

¹ Nagyváradi Disputatio, 130.; 131. l.

² Historia Unitar. in Transylvania. (Lugduni Batavorum, 1776.) 152. l.
— Historia Hung. Ecclesiastica. (Lugduni Batavorum, 1888.) I. k. 456. l.

don is Méliussal erős disputatiót, mit később irodalmi téren is folytattak, — később mindkét fél műveinél erről bővebben lesz szó. Majd újabban két évig Belényesen pásztorokdi: s csak 1575 táján tér vissza Kolozsvárra, hol felserdült leányát Ötvös Jánoshoz adja, a kit családi nevén Ambrosius Jánosnak is neveztek s a híres »névtelen« gyulai aranyműves családjából származott, a kinél Dürer Albert nagyatyja tanult. 1578-ban Basiliusunk már ujjolag kolozsvári pap és esperes. 1579-ben élénk részt vesz Dávid Ferencz tragédiájában, mely időből több levele és kézirati műve maradt fenn. 1580-ban egy újabb körútja alkalmával sikertelenül próbálja meg az alföldi unitárius ekklézsiákat a Dávid Ferencz nézetéről eltéríteni és a Krisztus imádására birni. 1587-ben még kiadja egy latin munkáját, mit Báthory Zsigmond fejedelemnek ajánl. Meghalt 1592-ben Kolozsvárt, mintegy 65 éves korában. Uzoni és Kénosi öt fáradságtalan szorgalmáról és munkásságáról dicsérik. Összesen mintegy 13 művet írt, melyekből eddig tudtunkra csak hármát adott ki az alább ismertetendő hármon kívül.¹

Míg Basilius a téritésre nézve úgy Erdélyben, mint az alföldön, a Dávid Ferencz jobb kezének bizonyult, ugyanilyen elismerés állítható ki a tudós *Károli Péter* részére, ki a másik oldalon tollal küzdött meggyőződése mellett. Mesterének, Méliusnak legbuzgóbb segéde s csakhamar utóda is lett a püspökségben. Élete sokkal ismeretesebb, hogysen a mi fogyatékos ismertetésünkre szorúlna.²

Erdélyben a református püspöki széken Dávid Ferencz utóda *Thordai Sándor András* lón, ki tiz évi interregnum után választott maroknyi felekezete fejévé. Tordán született 1529-ben s tanulmányait a korabeli szokás szerint külföldön végezte. 1568-ban, mint egyik választott bíró, vett részt a király előtt tartott tiznapos gyulafejérvári disputatión. Mint Csázmai előadása bizonyítja, irodalommal is foglalkozott; de munkái mind elvesztek. Meghalt 1579-ben a Dávid Ferencz halála évében. Emlékezetét Bod szerint a dévai templom falán egy írott kő hirdeti.³ Nevezetes, hogy 1577-ben a tordai részleges országgyűlés az új református püspök hatalmát a Dávid Ferenczé fölött jóval kiterjesztette s az

¹ Életére vonatkozó bővebb adatokat l. Unitáriusok Magyarországon, 78—107. l.

² Lásd Bodnár Zsigmond, A magyar irodalom története, I. k. 156—162. l.

³ Magyar Athenás, 236. l.

sem utolsó példája a leleményességnek, hogy két év múlva a bukott Dávidot mintegy az orthodox püspök őrizete alá vitetik dévai örökös fogságába.

Csázmai Istvánnak homályos előéletéről csupán csak annyit sejtethetünk, hogy 1540 táján a török elől menekült az elfoglalt Szerémségből vagy a Dunántúlról Erdélybe. 1568-ban a gyulafejevári disputáción őt is a választott bírák sorában látjuk. Azon figyelmet érdemlő körülmény, hogy Gyula-Fejérvárnak, a fejedelmi székvárosnak, papja volt, kedvező tanúságot tesz tudománya tekintélyéről. Fájdalom, életére vonatkozólag aligha fedezhetünk föl már valaha új adatokat. Munkái is egynek kivételével mind elvesztek; ezt az egyet is, Thordai Sándor András ellen kiadott kemény hangú feleletét, Uzoniék már a múlt században mint unikumot emlegetik.¹

E bár vázlatos, de aligha fölösleges ismertetés után lássuk a bemutatott íróknak rég elveszett vagy ujonnan megtalált munkáit időrendben egymásután.

1. (*Mélius Péter*. A közbenjáró Krisztusról. Debreczen, 1561. 4-r.?)

Mélius ez elveszett latin nyelven írt munkájáról ő maga »*Aran Tamás hamis es eretnek tévelgési*« ellen írt s 1562-ben kiadott munkájában így nyilatkozik:

»Hetedik eretnekseg. Azt mondgya Aran Tamás Stancarus Ferenczvel egyetembe, hogy a Christus nem mind két természetiben közbejáró és engesztelő az Isten és ember között. *Felelet. Ezt megbizonyítottuk abban a könyvben, kit Deákul s Magyarul is irtunk a Közbejáró Christusról.* Esa: 7. 9. 35. 42. 45. Jere: 23. Osee: 1. Soph: 3. Hogy az idvözeítő és megváltó Messias és Pap Jehovának, az az. természet szerént való Istennek mondatik.« (50. l.)

Mélius valóban kiadta 1561-ben az itt felemlített magyar könyvet: »*A Christus Közbe Járásáról Való Predicaciók*« címmel, mely művet Szabó Károly a *Régi M. Könyvtár* I. k. 22-ik lapján ír le. Mélius másik művét, melyben ugyanezt a témát a tudósabbak számára latin nyelven dolgozta ki, bibliografusaink nem ösmerik; pedig a felhozottak tanúsága szerint kétségtelenül ki volt adva s ez lehetett a híres debreczeni polemikusnak első nyomtatott latin műve.

¹ Ismertetését lásd Bodnárnál, id. m. I. k. 192., 193. l.

E rég elveszett munkának csupán »*Aran Tamás hamis és eretnek tévelgesi*« tartották fönn némi halvány emlékét. Nem érdektelen azt is tudni, hogy ez utóbb említett eretnekczáfoló műnek nincsen és sohasem is volt 19-ik lapja a hibás lapszámozás következtében, a minek fölemlítését Szabó Károly bibliografiai leírásában nem találjuk.¹

2. (*Mélius Péter*. A' Sidoc aldozatirol. Debreczen, 1563. 8-r. ?)

Valószínűnek kell tartanunk, hogy Mélius, kinek ismert művei mind polemikus irányúak, e művet a katolikus mise ellen írta, felmutatván az Isten oltárát és az Istennek tetsző áldozatokat a bálványozó hit, a pápa oltára, ostyája, miséje etc. ellen. Több, mint bizonyos, hogy e műben a lutheránusoknak is kijutott a maguk része, a kiknek papjai: félpapok, a pápa majmai, ostyások, oltárosok stb. a Mélius felfogása és elnevezése szerint.

Mélius e munkájának elvesztét nem sajnálhatjuk, mert abban lerakott tudományát az ő szokott ismétlései szerint bőven élénk tárja a Sámuel és Királyok két könyvére írt jegyzeteiben és magyarázataiban, kivált e nevezetes mű vége felé. Ugyanott ma már elveszett vitairatáról ily szavakkal emlékezik meg:

»Az *olah* Sidoul oly áldozat, ackit mind megégettec, *holocaustoma*, azaz, tekiességgel meg egettetett, ackit az oltarra tesz nec vala, ackinek fűsti és langa fel megien vala: *Ezokról szoltam a' kis könybe, a' kit írtam a Sidoc aldozatirol.*« (Fol. 14.)

Mivel »*Az két Samvel könyvei, es az Kirali könyveknek*« előszava 1565 január havában kelt, ebből bizonyos, hogy e könyveket Mélius már 1563/4-ben lefordította. Ugyan e tájt adta hozzá a »magyarázatokat« is s így tehát a »Sidoc aldozatirol« írt kiseded mű, melyről ott mindjárt az első könyv VII-ik fejezetének végén említés van, már 1563-ban megjelenhetett. Az »*Aran Tamás tévelgesi*«-nek végén meg az tűnik ki, hogy már 1562 elején szükségesnek láthatta Mélius írni a »Sidoc aldozatirol«, nehogy az ó-testamentom betűi után indulva, az áldozati oltár, ostya és mise kérdésében a »rabok és bolondok« az igaz keresztény szabadságnak megtörésével »a pápa lova farkára kössék magokat.« (113—117. l.)

3. (*Cziaszmai István*. Az Antichristus képei. Albae Juliae, excusum per Raphaelum Hoffhalterum, 1567. 4-r. ?)

¹ V. ö. Régi Magyar Könyvtár, I. k. 23., 24. l.

Az erdélyi és lengyelországi unitárius papok által 1568 elején egyetértőleg kiadott »DE FALSA ET VERA VNIVS DEI PATRIS, FILII, ET SPIRITVS SANCTI COGNITIONE« első könyve negyedik fejezetének a nép elé vitele volt e munkának czélja és feladata, melyben az ott ujjal is kiadott szentháromság-ábrázoló nyolcz képet magyar szöveggel kísérve mutatta be a gyulafejevári unitárius prédikátor. Míg a »*De Falsa*« etc. című latin munkát az európai tudós világra való tekintetből számos példányban nyomtatták, addig a Csázmai műve, úgy látszik, aránylag igen csekély számban jelent meg s a megbotránkozott háromsághívők e kevés példányt is még ugyanazon században megsemmisítették, mert az 1638-ban elkobzott unitárius könyvek jegyzékében már nem találunk róla említést.¹

4. (*Thordai Sándor András* Vallása az egy Atya Istenről és az ő egy fiáról, a ki elbocsáttatott, a Jézus Krisztusról. Kolozsvár? 1568.)

Csázmai előbb ismertetett művére felel meg ebben a dévai kálvinista plebános, később, Dávid Ferencz után, első erdélyi ref. püspök, Thordai Sándor András s bár a katolikusoktól feltalált és használt háromságos képeket nem javallja, mégis védelmükre kél, a mennyiben oltalmazni próbálja az azokban kifejezett háromság eszméjét. Mindkét vallásos vitairat emlékéért Csázmai Istvának egy később 1568 elején kiadott felelete tartotta fenn, melynek egyetlen fennmaradt példányát Szabó Károly a *Régi M. Könyvtár* I. k. 67. száma alatt írta le.

Csázmai e feleletében gyakori élénk hivatkozások történnek Sándor Andrásnak ma már utolsó példányig elveszett művére. Az sem érdektelen, hogy Csázmai saját rajzaként védelmezi a megtámadott képek elsejét, a miben aligha van igaza. E képeket a lengyel és unitárius papok együttesen szedték össze a katolikus Krakkó, Róma stb. környékéről. Közéjük került Stancaró és Mélius magyarázata is a szentháromságról, melyeket az első, negyedik stb. sorszámú képekkel együtt magyar művész illusztrált. Oly nagy hatásuk volt, hogy az inquisitio eltiltotta a szentháromságot ábrázoló képeket a magyar eretnekek gúnyolása miatt.²

¹ V. ö. Erdélyi országgyűl. emlékek, X. k. 166., 167., 201. l.

² Reusch Henrik, Der Index der verbotenen Bücher, I. k. 536. l. II. k. 277. l. Századok, 1886. évf. 374. l.

Az orthodox kálvinista papság egyes kolomposai nem nyugodtak mindaddig, mígnem 1638 július havában a szombatosok kiirtása alkalmával erre is országos határozatot hozhattak:

»Ha kikhél, akár ecclesiastica s akár secularis personáknál, oly könyvek, irások és *káromlásra formáltatott képek* volnának, melyek az mostan eligazított recepta unitaria religio ellen valók (értsd: ha a Krisztust nem imádják!), mindazokat az könyveket, irásokat és *képeket* minden ember felkeresvén, tartozzék az jövendő Szent-Márton napjára az fejérvári káptalanban bévinni; ennek utánna pedig afféle könyveket, irásokat és *képeket* senkinek szabad ne legyen írni, nyomtatni vagy *másunnan az országban behozni* (értsd: Lengyelországból), *sub poena notae infidelitatis.*«¹

E határozat következtében a vallásos felvilágosodás történelmében nem kis jelentőséggel bíró képeket még a »*De falsa et vera unius Dei... cognitione*« *Eiii* — *Fiii* lapjairól is kivágtatták, úgyhogy tudtommal csak három ép példány maradt fenn e műből: a marosvásárhelyi Teleki-könyvtárban s a kolozsvári ref. és unit. főgimnáziumok könyvtáraiban. Ez utóbbi vízfoltos, sokáig rejtegetett példány 1726 január 25-én került a főiskola birtokába.

Nem hallgathatom el ez alkalommal a *Régi Magyar Könyvtár* egy fontosabb tévedését, melyet Csázmai Istvánnak előttem fekvő egyetlen műve alapján igen könnyen helyre igazíthatunk. Szabó Károly ugyanis 1567-re teszi a gyulafejérvári kir. könyvnyomtatónak, a híres lengyel nemes, Hoffhalter Rafaelnek halálát.² Ez állításnak határozottan ellenemond Csázmai »*Thordai Sándor András Irására való felelet*«-e, melyet a czímlap szerint Hoffhalter Rafael 1568-ban nyomtatott ki. Ellenemond Dávid Ferencz »*Rövid Útmutatás*« etc. czimű műve is, melyet Hoffhalter csak 1567 legvégén nyomathatott ki, mert ajánló levele 1567 Karácson havának 28-ik napján kelt.

Tekintve azt, hogy Csázmai említett könyvén kívül a Hoffhalter nevét többé 1568-ból sehol sem találjuk, halála idejét ez év első hónapjaira tehetjük. Megemlékezik erről röviden egy-két szóval az évszám nélkül kiadott »*De falsa et vera unius Dei... cognitione*« is, az ajánló levélben következőket irván: »... quaedam etiam *post obitum Typographi* perperam impressa sunt.«

¹ Erdélyi országgyűl. emlékek, X. k. 179. l.

² U. ott, 37. l.

Már most, a fennebb felhozott két adat után, melyek közül az egyik éppen Dávid Ferencznek hiteles bizonyágtétele, a »*De falsa et vera*« ajánló levelének keltét 1567 augusztus 7-ről 1568 augusztus 7-re kell igazítanunk, az előbbi évszám nyilvánvaló sajtóhiba lévén. Ugyane munkának megjelenése tehát Szabó Károlynál 1567 helyett 1568-ra javítandó,¹ mel yjavítás helyességét meggyőzőn bizonyítja az a körülmény is, hogy Dávid Ferencznek egy másik műve, mit Szabó Károly szerint kétségkívül 1568-ban adott ki, előbb megjelent, mintsem e »*De falsa et vera . . . cognitione*« napvilágot láthatott volna. A »*Demonstratio falsitatis doctrinae Petri Melii*« ugyanis a *cii.* levelen ezt mondja:

»Sed haec fusius in disputatione, & in eo, qui mox sequetur, libro *de vera & falsa Dei patris, filii, & spiritus sancti cognitione*, tractabuntur.

E »disputatio« alatt Dávid Ferencz a »*Brevis Enarratio Disputationis Albanae*«-t érti, mely már ekkor sajtó alatt állt s még 1568 derekán megjelenhetett »*apud Viduam Raphaelis Hoffhalterii*.« Hogy a másik »*Demonstratio*« is a közönség kezén foroghatott már ekkor, érdekesen bizonyítja amaz egykorú bejegyzés Marosi Synyg Jánostól, a gyulafejevári disputatio első jegyzőjétől, mely az unitárius főiskola egyik mai példányát 1568 szeptember 3-án Gyula-Fejérváron Bora Andrásnak, a székelykeresztúri unitárius iskola tanítómesterének barátsága jeléül felajánlja.²

Mind e felmutatott hiteles időpontokkal igen jól megegyezik azon kétségtelen bizonyosságúnak mondható tény, hogy a »*De falsa et vera . . . cognitione*« ajánló levele nem 1567, mint Szabó Károlynál az eredetinek sajtóhibája után hibásan áll, hanem helyesebben 1568 augusztus 7-én kelt s hogy maga a kész mű a híres szentháromság-gúnyoló képekkel csak 1568 nyárutóján került az olvasók kezébe. S így tehát a magyar olvasó közönség e mű legnagyobb feltűnést keltő részével a Császmái István kiadásában már egy évvel azelőtt megismerkedett, mielőtt a tudósoknak szánt latin kiadást az egyetértő magyar és lengyel papok Dávid Ferencz s talán Blandrata szerkesztésében kibocsáthatták volna.

¹ II. k. 106. sz.

² V. ö. Régi Magyar Könyvtár, II. k. 29. l.

5. (*Basilius István*. Confessio de Deo Patre, de Jesu Christo et Spiritu Sancto.) Hungarice. Quam Georgius Czeglédi et Petrus Caroli Concionatores Varadienses in quodam opere Debreczini A. 1569. impresso exhibent in 4-o.

Igy írja le Kénosi Basiliusnak rég elveszett művét, melyet Szabó Károly Mélius, Csázmai és Thordai Sándor András inémt tárgyalta műveihez hasonlóan nem vett fel a *Régi M. Könyvtár* I. kötetébe. Czeglédi és Károli munkája, melyre itt Kénosink hivatkozik (»Az egész Világon való keresztyéneknek vallások az egy igaz Isten felől«) ma már csak egy csonka példányban ismeretes Schlauch szathmári püspök könyvtárában.¹

6. (*Basilius István*. Mélius követőinek három Istent és két Krisztust vallásáról. Kolozsvár, 1570. 8-r.?)

Kénosi így emlékszik meg Basilius e szintén elveszett művéről:

»Habit etiam aliud opus (quod mihi vidisse non contigit)« sic enim scribit Petrus Caroli in concionibus Debrecinì 1570. impressis pag. 91. 6. *Basilius István írt mostan ellenünk valami Maculatoriumot*, melyben Csavargóknak, Hitetőknek és Tétovázóknak nevez minket... azt keni mű reánk, hogy mű három Istent és két Kristust vallunk etc.«²

Károli Péternek itt említett műve nem annyira prédikációkat, mint sokkal inkább szenvedélyes hangú vitairatokat tartalmaz Dávid Ferencz, Heltai és Basilius ellen intézve.³ Dávid Ferencz 1571-ben a »diadalmas« Károlinak válaszolva, az ő könyvét sem késik makulatoriumnak czímezgetni.

7. (*Caroli Péter*. A Christus Jehova Istenségéről, Várad? 1570.)

Dávid Ferencz »Az egy attya Istennek, és az ő áldott szent fiának... istenségekről igaz vallástéttel« czimű 1571-ben kiadott könyvében, mely Károli Péternek »Az egy igaz Istenről« kiadott prédikációi ellen íratott, így emlékezik meg Károlinak ma már utolsó példányig elveszett művéről:

»Touabba aszt mondia Caroli: Hogy a Christus Jehoua Isten legyen, Hogy kiuállképpen valo könywbe meg bizonyította. Soc

¹ Kénosi Tósér, De Typographiis, 228. l. Bibliotheca, 27. l. Vess össze Uzoni: Historia Eccles. Unit. I. k. 313. l.

² Bibliotheca, 27. l. Vess össze Uzoni: Historia Eccles. I. k. 313. l.

³ Lásd Régi Magyar Könyvtár, I. k. 39., 40. l.

helyeket szamlál elő, mint: Exod. 3. Isa. 6. 25. 35. 40. 43. 45. 46. 54. Ose. 1. 12. Zach. 2. 12. 14. Jerem. 23. 33. Mich. 4. Johan. 20. &c. FELELET. Mű az ő Könyvet nem láttuk, De ha láttuoc Isten nec segítseguel, az boronara vonszuc, és meg lat-tyuc, Ha à szent irással együt folly: Helye legyen az Isten nec Gyülekedzetiben: Ha nem Tehat az ő töb maculatoriomial más helyre kell vinni.« (Tt₂. és Tt₃. levél.)

Dávid Ferencznek e nyilatkozatából az következik, hogy Károli Péternek 1570-ben kiadott s csak egy példányban, Sárospatakon, fenmaradt prédikációiban még több megemlékezés lehet e korunkra nem maradt munkájáról.

8. *Mélius Péter.* Az egéz szent irasbol valo igaz tvdo-man stb.

A *Régi M. Könyvtár* I. kötetének 40. lapján 77. szám alatt írja le e művet Szabó Károly; de azt nem említi föl, hogy Melius munkája szerkezetre és tárgyalási módra nézve két külön műből van összetéve; sőt a másodiknak az E₄. levelen külön címlapja is van, mely így hangzik:

A MASODIK KÖNY.

Ez világ kezdetitv̄l fogua valameni Eretnekek voltac, mind azoknak á S. Haromfag, az egy igaz Iften, á CHRISTVS fiufaga es Istensege ellen, á S. LELEK ellen, es az igaz hitt ellen, á mi ellen vetefec volt, mind azoknak meg feytefi á Szent irasbol. Vgian azon HORHI MELIVS vagy IHAZ PETER által.

9. (*Basilius István.* Az atyáról, fiúról és szent lélekről. Kolozsvár, 1570. 8-r.?)

Basilius e munkáját mar Bod Péter is csak kéziratban ismerhette: »Elment volt, úgymond, Basilius Békésre is Magyarországba; de onnan Mélius Péter eligazitatta és ott meggyöke-rezni nem engedte: vetékedtenek is együtt irás által, melly kezembe akadt.«¹

Méliusnak alább ismertetendő munkájából kitetszik, hogy Basilius műve is megjelent nyomtatásban s hogy három részből állott. Első rész arról szólt, hogy »egy légyen az Isten«; »ő az teremtő Isten fiú és szent lélek néköi« stb. A második részről Mélius többek közt így nyilatkozik: »Az igasságval ellenközik az te könyvednek második része, holott azt vallod, hogy az Christus

¹ Magyar Athenás, 28. l.

Isten; de nem örökké való, nem mindenható és nem teremtő.« (C. levél.) A harmadik rész a szentlélek istenségét tárgyalta; vagy Mélius felelete szerint: »De immár utolsó beszédedre térök. Tizennegyedik erősség az ellenkező pártnak könyvének harmadik részének romlására. Harmadszor, ha jól jut eszemben, ilyen választól a szent lélekről, hogy az szent lélek nem igaz Isten, nem egy Isten az Atyával és fiúval, nem Jehova, sem Jah« stb. (C3. levél)

10. (*Mélius Péter*. Az Fiú Isten és Jehova. Debreczen, 1570.)

Méliusnak ily tárgyú munkájáról, melyet Basilius István ellen írt, ő maga így emlékezik meg ugyancsak Basilius ellen intézett 1571-ki munkájában:

»Hogy az fiu Isten is Jehovah legyen, régen immár azt néked megbizonyítottuk; jelesben az mely huszonöth argumentomot Simádon attam vala, kiváltképpen azokban, *kinek im majdan esztendeje leszen*. Nem tudom, ha ugyan nem akarál-e vagy nem tudál felelni; ma is várom a feleletet. Az minemű erőtlen Argumentomid tenéked voltak, értem, hogy ezelőtt is sok jámbor tudós embereknek ugyan azonakat eleikben vetetted, szántalan-szor immár azokra megfeleltek. *Én is kevés beszéddel tavaly megfeleltem*. Most is bizonitom és erősítem. *Joan. 1. 2. 5. Item 14.*« etc. (B₈. levél.)

Nem lehet tudni, írásban vagy nyomtatásban adta át Mélius 1570 tavaszán Simádon Basiliusnak az itt szemére lobbantott 25 argumentumot; de azt bizonyosnak vehetjük, hogy az itt szintén emlegetett »keves beszéd« Mélius nyelvén nyomtatott művet jelentett, mely művel az Alföldön térítő Basilius hatását kívánta volna ellensúlyozni.¹

11. (*Mélius Péter*. Mi a külömbség az tévelgő Erdeli tudománi közöt, és az igaz kerezyeni Evangelium és vallás közeot. Debreczen, 1571. 4-r.)

Basilius Istvánnak 1570-ben kiadott munkája ellen írta Mélius. Szereztetéséről maga így nyilatkozik:

»De ha minden bizonságid megmagyaráznok és mi legyen értelme, meg jelentönőjök, ez mostani jelen való időknek írására mostan minekünk elég nem volna és az mi beszédink nevednének nagy könyvé. Mostan azért igaz elégnek véltök lenni, hogy az Isten félő keresztyéneknek, mintegy út mutatásképpen, meg

¹ V. ö. Kanyaró, Unitáriusok Magyarországon, 83., 84. l.

jelentenőjük, mit különbözzön ő az igaztul, avagy *mi legyen különbség az tévelgő Erdeli tudomány között és az igaz keresztényi Evangelium és vallás között.*» (B₂. levél.)

Hátrább meg második művének nevezi e munkát a Basilius ellen irtak között:

»Ez után többekkel ennélis, *az mint második irásunkat jól kezdetük*, deák nyelven megmutogatjuk, Isten segítségéből, az ű tudomántoknak és tévelgésteknek igasságtul különbségét; de már utolsó beszédedre térök.« (C₃. levél.)

»Utolsó beszéde ellen, miérth hogy az üdő sem engedi, sok féle szorgalmatosságim is megtiltnak, csak kevés beszéddel felelök . . . Háth nem igaz Basilius Istvánnak tudománya, hogy csak pusztán ajándék (a szent lélek), mert az irás különbségeth teszen, sőt azért mikor ajándékoknak mongya és Jehovának, Urnak és Istennek, sőt egy hatalmú, egyenlő Istenségő, ereje, bölcsessége, és minden hatalmassága vagon az Atyával, kith majd megh bizonitok.« (C₄. levél.)

Méliusnak itt tervezett latin munkája Jézus és a szentlélek istenségéről bizonyára legutolsó műve, ha ugyan beteges állapotában sikerült megírnia. Basilius elleni második vitairatát a simándi disputa után majdnem egy esztendővel, tehát élete utolsó évének, 1571-nek, első hónapjaiban szerezte. Csonkán megvan az unitárius főiskola könyvtárának igen érdekes Méliusgyűjteményében az »*Igaz Szent Irásból Ki Szedetett Enek*« után kötve, hol azonban csak a B. és C. ív maradt fenn: elől egy ív, végén egy vagy két levél kiszakadván. Utána mindjárt egy XVI. századbéli latin theologiai mű következik egykorú kéziratban. De e gondos, rendszeresen összeállított háromság-bizonyító mű aligha a Méliusé, ki utolsó éveiben oly lázas sietséggel dolgozott, hogy a mit magyarul irt, azt is gyakran alig lehet érteni.

Bod Péter Méliusnak fennebb leirt munkáját már csak kéziratban láthatta. Basilius életénél megemlíti: »Vetélkedtenek is együtt irás által, melly kezembe akadt.« Méliusról írva, hozzá teszi e nyilatkozathoz: »Basilius István híres unitárius pappal 1570-dik esztendő tájban irás által a Sz. Háromság tudománya felett és a Krisztus Istensége felett vetélkedett, melly néhol most találhatik.«¹

Az itt említett kézirati másolatok ma már az utolsó példányig elvesztek; sőt az unitárius könyvtárakban a múlt század

¹ Magyar Ahenás, 28., 173. l.

közepén sem voltak már föllelhetők, mint ezt Kénosi hallgatása felőlük elég meggyőzőn bizonyítja.

Még csak azt jegyzem meg, hogy az itt bibliografiai tekintetben értékesített Mélius-gyűjtemény már a múlt században birtokában volt az unitárius főiskolai könyvtárnak, hová a székelyföldi Városhalváról került. Járt kezén Kénosinak, Uzoninak, Aranyos-Rákosi Székely Sándornak, Simén Domokosnak s legutóbb Szabó Károlynak. S mégis könyvészeti és irodalomtörténeti nagy értékét csak a legújabb időben, alig egy pár éve, sikerült e sorok írójának fölismerni.

A BUDAI MUFTI KÖNYVTÁRA

AZ 1684. ÉS 1686. ÉVEKBEN.

THALY KÁLMÁNTÓL.

A tudós és minden kulturális mozzanat iránt élénken érdeklődő *gróf Marsigli Lajos Ferdinánd* hadmérnök- és tüzértábornoknak, a Korvina budavári maradványai gondos megmentőjének szülővárosában Bolognában, az egyetemi könyvtárban őrzött nagyszerű és nagyértékű, de kellőleg még ki nem aknázott irodalmi hagyatékában egyebek közt Buda nevezetességeinek 1684 és 1686-iki igen érdekes leírásaira akadunk a mindent pontosan megfigyelni szokott olasz tudós katona tollából. Marsigli fürkésző szelleme nem hagy semmit, amihez hozzáférhet, érintetlenül. Ekképen tőle, — és egyedül tőle — értesülünk, hogy a török uralom alatti Buda várában a világhírű Korvinán kívül még egy másik nevezetes, nagy könyvtár is létezett, és pedig első sorban *keleti könyvtár*, a főmecset tudós muftijáé.

Budavára faragott kövekből és faragott kőoszlopokkal igen diszesen, sőt »nagyszerűen« épült török főmecsetje a vár főterén, — akkor »Musztafa pasa piaczá-«nak nevezték, — állott és »*bujuk giami Musztafa bassa ciarsusindé*«-nek hivatott. »Questo é il piu gran tempio; resto intiero, (vagyis az ostrom után is épségben maradt), nella piazza detta di Mustaffa Bassa,« írja róla Marsigli tábornok 1686 szeptember havában. (Marsigli-kéziratok, 57. kódex, 400. l.) Ehhez a mecsethez vala hozzáépítve a számos bennlakó tanulónak szobákkal is szolgált török főiskolának,

medreszé-nek, s úgy a bizonyára e tanulók oktatására is használt főpapi könyvtárnak nagy, ékes kő-épülete. A könyvkincsekkel együtt ezen épületek is szerencsésen megmaradtak az ostrom rombolásai közepett és a bevett várat irgalmatlanul dúló győztes Landsknechteknek sem engedte elhamvasztani a könyveket Marsigli.

Sőt a tudós tábornok a bibliopol szenvedélyével készült bő leírását is adja a 81. kódex 103—109. lapjain, ezen eddigelé még sehol nem ismertetett, meg sem említett hazai nevezetes, érdekes könyvtárnak, már előbbről, az első ostrom évéből, »Vienna, 14. Maggio 1684.« kelet alatt, aláírva: »*Luigi Ferdinando Conte Marsigli m. p.*«

Az ismertetés — mint az idézett lapszámok is mutatják — annyira terjedelmes, hogy mi a múlt május hó elején, pár napi bolognai időzésünk alatt le nem másolhattuk, csak tájékoztató jegyzeteket tettünk róla, melyek szerint e gazdag könyvtár szakok szerint rendezve is volt és a következő tudományzakokra oszlott: 1) *Theologia*. 2) *Medicina*. 3) *Rhetorica*. 4) *Poesia*. 5) *Musica*. 6) *Astronomia*. 7) *Geographia* és 8) *Architectura*.

Látni való ebből, hogy az épen nem holmi közönséges theologiai medresze-könyvtár, hanem a világi tudományok különböző ágaira, az orvostanra, csillagászatra, földrajzra, építészetre, szónoklatra, költészetre, sőt még a zenetermékekre is kiterjedő nagy könyv- s kézirat-gyűjtemény vala. És hogy nem csupán keleti, arabs, persa, török stb. írók munkáit, hanem a görög klaszikusokat és nyugati írók hiresebb műveit is magában foglalá: bizonyosságul szolgálnak többek közt *Aristoteles* bölcsészeti és *Galenus* orvosi munkái, melyekről Marsigli nyilván említi, hogy ott megvoltak. A tudós olasz, ki a könyvtárt már ekkor ismerte, általában kiemeli annak gazdagságát, s kivált a *geografiai művek* sokaságát és ritka jeles voltát dicséri, hogy azok a kelet, különösen Kis-Ázsia, Syria, Egyptom, Aethiopia stb. megismerésére rendkívül fontosak. *Lehettek e könyvtárban a Korvinából ide került darabok is.*

A leírás Marsigli kezével rávezetett e czimet viseli: »*Indice della maggior parte della Biblioteca di ... .. (kitörült név) Effendi Mufti di Buda.*«

A 7 sűrű oldalt betöltő nagybecsű indexet a Magyar Nemzeti Múzeum, főntebbi jelzésem után, lemásoltathatná. Bolognában

ügyes, gyakorlott másolók találhatók a könyvtárak körül, kivált olasz szövegre.

Megemlítjük még, hogy ugyanitt a 85. számú, F. 121 jelzésű Marsigli-kódexben foglaltatik a Korvinára vonatkozó: »*Catalogus Librorum in Arce Budensi repertorum, Anni 1686.*« sűrűn teleírt hat ívrétű levél latin nyelven. A végén az összeírató császári biztos alájegyzése: »*Coram me Franc. Henr. a Resigh. Bedi, Caesareo Commissario, 114 Codices manuscripti.*« És: »*Copiata come dice, nell' Originale.*« Ez Marsigli jegyzete, aki egy kardinálisnak írott levelében panaszodik, hogy e megmentett kódexeket tőle Budán elvették és Bécsbe vitték. Továbbá ugyancsak e 85-ik kötetben van a budai Korvinára vonatkozó egy másik nagybecsű s terjedelmes irat, a tudós mérnök-kari tábornoknak sajátkezű fogalmazata: »*Discorso intorno alla Libreria famosa di Buda, da traduirsi in Latino.*« 12 ívrétű levél tele írva, Marsigli kezével.

Úgy tudjuk, a M. Tud. Akadémia már mind a kettőt lemásoltatta s kiadatta. Mi tehát itt csak megemlíteni kívántuk.

Gr. Marsigli Lajos Ferdinánd tábornok, szenvedélyes könyvgyűjtő lévén, levelezései közt gyakran fordulnak elő a későbbi években, — mikor pl. breisachi várparancsnok vala, — németországi, ú. m. nürnbergi, frankfurti, augsburgi, boroszlai, lipcsei, berlini stb. könyvkereskedők levelei, a neki megvételre felajánlott, vagy megbízásából felkutatott régi és modern könyvkiadványok jegyzékeivel, melyek leginkább természettudományiak, természetrajziak, matematikai, geometriai, astronomiai, botanikai, mineralogiai, chemiai és orvostani tartalmúak, azonban vannak egyebek is. Egy bennünket érdeklőt, a Marsiglinak 1703 február 23-ikán Breisachba küldött ilyen, ha jól emlékszünk, *Müller* nevű könyvárústól írt levélmellékletéből kijegyeztünk, mint kuriózumot. A megvételre felajánlt botanikai könyvek jegyzékében előfordúl:

1. »*Camerarii Hortus Medicus, cum Thalij Sylva Hercyniae.*«

Ha ki minket ezen utóbbi könyvre reávezetne, igen szívesen vennők.

AZ EGYETEMES REPERTÓRIUM.

DR. ESZTEGÁR LÁSZLÓTÓL.

Az emberi szellem fáradhatatlan tudásvágyának kielégítését célzó törekvéseiben, tudni és ismerni akar mindent: a nagy rejtélyeket úgy, mint a kis kérdéseket. A mennyire csak képességei terjednek, szeretne föl deríteni minden titkot, a mit az idő és a tér magukban foglalnak. Mivel pedig ebben a prometheuszi munkában feltétlenül szüksége van mindannak pontos ismerésére, a mit a legutolsó pillanatig nagy és kis kérdések tisztázása terén véghez vitt, egészen természeteselek, valaminthogy könnyen érthetők azok a kísérletek is, a melyek a létező ismeretanyag pontos és kényelmes közvetítésére irányulnak. Egy kissé magasabb szempontból tekintve a dolgot, ilyenemű kísérletnek kell tartanunk azt a mozgalmat is, mely úgyszólván napjainkban indult meg s határozottabb alakot az 1895-ki brüsszeli nemzetközi bibliografiai konferencián nyert. Az emberi művelődés történetírójának feladata leendő megállapítani e mozgalom jelentőségét az egyetemes szellemi haladás szempontjából, mi most csupán arról akarunk beszámolni a rendelkezésünkre álló adatok alapján, hogy a jelzett cél érdekében mily eszközöket akar igénybe venni az említettük intézmény s hogy eddigi működése milyen eredményeket tud fölmutatni.¹

A brüsszeli nemzetközi bibliografiai konferencia 1895. szeptember 2—4-ig azzal a kérdéssel foglalkozott, hogy miképen volna lehetséges a világ összes bibliografusait közös munkálkodásra egyesíteni egy oly általános repertorium létesítése végett, mely minden kéziratban levő vagy nyomtatásban megjelent szellemi termék címét magában foglalná. Minthogy a brüsszeli tanácskozásokat egynehány kiváló buzgalmú férfiúnak ebben az irányban kifejtett munkássága előzte meg s ily módon a tanácskozások alapjául már megkezdett munka szolgálhatott, — az eszme gyorsan hódított s a nagy vállalat első igen nevezetes tényezője létre is jött »*Institut international de Bibliografie*« czimmal. Ugyancsak ez alka-

¹ Institut international de Bibliografie. Bulletin. 1895. 1—6. (Brüsszel, 1895.) Carl Junker, Ein allgemeines bibliografisches Repertorium und die erste internationale bibl. Conferenz in Brüssel 1895. (Bécs, 1896.)

lommal határozták el az általános repertorium kiadását, még pedig a Dewey-féle tizedes osztályozási rendszer (Decimal Index) alapján. A brüsszeli megállapodások hírét mindenütt nagy örömmel fogadták s előkelő intézetek, mint az »*Association française pour l'avancement des sciences*« és az »*American Library Association*« csatlakoztak csakhamar a mozgalomhoz. Hanem a legfontosabb lépést a belga kormány tette meg, midőn az »*Office international de Bibliografie*« magánintézetből állami hivatalt csinált s ez által biztosította az állandó központi működést.

Junker előadja röviden a mozgalom geneziséét. E szerint úgy látszik, hogy magán kedvtelés volt az egésznek a csirája. A brüsszeli fellebbezési törvényszék két ügyvédje: *Henri La Fontaine* és *Paul Otlet*, kik közül az első nemrég belga szenátor lett, elhatározták, hogy a társadalom-tudományt tárgyaló irodalomr lehetőleg teljes címjegyzékét össze fogják állítani. Szorgalmas tevékenységüknek eredménye az lett, hogy még néhány önként ajánlkozó munkatárs segédkezése s Ernest Solvay áldozatkészsége által támogatva körülbelül három év alatt olyan czédula-katalogust állítottak össze, mely majdnem félmillió szociológiai munkának címét foglalta magában. Az egyes czédulákon, — mint a rendes könyvtári czédula-katalogusoknál szokás — föl voltak tüntetve a szerző, cím, a kiadás száma, kötetszám, a kiadás helye, a kiadó neve, megjelenés éve, alak. lapszám és az ár. A czédulák számának rohamos szaporodása azonban csakhamar előtérbe tolta azt a kérdést, hogy milyen alapon rendezzék el azokat. A szokásos alfabetikus elrendezés nem nyújtott volna kellő áttekintést az egyes szakokra nézve, külön szakkatalogusok vezetése pedig nagyon megnehezítette volna az egész kezelést. Oly beosztási rendszerre volt szükségük, melynek segélyével a nagy anyagot könnyen áttekinteni s az egyes szakok is könnyen megkülönböztethetők legyenek. Junker szerint a két kezdeményező véletlenül ismerkedett meg azzal az amerikai rendszerrel, melyet a *New-York State Library* könyvtárnoka Melvil Dewey eszelt ki, s a melyet már majdnem két évtized óta alkalmaznak az Egyesült-Államok legtöbb könyvtárában.

Melvil Dewey rendszerét, melyet hosszas tanulmányok után 1876-ban tett közzé, »*tizedes osztályozás*«-nak nevezi. Felállít ugyanis tíz osztályt, olyképen, hogy az egész emberi ismeretvilág

az 1—9 osztályba van beosztva, azok az általános művek pedig, melyek egyikbe sem sorozhatók a 0-val jelölt osztályba osztatnak be. S így létrejő a következő tíz osztály:

0. Általános művek.
1. Bölcsészet.
2. Vallástan.
3. Társadalom-tudomány.
4. Nyelvészet.
5. Természettudományok.
6. Hasznos művészetek.
7. Szépművészetek.
8. Irodalom.
9. Történelem.

Most már ezeknek az osztályoknak mindegyike megint föl-osztható tíz újabb osztályra s a jelzés 0—9 számjegyeknek az eredeti számjegyhez való csatolása által történik; így pl. a 34-es számmal a 3-ik osztály 4-ik alosztályát jelzi a rendszer. És ezt így lehet a végtelenségig folytatni s nem akadhat mű, melynek hovatartozását számjegyekkel ne lehetne pontosan kifejezni. Lásunk egy-két példát a Junker által fölhozottakból:

Mint tudjuk a 3-as szám az első helyen a társadalom tudományokat jelzi; ennek ismét 9 osztálya van; még pedig:

1. Statistika.
2. Politika.
3. Nemzetgazdaságtan.
4. Jogtudomány.

—

—

—

— stb. stb.

A 33-as számmal kezdődnek a nemzetgazdaságtannak alosztályai; a 6-ik alosztály pl. a pénzügytan, melyet a 336-os szám pontosan megjelöl. A pénzügytannál természetesen újabb elágazás kezdődik:

1. Államjavadalmak.
2. Adók.

—

—

— stb. stb.

Már az adóknál elég terjedelmes számjeggyel van dolgunk. Eddig eljutottunk a 336.2-ös számjeggyig; az adók osztályában a 7-es szám az indirekt adókról szóló munkák jelzésére szolgál, tehát: a 336.27-es számjeggyhez jutottunk. Csakhogy a tizedes osztályozás megint tovább halad s pl. a fogyasztási adók az 1-es számot nyerik, vagyis a fogyasztási adók teljes megjelölése a 336.271-es számjeggy. Ámde a fogyasztási adók is alkalmasak a tizedes osztályozásra, ily módon:

336.271,1. Pálinkaadó,

336.271,2. Söradó,

336.271,3. Czukoradó,

336.271,4. Sóadó,

—

—

— stb. stb.

Gondoskodik Dewey arról is, ha esetleg a kilencz alosztály nem elégséges valamely ismeretkör anyagának elhelyezésére. Így pl. a 280-as számjeggy azt a katalogust jelöli, melyben a keresztény egyházak és szektákra vonatkozó művek foglaltatnak; most következik a kilencz alosztály, mely előre láthatólag nem fogja átölelni a megjelölt kört. Mi történik? Az utolsó 9-es alosztálynál újabb osztályozás kezdődik ily módon:

280. Keresztény egyházak és szekták,

281. Óskereszténység és a keleti egyház,

282. Római katolikus egyház,

—

—

—

—

—

288. Unitáriusok,

289. Kisebb keresztény szekták,

289.1. Universalisták,

289.2. Campbellisták,

—

—

—

—

—

289.8. Mennoniták,

289.9. más kisebb keresztény szekták,
stb. stb.

Külön jelentősége van a zárójelnek is; pl. a 942-ös szám Anglia történetére vonatkozik, ha azonban a 9-est, mely, mint tudjuk a történelmet jelzi, elhagyjuk s a másik két számjegyet zárójel közé teszszük, az így nyert (42) számjegy Anglia földrajzi indexét jelöli meg. A rendszer ismerői, köztük Junker is, azt állítják, hogy kis gyakorlat után igen könnyen felismerhetni, hogy ez a számjegy: 016.581.9 (747.42) arra az indexre utal, melyben a New-York állam Albany kerületének florájára vonatkozó bibliografia irodalma található meg. Junker föl is oldja ezt az óriási számjegyet s még több példával támogatva hirdeti a Dewey-féle rendszer egyedül üdvözítő voltát.

Ezt az amerikai rendszert eleinte igen nagy bizalmatlansággal fogadták s alkalmazása más alapon rendezett könyvtárakban nagyon nehéznek látszott. Azonban hovatovább mind nagyobb figyelemmel vizsgálták kétségen kívül álló előnyeit s Dewey, a New-York State Library igazgatója 1894-ben rendszerét ismertető művének (*Melvil Dewey, Decimal Classification and Relativ Index for libraries, clippings, notes etc. Library Bureau: Boston, Philadelphia, New-York, Chicago, London. 8-r. 593. l.*) már ötödik bővített kiadását bocsáthatta közre. E mellett egész kis irodalom foglalkozik ezzel az amerikai találmánnyal; több ízben beható megvitatás tárgyává lett s nagyban hozzá járult az általános bibliografiai kérdések tisztázásához. Hanem azért általános győzelemről nem lehet szó; még mindig nem uagy azoknak a száma, kik a rendszernek feltétlen hívei volnának, s még mindig igen komoly hangok merülnek fel a rendszernek legsarkalatosabb pontjai ellen is.¹

Otlet és La Fontaine azonban céljaikra alkalmasnak találták Deweynek vázlatosan ismertetett rendszerét, mert megismerkedve vele, 1894-ben Brüsszelben egy magánintézetet szerveztek »*Office international de Bibliografie*« czímmel s kidolgozták az egyetemes repertorium tervezetét. Ennek első pontja egy nemzet-

¹ Der Kampf um das Dewey-sche System. Centralblatt f. Bibliothekswesen. 1896. évf. 424. l.

közi bibliografiai hivatal fölállítása, mely az összes államok által támogatva, mintegy központi bibliografiai szolgálatokat teljesítsen első sorban az egyetemes bibliografiai repertorium összeállítása és kiadása által. Minden megjelenő könyvről vagy iratról pontos czédula készitendő, mely szükség esetén azt is magában foglalja, hogy az illető mű mely könyvtárban található meg. Az ily módon létrejövő repertorium nyomtatásban megküldetik azoknak a könyvtáraknak, melyek a központ működését támogatják; valamint az egyik-másik szakra előfizetőknek is. Ez a bibliografiai intézet voltaképen a világ összes írásbeli szellemi termékeinek nagy anyakönyvi hivatala, hova a tervezet értelmében egy év leforgása alatt minden újszülöttet be kell jelenteni s a hol minden érdeklődő megtalálhatja az adatokat arra nézve, hogy az irodalom egyik-másik táján milyen újabb jelenségek mutatkoztak.

A nagyszabású nemzetközi vállalkozás sikere természetesen attól függött, hogy mennyiben sikerül azt valóban nemzetközivé tenni. S erről a brüsszeli konferencián volt először szó. La Fontaine és Otlet urak buzgólkodása s az általuk a megalakítandó állami bibliografiai hivatal részére felajánlott 400.000 czédula igen nagy szerepet játszottak abban, hogy már ezen az első tanácskozáson komoly megállapodásra lehetett jönni több nevezetes kérdésben. Első sorban megállapodtak a Dewey-féle tizedes osztályozásra nézve. A belga kormányt megnyerték egy nemzetközi bibliografiai hivatal fölállítási eszméjének, s egyebeken kívül megállapították a nemzetközi bibliografiai egyesület alapszabályait.

Ez az »Institut internationale de Bibliografie« a vállalkozás sikerének ép oly főtényezője, mint a brüsszeli központ s épen ezért szükséges egy kissé megismernednünk szervezetével alapszabályai nyomán.¹

A nemzetközi bibliografiai intézet kizáróan tudományos szövetkezés, melynek czélja első sorban az emberi szellem termékei fölvételének, beosztásának és leírásának haladását előmozdítani; a bibliografiai egységek megállapítását a beosztás tudományos jellegének megkönnyebbitése végett mentül nemzetközibbé

¹ Junker, id. m. 28. l. Az eredeti francia szöveg a »Bulletin de l'Institut international de Bibliographie« első füzetében. (Brüsszel, 1895.)

és teljesebbé tenni; a nemzetközi beosztásra vonatkozó minden komolyabb kísérletet támogatni; az ilyen beosztás alkalmazásánál mutatkozó nehézségeket megfontolni; végül kiadványok és minden más eszköz segítségével oly irányban működni, hogy lehetőleg mentül szélesebb körökben elfogadtassék az egységes és nemzetközi beosztási módszer. Az intézet évenként egyszer nagygyűlést tart, melyen többek közt megállapodik a következő évi gyűlés idejére és helyére nézve. Vannak rendes, rendkívüli és tiszteletbeli tagjai. Az intézet rendes tagjait a bibliográfiával foglalkozó egyének, intézetek és egyesületek közül választja. Ezeknek a rendes tagoknak illetve megbízottjaiknak szavazati joguk van. Rendkívüli tagok lehetnek mindazok, kik az intézet céljai iránt érdeklődnek s a kik tanácskozásaiban részt akarnak venni. Ezek tanácskozási joggal rendelkeznek. A tiszteletbeli tagság kitüntetésében az intézetnek nevezetes szolgálatokat tett egyének részesülnek. A taggá való fölvétel két tag ajánlata után megejtendő titkos szavazás által történik. A rendes tagok évenként 10, a rendkívüliek 5 frankot fizetnek, a tiszteletbeliek semmit; mindannyian megkapják az intézet kiadványait. A tagok száma korlátlan; azonban tanácskozások alkalmával egy nemzet képviselői az összes szavazatoknak legfeljebb egy negyedrésszével rendelkezhetnek. Az intézet rendes tagjai közül mindig hat évre állandó bizottságot választ, mely egy elnökből, egy jegyzőből és egy pénztárnokból áll. Ezek hívják össze az üléseket és készítik elő a tanácskozás anyagát. A jegyző végzi a levelezést és szerkeszti az ülésekről a jelentéseket, ezenkívül őrzi az intézet irományait és minden gyűlésen jelentést tesz az intézet működéséről. A nagygyűlés határozza meg az intézet székhelyét. Húsz rendes tag kívánhatja az alapszabályok megváltoztatását; ilyen kérdésekben kétharmadnyi többségre van szükség, hogy a határozat érvényes legyen. Az intézet folyóiratot (Bulletin) ad ki, mely az intézet ügykörébe vágó minden kérdést megvitat s e mellett közli mindazoknak az intézeteknek, egyleteknek neveit, a melyek az intézethez csatlakoznak, úgyszintén az egyes egyénekét is.

E szabályzatnak futólagos áttekintése után is belátható, hogy ebben a formában nehezen felelne meg egy ilyen nagy arányú intézet céljainak, s azt hisszük, egyéb rendeltetése nincs, mint a kezdet kezdetén némi iránymutatót szolgáltatni.

Majd ha az intézet megerősödik, bizonyára ujabban és biztosabban fogja a működésének alapját tevő szabályzatot kidolgozni.

A brüsszeli konferencia megállapodásai között főlemlítést érdemel az is, melyre *Junker* indítványa következtében jutott. Ez az indítvány u. is oda irányult, hogy a könyvkiadók minden egyes kiadványuk megjelenése alkalmával bocsássanak az internationalis bibliografiai hivatal rendelkezésére az egységes index formája szerint nagyszámú fehérszínű czédulákat, melyeket a hivatal az index előfizetőinek megküldene. Ezen kívül a kiadott műnek minden egyes példányához mellékeljenek egy hasonló formájú és szövegű, csakhogy vörösszínű czédulát. Nagyobb könyvtáraknál a vörös czédula arra szolgálna, hogy a kutató, aki a valamely kérdés irodalmára vonatkozó katalogust használja, megtudhassa, vajjon az illető mű meg is található-e a könyvtárban.

Mindezek a lelkes előmunkálatok azonban különösen az által lettek nagy jelentőségüekké, hogy a belga kormány csakhamar átlátta a vállalkozás nagy kulturális fontosságát s alighogy az első konferencia véget ért, egy igen fontos lépéssel mintegy megteremtette a nagy művet. 1895. szeptember 12-én írta alá a belga király Schollaert minister előterjesztésére azt a rendeletet, mely szerint Brüsszelben »Office international de Bibliografie« névvel állami hivatal szerveztessék az általános repertorium előállítása céljára. Természetes, hogy La Fontaine és Otlet az új állami hivatalban is az őket megillető hatáskörhöz jutottak.

Hogy az egyetemes repertoriumok kérdése mennyire aktualis s mennyire élénken foglalkoztatja a tudományos közvéleményt, kitűnik abból a mozgalomból is, mely Angliában már évtizedek óta észlelhető s a mely az idei londoni nemzetközi kongresszuson nagy jelentőségű megállapodásokra is vezetett. Nem lehet czélunk részletesebben ismertetni az angol tudományos körök ily irányú törekvéseinek multját¹ s csupán az elmúlt nyáron, július 14—17. napjain lefolyt londoni kongresszus tanácskozásainak főbb eredményeit fogjuk főlemlíteni. A *Royal Society* hívta össze a művelt világ szakférjait, hogy az exakt tudományok egyetemes repertoriumának megteremtése érdekében tanácskozzanak. Kijelentették ezen a tanácskozáson mindenek előtt, hogy nemzetközi szervezke-

¹ Centralblatt für Bibliothekswesen, 1896. évf. 505. l.

dés útján az exakt tudományok általános szerző, név és tárgy szerint összeállítandó katalógusának kiadása igen fontos okoknál fogva kívánatos volna, különös tekintettel arra, hogy a kutatók tüstént megtudhassák, hogy az őket érdeklő kérdésekben milyen irodalom áll rendelkezésükre. A katalógus 1900 január 1-én venné kezdetét s magában foglalna mindent, a mi a mennyiségtan, csillagászat, természettan, vegytan, állat-, növény- és ásványtan, mennyiségtani és természettani földrajz, geologia, anatómia, fiziológia, pathológia, pszichofizika és antropológia körébe vág, kihagyva e tudományok gyakorlati alkalmazásának irodalmát. Az egyes dolgozatok fölvételénél a czímen kívül a tartalom is irányadó. A katalógust egy nemzetközi tanács felügyelete alatt működő központi iroda adná ki; az egyes államok a magok tudományos irodalmának jelenségeit a megállapított rendszer szerint összegyűjtetnék, klasszifikálnák és a központba beküldenék. A katalógus egyelőre czédula-alakban jelennék meg, később a könyvalakban való kiadásra is lehetne gondolni. A központi iroda költségeit a katalógus jövedelméből lehetne fedezni, ha azonban ez nem volna lehetséges, akkor az államokhoz, intézetekhez s egyes személyekhez kellene folyamodni egy biztosítékalap létesítése végett. A Royal Societyt fölkérte a kongresszus, hogy egy bizottságot alakítson, a mely a még el nem intézett kérdéseket tanulmányozza s az eredményekről az illetékes tényezőket értesítse. A katalógus rendszerének kérdése is szóba jött a londoni tanácskozások folyamán, azonban erre nézve véglegesen nem állapodhattak meg. Az állandó bizottság tanulmányozásának anyaga marad a rendszer-kérdésen kívül az exakt és az alkalmazott tudományok (>pure sciences« és >applied sciences«) fogalmi között létező különbség megállapítása, a nemzetközi tanács és központi iroda szervezése. Mindmegannyi fontos kérdés, a melyeknek végleges elintézése, mint Junker igen helyesen megjegyzi, nem is várható egy négy napig tartó tanácskozástól.

Csupán főbb vonásaiban mutattuk be az emberi szellemnek azt a magasztos törekvését, mely a haladás nagy százada szellemi vívmányainak oly impozáns befejezéseül kínálkozik. Van valami lélekemelő abban, hogy épen a nemzeti öntudat erőteljes fejlődése idején a szellemvilág sorompóinak eltávolítására szövetkezik az emberiség. Mert bárhogyan alakuljanak is a földgömb politikai

viszonyai, annyi bizonyos, hogy ha a terv megvalósul, a nagy katalógusban az emberi szellem képviselői állandó békés találkozóra fognak összegyűlni. S ha talán az eszmék, a tudományos nézetek így egymás mellé állítva az eddiginél gyakrabban kelnek harcra egymással, e harcok fergetegei után mindig fényesebben fog fölragyogni az igazság napja. A dolog természetében rejlik, hogy ily egyetemes feladatok megoldásánál általános lelkesedésre s minden művelt nemzet buzgalmára és érdeklődésére van szükség. Ezeknek a praktikus szempontoknak s különösen a mi specziális nemzeti feladatainknak kifejtése azonban nem foglalhat helyet ebben az ismertetésben. Kellő időben és alkalommal a részletkérdések megvitatásában szintén kifogja venni részét ez a folyóirat is, mely becses feladatának tekinti e hatalmas közművelődési mozgalom megfigyelését s törekvéseinek mentül hathatósabb támogatását

KOLOZSVARI CZEMENTES JÁNOS KÖNYVE.

Közlő: HERZFELDER ARMAND DEZSŐ.

— Második, befejező közlemény. —

(43b.)	floreni	16	grossi	24	floreni	6	grossi	9
		15		22 $\frac{1}{2}$		5		7 $\frac{1}{2}$
		14		21		4		6
		13		19 $\frac{1}{2}$		3		4 $\frac{1}{2}$
		12		18		2		3
		11		16 $\frac{1}{2}$		1		1 $\frac{1}{2}$
		10		15		$\frac{1}{2}$		$\frac{3}{4}$
		9		13 $\frac{1}{2}$		$\frac{1}{4}$		$\frac{3}{8}$
		8		12		$\frac{1}{8}$		$\frac{3}{16}$
		7		10 $\frac{1}{2}$		$\frac{1}{16}$		$\frac{3}{32}$

(44a.) Capitulum 1.

A fazakaknak a kemencheben valo berakasarol

Előzőr az kemencheth egy Nehany oraýg fwtený kel. Mind adig Meglen belöl Meg feieredik es Meg twzesedik. Annak vtanna Nýsd meg az zaýath es Hertelen Ne ragd bele az fazakakath, Meglen az belsö¹ feiersege az kemenchenek feketere kezd változtatný. Mertha Mýngýarast be Rakod öket a twzes kemencheben, tahat Nagý karth vallaz.

Mert az twznek hertelen sebessegenek Mýatta az ewstnek

¹ a »belsö« szó után »reze« állt, de ki van törölve.

nagyob reze, az cementh porban az fazakakban Meg emeztetik es el vez.

(44b.) De mikor Immar az kemenche zepen Meg engödöth, akoron zepen Rendel Ragdbe öketh es Meg lasd, hogý elne döched es hogý az fedök elne essenék rolok, es annak vtanna be chinald az zaýath es az teglak köziben garasokat tegý, hogý a kemenche lelekzetet vehessen, es ottam ¹ Nýsd meg az kemenche boltýan valo felsö lukath, hogý az cementh pornak a paraýa azon ký Mehessen. Mert ha az nem volna, tahat az Neduesseg Meg zakaztanaya az fazakakat.

Mýkor annakutanna, Mýnth egý oramulua, az fazakak Meg twzesödnek, akoron alikat be kel lsmeg chinalný, Mert ký parlo-doth ²⁾ a Nedmesseg ² belölle.

(45a.) Capitulum 2.

A twznek Mogýarol.

Mindenha egý arant kel a twznek eggný, es Ne legýen Igen Nagý, hogý az araný Meg ne oluagýon az cement porban. Ollian legýen, hogy Mindenkoron az fazakak es az kemenche veressek es twzesek legýenek. Ezokaert Igen Jol kel reaýa vigýaznod az twzmelleth. Mert eben vagýon az cementelesnek fő Mestersege. Ha Echer Meg alozik, zinte vyonnan kel Mindenth kezdený vý cement porral.

Capitulum 3.

Medig allianak az fazakak a kemencheben.

Az Regzet ³⁾ wdö 24 hora, de ez Jelröl Meg esmered. Mýkor az cementh pornak Ereýe elmulth,

(45b.) Mýdön a 24 hora elközelgeth es latod, hogý a kemencheben egý sarga Vekoný köd kezd fen labny ⁴⁾ az zaýan ký Jöný, az a Jele, hogý Immar az cementh pornak az ereýe elkölth es touab az aranýban semmith Nem cheleközik.

Capitulum 4.

Az dictarol es signumrol.³

De zth vegýed ezedben, Hogý az Indiciomoth Elö vegýed, es Meg lasd Mýkoron cementelný akarz, hogý ahoz valo signu^mban kezgyed Mwuedeth, Tudný Illik, az kosban, orozlanban, sagitariusban, es Mý Mikoron sextillis es trinus Martis vagýon. Mert akoron könnyen vehöz Megýen az cementeles; de artalmas az quartus ⁴ Martis.

(46a.)⁵

¹ »Ottan« helyett.

² Olvasd: »neduesseg«.

³ E bejegyzés a lapszélre van írva.

⁴ Utólag más kéz »quadratusra« javította.

⁵ E lap üres.

(46b.) Az aranýaknak Ismeretý. It erdersegben ³⁷) az mý warasok esfaluk wadnak es patakok, ký ký Mind Neuezet zereuth.

Aurum habens karat 19½ accipe marcas 3, adde sibi argentum p^{esetas} 12 et sic fiet karat 18 et sic inpondere videbis lucrum.

Aurum habens karat 20 accipe marcas 3, adde sibi argentum ¹ p^{esetas} 16 et sic fiat karat 18.

Aurum habens karat 20½ accipe marcas 3, adde sibi argentum p^{esetas} 26 et sic fiet karat 18.

(47a.) *Argentum*

Marca 1 p^{eseta} — karat 19½ marca — p^{esetae} 4 fiet karat 18

Marca 1 p^{eseta} — karat 20 marca — p^{esetae} 5½ fiet karat 18

Marca 1 p^{eseta} — karat 20½ marca — p^{esetae} 8½ 1/6 fiet karat 18

(47b.) Aurý lavatilis limitatio.

Item aurum de Caproncha et de Kissund habet karat 22½
marca 1 florenos 59, p^{eseta} saginatam autem florenium 1, denarios 22;
karat 22½.

Item aurum de Joffw habet karat 22, marca 1 florenos 58,
p^{eseta} 1 florenum 1, denarios 20; karat 22.

Item aurum de hatchak et de Szwl habet karat 21, vel
20½; marca 1 florenos 54 vel 53, p^{eseta} 1 florenum 1, denarios 12;
karat 21.

Item aurum de Pien habet karat 20½; marca 1 florenos
53½; p^{eseta} 1 florenum 1, denarios 10 vel 12; karat 20½.

Item aurum de Solmos habet karat 18; Marca 1 florenos 48
vel florenos 49, p^{eseta} saginata florenum 1, denarios 2 vel 0;
karat 18.

karat 17½.²

(48a.) Item aurum quod portant de Offombanya, de Schlactii vel Abrugýbanya, de aliis 4-or civitatibus, semper est friscatum ³ et eiunt secundum gradum et tabulam.

Item aurum de Berwin ultra Kõrosbanya habet karat 22;
marca 1 florenos 59 vel 60, p^{eseta} 1 florenum 1, denarios 18;
vel 20, karat 21½.

Item aurum de Jodia et de Kilesd habet karat 19; marca 1 florenos 50 vel 51, p^{eseta} 1 florenum 1 denarios 4 vel 5; karat 19.

Item aurum de Ilokws et de Zalosd habet karat 22; marca 1 florenos 59 vel 60, p^{eseta} 1 florenum 1, denarium —; karat 22.

(48b.) Item aurum versus Hunyad hoc est de Schwl et de Torda habet karat 18; marca 1 florenos 53, p^{eseta} 1 denarios 12;
karat 18.

Item aurum versus Tordam et de flumine eius ut in

¹ A dõlt betük aztjelzik hogy az eredetiben az alchimiai jel van használva.

² Utólagos bejegyzés.

³ Aligha nem »friscatum« helyett.

plurimum portatur ad Kaiendinum, ad Albam, ad Megies, ad Kwkol-lowar, quum fiunt nundine et est aurum gravature, quod semper emitur secundum k^{arat} 17 pondus leve, quod quintinum dicitur et sic p^{eseta} 1, videlicet d^{enarii} 80, et sic p^{esetae} saginatae 5 valent $\text{f}^{\text{lorenos}}$ 4 et in igne deficit non parvum et habet

(49a.) k^{arat} 17 vah(?) et p^{eseta} 1 $\text{d}^{\text{enarios}}$ 65 ad placitum.

Item aurum de Volachia in Athcka inferiori et in loco Loc-tor dicto habet k^{arat} 22; m^{arca} 1 $\text{f}^{\text{lorenos}}$ 58, p^{eseta} 1 $\text{f}^{\text{lorenum}}$ 1, $\text{d}^{\text{enarios}}$ 22; k^{arat} 22.

Item aurum de Kÿps habet k^{arat} 20; m^{arca} 1 $\text{f}^{\text{lorenos}}$ 54, p^{eseta} 1 $\text{f}^{\text{lorenum}}$ 1, $\text{d}^{\text{enarios}}$ 10 vel 12; k^{arat} 20.

Item aurum de Campo Longo et flumine Dombawicha dicto habet k^{arat} 19½; m^{arca} 1 $\text{f}^{\text{lorenos}}$ 52 vel 52½, p^{eseta} 1 $\text{f}^{\text{lorenum}}$ 1, $\text{d}^{\text{enarios}}$ 8; k^{arat} 18½.

(49b.) Item aurum de Feierwyz habet k^{arat} 18; m^{arca} 1 $\text{f}^{\text{lorenos}}$ 49, p^{eseta} 1 $\text{f}^{\text{lorenum}}$ 1, $\text{d}^{\text{enarios}}$ 2; k^{arat} 18.

Item aurum de Solmos circa Dewam quod est quintinum, habet 16½ vel 17; m^{arca} 1 $\text{f}^{\text{lorenos}}$ 44, p^{eseta} 1 $\text{d}^{\text{enarios}}$ 80 vel 85 vel 87, et in igne deficit multum.

Item aurum de Kalotazeg habet k^{arat} 18; m^{arca} 1 $\text{f}^{\text{lorenos}}$ 51. $\text{d}^{\text{enarium}}$ —; k^{arat} 18 $\frac{2}{8}$.

Auri Karansebesiensis m^{arcam} 1 vendunt $\text{f}^{\text{lorenis}}$ 60. Ex qua una m^{arca} dum reducitur in massam, pene semper depereunt p^{esetae} 3 et

(50a.) valebunt iuxta librum gradum in auro $\text{f}^{\text{lorenos}}$ 52, $\text{d}^{\text{enarios}}$ 50. Hanc summam excipient, restabunt f^{loreni} 7, d^{enarii} 50, quos dividero per 52½, venÿent in additione ad singulum aureum d^{enarii} 4¼.

In quibus locÿs Transsylvanie inveniuntur aurum lavatile: Abrugbanÿa capituli Albensis districtus castrî Hwniad in arbitrio regis, districtus Biztriciensis, Offombanya regie maiestatis, Kalotazeg nobilium.

(50b.) Pertinentia castrî Salyo episcopi, Keresbanya domini de Bathor, pertinentia Karansebes regis, pertinentia castrî Zwryn regis, Twrochko nobilium, Aranyas.

Alia descriptio:

Abrugÿh	}	k^{arat} 16.
Bizere		k^{arat} 17.
Felso ochwa	}	k^{arat} 18.
Vÿdal		
Vÿfalw		
Zent giorgÿ		
Patsaga		

(51a.) Lwpsa	k ^{arat} 20.	
Dara wõlgÿe	}	
Dara pataka		
Serchianos		
Azolos patak		
Kozep Jerche patak		k ^{arat} 21½.
Almos patak		
Kÿs aklos		
Nagÿ aklos	}	
Belwar		
Barrabas patak	k ^{arat} 21½.	
Aranÿafw	}	
Caproncha		k ^{arat} 22.
Calotazeg aliquum	k ^{arat} 18—20.	

Argenti marca singula continet:

Offombanÿa auri p^{esetas} 5 vel 7, vel 8, vel 9, vel 10.

Radnÿa auri p^{esetas} 2 vel 1½, vel 1.

(51b—56b.)¹

(57a.)

1568

Mÿkor Zebenben Voltam Volna az cementen tudnÿ Illik
1568 esztendõben.

Fuit album aurum m^{arcae} 156, p^{esetae} 40, karat 17½

Constat facit

Finum aurum facit m^{arcas}

finum cum addicione m^{arcas} —, p^{esetas}.

Ez vala tertia Inposicio, de Maradot vala hatra azbol m^{arca}
34, p^{eseta} —.

Ez akarattal tm be, hogÿ en egÿ twzböl kÿuegiem Regÿ
zokasomzerint, Nemhogÿ egÿbeⁿ auagÿ kettőben vagÿ harombaⁿ,
de meg 4ben auagÿ tbenis alÿg hoztam vala kÿ, oka penÿg
ez hogÿ Mind az elbÿ es az vtozorinak az betetelben

(57b.) Valo fazeknak arannÿal valo berakasaban, az zajat
vlÿ Igen be raktuk volt, hogÿ az kemenche Mind anne Ideÿg
foÿtua volt, kÿt Mÿ ezwkben sem vottwnk volt.

De ez secretum ezben az tudomanban, hogÿ erre viselÿ
gondot, hogÿ az teglak kzt az garasokat vgÿ rakiad, hogÿ sus-
piriomot vehessen kzwwllk, Mert Mind az also boltban es Mind
az fels boltban Nem peralhat (*gy!*) az twz, vgÿ annera hogÿ
Meegchak 1 gradusra sem vÿheted fel, ha harmadnapeg egetnedis;

Azert az derekat 3 twzben hoztam kÿ ezen tudatlansag
alat, Azert ezt ezemben vm, mikor p^obat akartam

¹ E. lapok üresek.

(58a.) volna venny benne, az ora beteluen; vgý vöm ezembeⁿ, hogý Megnitam az zaiat es Joban kezde egný, hogýne^m Mint Mýkört be uala rakua; ez vala penyg zent egied napian, kýs azzoný¹ hauanak első napian 1568. De azert Megis vagion Mas gianosagomis vgian ezen aranyra, tudný Illik hogý vram apank Vachý Peter, Mert Mindeⁿkort addiciot beleie es annak előttees sok rezes aranyakat hoztakuala, kýt soha Nem tutta^m es ő sem tudot gondolný, hogý az a sok rezes arannak addicioiat Nem gondolta es Nem computalta Meg es annak felette Merte az Regulazerint valo adiciot, ez is volt az defectus aban, ky ennekem gyanosagom.

(58b).

1567

vrunk öfelsege adot vala Nekwnk az almasý banýa aranyát, peter deak által m^{arcas} 75, p^{esetas} 10, k^{arat} 14, ezt hogý betewök zent katalin azzoný Napian, első cemmentben lön gradussa k^{arat} 21½.

Masod betetelben volt orank is es felliebment vala Joual 23nal annak az cemmentin es kimosasan haborottunkuala meg⁴⁸⁾ Ifiw Vachý Peterrel,

1569

Masodik Inposicion vala arany album m^{arca} 180, p^{eseta} 31½, k^{arat} 16½, zwkön, első twzben Jart ora 32, kellet volna lenný Meeg 4 oranak, löt volna vgý tekelletes, de ez orabanis löt 21½ k^{arat}.

Masodban is betöm⁴⁹⁾ löt — 2

De ez tanachom, hogý első twze legien 36 ora, Megnem banod, de zep lassan elsőben etc.

(59a.) De ezt vegied te ezedben, hogý Mikor az aranyát az kemencheben tezed, az kemenche Mind aranyastol Jolmeg fwllion,⁵⁰⁾ lassan, lassan, Mint annak előtte Megmondottam, ahoz zamlaluan az orat, kýt tuch hogý Minden közöt Igazb regula, ký dichirendő, chak meny vegere.

Az ký veuen, Meglatod, Menyre Ment az gradussa, ahoz tudod Magadat tartany az Masik twzben, hogý az twzet Meny gradusra kel vined, ký az tek[e]lletes ligara vihesse az aranyát, vgý Mint karat 23½.

1570. die 6. mense February.³

Masod tanach adasom ez: te Cemmentes ký uagy, hogý az meg tanolt, es regzet tudomanýodat Mas ember zouara elne hagiad, Mint az Jart vtat az Jaratlanerth,

¹ E szó után »napia« állott, de szerző kitörülte.

² Utólagos betöltésre szánt hely.

³ Az évszám melletti ezen dátum két első szava egy sorban áll, az utolsó a bal lapszélre van írva.

(59b.) Mert karat vallod, Mint en vallottam keecher, hogý az oranak heat hattam az kamora Ispan zouara kepest,⁵¹⁾ az Mint en annak elötte chelekettem, azt elhagýuan.

1571¹

Harmad tanachom, ez ky azonkepen secretom, Mint az töby, hogý Mikor az aranýat az kemencheben töttek es Megfwlt es Jar, tahat az zaian ky *lelekzet* ky *jö* az Nem *jö*² gondot visely real[a], en azt Mondom

1571. die Aprilly (*így*) 6.

Touaba emlekezem az vý kemencheben valo araný beteteleröl, kit Nem hittem es reaiais Nem tartottam, de ömagatol löt Illien modon, hogý az orarýg³ tartuan, tudný Illik Mint zokas, vgý Mint 36 oraig,

(60a.) Löt az gradussa karat 23 meeg fellieb, de ha tuttam volna reaia tartozný, tahat chak 2 oraýg löt volna benne, Meg lot volna az tekellertes gradus 23 $\frac{1}{2}$, töttem felet be esmeg es Jart az kemencheben vgýmint —⁴ oraýg, kýt te obserualý minden wdöben, ha Jol akarz chelekedný, de azert smaydeek⁵²⁾ volt, nem törö; Isten akarattialbol Az arannak summaia volt, kit be töttem, m^{arca} 75, p^{eseta} 30, hogy ky vöttem es ky mostam löt, belölle defectus m^{arca} —, p^{eseta} —, de ennelkwl nem lehet kwlömbön, hanem az Cemmentes Jelen legien az sarfelcinalasban es az valasztasban, hogý erche Mený araný legien az ezwstben. ahoz tarcha magat.

(60b.) Jo araný festek Mwhöz valo.

Vegý gris pant loth 1, galichköuet loth 1, saletromot loth 1, zalamiakot loth $\frac{1}{2}$;

Chak Meg kel kenný vele az Mwuét es vgý kel fel egetný es Meg oltany.

Ad fundendum cornu.

Accipe limaturam cornyum et ponas ad ollam novam, postea recipe calxem vivam 3 partes, cineris soluty vel coagulati 2 partes et 1 partem tartary calchinati et de istis fac lixivium et funde de illo lixivio ad limaturam cornuum et coque simul et sit pulmentum. Item recipe colorem quercus bene pulverizatum et appone,

(61a.) coque cum eo bene et postea funde, de hec poteris facere manubria cultellorum.

(61b.) Mykor Irnanak 1567 výrag zeredan estue 9 orakort, löt

¹ A lapszélén.

² A dölt betűkkel szedett szavak titkos betűkkel.

³ Tollhiba »oraýg« helyett.

⁴ Utólagos betöltésre szánt hely.

leány, kinek löt Neue Borbara, Az en katamnak, vgyan azon eztendőben löth Meginten halala, tudny Illik husuet vtan valo.

Mýkor Irnanak 1568 Cantate Vosarnapra virradolag effel vtan 2 ora vtan löt az katus katanak.

1569. Rogacio vosarnap elötualo zombatoⁿ temettwkel az zegeny vrunkat ven Vachy Petert 1569.¹

Zöch tamas tankoiatis¹ penyg temettwkel vgian vtannaualo zombaton aldozo vtan, Mikor Irnanak 1569 eztendőben, hogy az Mý kegielmes vrunk ö felsege ada az kamora Ispansagot Ifiw Vachy Peternek, vgian azon eztendőnek az eleyben ky cement lön.

(62a.)²

(62b.) Ezwsthes es Achelhoz valo wyz.

Vegy 1 loth valazto vyzeth es egy rez kenesöt es Egy keues ezwtstöt, vesd az valazto vyzben ezeket es io lezen.

Ha akarod Az Cristalt vag Achelt lagytany, vegy az rothat fanak az hammat es oltatlan Mezet, Egik anne legien, Mint az Masik, estölch vizet kwziben es had keet orayg forraný, es zwrđ le az vizet egy fazekban ruha altal, Ted bele az Achelt az vizben, Az kit Meg akarz lagitaný, 2 Napig had benne Allany, lagy lezen hogy zabadon Mechech³ rea valamit akarz zabadon

(63a.)⁴

1572

Banfipal v^{ram} adot aranyat az cemmentre:

marcas 2, pesetas 45, karat 20 $\frac{1}{2}$, florenum —, g^{rossos} —.

marcam —, pesetas 4, karat 23 $\frac{1}{2}$, florenos 6, g^{rossos} —.

Adot esmeg Pal uram penzt arany valtany florenos 300 denarios —

Forgach v^{ram} adot penzt arany valtany florenos 180, denarios —.

keet kupat adta^m el Melý Irua vagion desieknek.

Masodchoris adot penzt florenos 100, denarios — attam Zöch tamasnakis keet kupat kinek az arrauaal tartozik

die 22. Juli tartozik felenchy⁵ Antal⁶

Ferenchy Antalnakis attam Egy kupat, tartozik az arrauaal, kit az feiedelemnek adot.

Zöch tamasnakis attam keet kupat, tartozik az arrauaal etc.

(63b.)¹

(64a.) Mikor Irnanak 1572, az tercia inposiciot az ö gradusatol Meg foztuan vgy mint az regulanak felette 24 orauaal felInem

¹ Tankó = Tonkó (Antal).

² E lap üres.

³ Olvasd: »metszhetsz.«

⁴ Az egész oldal kitörülve.

⁵ Olvasd: »Ferenchy.«

⁶ E sor mintegy kivonata a következő passzusnak; a margóra van írva.

⁷ E lap üres.

vihetem ara az gradusra, az Mire kel vala, az egik kemenche az Masiktól tauol vala gradussaban Mert, az egik kemencheben 20 gradus vala, Masikban 23 vala;

De az első inposicio, kÿ vala nouembernek 9 napan 1571, finu^mra felment vala ez okal, hogÿ aztis 12 orauál vittem vala fel az fellÿwl Megmondot oranal.

Ez az dolog penÿg vala cemmentes Janos kamora Ispansagaban anno D^omini 1572.

(64b.)

1572

Augustusnak 30 napan granalta^m Vgian ezen eztendöben Masod cement, kÿ lön zent Janos Napiara.

Az tercia Inposicio, kÿ vala, vala s^{um}maia az album auru^m-nak m^{arca} 243 p^{eseta} 41, ezt egy twzben vgÿ Mint keet kemencheben töttwkbe;

Jartattam előzőr vgÿ Mint 36 oraÿg, akor p^obiaiat vöttem, volt 22½ karaton, vgian azon twzben tartuan vgÿ Mint 16 oraÿg, aztis meg probaluan, volt garattia karat 23.

Ezeknek penÿg oka ez volt, hogÿ anne sum^{ma} aranÿat 34 fazekben raknÿ chodalatos es halhatatlan⁵³) dolog csak hallanÿs, Nem hogÿ chak Miuelnÿs, ez okaert Meg od magadat tolle, Mert vgÿ Jarz, Mint en.

(65a.)¹

(65b.)

1572

Mÿkor Irnanak ennÿ eztendöben, tudnÿ Illik Cemmentes Janos camora Ispansagaban.

Hozot vala zekesfeieruarÿ andras deak vrunk ö Nagÿsaga akarattiabol aranÿat zeibenben tudnÿa, Mint Vrunk ö Nagÿsaga S B² Istuannak az erdelÿ vaÿdanak es az zekelek Ispanÿyanak aranÿat az Cemmentre, kiket bÿzonÿ Mind feluetete velem, kiröl önön maga bÿzonsagom, Mert az töket Nem erte, söt Mind allat volt

Touaba az constatot³ Meguetette önön magais, Nem lehet⁴ meg az p^oba vtan annak az summanak constattiat, hanem heat lel^{te} az finu^mhoz kepest, vgÿ zolok, kit önön maga Meg Jelentuen, Meg mondam Nekÿ, hogÿ az az dolog ö vetke,

(66a.) Mert nem Igaz ligan atta be, hane^m fellieb, Melÿnek apadasa az Miat löt elsőben.

¹ E lapra az előtte levő oldal szövege czeruzával mostani írással le van másolva.

² Olvasd »Somliay Batori« mint az a 24b. lapon áll.

³ Azaz a kapott mennyiséget.

⁴ Olvasd »lelhet«.

(66b.) Cemmentum bonum et verum accipitur primo later optimus non lapidosus, nec arenosus, qui neque nimium ustus sit, sed mediocriter, neque nimium, neque minus, is frangetur in minutas partes super lapide aliquo duriore, postea per in cerniculum¹ purgatur vel seteriat^(?) semmel atque iterum. Quod vero crassius remansit, rursum funditur ac teritur quam minutissime atque eo melius, quo subtillius. Postea summitur sal illud etiam ac later per omnia in subtillissimum pulverem teritur, deinde hec duo simul miscentur.

Hec nota, quod salis una tantum pars, lateris autem due partes summuntur sicque simul comiscentur. et mediocriter madidatur, et illud dicitur commentum vel vulgariter cemmentum.

(67a.)²

(67b.) Mykor Irnanak 1573-ben, Az tercia inposiciot be tewök annak Mogia zerint, Melýnek valala, (így) s^{um}maia m^{arca} 110, p^{eseta} —, k^{arat} —.

Annak az twznek oraiat meg aduan, vgý mint 36, lön az arannak elsöben gradussa vgý Mint 23 böuön, Melý arannak felet be tewök Masodechor es tartok az ö gradussa zerint 14 orayg, es mene fel az Jo es Igaz gradusra 24-re

Melý tercia Inposiciohoz vala nagy ketsegem, hogý en nagy kart vallanak 3 okert:

1 az tönék felnem ereseert hogý nem erte fel az gradust, 2 az hogý rezes es felette slakos es az Massaban

(68a.) öttesben sokat apadot

Touaba az Merteknek apraianak könýw voltaert, melý apad^{as}nak az s^{um}maia facit florenos 4.

Ezt penyg Irtam ezert, hogý az Mikor Illien dolog elödben Jöne, viselý gondot reaia, hogý kart ne valý, Mint en.

Azert ha az twznek gradussat tudod, vöd arra az kit tuch, vgý Mint keuseb orara, de az gradus egý arant Jarion az kemencheben, Mert az alab valo graduso arany hamarab fellieb Megien az Igaz ligara, hogýnem Mint az Jo es kemený arany, ha tudod az twznek gradussat tartatmý,³ Mint kel.

Azert ennek az s^{um}maia facit m^{arcas} 86, p^{esetas} —, apadot el benne az twzben m^{arca} 3, p^{eseta} 15.

De regradalný kellet, Mert Jo volt vgý Mint karat 24.

(68b.)

1574

Mykor Irnanak 1574 ad diem corporis Cristi⁴ Az primma Inposiciora lön aranyunk m^{arca} 179, p^{eseta} —, k^{arat} 17. Jar-

¹ Cerniculum = szita.

² E lap üres.

³ Tollhiba »tartatny« helyett.

⁴ Júnus 12-ére esett.

tattam az kemencheben vgÿ mint 36 oraÿg es löt gradussa k^{arat} 23 böuön vgÿ annera, hogÿ nehezen esmerÿ vala meg az ember egiket az Masiktol, Mellik Job az Masiknal, de hogÿ cha vad zine vala, ezokaert kelletek betennem es Jartatam vgÿmint 14 oraÿg, Melÿnek lön apadasa m^{arca} 3, p^{eseta} 24. Melÿ arany Mia lön nagy giötrelmem törese miat, de ezis ezert, hogÿ

(69a.) Echerismind⁵⁴) az tekelltes gradusra akarom vala vinnem de chak kicin¹ hea lön, Melÿnek az ö hirtelen valo gradus-sara vimi² egÿ twzben teue az törekenseget, Mert az cruditas benne rekedet volt Melÿről azt adom tanachol, hogÿ keet twzben vÿd veghez, ha azt akarod, hogÿ smaydek legien es k[e]uoseb Munkad legien velle es keuseb kölcheged az Mercuriu^m dolga-bol, es tekozlas benne Ne essek.

Tanachomat kerlek meg fogadgiad, ha tÿztesseget akarz vallanÿa Mwueddel az wdöben.

(69b.) Söt azt Mondom, hogÿ az Törekensege az arannak hozza az echer twzben valo feluitelenek akarattia az gradusnak, de zerenchetlenseg ha Jol nem talalia, hogÿ smaydek legiem.³

Az smaydeksagrol valo bezedem es Megis ez, hogÿ ha törük az virgaban az arany, tahat Mÿueld ezt, hogÿ ha az virga törük, tahat haÿch özwe es Ra[k]d porban fazekban az kemencheben, vgÿ Mint 12 oraÿg, es smaydek lezen, Ne vezteges sok mercurio-mot reaÿ (*igy*) es Ne arch se magadnak esse Masnak velle Mert artalmas Mindennek.

De vagiok nagy panazolkodasban karuallas Mÿa, hogÿ

(70a.) Mint lön ez primma Inposicioban dolgom, vgÿ lön, hogÿ karom nagy lön, de nem tuthatam, mÿ legien az oka, hanem gianakodam az Cemment sarara, Melliet Mÿkor meglatandok es veghez vÿhetek, akor tano bÿzonsagot tezek es vallast, houa kel Mutatnÿ.

(70b.) Anno Domini 1530

Negotium Joannis Cemmentarÿ in tempore pestis, que fuit anno domini 1530.

Historiam totam huius rei, si vita supererit, alibi describemus, forte etiam transeuntur in locis nonnullis, adnotavimus, quod Blasius Buchephalus quid cum Joanni Cemmentario fecerit.

Album aurum m^{arcae} 538, p^{esetae} 20 puri debuerat esse finum aurum m^{arcae} 410, p^{esetae} 33.

Hoc modo tota summa stabit per k^{arat} 17½ g^{rossos} 1½.

¹ Olv. »kicin.«

² Olv. »vinni.«

³ Olv. »legien.«

Si dederis rationem hoc modo, ut dicas te dedisse in puro auri $m^{\text{arcas}} 414$, $p^{\text{esetam}} 0$.

Quod in proba aureorum fuit $k^{\text{arat}} 23\frac{1}{2}$, certissime per $k^{\text{arat}} 18$ tota summa stabit, Si per gradus prescriptos albi auri $p^{\text{recium}} 27$ minimo queramus, facit in toto $f^{\text{lorenos}} 27116$, $g^{\text{rossos}} 27$.

Ex marcis autem 410 pure cuduntur $f^{\text{loreni}} 28290$.

Excipe prescriptam, manebunt pro lucro $f^{\text{loreni}} 1173$, $g^{\text{rossi}} 45$.

(71a.)

1543

Factum est chemmentum in Koloswar, cui presunt Petrus Horuat cum scriba servo Nicolano de Nagybanja, cemmentavit aurum Emericus Pazman, gener Joannis Chemmentary, In positionibus binis tractatum est hoc modo:

Inpositionis primae album aurum facit $m^{\text{arcas}} 196$, $p^{\text{esetam}} 0$, $k^{\text{arat}} 19$.

Finum aurum facit $m^{\text{arcas}} 151$, $p^{\text{esetas}} 30$.

Inposicionis secunda album aurum facit $m^{\text{arcas}} 213$, $p^{\text{esetas}} 42$, $k^{\text{arat}} 17\frac{1}{2}$.

Finum aurum facit $m^{\text{arcas}} 160$, $p^{\text{esetam}} —$, ita ut marce due essent purgamentum, et pesetae nescio quot, sed in uno deceptus est, eum enim cisuras fundent $m^{\text{arcas}} 50$, $p^{\text{esetam}} —$, tegely fractus est; remanserunt in cineribus $m^{\text{arcae}} 26$, $p^{\text{eseta}} —$, quod adeo frangibile fuit, uti cundi¹ nullo modo usque ad quosque inposuit granatum in cemmento usque ad horas 2,

(71b.) sed nichil profuit, neque et cera ut sulphur statuerat, rursus cum addicione granulatur et cemmentare, consilio tandem nostro usque cum bono mercurio —² quantitatem fundit et bene successit.

Ad chimmentum faciendum recipe ad unam $m^{\text{arcam}} 3$ salis plumbi granulati $p^{\text{esetas}} 3$, $cupri$ ³ $11\frac{1}{2}$, $p^{\text{esetas}} —$, pone ipsum solem ad fusionem et cum iam incipit fluere, tunc predicta addicio mox inponatur et moveant, ut bene simul fluant. Tunc granula et pone ad cemmentum, ut ibi stet hora $\frac{2}{3}\frac{4}{6}$, postea excipe et proba, si habet $k^{\text{arat}} 22$, tunc inponatur secundo et stet $\frac{1}{2}\frac{2}{0}$ horas in cemmento, si vero auro prima vice altius gradatur quam 22 k^{arat} , sic alia viche eo brevius stabit in chemmento.

(72a.) Nota, quando prima vice excipitur de cimmento, tunc reperitur de puro auro⁴ 3, aut 2, aut $\frac{1}{2}$ marcam, quod altius stat in k^{arat} , quam reliqua totius auri⁵ quantitas, et hoc servatur per se, ea ratione, quod si in secunda cemmentatione excelleret

¹ »cudi« helyett.

² A mercurium szó mellett egy jegy áll, mely azonban a higany alchymiai jegyével nem azonos.

³ Alchymiai jeggyel.

⁴ Alchymiai jeggyel.

⁵ Alchymiai jeggyel.

natura, tunc additur hoc aurum, et postquam libet cementationem, accipitur proba, ut se quispiam secundum hoc regere possit. Si vero altius ascenderet, quam deberet, videlicet si ultra k^{arat} 23 $\frac{1}{2}$, ad talle dicit Jancho civis, Cibiniensis, si cum centum marce essent auri, tunc duas marcas argenti addidisse.

Nota secundum camere dantur de tribus marcis floreni 204 quinque, fiunt autem Cibini ex tribus marcis floreni ducenti quinque, Cremici (*igy*) vero ducenti et sex, nunc vero floreni 207.

(72b.) Nota cuilibet marce a 12 k^{arat} usque ad 20 adduntur 3 p^{csetae} plumbi et 2 pars *cupri*.¹

1582 dies 3 aprilli karat 22 $\frac{1}{2}$ ez zerint addiciot Mindenfelet.²

Item a 20 karat usque ad summum adduntur uni marce 1 $\frac{1}{2}$, p^{csetae} plumbi et $\frac{3}{4}$ pars *cupri*.³

Magna semper fuit ad usum cementis suspicio, quod ad ipsorum opinionem lucrum camere non reddat, opinantur enim perfecti ad singulam marcam puri debere provenire quatuor aureos, quasi vero sit in arbitrio cementis, dare, quantum optaverunt, et credant semper reddere posse, nisi furaretur. Ad hanc evitandam suspensionem hoc modo cementis faciat.

Post granationem cementis ponderet m^{arcam} 1 auri gravati, detque in manus perfecti,

(73a.) qui eodem modo, ut ceteri cum pulveribus cementicis in ollam componat, sit presens, dum inponitur in fornacem, nec absente illo excipiatur, exceptam ollam det illi, ut mos est ad abluendum et rursus cum pulveribus cementis, si necesse fuerit, relincum aurum, ne ipse neque servi contingant familiares; quantum ergo ex una m^{arca} provenerit puri, tantum de relincquis omnibus expectet a cementario. jam vero leuge maior de argenti ex pulveribus reducti defectu oritur suspicio; horum causas multas mos descripsit, hec tamen duas tantum potissimas adnotabimus, non de lutum juxta gradus additionem et justitiam reducentium.

Item Cibinienses semper compellebant cementarium ad argenti ex luto cementi reductionem et quem ad modum de auro, ita de argente tenebatur reddere rationem;

(73b.) quo loco cementarius illam veterem regulam expungere non poterit, sexta scilicet ut isti jura antes (?) volvat tercia partis dimatione reddere, hoc quidem in Vngaria, sed in Italia secus, ut in libro septimo de cemento faciendi scripsimus.

Item cursoris malignitatem lucrum camere diminui potest et fidelitatem augeri, quid super hoc magister Matias auri cursor Cibiniensis dixerat, ex diario nostro anni 1539 die 15. Nouembris

¹ Alchymiai jeggyel.

² E sor a margóra van írva.

³ Mindkét fém alchymiai jeggyel.

erit colligendi (*igy*), quid item tempore Petri Horwat circa festum Galli 1543.

Circa festum Gallÿ cementum est factum perfidibus Horuat Buciphaloque pro utati (?) m^{arcae} 315, p^{esetae} 38.

Ex purgato m^{arcae} 2, p^{eseta} —, multum de lucro gloria-buntur et Emericus qui Vocon gessit, Joannes Niquo qui bona-rum scribarum agens per se ceteros contemnebant,

(74a.) cum igitur circa festum Caterine cessalia¹ remensa fundebantur, erant prope m^{arcae} 50, iam auro liquefacto et ad marcas 24 in virgis effuso tegellus fractus est. Collecto iterum ex cineribus auro, dum rursus fundetur et in virgas ducentur, adeo efferatum erat, ut cudi nihilominus possit. Sic ergo granu-latum aurum finum cemmentavimus sine ulla additione. Nihil profuit m^{arcae} 53 neque sulphuris, nec cere in liquefactione additio, postea statuit facere additionem et fecit die dominico in festo sancte Caterine atque inposuit auri fini m^{arcas} 25, p^{esetam} — ad cemen-tandum, opera autem nostra composita fuit additio, nihilominus non sine gravissimo damno negotium transegerunt.

(74b.) Fabianus literatus civis noster attulerat albi auri m^{arcas} 28, p^{esetas} 13, cementavit more consweto et post bonam inpositionem excepit ultra, quam par erat gradatum, tempore gra-dationis probatum habuerat k^{arat} 18 finum, ergo erat m^{arcae} 21, p^{eseta} $\frac{1}{2}$, quod cum in virgas fundetur cuperetque infusione degra-dari, addit aurum quod antea per antimoniom fuerat fustum, unde factum est adeo frangibile, ut numquam martello cederet, quare oportuit totam massam rursus granare, inponere et cemen-tare cum maximo camere detrimento, nam non amplius, quam florenos 21 in lucrum dedit, 1 voluit in cementum, animadversus Fridericus Malch amicorum tam(en) precibus est delimitus.

(75a.) Album aurum m^{arcae} 28, p^{esetae} 13, k^{arat} 18, con-stat florenos 1441, g^{rossos} —;

finum m^{arcae} 21, p^{esetae} —, facit florenos 1449.

Hic ad lucrum supputatur argentum et ab argento sepe-ratum aurum.

Rubificatio veneris.

Recipe —² partes 2 vitri fussibilis, glauci partem 1, —³ salis nitri partem 1, pulveriza et misce, cum isto pulvere cemma-ta laminas veneris et erit k^{arat} 18, cui, adde argentum, et si ibi esset *mercurium*⁴ fixum, in calce viva melius fieret.

(75b.) Quomodo aurei cuduntur ad k^{arat} 23 $\frac{1}{2}$.

Non in omnibus cameris Hungarie, sunt autem tres in regno toto: Cremicia, Riuuli dominarum et Cibirensium. eque gradatur

¹ cessalia=serpenyő.

²⁻³) olvashataflan jegyek.

⁴ Alchymiai jeggyel.

aurum ad faciendas monetas aureas. Cibini sepe faciunt ad k^{aratos} 23½, quem alibi finum esse descripsimus.

Eque et ad eundem k^{arat} faciunt sepem in Riuuli dominarum, nonnunquam etiam dempsius.

Cremicie autem semper fere ad k^{arat} 23, quod vel hinc intellegere licet, ad hinc annis sex tempore Ludouici regis et Marie regine iudex Crimiciensis ex commissione principum examinatus jure videndo affirmavit aureos in Cremicia fieri semper ad k^{aratos} 23, et fieri ex singulis marcis auri fini $f^{lorenos}$ 69, unde fieri, ut lucretur camara ex singulis marcis

(76a.) $f^{lorenos}$ 5, g^{rossos} 48, hec ille verum, hęc 48 g^{rossi} supputantur in verum. Nam si aurei fieret ad finum vel ad k^{aratos} 23½, quod idem est, provenerit lucrum camerario ex singulis marcis auri fini f^{loreni} 3, g^{rossi} 42, non supputata —¹ g^{rossi} videret licet 48.

Qualles aurei cusi fuerint in Riuulo dominarum. Sub obitum regis Joannis mense Augusti 1540 Paulus Murani cemmentum fecit in Riuulo dominarum, ex quo ausus est emittere aureos k^{aratos} 21 vix habentes, in contemptum venerant ad hunc viventem.

Joannes rex monete sub nomine suo cuse hominum huiusmodi temeritatem fit, ut eciam auri contemnuntur.

Idem et efferunt, (?) quanti se putantur, qui pre se ceteros contemnuntur,

(76b.) qui nuper ex mendacitate emerferunt, qualles omnes fere Joannis regis satellites extiterunt.

De addicione.

Addicio monetarum aurearum sit argentum, licet sibi cuprum apponatur contra jus floreni Hungaricis, (*igy*) qui deberent habere k^{arat} 24, sed jam et is argentum apponatur, cum hoc aurum Renensem (*igy*) esse oporteret.

Et aurum quod habet 24, vocatur purum, aurum autem Renensem dicitur habere k^{aratos} 18 et granum 2, hoc est k^{arat} 18½, si minus fuerit, est contra ordinationem Cesaris.

(77a.) Minek elötte granalný akaraz, ez következendö Irasokat olvasdel, kwlömben hozzaia Ne kezgý, kýualkeppen ez könyuechket, Mert sok dolgokat talalz tudományodnak chelekedetednek segitsegere, ký dichirendö, es Meg közönz es Meg aldaz erette. Mert býzoný probalt dolgok Mind per me etc,

Scriptura legere docet, praxis cum opere confirmet, sed vigilare oportet, diem et oram observet, ignem in fornache medio-criter teneth.²

(77b.) Mýkor Irnanak 1575 eztendöben Marciusnak 28 Napian,

¹ Olvashatatlan jel.

² Kijavitva »teneth« ra.

Talaltam egy týtkos Jeles bölcheseget, kit soha Nem hallottam Mastol es Nemis lattam Mastol, hanem Isten velem leuen, en Magam Meg kisirtem býzoný Nagý gondal es felelemmel, az secunda Inposicioia aranya vala törö, kit soha ký nem verhettek volna, kýt en Mingiarast meg öttek töröuen, Mert latam az Mercuriomnak sok voltanak apadasat, Melý karosnak techik vala Nekem, gondolam azt, hogý Job ennekem 50 penz arra fat el költenem, hogýnem Mint keet vagý harom forint arra Mercurio-mot elköltenem, es zenet tegelt reaia veztegetne^m.

Secretum est quod non audivisti.

(78a.) De generacio¹ Joannis Cemmentes de Coloswar.²

Mýkor Irnanak 1572. tudný Illik decembernek 3 napan, kýnek Neue Janos, susananak Annak elötte löt vala vgý Mint 1571 kataya susanak.

1572

Mostan es lön vgý Mint chötörtökö^a auagy zeredan Janchy nappal,

1575 Gienelogia³

Lön susananak leanya septembernek 18 Napan, kynek lön Neue borbara, az az vosarnapon 11 ora közöt és 12 ora közöt eiel zebenben.

1579

susananak lött esmeg leanya zent antal nap estin 1 ora közöt es keet ora közöt zombaton, kinek Neue sofia.

Ez keet leany közöt hozot volt esmeg hon nem letemben egy fiat, Melý ldetlen volt, annak Neue Ninchen.

(78b).

1570

Mikor Irnanak enný eztendöben, tudný Illik 1570 Juliusnak 24 napan hogý lön camora Ispanna zebenben, hozta vala velle el budaý tamast Illien kepen, hogý ömaga beteg volna es ötet hadna kepeben⁵⁵) hogý Mindeneket latna, de ez chak tette-tes volt, kit Meg esmerek az kiralý aranyanak egik twzböl ký vetele koron, hogý chak fraska⁵⁶) volna de ezen Vol^{na}nak, hogý entöllem Mind ketten chak lophatnaiak el, annak vtanna akarhoua lennek.

Magá haluan az enzolgaim, budaý tamas Mikeppen eskwt elöttwnk

¹ Az elötte »generacione« állott, de ki van törölve és fölébe írva »generacio«

² E két szó törölve.

³ Mellette K. C. betűkből összetett monogramm.

(79a.) Illien Modon, hogý Isten ötet vgý vigie hazához az ö feleseget es giermekit lathatný egessegeben, az Minemö Igazan ö esközik es zol, hogý öneký nem kel sem testenek essem lelke- nek, söt meg ha az feiedelem akarnaýs, Nem Miuelý, Isten ötet vgý segelie.

Ezt penýg Monta tizzer chak en elöttemis, annalkwl⁵⁷⁾ zol- gaim elöt Menýezer Mondotta Buday tamas, de vgian semmý az ö eskwese es Mondasa, chak fraska es hazugsag.

Esmeg köuetkezyk buday tamasnak Masodik eskwesse, mely- ben vagion Nagý hazugsaga ký Nýluan vagion, Tudný Illik

(79b.)¹

(80a.) Wueget lagitaný

Vegý zaruas verth Echetet, föld meg benne az lueget es Jo lagý lezen

Festeket Mikeppen kel chinalný. Vegý Terpentinat, lakkat, törd meg Jol lagian, oztan egý kis kazetaban föld meg es Jo lezen.

(80b—82b).²

(83a.) 1570 Mense Februarii die 3.³ Mikor Minket Vachý Peter- rel egietemben kýralý Ewfelsege Megiesre hýuatot vala, es onnat feieruarra es onnat zeibenben, Mikor volt volna egy holnapban, azkort töttem be az aranýat es granaltam, annet vakatunk, heaban, vgian azon betöt aranýnak az twze volt akor 32 orayg, az töby hatra Maradot, kýt elnem kel hadný, ez rendben, kyualk- pen elsöben, annak vtanna az p^oba Mutattia meg, Mýhez kel Magat tartaný, könnýeb dolog az kopaszt borotualný az hajiasnal, Igen vak az, ký az rosta altal Nemlat, Mint az en kamuty balasom etc.

(83b). Azert tarch ahoz Magadat, az kýt tuch estanoltal az regý lazlo deaktol,

Lassad am az ezes az tudatlannak Meg hagia Magat chalný, Igaz ugian: hund be zemed Im meg challak.

Masod twznek Jarassa az az arannýak gradussanak oraia öt ora 22 ligaias az arannak allötmeg karat 23½.

(84a.)⁴

(84b.) 1574 die 5 laurentý.

Chodalathos az emberek közöt kynek kinek termeze- teben distinciot tenný, Mýuel hogý Miuel kwlömböz az egik természetü az Masiktol, Azonkepen az tudomanýis zinte azonke- pen, Mindenýknek chak rezzerint vadnak, tudný Illik, Minden ember kwlön kwlön planetak alat fogantattak es zwlettettek, azoknakis mind kwlömb kwlomb természetik vagion, Mint hogý az regý

¹ E lap üres.

² E lapok üresék.

³ A margóra írva.

⁴ E lap üres.

doctorok is zolnak felölle, hogÿ de superioribus gerentur et reguntur Inferiora,

Azonkepen reuellaltatik meg Minden embernek az ö bölche-sege az planetak által, Melÿ planetakat biria az Minden ható Isten, Minden ereieket es oda declinalia, az houa akaria.

(85a.) De Mind ezeknek felette ezt akarom Jelentennem, hogÿ ezeket ertwen, Az aranÿnak Beutelekort vgÿ chelekegiel, hogÿ Magadat Megne hagiad senkÿ kedueert chalnÿ, hogÿ alab vegied az töuel az aranÿat, Mert az lucromot kÿ nem athatod, Mint en Jartam egÿnehanzor, de legÿen meg Mindenÿk fele az Igaz es Jo köuetkezik belölle Mind egÿ fele es Mind Masfele, kÿ dichiretes Mindenek elöt

(85b.)¹

(86a.) Az kemenchet begÿwtatam es az virgakat be sozam es egÿ twzben tartam az en zokasomzerint, es kÿ vöm,⁵⁸) lön smaydek es gradussabanis fellieb Mene, vgÿ Mint az tekelletes gradusra, Melliel Meeg Mas aranÿatis meg Jouita Mind koloraban² es mind gradussaban, pondussa penÿg Nem apadot az m^{arca} 70, peseta 33, töbet p^{eseta} 20.

Ezt meg elek ez vÿlagon minden wdöben obserualok, azis obserualia, az kÿ meg erthety sine dubio, de az orat meg talalia, Medig en vÿttem, keues Munkaual Nagÿ dolog es Nagÿ bölcheseg, deo gracias etc. Ha első twzben fellieb Megien 23nal es nem erÿ az 23 $\frac{1}{2}$, ne gondolÿ velle, es ha töröis, ösd meg es tedbe. Mint Monda^m, smaydek lezen es az gradussa is fel megien es nem zal annet, mint hogÿ granu^mban tenned be, erched ha ezed vagion.

(86b.) **1575** die 1 Octobris

Mÿkor az prima Inposiciot betöttem volna es az első twzböl kÿwottem volna, lön karat 23, esmeg be töm felet es Vwm⁵⁹) az tekelletes gradusra az twzet, de semmit Nem haznala, hane^m vgian azon graduson Marada.

Oka penÿg ez lön, kÿ nagÿ ok estitkos, az kÿ reaia nem vigiaz, Nagÿ kar köuetkezők vtanna, Mint Nekem Mostan ezben az inposicioban.

Első ez, hogÿ Mÿkor granalz, tahat gondot viselÿ reaia, hogÿ Mÿkor az kellaban sok Ideÿg fuwod, tahat annak elötte az Mÿ on benne vagion, Mind el Megien.

Masik Mÿkor az Mixturat beleie veted, tahat akoris chak adig, Meeg három paternostert el Mondaz, adig allion az twzben, oztan Mingiarast el kezgied Isten akarattiabol az granalast, Igÿ Jo lezen, de ha Mennel kesebben⁶⁰) Jartatod, annal Inkab karosb es ha 10-zer

¹ Üres lap.

² Szin, color.

(87a.) tezed be az kemencheben, egý chalnera¹ sem hag fellieb az gradus, hanem chak vezteg al, Mert ký Ment belölle az Mýxtura.

(87b.) **1576 die 6 Maý.**

Mýkor Irnanak enný eztendöben, tudný Illik 1576, hogy betöttem vala az pri^{ma} Inposiciot, Melý volt m^{arca} 208, p^{eseta} —, karat 17, pwnköst Napian ký veuök, Mene finu[m]ra Masodik twzböl² Melý volt 20 oraýg, az első twzben lötuala gradussa karat 22 $\frac{1}{2}$,

Ezt aranzam es Mondom Jobnak lenný, hogy Masfel twzben Job hogý operallion es smaýdek legien, hogýnem Mint egýben estörö legien, mert sok Mercuriomnak esik sok vezedelme, de ved ezedben ezt, hogý Mint annak elötte emlekeztem vala, az kemenche zaianak zepen be rakasara gondot viselý, Mert ha Meg Rekezted essuspiriomot nem vehet, semmýkeppen az gradus fellieb nem Megien, Meeg söt alab zal.

(88a.) Mint hogý eben az Inposicio aranyában töttem vala be m^{arcas} 62, p^{esetas} 26 es Jartatam vgý Mint 20 oraýg, Mint annak elötte Jartattuk vala ennek az töbit, es hogý probaiat veuök, Meg latuan az gradussat, Meeg alab zallot vala Inkab hogýnem Mint fellieb Ment volna, Mert az zaýat Meg foýtottak volt, kit se ök essem en ezwstben Nem vöttwnk volt, Maga ezfele aranyat Jartottunk vala 20 oranýg m^{arcas} 88, p^{esetam} —, es finu^mra Ment vala, Mýkor lmmar az p^obat esmeg betewök az kemencheben esmeg Jartatok 18 oraýg es kiueuök, Meg latuan az gradussat, lön meg az ö gradussa vgý mint karat 23 $\frac{1}{2}$.

(88b.) Vas lagitas

Ved igazan özue soot, agiagot, Mezet, Hagýmat es fa olaýt, Tördmeg es kend be velle az vasat, fwch meg io erössen, es hogý Meg fwlt,³ hadmeg ömagatol hwlñý es Jo lagý lezen.

Ereztö vÿazt Jot Chinalñý

vegý 9 loth Cretat es Meg anný banýazoldet, 1 Nehezek porist, $\frac{1}{2}$ nehezek borköuet, $\frac{1}{2}$ nehezek egetet Timsot es ezeket vesd egýben egý Mertekben, es Mindezek Menýt Niomnak, Meg anný viazt vegý es az fellýwl Megmondot allatokban elegýchd.

(89a.) **1580 die Lucie**

Was Araniazas

Wegý 1 loth galichköuet, 2 loth timsot, 1 loth feier galichköuet, $\frac{1}{2}$ loth plumosumot, Tizta vizben kel vetñý, hogý porra

¹ A. m. »czollnyira«. E szó nincs meg a NySz.-ban. Z. Gy.

² Eredetileg »twzben« állott, de ki van javítva.

³ Elöbb az író tévedésből »hwlt«-et írt, azután javította ki »fwlt«-re.

Tötted, Megkel solualny, hogy Týzta viz legien, vgy kel beleie vetny, es az kenesö Megfogia es kend be arannyal, fonchorlottal⁶¹⁾ es zaraz fel⁶²⁾ Mint tudod.

Was Lagitas

Werd ozue — ¹ soot, agiagot, Mezet, hagymat fa olaýal, Törd meg es kendbe velle az vasat, fwch Jo erössen Meg, had ömagától Meg hwny es Jo lezen. P^{ro}batu^m.

(89b). Egy zep vyzet Chinalny vas Aranýazny

Wegý három lot vizet, 2 lot timsot, 1 peseta vitroliomot, 1 peseta aurý pigmentomot, 1 peseta gris pant, Azt törd iol egyben, az vtan vegý három peseta borköuet es 3 peseta feier soot, Törd týztan egyben, es Mikor Meg főzöd, ösdbele es oluagion Meg, hogy vyzze lezen, Annak vtanna ösd egyben, Irý velle az vason az Mit akarz, az Iras helien Mind veres lezen es Meg fogia az kenesö, kend be arannyal es zarazdfel Mint Tudod es Jolezen, p^{ro}bat^{um}.

(90a.) Masodchor Annak vtanna esmeg Chinaly vyzet, kiuel te vasat aranýazhach, Elözör Tiztichmeg az vasat zep siman, Annak vtanna vegý 1 rezt galichköuet, 1 rez borköuet es harmad rez Timsot es 1 rez tizta vizet, hadmeg olwadny benne az Materiat, Annak vtanna ved az vizet es Irý velle výragot vagý azt az Mýt akarz, Az vtan tarch az zenhez, ottan rez zinö lezen,

Annak vtanna sikard meg wtet, vegý Mercuriomot, Az kit Megkel aranýazny, Az vtan vegý tabla aranýat, tedrea, tarch az zenre, Meg veressedik, oztan akkor hogy veres lezen,

De Jol ezedben gegied, hogy az aranýath Jolbe Niomiad. az zen felet esmeg Igazgasd az sikarloual, Meg aranýazhatod az zabliatis velle, Mint zinte akarod.

(90b.) Jo zep festek Mint egy somalch.⁶³⁾ Az terpentinat főzd meg az Meg töröt lakkauaal egy kis kazetaban es Jo lezen.

Az araný[n]ak² zep zint adny vegý 1 lot zalaniakot, 1 lo[t] galichköuet, 1 lot gris pant, 2 lot saletromot, Törd egyben, Jolezen.

Achelt ezwstözný.

Wegý egy lot valazto vyzet es egy löt (így) kenesöt es egy keues ezwstöt, vesd az valazto vyzben ezeket, had egie meg, es Irý uelle valamit az Mit akarz, zarazd fel, Jolezen.

Masodchor ha vyzet akarz Chinalny, vasat aranýazny, De Elözör Týztich meg

(91a.) Az wasakat zepen, hogy fenýliek zep siman, Chinaly egy vizet, vegý galýchköuet 1 rezt, borköuet 1, 3 rezt Timsotis, 1 rezt Týzta vizet, had meg oluadny benne.

¹ Egy szó helye üresen hagyva.

² Elözör »Aranýas Mw« volt írva, melyből az utolsó 3 betüt szerző törölte és »aranýnak-ra akarta javítani, az n-et azonban elfeledte odairni.

Annak vtanna ved az vyzet es Irÿ velle viragot vegÿ az Mit akarz, az vtan tarch az zenhez, ottan rezzinö lezen, Annak vtanna sikard meg ötet, vegÿ Mercuriomot es az kit Meg akarz aranyaznÿ, Az vtan vegÿ tabla aranyat, ted rea, tarch az zenre Meg veressedÿg, de Jol ezedben vegied, hogÿ az arannyal Jolle Niomiad az zenfelet es Meg Igazgasd az sikarloual.

Az zabliatis Meg aranyazhatod velle, Mint zinte akarod.

(91b.) Aranya[s] Mwnek valo festek.

wegÿ $\frac{1}{2}$ loth saletromot, 1 loth grispanth, 1 loth saletromot, 1 loth galichköuet, Törd egyben vyzel, Mikor Ereztenÿ akarz Miuet velle, hogÿ Meg eget, sengesen olch vyzben es zep zinö lezen Mint akarod.

Washoz es Achelhoz valo Etetes.

wegÿ 1 loth timsot. 1 loth grispant, 1 loth zalamiakot, Eze- ket törd özue es vesd $\frac{1}{2}$ loth galichköuet, $\frac{1}{2}$ loth Mercuriomot Az vizben ezeket es ha valamit akarz etetnÿ velle, öttögesd rea egy kalannal es Jo vyz Etetnÿ.

(92a.) Ezwsthöz es Achelhoz valo vyz.

wegÿ 1 loth valazto vyzet, 1 rez kenesöt es 1 keues ezws- töt, vesd az valazto vyzben es Jo lezen, Irÿ velle.

Aranyas Mwnek ualo festek.

Wegÿ $\frac{1}{2}$ loth galichköuet. $\frac{1}{2}$ loth grispant, $\frac{1}{2}$ loth saetro- mot, $\frac{1}{2}$ nehezek zalanÿakot, Törd özue zepen es elÿ vgÿ velle, Mint Tudod.

(92b—93a.)¹

(93b.) faciunt a 12 vsque 19 *plumbi* pesetas 3, *cupri* 1, a 19 usque 22 $\frac{1}{2}$, *plumbi* p^{esetas} 6, *cupri* p^{esetas} 1 $\frac{1}{2}$.²

Quando aurum est 12 graduum, ad unam m^{arca} auri recipe 2 p^{esetas} cupri et 3 p^{esetas} saturni. Item si aurum sit 16, 17 vel 18 graduum vel 19, ad unam m^{arca} recipe 1 p^{esetas} cupri et $\frac{1}{4}$, de saturno 2 $\frac{1}{2}$ p^{esetas}. Si autem 20, 21, 22, 23 gradus, Recipe ad unam m^{arca} 1 p^{esetas} cupri vel minus, de plumbo p^{esetas} duo. Et hanc practicam dixit Janco Cibinium esse veram.

Nota cuilibet marce auri a 12 karat usque 20 adduntur tria p^{esetas} *plumbi* et 2 p^{esetas} *cupri*.³

Item a 20 karat usque ad finum adduntur uni (*így*) m^{arca} 2 *plumbi* $\frac{3}{4}$ p^{esetas} *cupri*.³

Item a qualibet m^{arca} post inposicionem ad cemmentum debet esse florenus unus residuum.

¹ Üres lapok.

² E két sor a lap szélére van írva; a fémek nevei alchymiai jegyekkel pótolvák.

³ A dőlt betűkkel írt fémnevek alchymiai jegyekkel.

Ad cementum quoddam recipe 1 lot salis armoniacis, 1 lot viride eris, 2 lot salis nitri, 1 lot vitrioly.¹

(94a.)²

(94b.) 1578.

Sapiencia Aurifabrorm.

Ha akarz Jo felereztö v̄yazt Chinalnȳa,

Wegy 8 lot viaszt, 5 lot verescretat, 2 lot ban̄yazöldet, $\frac{1}{2}$ peseta porist, $1\frac{1}{2}$ peseta galichkőuet egettet, 1 peseta borkőuet, $\frac{1}{2}$ peseta reezport.

Aran̄y festeket Jot Chinalnȳ Wegy 2 lot salamiakot es $1\frac{1}{2}$ anny gispant es $\frac{1}{2}$ orth⁶⁴) sale[t]romot.

Feier aran̄y festeket

5 lot soot, 5 lot saletromot, $1\frac{1}{2}$ peseta egetet timsot, Töriek meg es elegychek echetben auagȳ v̄yzben, felegetuen olchak vrinaban

(95a.) Ha akarz Jo vereszino festeket Chinalnȳ,

1 lot veres Cretat, 2 lot soot, 1 lot kenkőuet, 1 lot Borkőuet, $\frac{1}{2}$ quintin Nyomo spisklochot,⁶⁵) Törd meg Jol festek törö köuön, ezeket Mind egy fazekben kel tennȳ, v̄yz anne, Menȳ vrina, Menȳ vrina anny echet, es M̄ykoron elzarad, esmeg Merȳ annet, de egykis Ne legien töb az Masiknal.

(95b.)³

(96a.) Ha az kezedben esik az közwenȳ es Meg dagad.

Wegy Rosa pogachat es zeekfwuet az az camanillat es saliat, fozzek Meg borban, Mosgiek aban, Ne v̄yzben, es Meg gyogwl.⁶⁶)

(96b.) 1569

Mykor Irnanak ennȳ eztendöben, Elözör M̄ykor sok könyör-gesert Ihiw Vachy Petert kamara Ispanna löttek volna, feier varat hoḡy valank, tön Illien arultatast Raytam, Estue Mikor vachoraltunk volna, Jöue bezereȳ vram öche oda az zallasra, es Monda Nekwnk, k̄yualkepen ennekem, holnap kegielmedet ö felsege oda hiuattia es Meg eskwttetȳ, Mondek kichodat. Kegyelmedet Janos vram. Ezt Meg haluan vachy Peter, Monda ennekem, zeretö Janos vram es Jo sogorom, k̄yne Menȳ az hazbol, ne Jar̄y k̄yn, hoḡy ne lassanak, Mert Meg eskwttettnek. Im en azt Mondom, hoḡy el bochattalak az zekerrel zebenben, vḡy Ment el es vḡy arwl̄t el Mind chak̄y vram es Mind öfelsegenek es Mind bekes vramnak.

(97a.) Touaba vḡy zerzette az artikulosokat, kyt zememmel Jol latek hoḡy be ada, azoknak az artikulosoknak chak harmad rezeis Nem Jut ezemben.

¹ Előbb tévedésből »viridy« állott, melyeta szerző »vitrioly«-ra javított ki.

² Üres lap.

³ Üres lap.

1 ez, hogý semmit az cement Mestersegeben, ký volna, semmit ne Mýueliek hire nelkwl, hogý az en tudomanýomat el lophassa,

2 ez, hogý az strellesben valamít Mond, Megfogagiam, ký enneke^m hwtöm ellen vagion,

3 ez, hogý Mýhelt az cementelest eluegezem, tahat ablakot aýtot bezegezzek es az kolchat öneký agiam es az aranrolis zamot agiak,

4 ez, hogý az tegeleket Megne meriem törný ö hýre nelkwl,

5, Valamý az cementnek bölchesege, ký Jelenchem Neký,

(97b.) 6 Ez, hogý az Mý aranyat be adnak az vrain, es kezemben agia, arra en registromot es Irast vtanna Ne tarchak, hamem (*így*) Chak neký hagiam, hogý Inkab lophasson, de ennekem ¹ Illik arra gondot viselnem, hogý Mit ad ennekem es Mit adok önekie, Nem chak öneký, hanem az cusornak,⁶⁷⁾ es ot az Mý az cusioban lezenis hazon, meg akarom tudnom,

7, valany ² sopra dek töres, ký kiralýe volna, azt Mind Maganak tulaýdonýtanaia.

Es annak felette azt Mongia es azal tugiabe zamat, hogý ö zolgaia vagiok, en penyg býzoný Nem öue wagiok, hane^m kiraýe, Mint te.

(98a.)

1570

Mikor Irnanak enny eztendöben előzör Mikor kakas andrast kamora Ispanne (*így*)⁶⁸⁾ teuek, foga hozzaia amaz olaszt, kit Masneuel budaý tamasnak Mondatik, ezokaert, hogý engemet Meg chalianak

(98b – 99a.)³

(99b.) Recepta Contra frigum doloris.

Vegý apiomot partem 1, Petrisoliomot partem 1, kaprot partem 1, Lewestökömöt⁶⁹⁾ partem 1, Törd özwe Jol, es annakutanna ös erös echetet Reaia es fachardmeg, oztan Annak az viszeuel hinchek meg az gýermek Ruhaiat esfekessek beleie, es Meg gýogýul, P^obatu^m est.

Contra podagram Recipe oleom petrolý et vnge cum oleo et valebit.

Aliud Idem Recipe vinum sublimatum et ⁴

(100a.) Zwfogastol⁷⁰⁾ es Nylallastol Job orwossag ennel soha nem lehet, Mint ez,:

wegý kasat egý rezth, wegý korpat 1 rezth, wegý len Magot 1 rezth, wegý soot egý rezth Egyenlö Mertekkel es Meleg

¹ Olv. »ennekem.«

² Olv. »valamý.«

³ Üres lapok.

⁴ A mondat itt megszakad.

echettel habariak meg özuesegel, hogý kenhessek Ruhara, es kssek zýuere auagy oldalara, es meg gygyl egy oraýg auagy kettyg etc.

(100b.)

1574

Juliusnak 22 Napián Jöttek vala zeben Melle az halal elt koloswarrol Pullaher Istwan felesegestl, zch Marton esmeg felesegestl es hercheg Antal leányaual, de az zebený vrain benem bochatak az varasban

Die 19 Julý.¹

Felesegem giermekem penýg lopwa Jttekbe, Mert ha tuttak volna. talam ketis benem bochattak volna, hameg montak volna, hogý koloswarrol Jöttek legien,

Annak vtanna Penýg anymank ... ais² Ne^m bochatak be kere-semre semmýkeppen

(101a.) Anno Domini 1580 eztendbe lattunk chodakat az egegben keetcher Muzkoua orzaga fell.

Masod eztendben 1581 lattunk esmeg keetcher, echer lattunk, Masodchor lattuk Septembernek 22 Napián esmeg vgian ot az helien, az hol annakelőtte lattuk vala 1580 eztendben

Esmeg lattunk Nap Niugat fele veres villamasokat⁷¹) die 26 January 1582.

(101b.)

1586

Hasfaiastol valo oruosság, vegý lenmag pogachat, trd me[g] Jol es Meleg Teýet os reaia, habard meg es kend egy Ruhara, es kssek Jo melegen, Mint el[t]wrheted, az hasadra lepegienek,⁷²) Jolbe tarch Melegen Magadat, Hamar Meg gygwlyz. P^obatu^m per Me Joanne^m.³

JEGYZETEK CZEMENTES JÁNOS KÖNYVÉHEZ.

ZOLNAI GYULÁTÓL.

Kolozsvári Czementes Jánosnak fent közlött kézírata nemcsak a természettudóst és mveltsgtrtnetirt, hanem a nyelvészt is érdekelheti. Bár keletkezése kora (a XVI. századnak jobbára második fele) nem oly régi idő, hogý az emlékbn nevezetesebb nyelvi régiségeket várhatnánk, a kéziratot mégis a nyelv-

¹ A lapszélre írva.

² Valszinleg »anyankatis«. (A k betű a lap bels szln.)

³ A kézirat itt végződik. A lap többi részét a titkos abcze második változata foglalja el, mint arról a bevezetésben szóltam. Ez alatt XVIII. századi kézzel írt megjegyzés: *Bis hier sein blatler ... und geschriebener 104. A 102a—121b. lapok üresek.*

vész előtt is igen becsessé teszi főképp szókincse: az ötvösségre vonatkozó műszavak és kifejezések. Jegyzeteink, a nem nyelvész olvasó érdekében, csupán a ritkább s a mai nyelvtől jobban eltérő szók, alakok és kifejezések megvilágítására szolgálnak.

1. (280. l.) *Börtös mű*, I. Nyelvtört. Szótár *börtü* alatt és Ballagi Aladár jeles Glossariumát Kecskeméti W. Péter Ötvöskönyvéhez (Archaeol. Értesítő, új foly. III. k.). Minthogy kódexünk Kecskeméti Ötvöskönyvével tartalmilag rokon, a következőkben a műkifejezésekre csak akkor teszünk nyelvi észrevételt, ha azok a Ballagi Glossariumában közöltektől némileg eltérnek. Egyebekben oda utasítjuk a kódex olvasóját. (NySz. = Nyelvtörténeti Szótár.)

2. (U. ott.) *Rakás-mű*. V. ö. *rakás*: vermiculatio, fournir NySz.; és *rakni* Ball. Gloss.

3. (U. ott.) *Köz só* a. m. közönséges só. V. ö. »Ez *köz* szó a zsidó nyelvbe« stb. NySz. *köz* 6. alatt.

4. (281. l.) *Eleven szén*, v. ö. NySz. és Ball. Gloss. *szén* alatt.

5. (U. ott.) *Ösd* a. m. öntsd. A régi nyelvben az *önt* igének *n* nélkül való alakja általános (I. NySz.). Ebből magyarázódik az *öttevény* szó is.

6. (U. ott.) *Szomorló*, Kecskemétinél *szomolló*. V. ö. NySz.

7. (U. ott.) *Ullyan* és alább *ully*, a. m. olyan, oly. Régiesség alakok, v. ö. *vv* a Halotti Beszédben (I. NySz.).

8. (U. ott.) L. Ball. Gloss. *szalamiak*-nál.

9. (U. ott.) *Lót* (v. *lot*) a. m. *lat* (I. NySz.) A nép Háromszékben (I. Szinnyei: Tájszótár) és Nagybányán (Szatmár m.) ma is így mondja.

10. (282. l.) *Töröld* a. m. dörzsöld, törd át. V. ö. NySz.

11. (U. ott.) *Egy szita által* a. m. egy szitán át. A *vmi által* szerkezet a mai *vmi* *át* helyett a múlt század végeig általános (I. Simonyi: Magy. határozók II. 163).

12. (283. l.) *Erősíts meg* e h. erősítsd meg. Közönséges hangkopás a régi nyelvben.

13. (U. ott.) *Enyő* a. m. *enyv*. Közönséges régi alak.

14. (U. ott.) *Megkongyellált* a. m. megfagyott, megkeményedett; a latin *congel*-ból régiesség (*gy*) ejtéssel.

15. (U. ott.) *Rózsa pogácsája*. Előfordul a NySz. szerint Beythe Fives könyvében is (1595.).

16. (U. ott.) *Alombik*, a *lombik* szónak eredetibb alakja (arab

alanbik, latin *alembicum*). A NySz. nem ismeri. V. ö. Ball. Gloss. *lombik* alatt. Alább szerzőnk eredeti magyar kifejezést talált ki reá.

17. (284. l.) *Állat* itt régies »substantia, res« értelemmel.

18. (U. ott.) *Kiverettettetett* e h. *kiveretett*; a míveltető képzőnek fölös ismétlése, a mi igen közönséges a régi nyelvben. V. ö. Hunfalvy-Album 70. l.

19. (286. l.) *Ezt ez sűröt* a. m. ezt *a(z)* sűrüt. Alább is többször előfordúl ez a kifejezésmód: *ezt e Mixturat* (37b. kétszer). Megtaláljuk másutt is a régi nyelvben (l. NySz. *ez* 2. alatt).

20. (U. ott.) *Tök-üveg*, tök-üveg, a lombiknak főntebb jelzett magyarítása. Ugyanolyan szemléleten alapúl mint a *lopótök* kifejezés.

21. (U. ott.) *Hat úttal*, a. m. hat ízben, hatszor. V. ö. NySz.

22. (288. l.) *Újolan* a. m. újolag, ismét (l. NySz.)

23. (U. ott.) *Gyakor* a. m. tömött, sűrű, sűrű szövetű. V. ö. NySz.

24. (U. ott.) *Tahág* a. m. *tehát*, e szónak közönséges régibb alakja (l. NySz.)

25. (U. ott.) *Hammával* a. m. hamrával. A népnelvben, sőt már a régiségben is közönséges assimilatio.

26. (U. ott.) *Elvegyíts* a. m. elegyíts. V. ö. NySz.

27. (289. l.) *Temérdek* a. m. vastag (l. NySz.)

28. (U. ott.) *Általszováркоzott* a. m. átszivárgott. Közönséges régi alak (l. NySz.). V. ö. *szivárvány* és *szovárvány*.

29. (U. ott.) *Megintén* a. m. *megint* (l. NySz.). Ez utóbbinak olyan bővülése, mint *úgyan*, *mostan*, *immáron* stb.

30. (U. ott.) Olv. *öttéd* azaz *öntéd*. V. ö. fönt 5. alatt az *ösd* alakjára tett észrevétellel.

31. (290. l.) *Drettál*, mértéknév, a német *drittheil*-ből, mint a közönséges *fertály* a *viertheil*-ből.

32. (U. ott.) *Ejtél*, szintén mértéknév, l. NySz.

33. (U. ott.) *Czemmentes*, *czementes*. E szót könyvünk szerzője a nevében is viseli, a. m. a latin *cementarius*, a hogy a latin szövegben nevezi is magát: *Johannes Cemmentarius*, v. i. aranyfinomítással, czementeléssel foglalkozó. (V. ö. *czemmentelnyi* Ball. Gloss.) A NySz.-ban nincs meg, de előfordúl Segesvári Bálint króni kájában (1628) »az *czémentes* Filstich Péter«, kinek *czémentes* jelzőjén Ballagi Aladár szerint czementelő ötvöst kell érteni (l. Arch. Ért. id. h. 549. l.).

34. (292. l.) *Egy nyomó*, a. m. egy súly? (V. ö. NySz.) Előfordúl a 18a. levelen is.

35. (292. l.) *Versenyés*: többféle értelemmel járatos, a régi nyelvben: makaes, czivakodó, gonosz. V. ö. NySz.

36. (U. o.) *Slakk*, a *salak* szónak eredetibb alakja (ném. *schlacke*).

37. (294. l.) *Kiváltképen* e h. kiváltképen, a régiségben sokszor előkerülő hangkopás (l. NySz.)

38. (U. ott.) *Ispánjá-já* azaz: ispánjává, a *-vá -vé* ragnak a mai népnyelvben és már a kódexekben is megtalálható jés mellék-alakjával (l. Simonyi: Tüzetes M. Nyelvtan 672. l.).

39. (U. ott.) *Szovok* a. m. szavok, szavuk. V. ö. NySz.

40. (U. ott.) *Elindítám* a. m. elhatározám. V. ö. NySz.

41. (295. l.) *Öröli* a. m. örüli, v. i. örül rajta. Az *örül* igének e tárgyhasználat a régi nyelvben nem szokatlan (l. NySz.),

42. (297. l.) *Stréhellés* a német *streichen*-ből; a közlő szerint itt az aranyak a próbakőhöz való dörzsölését jelenti.

43. (300. l.) *Kella*, mint az összefüggés (»betezik az kellaban awagy az tegelben«) és a 38b. levélen látható rajz mutatja, a. m. tégely. E szó, mely eddig szókincsünkben ismeretlen volt, alig egyéb mint egy »kanál« jelentésű német *keller*-nek a mása (l. Schmeller, Bayerisches Wörterbuch), a melynek dialektikus *kella* ejtését tükrözi.

44. (351. l.) *Kipárlódott* a. m. kipárolgott. V. ö. *párlík, párlódik*. NySz.

45. (U. ott.) *Rögzett* v. i. rögzött, a. m. meghatározott (l. NySz.)

46. (U. ott.) *Fenn lábbni* a. m. fönn lebegni. A *lább-ni* kihalt régi ige (l. NySz.), a mely ma csak a *lábbad, lábbadoz* (betegségből föllábad) származékokban van meg (l. Magy. Nyelvőr XXV. 237).

47. (452. l.) *Erdérség* talán csak tollhiba *Erdélység* vagy *Erdénség* helyett. Ez utóbbi alakkal az Érdey-kódexben találkozunk (l. Nyelvenlékeink a könyvnyomt. koráig, 248. l.). A *-ság* képző alkalmazására nézve párjai a *Szalaság, Somogyság* szavak, szintén az Érdey-kódexben.

48. (355. l.) *Megháborodtunk* a. m. összezördültünk, összevesztünk. V. ö. NySz.

49. (U. ott.) *Betöm* a. m. betevém.

50. (E. ott.) Olv. *megfűljön* a. m. megmelegedjék.

51. (356. l.) *Szovára képest* a. m. szava szerint. A *képest* névutónak régies jelentése és szerkesztésmódja. (V. ö. Simonyi: Magy. határozók, II. 245.)

52. (U. ott.) *Smajdék*, a német *schmeidig*-ből. Kecskemétinél magyarosodott formában, de csak igei származékokban fordul elő: *somajdékít*, lágyít, *somajdékodik* és *somajdékul* lágyul.

53. (358. l.) *Hallhatatlan* v. i. hallatlan.
54. (360. l.) *Egyszer-is-mind* a. m. egyszersmind.
55. (365. l.) *Képében* a. m. maga helyett, helyettesül. V. ö. NySz.
56. (U. ott.) *Fraska* (v. *fráska*), a NySz. »nugae, ineptiae«-vel magyarázza, de úgy tetszik, itt is mint a szótár adataiban, inkább »csalárdság, hamisság« az értelme. (V. ö. latin *fraus*?)
57. (366. l.) *Annálkül* (v. i. a nélkül), úgy látszik a. m. azonfelül, azonkívül.
58. (367. l.) *Vöm* a. m. vevém. V. ö. fönt *betöm* betevém.
59. (U. ott.) *Vüm* a. m. vivém. V. ö. Simonyi: Tüz. M. Nyelvtan 259. l.
60. (U. ott.) *Később* a. m. később.
61. (369. l.) *Foncsorlottal*; a NySz.-ban és Kecskemétinél nem fordul elő a *foncsorlani* szó.
62. (U. ott.) *Száráz' fel* a. m. szárazd fel. V. ö. fönt 12. jegyz.
63. (U. ott.) *Szomálcz* a. m. zománcz. V. ö. NySz.
64. (371. l.) *Ort*, a német *Ort* mértéknév. V. ö. NySz. és Ball. Gloss.
65. (U. ott.) *Spiszkölcz*, a német *Spiessglas*. A NySz.-ban *piskolcz* és *pisklóc*, Kecskemétinél *pisklocz*, de a Lugossy-kódexhen *spiskolcz* is előfordul (l. Ball. Gloss.).
66. (U. ott.) *Meggyógyúl* a. m. meggyógyúl. Eredetibb alak. V. ö. Ny. Sz. és Nyelvmélekeink a könyvny. kor. 171. l.
67. (372. l.) Lat. *cursor* pénzverő; *cusio* pénzverés.
68. (U. ott.) *Ispánné* a. m. ispánná. Ha nem tollhiba, olyan illeszkedetlen alak, a minővel a mai népnyelvben több helyt találkozunk. A régi irodalomban ritka. V. ö. Simonyi: Tüz. M. Nyelvtan, 671—673. l.
69. (U. ott.) *Levestököm* = lat. *levesticum*. A NySz.-ban ez az alakja nem fordul elő (l. *levestikom* alatt). Olyan magyarosítás mint *fölostököm* a német *frühstück*-ből (l. Melich J.: Német vendég-szók 30. l.).
70. (U. ott.) *Szüfogás* a. m. szívfogás. Pápai Páriz szerint: deliquium animi, ájulás (Bod-féle kiad.).
71. (373. l.) *Villámás* v. *villomás*, ma csak *villámlás*. V. ö. NySz.
72. (U. ott.) *Lepedjenek jól be*, a. m. takarjanak jól be, a régi *leped* igéből, a melynek származéka a mai *lepedő* (tkp. takaró). V. ö. NySz.

TÁRCZA.

ÉVNEGYEDES JELENTÉS A MAGYAR NEMZ. MÚZEUM KÖNYVTÁRÁNAK ÁLLAPOTÁRÓL.

1896 JULIUS 1-TŐL SZEPTEMBER 30-ÁIG.

I.

A *nyomtatványok osztályának* anyaga a lefolyt évnegyedben köteles példányokban 1321 db, ajándék útján 126 db, vétel útján (183 frt 92 kr. értékben) 105 db, vagyis összesen 1552 db nyomtatvánnyal s ezen felül még 1183 db apró nyomtatvánnyal gyarapodott.

A könyvtár helyiségeiben ezen idő alatt 892 egyén 2021 kötet nyomtatványt, kölcsönzés útján pedig 222 egyén 519 kötetet használt.

Ajándékaikkal a következők járultak a könyvtár anyagának gyarapításához: Ásványi Lajos Kolozsmonostorról (2 db), Békefi Remig, Bonta József Keszthelyről, dr. C. Carles Buenos-Ayresből (2 db), dr. Fejérpataky László (20 db), Fialovszky Lajos (4 db), Flatt Károly Eledről, Hippich István Kalocsáról, Hornig Károly br. Veszprémből, Józsa Oszkár (2 db), Kéry Gyula, Kocsis István, Komáromy Lajos, Kőrösi József (2 db), Löw Immanuel Szegedről, Lundstedt Bernát Stockholmból (2 db), Major Gyula, dr. Melich János, Minottoi Mito Demeter Berlinből, Nemäti Kálmán, Ortway Tivadar Pozsonyból, Rombauer Rodrik St.-Louisból, Szalay Imre (28 db), Szendrei János, Szinnyi József dr. (4 db), id. Szinnyi József (4 db), Thaly Géza Komáromból (4 db), Tóth Mike Kalocsáról és Zichy Jenő gróf (1 db).

A lefolyt negyedévben a nyomtatványi osztály tisztviselői fokozott erővel és szorgalommal folytatták a Lanfranchi-gyűjtemény feldolgozását, úgy hogy ma már a gyűjtemény legnagyobb része, alig néhány kötet kivételével, nem csak czédulázva, repertorizálva van, hanem az egyes szakokba is behelyeztetett. Így készült ez idő alatt, daczára a közbeeső nyári szünetnek, 1279 munkáról czédula és így lett 2466 kötet katalogizálva. Másrésről azonban ennek tulajdonítandó az is, hogy — miután a gyűjtemény feldolgozása összes időnket igénybe vette, és emellett egyes sza-

kok olyannyira megszorodtak, hogy áthelyezésük elkerülhetlen volt. — a nyári szünet alatt rendszeren végeztetni szokott revízió az idén elmaradt.

II.

A *hirlaptár* gyarapodását a következő adatok tüntetik fel: köteles példányként beérkezett 83 hirlap 16,883 száma, a levéltári anyagból áttétetett: Hetilap (1848.) 38 száma és Negyvenkilencz (1867 Debreczen) 1 száma; a Lanfranconi-féle könyvek közül áttétetett: Hadi Történetek (1789. II.) Törvényszéki Csarnok (1865.), Jog és Jogesetek Tára (1885—88.), 6 hirlap 577 száma. Az összes gyarapodás: 91 hirlap 17,499 számban.

Lázár könyvkötőtől haza érkezett 135 kötet hirlap. Kötés alá adatott 188 kötetre való hirlap.

Átnézett 480 hirlap 18,510 száma. Reklamáló levél 139 iratott; kértünk 813 számot; beérkezett eddig 481 hirlapszám.

Czéduláztatott 60 hirlap és 162 évfolyam. Az olvasók száma 201 volt; ezek 612 hirlapkötetet használtak.

III.

A *kézirattár* a lefolyt évnegyedben 12 kézirattal gyarapodott, ebből vásároltatott 6 kézirat, a Lanfranconi-gyűjteményből áttétetett 4 kézirat, s a Nemz. Múzeum régiségára részéről áttétetett 2 kézirat. Nevezetesebb szerzeményeink voltak: Nyéki Vörös Mátyás Imádságos könyve 1625-ből, Szathmár-Némethi Sámuel hagyatékából a XVII—XVIII. századok találkozájából származó tanügyi és irodalmi levelek, Schweiger Salamonnak 1584-től való Reisebeschreibungja, Schusztter Károly soproni polgárnak Sopron város multjára vonatkozó följegyzései, Costüme-Bilder aus Ungarn und Siebenbürgen és egy Cronaca, 20. Marzio 1894. című modern kézirat, mely Kossuth Lajos halálakor megjelent részvénytárlatok, hirlapi cikkek, táviratok stb. másolatainak gyűjteménye. A kézirattárban 25 kutató 41 kéziratot használt.

Az évnegyedi gyarapodás rendszeresen földolgoztatott, s a régi szerzemény könyvből az új növedék naplóba átvitetett az 1886—87 évi gyarapodásnak restaurált anyaga. E munkák fejében 64 új czédula készült, illetőleg került felülvizsgálás, részben átírás, részben javítás alá, s a mult évnegyedről maradt 60 új czédulával együtt összesen 124 czédula osztatott be. Jelenleg a növedéknapló restaurálásának folytatása és az irodalmi levelek külön felállítandó katalogusához kellő előmunkálatok vannak folyamatban.

IV.

A *levéltár* ajándék útján (Inkey Jánostól, Melich Jánostól, Schönherr Gyulától, Spúr Jánostól, Szalay Imrétől) 25, vétel útján (488 frt 50 kr. értékben) 426, örök letétemény útján 2811 db irattal és nyomtatvánnyal, összesen 3262 darabbal gyarapodott.

A levéltár törzsanyagát képező darabok a levéltár egyes csoportjai között a következőképp oszlanak meg: középkori iratok 22 db, újabbkori okiratok 77 db, levelek 258 db, czéhíratok 1 db, czimerlevelek 2 db, az 1848/49-iki szabadságharcra és szereplőire vonatkozó iratok és nyomtatványok 91 db.

Családi letéteményeink sora a Széchy-szigeti Thaly család és a Zombat család levéltáraival gyarapodott. Az előbbi, mely Thaly Kálmán országgyűlési képviselő, Thaly Géza kir. táblai bíró és Thaly Béla földbirtokos örök letéteményeként f. évi július hó 16. napján Komáromban vétetett át a Magyar Nemz. Múzeum részére, 15 db árpádkori, 146 db XIV. századi, 130 db XV. századi, 30 db mohácsi vész előtti XVI. századi, összesen, 351 db eredeti középkori oklevéllel, 14 db másolattal és 1595 db újabbkori irattal, tehát összesen 1960 darabbal számra és tartalomra egyaránt jelentékenyebb levéltáraink közé sorozható. A Zombat családnak Zombat Pál által letéteményezett levéltára 1 db középkori oklevél másolatát, 25 db XVI-ik, 115 db XVII., 555 db XVIII. és 6 db XIX. századi iratot, 12 db genealogiai táblát és 9 db levéltári lajstromot, összesen 723 darabot foglal magában. Egy régebbi letétemény, a Dobos család levéltárának kiegészítésére szolgál Dobos Kálmán m. kir. honvéd alezredesnek 129 darab XVIII — XIX. századi iratból álló küldeménye.

Középkori irataink csoportjának gyarapodásából említésre méltó Jakab és Kozma soproni curialis comesek XIII. századi évnélküli kiadványa, mely a levéltárnak legkisebb méretű oklevele.

A czimeres levelek újabb gyarapodása a következő volt: 1. 1678 október 18. Gyula-Fejérvár. Szakmány István czimeres levele Apafi Mihálytól. 2. 1686 május 12. Bécsujhely. Tóth Balázs czimeres levele I. Lipóttól.

A lefolyt évnegyedben 9 kutató 749 iratot és 7 nyomtatványt használt. Külső használatra kikölcsönözött 4 térítvényre 214 irat.

A levéltár összes újabb szerzeményeinek és a régebbi, 15 év előtti hátralék mintegy 200 darabra menő részletének feldolgozásán és beosztásán kívül földolgoztattott, felállított és évszám szerinti lajstrommal ellátott a Zombat család levéltára s az újabb szaporulat beosztásával újból felállított a Dobos család levéltára. Feldolgoztattak továbbá az 1848/49-es iratok csoportjának összes régebbi, hátralékban maradt szerzeményei, úgy hogy e csoport fellállítása már legközelebb meg fog történni.

Végül folyamatban van a báró Balassa és a Thaly családok levéltárainak rendezése.

SZAKIRODALOM.

A magyar irodalom története. *Képes díszmunka két kötetben. Szerkesztette Beöthy Zsolt. Kiadja az Athenaeum irod. és nyomdai r. társulat. Budapest, 1896. I. k. A legrégibb idők-től Bessenyei fellépteig. Nagy 8-r. 510 l.; II. k. Bessenyei felléptétől a kiegyezésig. 840 l.*

Irodalmunk történetére vonatkozólag sok és széleskörű munkásság indult meg az utóbbi negyed-század alatt. Monografiáink közül többet említhetnénk, a melyek nemcsak egy bizonyos író működését, hanem mondhatni, az egész korszak irodalmi törekvéseit tisztázzák, vagy legalább kisebb-nagyobb alapossággal fejtegetik. A mint a politikai történetírás terén is láthatjuk, először az anyagösszehordás terhes munkája foglalja el még jelesebb történetíróink némelyikét is: az irodalomtörténet mezején is majdnem hasonló jelenséggel találkozunk, noha itt az anyagkutatás és gyűjtés még csak kisebb arányokat öltött. De itt és amott általában véve a részletkérdések földerítése, monografikus mozgalom jutott előtérbe, a minek természetes oka az eddigi kutatások elégtelensége.

Ez magyarázza meg a szóban levő munka keletkezését. Nem hiszszük, hogy mai nap bárki több joggal s a sikernek több reményével foghatna az egész magyar irodalomtörténet megírásához, mint Beöthy Zsolt, s mégis ő csak a munka *szerkesztésére* vállalkozott s nem egyszersmind annak *megírására*. Negyvenegy író gyűjtött maga mellé, a kik úgy szólván kisebb monografiáikat, a melyeket vagy már régebben megírtak, vagy e célra dolgoztak ki, vállalata számára bocsátották. »Igy egyfelől — írja Beöthy a munka előszavában — minden egyes cikk oly szakember tollából kerülván, kinek az illető tárgy sajátlagos tanulmányai körébe esik, ez a mód megbízhatóság és alaposság tekintetében is biztosítékot nyújt. Másfelől, kiváló írók közreműködése által, a munka *érdekes és becses emléke irodalomtörténet-írásunk jelen állásának.*«

Nem e helyre tartozik annak a kérdésnek vitatása: vajjon szükséges volt-e csakugyan ennyi író foglalkoztatni s ha kevesebb író nagyobb szakaszokat ölel vala fel. mit nyert volna a munka és felfogás egysége; de annyit kétségtelennek kell mondanunk, hogy az így szerkesztett munka aránytalanságaiból s gyöngébb részeiből folyó hibáit az egész mű értéke és használhatósága nagyban fölül múlja. A kritika számos megjegyzést tehet egyes lapjaira, de az elfogulatlan bírálónak el kell ismernie, hogy ez az egyetlen teljes munka napjainkig, a melyben az eddigi kutatások számottevő része fel van dolgozva, s a melyben a magyar szellemnek az irodalom körébe vágó története a nagy közönségnek is élvezhető alakban van összeállítva.

Ez utóbbi szempont a mennyire kedvező a könyv irodalomtörténeti értékének, majdnem oly kedvezőtlen tisztán bibliografiai becsének. Ez állítás némi bizonyításra szorul, noha elég világos.

A vállalat czélja »irodalmunk ismeretének, szeretetének, ápolásának terjedésére és erősödésére« hatni, »még pedig történeti alapon való erősödésére, a melyen állunk, s a mely haladásunkat is biztosítja.« Ez okból az előre megállapított terv a nemzeti szellem fejlődésének ezredéves folyamát kívánta a mívelt közönség elé állítani. nem annyira egyes művek külön fontosságának feltüntetésével, mint inkább az egymást követő írók működésének az egyetemes nemzeti életre tett szembetűnő hatásával. Ha a czélját elérte, vagy csak közel jutott is hozzá, szívesen elengedjük a bibliografia szempontjából támasztható követelmények nagy részét. Hiszen az csak természetes, hogy senki sem fogja kevésbé fontos munkák teljes címét, megjelenése évét, nyomtatója nevét s kiállítását tulajdonságait *ebben* a könyvben keresni akkor, a midőn az 1711-ig terjedő irodalom bibliografiai jegyzéke amúgy is közkézen forog, az újabb irodalomnak pedig a milyen olyan összeállítása Petrik három kötetében szintén feltalálható, s midőn a Szinnyei József nagy becsű munkája is reményt ad a befejezésre s immár négy kötete addig is rendelkezésünk alatt van. A külföldi irodalom történetéről szóló jelesebb munkákban is hiába keressük a teljes címeket, s mind azt, a mit bibliografiai szempontból tudnunk érdemes.

E ponton áll ellentétben a nagy közönség kívánalma a szakemberével. S igazában véve emennek a számára *egészen külön, bibliografiaiilag megírott, illetőleg összeállított irodalomtörténet is épen oly szükséges, mint a tisztán a szellemi fejlődés egyöntetű folyamatát a maga egészében visszatükröző munka.* A szóban levő mű inkább a nagy közönséget s a tanulni vágyó ifjúságot tartván szem előtt, világos, hogy a bibliografiai követelményeket mind ki sem akarta elégíteni. Ezt a világért sem megrovásul hozzuk fel (hisz a magunk homlokára is hamut kellene

híntenünk), csak annak a határnak a kijelölésére nézve, mit és mennyit kívánhatunk meg, e díszmunkától joggal a bibliografia területének oly mérvű tiszteletben tartására, mely a művészibb értelemben vett irodalomtörténetírás formáját nem veszélyezteti, s a mely nélkül nem is képzelhető. Más szóval mennyit vesz föl az irodalomtörténet a bibliografiából?

Minden irodalomtörténet szükségképen a bibliografiából fejlődik; egy darabig amazé az elsőség, majd az irodalomtörténetírás egy rangon van társával, mint nálunk Toldynál, a német irodalomban Kurznál, stb. de aztán a bibliografia az irodalomtörténet mellett nagyon kicsire zsugorodik össze s kénytelen a kakukfi módjára más fészek után nézni. Pedig ez nem egészen jól van így. Nem tudjuk, vajjon többet elidegenít-e magától a művelt közönségből a szóban levő munka, ha egy kissé több figyelemben részesíti a bibliografiai követelményeket s nem több hiányt mutat-e jelen formájában a szakember előtt? Sőt még a művelt olvasó közönség nagyobb része is szívesebben vette volna, ha oly forrásmunkákat, a melyek az írott költészet kora előtti magyar irodalmat fenntartották, s a melyekről nem is egy, de több helyen is hosszasabban van szó, cím szerint is idézte volna az író s megmondotta volna, hogy ő ezt meg ezt a kiadást használta. Nem hinnők, hogy ez haszontalan fáradság lett volna.

Csak néhány példát hozunk fel erre nézve. Erdélyi Pál »A pogánykori költészet emlékei« című szakaszban Anonymus, Kézai és a képes krónika anyagát veszi vizsgálat alá, Kézainak és Márknak néhány fejezetére hivatkozik is, de azt egy szóval sem említi, hogy milyen kiadást használt, s ha az olvasónak kedve kerekednék e krónikásokat végig olvasni, hogy találhatná meg őket legkönnyebben. Jól tudjuk, hogy az olvasók egy része nem szorul ilyen útmutatásra, hisz előtte eléggé ismeretesek e művek, de bizonyára sok olvasó megköszönte volna, ha ez iránt is felvilágosítást nyer. Ugyanezt mondhatni a Sebestyén Gyula első cikkére vonatkozólag is. Nem lett volna fölösleges az okleveleket, a melyeknek adatait felhasználja, világosan megmondani, vajjon kiadott gyűjteményben jelentek-e meg s melyikben, vagy pedig csak kéziratban vannak meg eddigelé. Simonyi a »Legrégibb nyelvemlékeink« című szakaszában hasonlóképen számos Árpád-kori határleíró oklevél adatát értékesíti, de azzal mindenütt adós marad, hogy az olvasónak meg is mondja, hol találhatja fel ez okleveleket. A kódexek nyelvéről és sajtóságairól egy másik cikkben szépen beszámol, példákat, illetve idézeteket is hoz fel, de a kódexek kiadásait sehol sem említi, noha bizonyosan e nyelvemlékek majd mind kezénél voltak.

Azt véljük, hogy ez a kíváncsi kielégítése alig zavarta volna az olvasót, de bizonyára sok ismeretvágyó ifjúnak kedvet

adott volna talán a további kutatásra. Horváth Cyrill szintén elfeledi fölemlíteni, hol találja a középkori költészet egyházi és világi maradványait összegyűjtve az olvasó, noha egy helyen idézi a Régi M. Könyvtár I. kötetét. Még inkább szerettük volna, ha Marczali megnevezi vala a krónikák különféle kiadásait, a melyekről méltán oly önérzetesen szól.

A későbbi kor irodalma már bibliografiai tekintetben is világosabb, pontosabb. Igaz, a munkáknak lehetőleg rövid czime van a szövegben adva, rendszeren a megjelenés esztendejével együtt; de ha hozzáveszszük, hogy a nevezetesebb művek czimlapja hasonmásban is közölve van, teljesen kárpótlást nyerünk a megrövidített czimekért. Itt általánosságban bajos megmondani, a munkának mely részei pontosabbak bibliografailag. Például Négyesy László a Geleji Katona István egy pár művét a megjelenés éve nélkül említi, de már a Káldy bibliáját szó szerint idézi. Ellenben Bánóczi Józsefnek fölösleges volt a »Magyar Encyclopaedia« hosszú címét idéznie, midőn a munka czimlapja hasonmásban úgy is közölve van. Széchy Károly »A megújhódás« című szakaszban a mult század végén megindult hirlapokat és folyóiratokat felhozván, sem a vállalat kezdetét, sem annak megszűntét nem jegyzi meg, a mi már sem sok teret el nem foglalt, sem sok fáradságba nem került volna. A francziásokról szóló cikkében is adós maradt a művek megjelenési idejének fölemlítésével: de már az utána következő cikkekben Négyesy és Endrődi részletes és teljes címeket adnak s igen helyesen mindenütt megmondják a művek kiadása évét is, sőt itt-ott érdekes bibliografiai jegyzetet is tesznek.

Azonban nem folytatjuk tovább ez egyszerű lajstromozást. A hátralevő részben elég pontos följegyzések vannak az egyes művek különböző kiadásairól, úgy hogy e tekintetben még bibliografailag is nyereségnek mondható a könyv irodalmunkra nézve. S igen jó példa arra, hogy az irodalomtörténet mennyire nem lehet el a bibliografiának oly nemű használata nélkül, a mely a kétféle tudomány érintkező pontjait tiszteletben tartja.

Másfelül azonban, s itt már egyenesen a szerkesztők munkájának méltatására térünk, a könyv kiállítása, ha a számtalan szemléltető hasonmást, arczképet, az írók életére jellemző tárgyak rajzait veszszük tekintetbe, valóban meglep gazdagságával, pazar pompájával. E tekintetben a legnagyobb elismerés illeti meg a szerkesztőket, a kik fáradságos munkával felkutatták a legjellemzőbb képeket, s a kiadót, a ki anyagi áldozatot nem kimélve, művészi izléssel készíttette meg azokat a munka számára. Elég egy tekintetet vetni a második kötet végén levő képek jegyzékére, hogy világos legyen előttünk a szerkesztők és kiadó érdeme. El lehet mondani, hogy nincs a könyvben fölemlítve egyetlen nevezetes munka, a melynek vagy czimlapját, vagy írójának arczképét,

vagy épen a munka kéziratát sikerült másolatban ne láthatnók. A Korvin-kódexeknek legszebb lapjait kapjuk így, sőt jellemző kötésének hasonmását is.

De nemcsak az írók életére és műveire vonatkozó képekkel díszeskedik a szóban levő munka. A magyar szellem és művészet általános történetéből is sokat felölel, kivált a középkorból, a mi a közművelődés tekintetében csak érdekes. Ilyenek például: Buda a XV. században (Schedel krónikája után), Magyarország czimere Mátyás korában, a középkori könyvtár, a trauai dóm kapuzata, a kassai dóm, a nagyszombati egyetem, stb. Természetesen itt még számos jellemző képet lehetett volna közbevegyíteni, de igazolatlan követelményekkel előállani kinek jutna eszébe akkor, midőn a szerkesztők a legjavát válogatták ki a szemléltető képeknek.

Ha az ismertetés elején azt mondtuk, hogy a bibliografia követelményei a művészibb értelemben vett irodalomtörténet-írással sokszor ellentétben vannak: most ez állítást oda kell módosítanunk, hogy a bibliografiának csak *száraz követelményeivel* vannak ellentétben, s ha az irodalomtörténet — mint-e munkában látjuk — épen a művelt közönség érdeklődését akarja kielégíteni, újra vissza kell térnie az eredeti forráshoz. Ám e részben igazi képző s tanító erejű tudomány az irodalomtörténet és társa a bibliografia is. Még pedig kettős formában.

Ha a művelt magyar közönség, mint hiszszük, az irodalom szeretetének ápolására ehhez a könyvhöz nyúl, mint gazdagon csörgedező forráshoz: még inkább haszonnal olvashatja az érettebb tanuló ifjuság. S az illusztrációk becese e tekintetben még nagyobb. Vidéki tanáraink e segédeszközzel úgy szólván mind azt pótolhatják, a mit csak a fővárosi intézetek tanárai tehettek eddig a vezetésükre bízott ifjúsággal. Hogy a munka régen érzett hiányt pótolta épen e szempontból: senki sem vonhatja kétségbe, s hogy e hiányt talán első sorban illusztrációival pótolta, alig szorul bizonyításra. Ebben van bibliografiai fontossága. *Dr. Váczy János.*

Régi Magyar Könyvtár. III. kötet. Magyar szerzőktől külföldön 1480-tól 1711-ig megjelent nem magyar nyelvű nyomtatványoknak könyvészeti kézi-könyve. Írták Szabó Károly és Hellebrant Árpád. Kiadja a M. Tud. Akadémia. I. rész, 2547 szám. (1480–1670.) Budapest, 1896. Nagy 8-rét, VIII+ 800 lap.

A mindennapi olvasmányainak élő nagy közönség rendszerint tudomást is alig vesz róla, ha az irodalom terén egy nem évtizedek, de évszázadok tudományos munkásságára kiható bibliografiai kézikönyv kerül ki a sajtó alul. A szerző közönségesen zajtalanul, úgy szólván titokban dolgozik és még a sajtó részéről sem igen részesül a megérdemlett figyelemben, s örülnön ha annyi anyagi támogatást biztosítanak neki, hogy ne kelljen saját magánvagyónát kockára tenni ellenállhatlan szenvedélye kielégítésére.

A Szabó Károly néhai kolozsvári egyetemi professzor munkásságára czélozunk, a ki 1879-ben nyomatta ki a Régi Magyar Könyvtár czimű vállalata I kötetét, két évtized álmatlan éjszakáinak munkásságát, mi által nemcsak háttérbe szorította a jó Sándor István »Könyves házat«, a mely közel nyolcz évtizeden keresztül imponált a magyar bibliografusoknak, hanem egyszerre a modern könyvészet terére lépett, a mely biztosabb, tudományosabb alapon fejleszti a szakirodalmat.

A Magyar Tud. Akadémiáé az érdem, hogy a Szabó Károly munkásságának rendkívüli horderejét felismerte s az író t arra buzdította, hogy necsak az 1531—1711 évi időközben magyar nyelven megjelent nyomtatványok czímmását gyűjtse össze, hanem figyelmét azokra is terjeszse ki, a melyek magyar földön ugyan, de nem édes hazai nyelvünkön láttak sajtó útján napvilágot.

Be volt fejezve ez is. Az akadémia tovább ment s látta, hogy a tudományos irodalom érdekében elodázhatatlan kötelezettséget vállalt; minden ember tudta, vagy legalább képzelte, hogy magyar író könyve hányszor jelent meg a haza határain kívül, de hogy azt számba is vettük volna, arra nem igen gondolt senki. Csak *Temesvári Pelbárt, Thuróczy, Janus Pannonius, Werbőczy, Sylvester, Dévai Biró Mátyás* stb. munkáit említsük, a melyek pedig itthon is közkezen forogtak, úgy hogy magában a XV. században tizennyolcz előkelő város könyvsajtója nyomatta ki nem csupán a magyar, de az összes európai olvasó közönség számára a magyarországi írók tudományos műveit. Arról, hogy a magyar tudósok és írók a következő évszázadok alatt is ilyen, vagy még fokozottabb dimenzióban vették légyen igénybe a külföld sajtóit, nálunk ez ideig alig volt fogalma valakinek. Mennyit bővült ez uttal látó-körünk, tekintve akár a költészetet, akár a hittudományt, történelmet, földleírást stb. azt fejtegetnünk alig szükséges.

Szabó újabb másfélezer czímmást gyűjtött össze, mikor a halál kiragadta a tollat kezéből; papirjai ott heverték feldogozatlanul, midőn a Magyar Tud. Akadémia irodalomtörténeti bizottsága *Hellebrant* Árpádra gondolt, a kinek éppen az akadémia birtokában levő ősnymtatványokról szóló jegyzéke kevéssel az előtt jelent meg a nagy közönség, jobban mondva a tudós világ legnagyobb meglegedésére.

Szabó és Hellebrant együtt Európa 130 városának könyvtáraiból mintegy 5000 olyan nyomtatvány czímmását gyűjtötték, melyek a már közzé tett mű első két kötetében egyáltalában nem foglaltatnak. Szabó Károly egymaga húsz esztendőn keresztül foglalkozott azok összegyűjtésével, rendezésével. Az 1480—1670. évi időszakra terjedő 1—2547. tétel alatt felsorolt czímmások közül a XV. századra 88 esik (ebből Szabó Károly gyűjtése 38 db.), a XVI. századra 832 (ebből Szabó gyűjtése 376 db.) és a XVII. szá-

zadra 1627 (ebből Szabó gyűjtése 1026 db.), összesen és együtt 2547 db. a miből Hellebrant 1197 dbot, Szabó 1440 dbot gyűjtött.

A készletnek tehát több mint fele jelenik meg ezuttal, s nem tekintve azt, hogy az első időszakból 21 olyan mű foglaltatik, a melynek nyomtatási helye ismeretlen, képviselve vannak ottan Európa első rendű nyomdái, hogy egyebet ne említsünk, a XV. századból *Velencze* és *Hagenau* 10—10, *Strassburg* 8, *Bécs* 7, *Nürnberg* és *Löwen* 6—6, *Köln* 4, *Róma*, *Páris* és *Lyon* 2—2, *Augsburg*, *Deventer*, *Flórencz*, *Leyden*, *Lipcse*, *Pádua* és *Verona* 1—1 nyomtatvánnyal; a későbbi századokban azonban már *Danzig*, *Jaroslav*, *Königgrätz*, *Oppenheim* és *Wittenberg* stb. városok nyomdái is előfordulnak.

Azzal, hogy Hellebrant mindenben a Szabó Károly módszerét követte, sok van mondva; de nem minden. Hellebrant 4—5 év alatt készült el e művel, a mire közönséges számítással ugyanannyi évtized is alig lett volna elég; neki magának könyvekből, okiratokból, sokszor a legnagyobb nehézségekkel küzdve kellett dolgoznia, hogy az író hazai származását, magyar eredetét kinyomozza; voltak példák, a hol a nyomtató-műhely, a kolofon, az alak, a kiadás, az ívek jelzése, az esztendő, a kolligátumok különfélesége, a chronosticonok olyan kérdéseket támasztottak, a melyek megoldása a leggyakorlottabb bibliografusnak is sok fejtörésébe kerül.

Hellebrant mindenben a legnagyobb lelkiismeretességgel, bámulatós pontossággal, sőt utánozhatatlan pedantériával oldotta meg feladatát. Nemcsak a könyvek alakját, az ívek vagy levelek és lapok pontos számát írja le, hanem a jelzések különféleségét, változatait, a mellékletek és pótlások, sőt az üresen hagyott levelek megjelölését se mulasztotta el sehol. Az újabb kiadásokat, a nyomda betűinek különféleségét, a leírás és szedés alkalmával ejtett rövidítéseket, hibákat és sajátosságokat egyenlő gondos figyelemben részesíti; az ornamentika, a csillaggal való jelzés, betűkből alakított ábra vagy kereszt azon módon van a könyvében visszaadva, a hogy azt a műben találta, annyira pontosan, hogy czinkografiában se lehetett volna jobban visszaadni.

Szabó Károly nagy vállalatának méltó örököse igen nagy szolgálatot tett az irodalom művelőinek, a mennyiben nemcsak számtalan tudós munkáját könnyítette meg véghetetlenül, hanem rendkívül sok, ezután megoldandó és kifürkészendő kérdésnek és tételnek magvát helyezte el könyvében, a melyért a tudományos világ legnagyobb elismerésére tarthat számot.

Ajánljuk a becses és a maga nemében ritka könyvet az olvasó nagybecsű figyelmébe.

F. I.

A budapesti kir. m. tud.-egyetem bölcsészeti karának irodalmi munkássága. 1780—1895. *Ezredévi emlékkönyvül a kar megbízásából egybeírta Horváth Ignác m. n. múzeumi segédőr. Budapest, 1896. 8-r. IV + 455 l.*

Ez a vaskos kötet mint magyar művelődéstörténeti kútfő és bibliografiai segédkönyv egyaránt méltó figyelműnkre. A bölcsészeti kar pedig elkészíttetése által a kegyelet adóját is lerőtta azokkal szemben, kik a magyar tudományos élet fejlődésének kezdetén szerényebb arányu működést fejtvén ki, emléküket csupán e lapok őrzik. A feledésbe ment nevek egész sorára bukkanunk e kötet lapozgatása közben s figyelmesebben megtekintve egyik-másik irodalmi tevékenységének adatait, nem egyszer akadunk oly rokonszenves munkásság nyomaira, melyeket szem elől téveszteni nem csak a kegyelet ellen való vétség volna. Egy szóval azok, a kik tudományos téren működnek, kétszeresen örülhetnek e munka megjelenésének; egyrészt elődjeik emlékének szerény de komoly jellegű megörökítéseért, másrészt pedig az egyes tudományos kérdések hazai művelésének történetéhez bő adalékokat szolgáltatató munka tudományos előnyeiért.

Az egyetem bölcsészeti kara természetesen nem foglalja magában teljesen a magyar tudományos tevékenységet, sőt a szorosán körébe vágó tudományágak terén is a testületen kívül álló egyének nagy arányu működést fejtettek ki. Csakhogy a hazai tudományos élet minden mozgalmában részt kellett venni azoknak, kik az egyes tudományos ágaknak mintegy hivatalos képviselői. S valóban alig találunk kérdést, melyre némi vonatkozást ne tüntetne föl a bölcsészeti kar tagjainak irodalmi működése. Ezek a vonatkozások sokszor bizony a maradiság és szellemi tehetetlenség bizonyosságai, de mint ilyenek is értékesek a művelődéstörténeti vizsgálódó számára, a ki pl. felső tudományos oktatásunk színvonalát akarja megítélni. A bölcsészeti kar mintegy ki hívja ezt az ítéletet, midőn őszinte nyílt vallomást tesz sáfarkodásáról. Előkelő nagy társaság vonul el szemeink előtt s ha egy-egy illetéktelen alak jelenléte bántó is egy kissé, a tehetségnek és a szorgalomnak grandiózus képviselői valóban lélekemelő hatást gyakorolnak, a mint a könyvben — pedig csak egyszerű czímek csoportosítása által — munkásságuk egész körét áttekintjük. A magyar szellem dicsőségét hirdeti ékesen szólóan ez a könyv is, mely azonban minket e helyen első sorban a bibliografia szempontjából érdekel.

Horváth Ignác ez alkalommal is bebizonyította, hogy a leglekiismeretesebb és legszakavatottabb bibliografusaink közé tartozik. A ki ilyesmivel foglalkozott, tudja jól, hogy oly hatalmas anyagnak már csak összegyűjtése is mily sok vesződéssel jár. Kétszázhetvenöt tanár irodalmi működését tünteti föl a Horváth

Ignác könyve. Egy részüknek neve is feledésbe ment, munkáiknak jegyzékét pedig csak hosszas kutatások által lehetett összeállítani; viszont vannak olyanok is, kiknek szétágazó, nagy kiterjedésű munkássága ugyancsak próbára teszi a bibliografus éberségét és türelmét. Horváth Ignácban megvolt mindkettő. Fölsorolja mindenekelőtt az egyes tanárok önállóan megjelent munkáit, azután pontos jegyzékben az időszaki sajtóban megjelenteket. Kiterjeszkedik azokra is, melyek kéziratban maradtak vagy pedig a sajtóra várnak. Szóval valóságos pontos repertóriumot nyújt, melynek a művelődéstörténet-írók, a szaktudósok s pedagógusok igen gyakran fogják hasznát venni. Használatot nagyban megkönnyíti könnyen áttekinthetősége. Három korszakba van osztva az egész anyag: I. 1780—1849, II. 1850—1867, III. 1868—1895. S minden korszakban a tanárok nevei vastagnyomással betűrendben következnek egymás után, úgy hogy a kívánt adatok megtalálása a legkényelmesebben történhetik meg. Egy általános névmutató zárja be a munkát, mely a bölcsészeti karnak méltó emlékkönyve, a magyar művelődés és tudományosság történetének hasznos segéd-eszköze, a bibliografiai irodalomnak pedig újabb gazdagodása.

E—r.

A freisingeni nyelvemlékek. (*Frisinské památky jich vznik a význam v slovanskem písemnictví. Podává Dr. Václav Vondrák, s devíti tabulkami. V. Praze 1896.*) 4-r. 82 l.

A cseh akadémia igen nagy szolgálatot tett a szlavisztikának azzal, hogy a freisingeni nyelvemlékeket kiadta. Méltó folytatása ez annak a vállalatnak, a melyben első gyanánt, ugyancsak *Vondrák* Wenczel bécsi cs. és kir. udvari könyvtartisztól a '(Ilgolita Clozův' jelent meg. *Vondrák* Wenczel alapos ismerője mind az ószlovén nyelvnek, mind pedig az ószlovén irodalomnak. Ennek az előttünk fekvő munkának is minden egyes során meglátszik az a körültekintő, mély ismeret, a mely *Vondrák* értekezéseit jellemzi.

Vondrák azzal kezdi könyvét, hogy elmondja, mikép bukkantak rá a három freisingeni nyelvemlékre. 1803-ban találták a nyelvemléket a freisingeni klostrom egy latin kódexében a a mikor az volt a rendelet, hogy az összes bajor klostromi könyvtárak átvizsgálandók. 1803-tól van a három emlék a müncheni királyi levéltárban.

Azután a szerző leírja, mi történt a kéziratok kiadására vonatkozólag, majd ismerteti *Kopitar-Dobrovsky* e tárgyban véghez vitt levelezését, s bírálólág ismerteti az összes nézeteket, kiadásokat, a melyek ide vonatkoznak. A 11-dik laptól aztán halljuk magát a szerzőt is; bizonyítja, hogy e nyelvemlékek, a melyek a latin egyház legrégebb szláv termékei, a görög egyház ószlovén egyházi irodalma alapján keletkeztek. Bizonyításának

eredménye az, hogy »a freisingeni nyelvemlékek az egyházi ószlovén alapon keletkeztek, s hogy egyházi ószlovén irodalom nélkül ma nem léteznének freisingeni nyelvemlékek.« Azután szól a szerző az íróról, a korról, a helyesírásról, a nyelvről, a melyben a nyelvemlékek írvák, s e tekintetben a legkörültekintőbb az összes eddigi vizsgálók közt. Az 52. laptól a három nyelvemléket szóról szóra s átírásban közli. Ezt három melléklet (přiloHy) követi; az I-ben egy homiliát közöl, — állítólag Method tanítványáé, Szent Kelemené, a mely a második freisingeni nyelvemlékkel függ össze; a II. mellékletben a »Neuer literarischer Anzeiger« 1807-diki évfolyamából közli azt a helyet, a hol először volt tudatva a tudományos világgal a nyelvemlékek fölfedezése; a III-dikban Dobrovsky 1814-diki jelentését. A munkát pontos szómutató zárja be, a mely tulajdonkép a freisingeni nyelvemlékek szótára. Ezzel a szómutatóval könnyebb az emlékeket használni. A munkához mellékelve van mind a három freisingeni nyelvemlék facsimiléja, összesen kilencz lapon.

M. J.

FOLYÓIRATOK SZEMLÉJE.

Az **Egyetemes Philologiai Közlöny 1896. évi VIII. füzetében** Kont Ignác a francia filologiai irodalom újabb termékeit ismertetve, megemlékezik Maurice Pellissonnak Chamfort, a párisi nemzeti könyvtár egykori őre életrajzát tárgyaló munkájáról. — A IX. füzetben Vári Rezső Sanctus Gregorius Nazianzenusnak a firenzei Laurentiana-könyvtárban őrzött XI. századi kodexét, illetőleg annak szövegegtéréseit ismerteti; ugyanitt Kont Ignác fentebb említett cikksorozatának folytatásában ismerteti a párisi nemzeti könyvtár német kézíratainak katalógusát, melyet Gédéon Huet tett közvé. — A X. füzetben Heinrich Gusztáv P. Bahlmann Jesuiten-Namen der nieder-rheinischen Ordensprovinz cz. munkáját ismerteti; a Bahlmann által tárgyalt anyagban több magyar vonatkozású darab is van, ezek egyike, melyet Hildesheimban, 1689 szeptember 19-én adtak elő, a Hunyadi házat dicsóíti.

A **Grafikai Szemle 1896. évi folyamának** bibliografiai vonatkozású cikkei: Az 1. számban: Major István, A könyvnyomtatás történetéből. (Befejezése a 2. számban.) — A Vegyések rovatában: A névjegy története. A szerzői jog Olaszországban. — A 3. számban: Ács Mihály, A boldogult cenzura idejéből. — Az 5. számban: Firtinger Károly, A kolozsvári nyomdászat története. (Folytatása a 6. és 8. számokban.) — A 7. számban a Vegyések között: Kiállítás az Akadémia könyvtárában. Elzevier-kiadások eladása. — A 8. számban a Vegyések között: Az Elzevierek betűanyaga. — A 9. számban Faragó, Ezeréves irodalomtörténeti kiállításunk. (Folyt. a 10.

számban.) A 10. számban: *Labik* Zoltán, A magyar nyomdászat korszakai. (Folyt. a 11. számban.) — *Corvina*, A könyvkötészet története dióhéjban. A Vegyések között: Adalék a cenzura történetéhez hazánkban. (F. K.) — A 11. számban a Vegyések között: A Régi Magyar könyvtár III. kötete. A legdrágább könyv. Az olasz hirlapirodalom.

Az Irodalomtörténeti Közlemények 1896. évi II. füzete a következő tartalommal jelent meg: *Dr. Váczy* János, Az »Arkádiai pör«. — *Erdélyi* Pál, *Beóthy* László. — Adattár: Codexeink forrása. I. Sz. *Brigitta* imádságai. — *Nagy* Lajos, *Budenzról*. — *Dr. Illéssy* János, Két adat *Kisfaludy* Sándorhoz. — *Dr. Récsey* Viktor, *Révay* Miklós levelei *Paintner* Mihályhoz. (IV. közlemény). — *Czékus* László, *Jászay* Pál naplója. (X. közlemény). — Ismertetések, bírálatok: Magyar irodalomtörténeti értekezések az 1894/95. évi értesítőben. 1–5. (B. E.) — I., *Kont* La Hongrie littéraire et scientifique. (*Korda* Imre.) — Ad vocem (Sz. Á.) — A III. füzet tartalma: *Bayer* József, *Kazinczy* Ferencz és *Molière* fordításai. — *Ráth* György, *Bullinger* Henrik és a magyar reformáció. — *Dr. Rupp* Kornél, *Osorai* szentírás fordításai. — *Kandra* Kabos, Az ősmagyar csillagos ég. — Adattár: *Lévay* József, *Fábián* Gábor levelei *Édes* Alberthez. — *Téglás* Gábor, Adalékok *Salamon* Ferencz családjának történetéhez. — *Demek* Győző, Részletek *Kisfaludy* Sándor magánéletéből. — *Dr. Dézsi* Lajos, Népmeséink történetéhez. — *Dr. Récsey* Viktor, *Révai* Miklós levelei *Paintner* Mihályhoz. (V. közlemény). — *Versényi* György, *Arany* János műfordítási töredéke. — *Czékus* László, *Jászay* Pál naplója. (XI. közlemény). — Codexeink forrásai. II. — *Borovszky* Samu, Egy sajtóhiba története. — Ismertetések, bírálatok: *Beóthy* Zsolt, A magyar irodalom kis tükre. (Sz.) — *Ferenczy* Zoltán, A kolozsvári nyomdászat története. (*Versényi* György.) — *Hibaigazítás*. — Mindkét füzet végén: Irodalomtörténeti Repertorium *Hellebrant* Árpádtól.

A Századok 1896. évi 2. füzete megemlékezett *Ráth* Györgynek a Magyar Tud. Akadémia részére tett könyvtár-adományáról. — A 3. füzetben kezdi meg *Békefi* Remig Árpádkori közoktatásügyünk és a veszprémi egyetem létkérdése című, 3 füzetten át folyó nagy művelődéstörténeti tanulmányát. — A 4. füzetben *Br. Mednyánszky* Dénes *Galeotus Martius* családjának történetét ismerteti, melyet *Martius* Károly *Frigyes* *Fülöp* irt és *Martius* Sándor adott ki. A 6. és 7. füzetekben *Sörös* P. *Pongrácz* *Forgách* *Ferencz* a történetíró életrajzát írva meg, hosszasan foglalkozik a püspök történeti műve keletkezésének körülményeivel. — A 8. füzetben *Illéssy* János *Ádám* *Gerzonnak* és *Joó* *Imrének* a nagykorósi ev. ref. főgymnázium történetét tárgyaló művét ismerteti. — A 9. füzetben *Kropf* Lajos a *Comenius* *Didactica Magna*-ja

most megjelent angol fordítását ismertette, Comenius művei kiadásainak kérdésének több apró részletét megvilágítja.

Centralblatt für Bibliothekswesen XIII. évfolyam, 7. füzet (1896. július.) F. W. E. Roth, Eucharius Rösslin der Ältere. — C. Haebelin, Zur direkten Versendung von Handschriften. — Recensionen und Anzeigen: H. Denifle und Aem. Chatelain, Inventarium codicum mancriptorum capituli Dertusiensis. (H. Brambach.) Paul Schwenke, Hans Weinrich und die Anfänge des Buchdrucks in Königsberg. (Wetzel.)

8—9. füzet (1896. augusztus-szeptember.) M. Steinschneider, Zusätze und Berichtigungen zu meinem »Bibliographischen Handbuch über die Literatur für hebräische Sprachkunde«. — A. Schmidt, Die Bibel des Thomas a Kempis in der gr. Hofbibliothek zu Darmstadt. — F. Eichler, Jakob Vogel. — Recensionen und Anzeigen: Dr. Gottfried Zedler, Geschichte der Universitätsbibliothek zu Marburg von 1527—1887. (K. Boysen.) Karl Lobmeyer, Geschichte des Buchdrucks und des Buchhandels im Herzogthum Preussen. (P. Schwenke.) Otto Mühlbrecht, Die Bücherliebhaberei (Bibliophilie-Bibliomanie) am Ende des 19. Jahrhunderts. (P. C.)

10—11. füzet (1896. október-november) M. Steinschneider, Zusätze und Berichtigungen zu meinem »Bibliographischen Handbuch über die Literatur für hebräische Sprachkunde.« — Dr. K. Steiff, Zum ersten Buchdruck in Tübingen. — C. Junker, Ein internationaler Katalog der exakten Wissenschaften. — D. Buchwald, Ein unerhörter Schwindel mit Lutherautographen. — Recensionen und Anzeigen: Dr. Robert Priebsch, Deutsche Handschriften in England. Erster Band. (Ph. St.) J. Gutenäcker u. Emil Renn, Ein Beitrag zur Schul- und Litteraturgeschichte Bayerns. (Rudolf Klussmann.)

Állandó rovatok: Mittheilungen aus und über Bibliotheken. — Vermischte Notizen. — Neue Erscheinungen auf dem Gebiete des Bibliothekswesens. — Antiquarische Kataloge. — Personalnachrichten.

Institut International de Bibliographie. Bulletin. I. évfolyam (1895/96.) 1. füzet. Chev. Descamps, Discours de clôture de la Conférence bibliographique internationale. — Statuts de l'Institut international de Bibliographie. — H. La Fontaine et P. Otlet, Création d'un Répertoire bibliographique universel. — Applications diverses de la classification décimale.

2—3. füzet: L'Institut international de Bibliographie. (Premiers résultats.) — Création à Bruxelles d'un Office International de Bibliographie. — C. M. G a r i e l, Exposé des propositions volées par le Congrès de l'Association française pour l'avancement des sciences. (Bordeaux, août 1895.) Herbert Haveland Field, Fiches du Répertoire bibliographique universel. (Format, Rédaction, Mode de publication.) — Paul Otlet, Le Programme de l'Institut international de Bibliographie. (Objec-

tions et explications.) — Pierre *Dauze*, Une clef catalographique internationale. — Notes et Documents: Le plan de bibliographie statistique de l'Institut international de Statistique. Le bureau international de renseignement de l'Institut colonial international. Report of the International Catalogue committee of the Royal Society. Le Répertoire bibliographique des sciences mathématiques. Le Bureau international de Littérature chimique. Les travaux bibliographiques du service géologique de Belgique. Le Répertoire américain de Bibliographie botanique. The analytical card catalogue of current zoological literature. Règles techniques de bibliographie en physiologie adoptées par le Congrès international de Physiologie. Le Répertoire du Bibliographie agricole publié par le gouvernement des États-Unis. Rapport présenté par M. Brückner au VIe Congrès international des sciences géographiques concernant l'élaboration de Bibliographies des sciences géographiques dans tous les États. American Library Association. — Communications du Bureau de l'Institut. — Analyses et Comptes-Rendus: H. La Fontaine et P. Otlet, Bibliographia sociologica. Bibliographia Philosophica. Bibliographia Astronomica. Elisée Reclus, Projet de construction d'un globe terrestre à l'échelle du 100,000^e. Index Biblio-iconographique de l'année 1894. Victor Chauvin, Bibliographie des ouvrages arabes ou relatifs aux Arabes. A. J. Wauters, Bibliographie du Congo.

4-6. *fűzet*: L'Institut international de Bibliographie. (Les trois derniers mois.) — Marcel *Baudouin*, La Classification décimale et les Sciences médicales. — Henry E. *Armstrong*, The International Conference of the Royal Society. — Dr. Victor *Carus*, La Zoologie et la Classification décimale. — Das moderne Bibliothekwesen und die Herstellung eines allgemeinen bibliographischen Repertoriums. — Carl *Junker*, Ueber das zu wählende Format der Repertoriumszettel. — Herbert Haviland *Field*, Das geeigneteste Format der bibliographischen Zettel. — La classification décimale et les Bibliographies régionales: Mis *Daruty de Grandpré*, Bibliographie des Iles Africaines de l'Océan Indien Austral. — G. *Simoens*, Quelques mots à propos de l'analyse bibliographique. — P. *Otlet*, Sur la structure des nombres classificateurs. — Indexification décimale. (Règles pratiques et modèles.) — Notes, Documents et Analyses: Musée des photographies documentaires de Paris. J. Deniker, Bibliographie des travaux scientifiques. (L. R.) Index Catalogue of the Surgeon-General's Office. Revue Internationale des Archives, des Bibliothèques et des Musées. Melvil Dewey, Abridged Decimal Classification and Relativ Index. La »Bibliographie Française« de M. H. Le Soudier. (Ch. Sury.) Statistique de la Presse belge en 1895. Extension du domaine de la bibliographie. Meubles à fiches. — Informations diverses relatives à la Bib-

liographie. — Liste des articles de revues concernant l'Institut international de Bibliographie.

Revue des Bibliothèques. VI. évfolyam, 5—6. füzet. (1896. május-június.) M. Pellechet, Quelques alphabets d'imprimeurs a XVe siècle. (14 melléklettel.) — Léon Dorez, Note sure la circulaire de recherches bibliographiques employée par la Bibliothèque nationale de Florence. — Léon Dorez, Études Aldines. I. La marque typographique d'Alde Manuce. (1 melléklettel.) — Personnel des Bibliothèques. — Bibliographie: Vicomte De Grouchy, La Presse sous le premier Empire d'après un manuscrit de la Bibliothèque de l'Opéra. (Léon Dorez.) — Eugène Müntz, Catalogue des manuscrits de la Bibliothèque de l'École des Beaux-Arts. (Léon Dorez.) — Hagiographi Bollandiani et Henricus Omont, Catalogus codicum hagiographicorum graecorum Bibliothecae nationalis Parisiensis. (Léon Dorez.) — Paul Bergmans, Analectes Beligiques. Notices et Documents pour servir à l'histoire littéraire et bibliographique de la Belgique. (Léon Dorez.) — Luigi Frati, I Corali della Basilica d. S. Petronio in Bologna. (Léon Dorez.)

7—9. füzet (1896. július, augusztus, szeptember.) Leon — G. Péliissier, Les registres Panigarola et le Gridario generale de l'Archivio di Stato de Milan pendant la domination français (1499—1513). — Paul Lejay, Catalogues de la bibliothèque de Perrcey (XIe siècle). — I. Léon Dorez, Études Aldines. I. La marque typographique d'Alde Manuce. Note additionnelle. (1 melléklettel.) II. Des origines et de la diffusion du »Songe de Poliphie». (8 melléklettel.) — Personnel des Bibliothèques. — Bibliographie, Alfred Gauchie, Congrès archéologique et historique de Towmai en 1895. (Léon Dorez.)

10. füzet (1896. október) Joh. Bresciano, Ad catalogum historico-criticum editionum Romanarum saeculi XV. I. — B. Audiffredo auctore. — Léon — G. Péliissier, Les registres Panigarola et le Gridario generale de l'Archivio di Stato de Milan pendant la domination française (1499—1513). — Léon Dorez, Études Aldines. III. Alde Manuce et Ange Politien. — Louis Morin, Délibération du chapitre de la cathédrale de Froyes, relative à l'impression des livres litwegiques du diocèse (1578). — Personnel des Bibliothèques. — Bibliographie: Ch. — V. Langlois, Manuel de bibliographie historique, I. Instruments bibliographiques (V. Mortet.) Allandó rovát: Chroniques des Bibliothèques.

Melléklet az 5—9. füzetekhez: Catalogue de la collection De Camps, conservée au Département des Manuscrits de la Bibliothèque nationale par Charles de la Roncière (17—52.)

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

A Magyar Nemz. Múzeum igazgatójának kitüntetése. Ő cs. és apostoli királyi felsége Budapesten, f. évi október hó 10-én kelt legmagasabb elhatározásával *Szalay Imre* miniszteri tanácsos és a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatójának az ezredéves országos kiállítás történelmi főcsoportja szervezése körül szerzett kiváló érdemei méltánylásául a Lipót-rend lovagkeresztjét díjmentesen adományozta.

Czimadományozás. Ő cs. és apostoli királyi felsége Budapesten, f. évi november hó 26-án kelt legmagasabb elhatározásával *Szülágyi Sándor*, a budapesti tudomány-egyetemi könyvtár igazgatójának, a hazai történetírás terén kifejtett kiváló működése elismeréséül a miniszteri tanácsosi czimet díjmentesen adományozta.

Az ezredéves kiállítás történelmi főcsoportjának kitüntetései közül, melyeket az e célra szervezett külön nemzetközi jury ítelt meg az azokra érdemes kiállítóknak és közreműködőknek, minket első sorban azok a kitüntetések érdekelnek, a melyek megítélésénél a bibliografia, a könyv- és levéltári munkásság terén szerzett érdemek voltak irányadók. A legelső kitüntetést, a milleniumi nagy érmet kapta meg három kiváló bibliografusunk: *Apponyi Sándor* gróf, *Agoston József* és *Ráth György*, az első a kiállítás körül szerzett kiváló érdemei különös felemlítésével; továbbá az intézetek közül a bécsi cs. és kir. állami levéltár, a cs. és kir. műszaki és a hadi levéltárak, az udvari könyvtár, a gyulafejevári *Batthyány-könyvtár*, a karlsruhei nagyhercegi levéltár, Kassa város közönsége, a kolozsvári *Erdélyi Múzeum*, a pécsi püspöki könyvtár, a *pozsonyi ág. h. ev. liceum* és a *sárospataki ev. ref. főiskola*. Kiállítási érmet kaptak beküldött könyveikért és okleveleikért: *Bécs* város levéltára, a *bécsi Rossi-könyvtár*, a *budapesti szent-ferenczrendiek*, a *kegyes-rendiek* és a *központi papnevelő-intézet* könyvtárai, a *csik-somlyói szt-ferenczrendiek* könyvtára, az *egri főegyház-megye* könyvtára, *Ehrenfeld Adolf* dr. (Bécs), *Emich Gusztáv*, az *eperjesi ág. h. ev. liceum* könyvtára, *Erkel Sándor* és *Lajos*, *Ernszt Lajos*, a *gyöngyösi szt-ferenczrendiek* könyvtára, a *győri püspöki papnevelő int.* könyvtára, a *hamburgi városi könyvtár*, a *heiligenkreutz-i ciszterci apátság* könyvtára, *Hentaller Lajos*, a *jenai egyetemi könyvtár*, a *kalocsai főszékesegyház* könyvtára, *Kisfaludy A. Béla* egyetemi

tanár, a *kolozsvári ev. ref. kollégium* könyvtára, a *kolozsvári unitárius egyház és főiskola*, *Körmöczbánya sz. kir. és főbányaváros közönsége*, a *lipcsei egyetemi könyvtár*, a *mármharosszigeti ág. h. ev. Uceum* könyvtára, a *nagy-enyedi Bethlen-főiskola* könyvtára, *Nagy-Szombat sz. kir. város közönsége*, a *német-ujvári szt.-ferencziek* társháza, a *Nemzeti Kaszinó*, a *nemzeti zenede*, a *nyitrai egyházmegye* könyvtára, a *parmai kir. könyvtár*, a *podolini kegyes tanítórend* társháza, a *római Vittorio-Emmanuele-könyvtár*, a *sanct-floriani ágostonrendiek* könyvtára, *Sopron sz. kir. város közönsége*, a *szegedi »Üdvözítőről«* nevezett *szt.-ferencziek* könyvtára, *Széll Farkas* (Debreczen), a *szombathelyi r. k. papnevelő-intézet* könyvtára, *Thaly Kálmán*, a *varsói Zamoyszki-könyvtár* és a *weimari nagyhercegi könyvtár*. Elismerő oklevéllel lettek kitüntetve: *Bajnóczy Sándor*, *Ballagi Aladár dr.*, a *bolognai egyetemi könyvtár*, az *egri székesegyház* könyvtára, az *esztergomi főegyházmegye* könyvtára, az *esztergomi főkáptalan* levéltára, az *esztergomi hercegprímási levéltár*, *Fiume sz. kir. város* levéltára, a *flórenczi Bibliotheca Nazionale*, a *gyergyószentmiklósi örmény kath. egyház*, *Győrmege* közönsége, *Gyula-Fejérvár sz. kir. város* levéltára, *Hindy Árpád* (Kolozsvár), a *kölni történelmi levéltár*, *Kolozsmegye* közönsége, a *körmöczbányai városi múzeum*, a *mikházai szt.-ferenczrendiek* könyvtára, a *miskolci ev. ref. főgimnázium* könyvtára, *Pest-Pilis-Solt-Kiskún-megye* közönsége, a *pozsonyi káptalan*, *Pozsony vármegye* közönsége, *Trzezdziecki Konstantin gróf* (Varsó), *Ráczkeve község* levéltára, *Sárosmegye* közönsége, *Schönherr Gyula dr.*, *Szabadka sz. kir. város* levéltára, a *szatmári püspöki könyvtár*, a *szegedi Somogyi-könyvtár*, a *szeptérvári csász. könyvtár*, *Szilágyi István* (Marmaros-Sziget), *Szilágyi Sándor*, *Id. Szinnyi József*, a *Teleki nemzetség* marosvásárhelyi közös levéltára és *Varju Elemér* (Budapest). A közreműködői éremre a következő könyv- és levéltári szakférfiak tették magukat érdemessé: *Csánki Dezső dr.* orsz. levéltárnok, csoport-előadó; *Dedek Crescens Lajos k. magyar tud. egyetemi* könyvtartiszt, csoport-előadó; *Győry Árpád dr.* udvari levéltári fogalmazó (Bécs); *Károlyi Árpád dr.*, a bécsi állami levéltár aligazgatója; *Kudora Károly*, k. m. tud. egyetemi könyvtári őr, csoport-előadó; *Pauler Gyula dr.* min. tanácsos, orsz. főlevéltárnok; *Szilágyi Sándor*, a kir. m. tud. egyetemi könyvtár igazgatója és *Tagányi Károly*, orsz. levéltárnok, csoport-előadó. A kitüntetéseknek *Széchenyi Béla* gróf mint a jury elnöke, *Gaston Le Breton* és *Alexander Schnütgen* alelnökök által aláírt jegyzéke a kiállítás Közleményei f. évi november 15-iki számában jelent meg.

A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának tisztviselői 1803-tól 1896-ig. A milleniumi év alkalmából nem érdektelen közzétenni azon egyének névsorát, kik a Magyar Nemzeti Múzeum alapításától maig, mint kinevezett tisztviselők, a múzeumi könyvtár szolgálatában állottak. E közlés kiegészíti a könyvtár történetének

rövid vázlatát, mely e folyóirat f. évi II. füzetében jelent meg. A névsor, melynek összeállításánál a sorrend megállapításában a belépés napja szolgált irányadóul, a következő: 1. *Müller Jakab Ferdinánd*, 1803 február 6. könyvtári őr, 1812 márczius 1. igazgató, † 1823 november 22. 2. *Petrovics Ignác*, 1803 február 6. könyvtári segédőr (írnok), 1805 betegsége miatt megvált az intézettől. 3. *Gruber Károly*, 1805 könyvtári írnok, 1806 augusztus végén lemondott. 4. *Strázsay József*, 1806 november 2. könyvtári írnok, 1812 márczius 27. lemondott. 5. *Haliczky Antal*, 1808 november 25. könyvtári írnok, 1814 november 25. régiségtári őr, 1823 november 23. igazgató-helyettes, † 1837 június 27. 6. *Kutschersfeld (Kutschera) János*, 1810 április 3. könyvtári írnok, 1812 természetttári segédőr, † 1814 február 28. 7. *Horvát István*, 1812 ideigl., 1815 december 7. végleges könyvtárőr, 1837 május 12-től 1843 ápril 7-ig igazgató-helyettes, † 1846 június 6. 8. *Kovachich József Miklós*, 1816 június 27. könyvtári segédőr, 1821 szeptember 11. lemondott; mint nyug. országos levéltárnok, † 1878 november 27. 9. *Paur Iván*, 1855 szeptember 24. régiség- és könyvtári írnok, 1858 szeptember 20. lemondott; mint a Széchenyi grófi család levéltárnoka, † 1888 december 17. 10. *Barna Ferdinánd*, 1860 május 12. könyvtári segédőr, 1870 június 14. tiszt. őr, 1889 márczius 22. nyugalm., † 1895 július 21. 11. *Péterffy Kálmán*, 1865 november 19. könyvtári írnok, 1867 december 25. vallás- és közokt. miniszteri számtisztte neveztetett ki. 12. *Supala Ferencz*, 1866 márczius 15. könyvtári segédőr, † 1875 márczius 26. 13. *Maár Péter Pál*, 1868 február 29. könyvtári írnok, 1868 december 15. elmozdított. 14. *Fábry Nándor*, 1869 január 9. könyvtári írnok, állása elfoglalása előtt 1869 január 26. lemondott. 15. *Décsy István*, 1869 márczius 1. könyvtári írnok, † 1871 augusztus 26. 16. *Eötvös Lajos*, 1871 szeptember 22. könyvtári segéd, † 1872 márczius 6. 17. *Tipray Tivadár*, 1871 november 20. könyvtári segéd, 1875 május 6. segédőr, † 1880 december 11. 18. *Major Lajos*, 1872 május 16. könyvtári segéd, 1882 május 18. segédőr. 19. *Fraknoi Vilmos*, 1875 ápril 2. könyvtári őr, 1879 május 23. a Magyar Tud. Akadémia főtítkárává választatván meg, lemondott; jelenleg arbei vál. püspök, apostoli protonotárius és nagyvárad kanonok. 20. *Csontos János*, 1875 május 6. könyvtári segéd, 1881 február 1. segédőr, 1893 szeptember 8. tollnoki minőségben a pestvidéki tanker. főigazgatóságához helyeztetett át. 21. *Bubics Zsigmond*, 1876 december 23. a rézmetszetek és rajzok tiszteletbeli főőre, 1879. nagyvárad kanonokká, 1887 május 30. kassai püspökké neveztetett ki. 22. *Majláth Béla*, 1879 október 1. könyvtári őr, 1893 január 26. rendelkezési állapotba helyeztetett, 1894 szeptember 22. ideigl. nyugalm. 23. *Szinnyei József dr.*, 1881 február 4. könyvtári segéd, 1882 május 18. segédőr, 1886 augusztus 5. kolozsvári ny. r. egyetemi tanárrá neveztetett ki; jelenleg budapesti ny. r. egyetemi tanár.

24. *Fejérvataky László* dr., 1882 ápril 12. könyvtári segédőr (levéltárnok), 1893 június 17. ór, 1893 december 24. igazgató-őr, 1895 június 29. ny. r. egyetemi tanárrá nevezetvé ki, 1895 augusztus 19. kelt legfelsőbb elhatározással megbízott az igazgató-óri teendőök végzésével. 25. *Horváth Ignác*, 1882 május 27. könyvtári őr, 1886 október 11. segédőr. 26. *Markovics Sándor*, 1887 január 5. könyvtári gyakornok, 1887 szeptember 24. győri főgimn. tanárrá nevezetett ki. 27. *Váczy János* dr., 1887 november 8. könyvtári gyakornok, 1889 május 2. segédőr, 1893 július 12. budapesti főgimn. tanárrá nevezetett ki. 28. *Kereszty István*, 1888 márczius 7. könyvtári gyakornok, 1893 márczius 31. segéd, 1894 július 13. segédőr. 29. Id. *Szinnyei József*, 1888 november 9. könyvtári ór. 30. *Erdélyi Pál* dr., 1889 május 2. könyvtári gyakornok, 1893 márczius 31. segéd, 1894 szeptember 10. segédőr. 31. *Schönherr Gyula* dr., 1889 június 30. könyvtári gyakornok, 1893 31. segéd, 1894 márczius 31. segédőr (levéltárnok). 32. *Sebestyén Gyula* dr., 1893 február 10. könyvtári gyakornok, 1893 márczius 31. segéd. 33. *Kollányi Ferencz*, 1893 augusztus 19. könyvtári ór. 34. *Csuday Jenő* dr., 1893 augusztus 29. könyvtári segédőr, 1894 július 2. budapesti főreáliskolai tanárrá nevezetett ki. 35. *Áldásy Antal* dr., 1894 ápril 17. könyvtári segéd. 36. *Szamota István*, 1894 szeptember 10. könyvtári segéd, † 1895 november 21. 37. *Esztegár László* dr., 1896 február 20. könyvtári segéd. 38. *Melich János* dr., 1896 június 27. könyvtári segéd. 39. *Bartha József* dr., 1896 augusztus 13. könyvtári segéd.

Sch. Gy.

Válasz az akadémiai könyvtár kiállításáról irt ismertetésre.

Igen tisztelt szerkesztő ur!

A »Magyar Könyvszemle« utolsó számában foglalt, az akadémia könyvtárában a nyári hónapokban rendezett kis kiállításról szóló cikkekre a következőket kívánnám megjegyezni: A Magyar Tud. Akadémia — kiindulva azon feltevésből, hogy az országos kiállítás alkalmából az akadémia helyiségeit, s ekként könyvtárát is számosan meg fogják látogatni — április 27-iki összes ülésében elhatározta, hogy a könyvtári szünidő tartama alatt az oly tárgyak, melyek a nagy közönségre nézve is érdekel birnak, rendes körülmények között azonban zár alatt tartva, csak külön kívánságra bemutatathatók, vagy, melyek a könyv- és kéziratár helyiségeiben elszórva nehezen megtekinthetők, a nevezett időre üvegszekrényekben az olvasó teremben közszemlére ki legyenek téve. Ilyen tárgyak a magyar nyelvemlékeken kívül p. o. az Instrumentum Confoederationis in Campo Szecheniensi, gr. Széchenyi István naplói és jegyzőkönyvei, Páriz Pápai emlékkönyve és számos más tárgy. Tisztán dekoratív rendeltetésűek voltak a gr. Waldstein híres aquarell gyűjteményéből egyik kiváló művészünktől kiválasztott 13 darab Alt Rudolf mester-műveiből, néhány régi fametszet s egyéb tárgy. Komolyabb biblio-

grafiai és irodalomtörténeti czéloknek szolgáló kiállítás rendezése ezuttal tervbe véve nem volt. Kétséget nem szenved, hogy nagyon hasznos volna, ha alkalmas helyiséggel rendelkezvén nemcsak az akadémiai könyvtár, hanem hazánk egyéb nagy könyvtárai is, miként ezt másutt látjuk, bibliografiai és irodalomtörténeti szempontból csoportosított állandó kiállításokat rendeznének.

Budapesten, 1896 november hóban.

Heller Ágost

a M. Tud. Akadémia főkönyvtárnoka.

A nyomtatott katalogus-czédulákról hosszabb cikk olvasható a »Börsenblatt für den Deutschen Buchhandel« októberben megjelent 252-ik számában *Junker* Károly tollából, kinek a brüsszeli kongresszuson előterjesztett idevágó indítványáról az egyetemes repertóriumról irt ismertetésünkben már megemlékeztünk. Ebben az újabb dolgozatában a nyomtatott katalogus-czédulák histórikumának előadásával akar nyomatékot kölcsönözni annak a mozgalomnak, mely újabban az ő nevével kapcsolatban minden eddiginél nagyobb arányokat kezd ölteni. Dr. Karpf Alajos, a csász. és kir. családi hitbizományi könyvtár vezetője, már a 70-es években gondosan összegyűjtötte a könyveknek kötés alkalmával félredobott czímlapjait, hogy azokból katalogus-czédulákat csinálhasson. Ő különben egyike volt az elsőeknek, kik a nemzetközi bibliografiai szövetkezés eszméjével foglalkoztak. További lépés Burchard Gusztáv 1880-iki indítványa, mely azé foglalja magában, hogy minden újonnan megjelenő könyv mellé egy katalogus-czédula csatoltassék, a könyvtári példányokhoz pedig öt ilyen, melyek a különböző könyvtári czélokra fölhasználhatók legyenek. Hartwig 1884-ben megindított Centralblatt-ja is magáévá tette a nyomtatott katalogus-czédulák ügyét, midőn azt indítványozta, hogy a Párisban megjelenő »Catalogue des dissertations et écrits académiques . . . reęus par la Bibliothèque Nationale« katalogus-czédulákká való szétvágásra alkalmas módon rendeztessék be. Ezt az indítványt meg is valósították, sőt azóta Németországban is jöttek létre olyan bibliografiai kiadványok, melyek katalogus-czédulák gyanánt is fölhasználhatók. Természetesen ennek a praktikus találmánynak is Amerika a legalkalmasabb melegágya. Külön intézetek foglalkoznak a megjelenő irodalmi művek katalogus-czéduláinak elkészítésével. Miért vesződjék ezer könyvtár egy és ugyanazon könyv czímének leírásával, mikor elég azt egyszer pontosan leírni, — ez a Melvil Dewey meggyőződése, melyhez honfitársai nagy lelkesedéssel csatlakoztak. Azonban a könyvek pontos katalogus-czéduláit elkészíttetni első sorban a kiadóknak volna érdekökben s Battezzati milani könyvkereskedő már 1871-ben föl is vetette az eszmét, hogy a kiadók könyveikről czédulát csináltassanak a könyvkereskedők részére. A brüsszeli kongresszuson a nyomtatott czédulákra nézve is megállapodtak s épen *Junker* volt, a ki az emberi szellem haladásának e röpke hírvivői ügyében igen figyelemreméltó buzgalmat fejtett ki.

E—r.

A köteles példányok történetéhez. *Fülöp Sándor* a »Magyar Könyvszemle« 1896. évi 3-ik füzetében a 247-ik lapon Magyarországon a köteles példányok beküldésére vonatkozó, első hivatalos intézkedésül az 1804 február 28-án 4333. sz. a. kelt helytartótanácsi rendeletet tünteti fel. E határidő megállapításában egy kis tévedés forog fenn; ennek helyreigazítására szolgálnak a következő adatok. A m. udvari kancellária és helytartótanács a budapesti egyetemi könyvtár részére a Magyarországon és kapcsolt részeiben megjelent minden nyomtatványból egy-egy ingyen (hivatalos) példánynak beküldését több ízben elrendelte, és pedig: *a)* 1780 augusztus 10-én a kir. helytartótanács 5022. sz. a.; *b)* 1792 márczius 2. a kir. helytartótanács, 4119. sz. a. és május 11-én 9716 sz. a.; *c)* 1792 december 24-én az udvari kancellária, 15097. sz. a.; *d)* 1793 január 11-én a kir. helytartótanács, 600. sz. a.; *e)* 1804 február 28-án a kir. helytartótanács, 4333. sz. a.; *f)* 1807 június 23-án a kir. helytartótanács, 12710. sz. a.; *g)* 1812 márczius 17-én a kir. helytartótanács, 4057. sz. a. a nyomdászt kötelezi a kinyomott mű négy példányának a helytartótanácsához beszolgáltatására; ezek egyike az egyetemi könyvtaré, egyik pedig a Széchenyi orsz. könyvtárnak jut, a más két példány arra szolgált, hogy legfelsőbb helyen bemutattassék. Végül 1853 január 5-én az osztrák kormány elrendeli, hogy a pesti egyetemi könyvtárnak az 1848: XVIII. t.-cz. előtt megillető ingyen példányok újból beszolgáltassanak.

— é — r.

Bastard a könyvpiaczon. *Hiersemann K. W.* lipesei antiquár útján a bibliografiai művek legnagyobbika kerül könyvpiacra, még pedig oly példányban, mely a szó szoros értelmében unikumnak tekintendő. *Bastard* Ágost gróf »Peintures et ornements de manuscrits« című munkájáról van szó, mely a középkori miniatűr-művészet és palaeografia terén egyedül álló munka. Annak idején a francia kormány hatvan példányban nyomatta ki a munkát, mely husz füzetben jelent meg, példányonként 36,000 franknyi aláírási árban. Teljes példányok rendkívül ritkák, ilyeneket a többek között a párisi nemzeti, a berlini királyi könyvtár és a berlini rézmetszettek gyűjteménye mutathat fel. A munkának egy része és az előkészített anyag tűzvésznek esett áldozatul, mely alkalommal oly hasonmások is elégték, melyek még nem jelentek meg. Nem kevesebb, mint 87 tábla nem látott napvilágot, s ezek csak egy példányban. *Bastard* grófnak birtokában voltak. Ezen példány az, melyet *Hiersemann* most 12,000 márkáért eladásra kínál. Joggal mondható unikumnak e példány, mert ily teljességgel épen csak ez egy maradt meg. Korlátolt anyagi viszonyaink között, sajnos, gondolnunk sem lehet arra, hogy ezen ritka becsü, páratlan példány a magyar nemzeti múzeum birtokába jusson, bárha azzal olyan kincset nyerénk, mit az egész világ megirigyelne tőlünk. Mindenesetre figyelemmel kísérjük, melyik könyvtár lesz oly szerencsés e munkát magának megszerezni.

A. A.

NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ.

Rövidítések: áll. = állami; bib. = bíbornok; cs. = család; cz. = ezimer; czl. = ezimerlevél; egy. = egyetem, egyetemi; gy. = gyűjtemény; kir. = király, királyi; kan. = kanonok; kny., ny. = könyvnyomda, könyvnyomtató; ktár. = könyvtár; ltár. = levéltár; min. = miniszterium; ösn. = önyomtatvány; p.k. = püspök; v. = város, városi; vm. = vármegye.

- A**acheni ktár 120.
 Abdul Hamid (II.) szultán 149.
 Abrudbánya (Abrugybánya) 278, 352, 353.
 Account of the imperial proceedings againth the Turks 1685. 181.
 Achir hunyadi esperes 199.
 Actio Curiosa 117.
 Acsva (Ocsva) 278, 353.
 Adalbert pk. 13. — napja 14.
 Adalékok Szabó Károly, Régi m. könyvtár I. kötetéhez 54; 38, 45, (396. sz.) — II. kötethez (131—159. sz.) 68—76.
 Aeschylust tartalmazó Codex Laurentianus 206.
 Ajándékozások a m. nemz. múzeum klárának 62, 77, 78, 100—105, 116.
 Ajtay K. Albert kny. 313.
 Akadémia, M. Túd. 313, 340, 386. — alaprajza és rendszabásai 315. — kiadványainak címjegyzéke 315. — könyvtára 52, 54, 55, 57, 95, 185, 186, 247, 251, 263, 267, 270, 318, 318; állománya 185; gyarapodása 186; kiállítása 318, 398; könyvforgalma 185, 186; köteles példányai 99; olvasóterme 318. — Cseh Akadémia kiadványai 389.
 Ahlos (Nagy- és Kis-) 354.
 Albert m. kir. oklevelei 158. — szász-tescheni hg. oklevelei 159.
 Áldásy Antal 64, 398.
 Almáspatak 278, 354.
 Almásybánya 355.
 Almásy Péter czl. a m. n. múzeum ltárában 183.
 Alstedius János Henrik 22, 28, 29. — Prodomusa 40.
 Alt Rudolf mesterművei 398, 400.
 Ambrosius János 328. — Sebestyén 31.
 Amerikai könyvtárrendszer 345. — American Library Association 342. — (Észak-) törvényhozás a köteles-példányokról 246.
 Amsterdam 7.
 András (Szent-) zsolozsmája 10.
 András váradi pk. oklevelei 158.
 Andrásy Miklós 177.
 Andreas de Thoresanis 127.
 Angolországi kötelespéldányok 246.
 Anjou István (I. Károly fia) oklevele 158.
 Anselmus canterburyi érsek művei 163.
 Anspachi káptalan oklevele 159. — von. kéziratok 155. — Hunyadi ltár 150.
 Antiqua betűtípus 89.
 Anthologia (Codex Salmasianus) 206. — Graeca (Codex Palatinus) 206.
 Apáczai Csere J. Magyar Encyclopaediája 334.
 Apafi Mihály czl. 380.

- Apáti falu 15.
 Apor-ktár 187.
 Apostol cz. mű 195, 198.
 Apponyi Lajos gr. 104.
 Aquinói sz.-Tamás 63. — *Opus praeclarum* cz. műve 1469, 89.
 Arad 120. — i von. oklevél 159. — káptalan 15. — megye 278.
 Aranka György levelei a m. n. múzeumban 63.
 Arany Tamás 322. — Tévelygési cz. mű 322, 323, 329, 330.
 Aranyafw 354.
 Aranyos 353. — rákosi un. zsinat 169.
 Arbei pkség 305, 397.
 Archivo Storico 115.
 Arisztoteles munkái 339.
 Armbruszt (Ormprust) Kristóf 313. — Gonoz azzony embereknek erkelchereol vallo Oenck cz. műve 314.
 Armee-Bulletin 302.
 Árpádkori legrégibb oklevél a m. n. múzeum ltárában 79.
 Association française pour l'avancement des sciences 342.
 Articuli regni Hung. (Kassa, 1620.) 72. — (Lőcse, 1681.) 75. — (Pozsony, 1595—1603, 1608, 1613, 1618—1620, 1630, 1638, 1647, 1649, 1655, 1659, 1662, 1663, 1687.) 68—76. (Sopron, 1622, 1625, 1635, 1681.) 72—75. — (H. n. 1707.) 76.
 Árviz 1838. évi budapesti — 99.
 Ásbóth Oszkár 120—149, 209—244.
 Ascham Roger, A report and discourse 181.
 Askew dr. 8.
 Aspasiáról szóló ének 57.
 Assemann-féle evangélium 236.
 Assisi Szent-Ferencz ünnepe 10.
 Ásványgyűjtemény a Brukenthal-Múzeumban 88.
 Attavantestől festett Korvin-kódex 4, 104, 163.
 Augsburgi ktár 120. — i von. kéziratok 155, 156. — nyomtatvány 115, 387.
 Augustinus, *Opuscula* 1491, 77.
 Ausztriai törvény a köteles példányokról 247.
 Azolospatak 354.
Babylas pk. 193.
 Bacsányi János ktára 102.
 Bácsi káptalan oklevelei 159.
 Bađeni ktár 166.
 Bágyoni un. papság 169.
 Bajor állami ltár 152, 153, 154, 155. — kármeliták 156. — kormány cseréje a m. nemz. múzeum ktarával 150, 151, 152, 153. — vonatkozása kéziratok 112.
 Bajza József levelezése 104.
 Bakva-Szentpéteri benzések 160.
 Balassa br. cs. ltára 80, 103, 112, 114, 118, 119, 120, 180, 204, 305, 306. — Imre 198.
 Balassi Menyhárt árulatajának szerzője 327.
 Balduin Ferencz 23.
 Ballagi Aladár 199, 253, 258, 374, 377.
 Bánffy cs. 160.
 Bánóczy József 384.
 Baráth István 313.
 Barna Ferdinánd 108, 109, 397. — Mihály. Melléthei — gyűjt. 63, 177.
 Barnovszky 196.
 Baromic Balázs zenggi kanonok 126, 127, 128, 129, 130, 133, 138, 210.
 Barrabás patak 354.
 Bartal Antal 279.
 Bártfai ny. 96.
 Bartha József 398.
 Barthius 166.
 Basilik János 196.
 Basilius István, Kolozsvári 172, 321, 328, 335, 335, 336.
 Bastard Ágost 400.
 Báthory cs. 160. — István 159, 197, 294, 358. — Kristóf 196, 197. — Miklós 159. — Zsigmond 57, 198, 199, 328.
 Battvány cs. körmendi ltára 305. — féle ház 99.

- Baumgarten, Der schöne cz. XIII. sz. kézirat 155.
- Bavarikák átengedése a Hunyadi Itárért 151, 152, 153, 155.
- Becker Fülöp 91.
- Bécs 77, 205, 211, 296, 304, 340. — i könyv árverés 101. — cs. és kir. udv. ktár 65, 120, 389. — egyetemi ktár 65. 120. — érseki ktár 65. — nyomtatvány 51, 197, 388.
- Becsky cs. Itár 64, 103.
- Bedekovich, Natale solum S. Hieronymi 122.
- Bedi, Franc. Henr. a Resigh. 340.
- Bedričić Szilveszter főesperes 125, 126, 131.
- Beer udv. tanácsos 205.
- Békássy cs. Itára 103.
- Békés 327, 335. — területén használt könyvek 8. — i Balázs 313.
- Békésmegyei oklevéltár 15.
- Belényes 327.
- Belagerung der Stadt Wien 1529. cz. mű 77.
- Belga kormány az egyetemes repertorium ügyében 342, 346.
- Belgiojoso hgné 163, 166.
- Bélvár 354.
- Benczésekre von. oklevelek 160.
- Benedek (Szent-) 11.
- Beniczky cs. Itára 103.
- Benkner 196, 197.
- Bentley Richard 7. — Horatius kiadása 7.
- Beöthy Zsolt 321. — Magyar irodalom története 52, 381—385.
- Berényi gr. cs. Itára 103.
- Beregi pálos kolostor 160.
- Bergeli von. oklevelek 156.
- Berlini kir. ktár 65, 85.
- Berlinghieri Geographiája 115.
- Bernát confessor 220, 221.
- Berwin 352.
- Besztercei szójegyzék 190.
- Bethlen Bethleni cs. 160. — marosvásárhelyi Itára 80, 103, 180, 304, 306. — Farkas Történetének kézírata 104. — Gábor gr. 80, 304.
- Biblia, magyar- 23, 51.
- Bibliographie d. Württ. Geschichte 89.
- Bibliotheca Albertina 85. — Ambrosiana 165. — Askevina 8. — Hungarica Széchényiana 97. — Palatina 150. — Trivulziana 161.
- Bihari főispán 15.
- Bisterfeld János Henrik 174, 175.
- Bizzozero, Ungria restaurada. Barcelona 1688. 302.
- Blandrata György 294, 333.
- Blažidović Jakab 129.
- Bod Péter 168, 190, 327, 327, 334, 335, 337.
- Bodnár Zsigmond 331, 328, 329.
- Bodó János, Szentmártoni 172.
- Bodrog-szigeti pálos kolostor 160.
- Bognár Márk 8.
- Bojničić Iván horvát orsz. Itárnok 305.
- Bonifác (VIII.) pápa m. von. oklevele 159. — (IX.) pápa 15, 160.
- Bora András székelykeresztúri tanító 333.
- Bóris cs. Itára 103.
- Bornemisza cs. 321. — János 301.
- Borsmonostori ciszterciták 160. — konvent oklevelei 159.
- Bossányi Itár 183.
- Boszniai káptalan oklevelei 159.
- Bouttats, Jasper exlibristestő 7.
- Bökönyi István 20.
- Börsenblatt für den Deutschen Buchhandel 399.
- Bracigovo 197.
- Brandenburgi György oklevele 152, 158.
- Brassai Márton gyulafejérvári kny. 174.
- Brassói ny. 193, 195, 196, 197, 198, 199. — kereskedők 183.
- Brčić Iván 124, 131, 133, 134, 135, 209, 210, 211, 212, 220.
- Breisach 340.
- Breviarium hymnusainak magyar fordítása 66.
- Briccius pk. 13.
- Bridges John topografiai író 7.
- Brigida (Szent-) 10.
- British Museum ktára 1, 2, 5, 8, 60, 267.
- Brukenthal Sámuel 83. — Múzeum 88.

- Brünni ny. 62, 115.
 Brüsszeli nemzetközi bibliografiai intézet
 319. — konferencia 341, 348, 399.
 — kongresszus 399.
 Bubek Detre oklevelei 159. — István ok-
 levelei 159.
 Bubics Zsigmond 397.
 Buda 60. — i klarisszák 160. — mufti ktára
 338. — ny. 316. — megvételére von.
 ny. 115. — i káptalan oklevelei 159.
 — i krónika 101, 106; — vételára
 101. — mérték 296. — i nyomda 60.
 — n nyomtatott miscskönyv 134. —
 kir. ktár I. Korvina és Korvinkódexek.
 Budai Ézsaiás 107. — Tamás 365, 366,
 372.
 Budapest, 319. — i m. kir. egy. ktár 43,
 191, 192, 259, 306, 307, 308, 309,
 400. — állománya 192. — forgalma
 192. — gyarapodása 192, 307. —
 jelentése 306—309. — olvasóinak szá-
 ma 308. — személyzete 192, 307. —
 története 191, 192. — M. N. Múzeum
 I. Múzeum. — M. Tud. Akadémia I.
 Akadémia.
 Bullák 155, 156.
 Bunyitay Vincze 8, 15.
 Burchard Gusztáv 399.
 Burgauai von. kéziratok 155.
 Busbecq, Ogier Ghiselin de — 6.
 Buzinkay Mihály 189.
 Byzere (Bizere) 278, 353.
 Bzobius Ábrahám 28.
- C**alendarium 40.
 Calepinus 27. — magyar munkatársaitól
 származó szótár 157.
 Calixtus pápa 135.
 Calvin »Institutio«-ja 25. — bibliamagy. 29.
 Camerarius, Hortus Medicus 340.
 Canapar János életrajza 14.
 Cantionale Hungarico-Latinum 66.
 Capitula Concordiae ösny. vételára 100,
 180.
 Carmina de cede scismaticorum Mosc. 77.
 Caroli I. Károli.
- Časoslovec (Imakönyv.) 1493, 193.
 Castelmuschiói benzések 123.
 Catalogus libr. in arce Budensi reper-
 torum 340.
 Centralblatt f. Bibliothekswesen 92, 95,
 200, 205, 207.
 Carbonius confessor 12.
 Četinje 193.
 Chemnicz Márton 22, 25.
 Chicago 345.
 Chierico Ferencztől festett Korvin-kodex
 104.
 Cicero, De oratore 1465. subiacoi kiadása
 106.
 Cipariu 198.
 Coetus Nagybányán 18.
 Colbert kéziratok 206.
 Collaborator Nagybányán 18.
 Collectio Rajcsányiána 157.
 Collegio di Sant' Ambrogio 165.
 Collotypiai hasonmás 302.
 Confessio catholica. Debr. 1562. 22.
 Confessio generalis, glagolita ny. 129.
 Contrascriba Nagybányán 18.
 Corippus-kódex Milanóban 164, 165, 166,
 167, 168.
 Cornides Daniel, Bibliotheca Hung. 56,
 57, 58, 270, 275.
 Corpus hist. Byzantinae 77, 115.
 Corsendonki legenda 14.
 Corvin János 152.
 Costa János 199.
 Costüme-Bilder aus Ungarn u. Sieben-
 bürgen 379.
 Crnojevič György 193.
 Cronaca című kézirat 379.
 Csáky Albin gr. 249. — Ferencz bihari
 főispán 15. — Mihály 88.
 Családi ltárak a m. n. múzeumban 80, 107,
 109, 114, 184. I. Múzeum és levéltárak.
 Csanád egri pk. oklevelei 158. — i káp-
 talan 15; oklevelei 159.
 Csátikai pálos kolostor 160.
 Császmái káptalan oklevelei 159.
 Császmái István 197, 321, 328, 329, 330,
 331.

- Cseh, Lévai — cs. 160.
 Csehország nemzeti istentisztelete 121.
 Cseh- és morvaországi tud. intézetek cseréje a svédekkel 149.
 Csengeri (Chegeri, Csegéri, Csegezi) András 314.
 Csengetyü cz. mű 40.
 Csereyné-kodex 314.
 Cserna Károly 191.
 Csetneki cs. 160.
 Csiksomlyói iskola 65. — könyvnyomda 65.
 Csik-Szereda v. 66.
 Csontos János 4, 162, 163. — tévedései a Korvin-kodexekre von. 166, 167.
 Csornai konvent oklevelei 159.
 Csuday Jenő 64, 398.
 Cuperus, Gisbertus hollandi tudós 7.
 Cuspinianus 165, 166, 167, 168.
 Czédulakatalogusok 108, 182, 185. — a tizedes oszt. rendszer alapján 342. — Pannonhalmi központi ktár cz. 320.
 Czeglédi György 334.
 Czéhíratok a m. n. múzeumi ktárban 183 184. — a millennáris kiállításon 179.
 Czenki (Nagy-) könyvtár 97.
 Czenzúra 246. — története 390, 391. — Erdélyben 197. — Japánban 246. — Oroszországban 246. — Törökországban 246. — i próbanyomtatványok 100
 Czimadományozás 395.
 Czimere, Magyarország — Mátyás korában 385.
 Czímeres levelek a m. n. múzeumi ltárban 64, 183. — a millennáris kiállításon 179. — Brassai Márton részére adományozott 175. — Mátyás király cz. 166. — A legrégebb festett czímeres levél a m. n. múzeum ltárában (1405.) 107. — Almásy Péter 183 — Foky Imre 304. — Jeney másképp Szabó István 305. — Medgyessy András nemesi bizonyítványa 304; István nemesi bizonyítványa 304; Mihály czl. 304. — Pintér Pál 304. — Szakmány István 380. — Szeőleősy Pál 304. — Szócs György 305. — Tóth Balázs 380. — Zughó Lukács 304.
 Czímkép 57.
 Czirill szláv apostol 121.
 Csiszterczitákra von. oklevelek 160.
 Czobor Imre nádori helytartó oklevele 159.
Dahlman-Waitz, Quellenkunde 89.
 Damascenus János művei 163. — kódex Milanoban 164.
 Dancs cs. ltára 103.
 Dániel Ernő kereskedelmi miniszter 317.
 Dankó József 135.
 Dante, Comedia Divina. Velence 1497. 318.
 Danzigi ny. 387.
 Darapataka 354.
 Daravölgye 354.
 Dávid Ferencz 91, 196, 323, 338.
 Deák Ferencz. Halotti prediciók 51.
 Debreczen 175, 176, 177, 322, 323. — i főiskola 322; könyvtára 207, 277; könyvtárnokok esküformája 207. — nyomtatvány 22, 175, 197, 310, 311, 329, 330. — püspök 324, 327. — zsinat 326.
 Debreczeni Sz. János 28.
 Decimal Index 342.
 Declaratiója az állapotoknak cz. mű 51.
 Décsy István 397. — János 17.
 Deliciae poetarum Hungarorum 38.
 Demetrii Martini Szentháromság 51.
 Denis Mihály 107.
 Desewffy cs. 16.
 Desiderius monte-cassinói apát kódexe 165, 167.
 Déva 198, 278, 328, 331, 353.
 Dévai Biró Mátyás 386.
 Deventeri ny. 387.
 Dewey-féle amerikai könyvtári tizedes szakrendszer 319. 342—350, 399. — Decimal classification című műve 345.
 Dézsi Lajos 80, 208, 307, 315.
 Diarium Trenchiniense 117.
 Diogenes Laertius kódexe 161.
 Dioskorides bécsi kézírata 206.

- Divat-csarnok 78.
 Dobawicza (Dombawicha) folyó 278, 353.
 Dobó cs. 160.
 Dobos-család ltára 79, 103, 380. — Kál-
 mán honvédelezres 380.
 Dobrokusai pálos kolostor 160.
 Dóczy, Nagylucei cs. 160.
 Domnio (Szent-). 134.
 Donabaum J. 205.
 Donatus, Oratio ad Caesarem 77.
 Dóry cs. ltára 19, 103.
 Drezdai kir. ktár 65, 85.
 Dubiczai pálos kolostor 160.
 Dubniczi krónika 101.
 Dugonics-társaság 317.
 Dunára von. irodalom 115.
 Dunántul 321, 322, 328. — i közművelő-
 dési egyesület 250.
 Dürer Albert nagyatyja 328.
- E**besfalvai von. oklevél 160.
 Ebner-féle gy. 156.
 Éder József kézirat- és oklevél gy. 100.
 Egervári László oklevele 159.
 Egervári Potemkin Ödön 307.
 Egri káptalan oklevelei 159. — püspök-
 ségre von. oklevelek 160. — Confessio
 catholica 22.
 Egri Lukács 327.
 Egyetem áthelyezése Budára 192. — böles.
 karának irod. munkássága 388, 389.
 — i szemináriumok ktára 181.
 Egyesült államok ktárai 342.
 Egyptomi cenzura 246.
 Elefánti pálos kolostor 160.
 Ellis Henry 2.
 Emigratióra von. iratok a m. n. múzeumi
 ktárban 183, 184.
 Énekeskönyv 1749. 269.
 Enderi Története 318.
 Endre (II.) m. kir. oklevele 305.
 Enyedi György 172.
 Eötvös cs. 16. — József br. 108. — -Kol-
 legium ktára 181. — Lajos 397.
 Erdély 323, 328, 376. — első bibliogra-
 fusai 168—173. — i káptalan okleve-
 lei 159. — Múzeum ktára 52, 54,
 55, 60, 172, 186, 270, 272, 275, 317.
 — országgyűlés 324. — un. papok
 331.
 Erdélyi Pál 119, 120, 317, 383, 398.
 Erdődy Tamás gr. horvát bán oklevele 159.
 Erdősi János I. Sylvester.
 Érdy-kódex 376.
 Ereklémúzeum, 1848/9-iki — kéziratai
 105, 111.
 Éremgyűjtemény a Brukenthal-Múzeum-
 ban 88.
 Erlangeni ktár 65.
 Érsekújvár visszavételére von. ny. 115.
 Erzsébet (Károly kir. neje) oklevelei 158.
 Esküforma, könyvtárnoki 207.
 Eszéki István nagybányai isk. rektor 19.
 38.
 Esztergár László 87—88, 94, 341, 350, 398.
 Esztergomi ny. 269. — egyházmegyei ktár
 52, 54, 55, 57. — érseki ktár 270,
 271, 274, 275. — káptalan oklevelei
 159. — misekönyv 135.
 Eszterházy Dániel gr. cs. 103. — Pál hg. 184.
 Eulenspiegel 200.
 Eurik confessor 12.
 Eustacius 13.
 Evanghelia cu invätäturá 196.
 Ewards Korvin-kódexei 167.
 Exlibris a British Museum Korvin-kódexé-
 ben 6, 7.
- F**abianus Literatus 363.
 Fabriczius György 21.
 Fábry Nándor 397.
 Fametszet Magyarország czimeréről 58.
 — Salamon és Markalf cz. népkönyv-
 ben 53, 54, 56. — magyar nyomtat-
 ványok czímlapjain 271.
 Fametsző, magyar: Georgius C. 56. —
 kolozsvári 57.
 Farkas Imre kereszturi kny. 173. —
 Lajos, losonczyi ktára 102.
 Fáy András levelezése 104. — Antal 23
 Fedrigo Iván plébános 123.
 Fehérviz (Fejérvyz) 278, 352.

- Fejérpataky cs. ltára 103. — László 62, 64, 111, 120, 319, 398.
- Fejérvári káptalan 332.
- Felsmann József 87.
- Felvinczi György 172.
- Fényképmásolatok a m. nemz. múzeum k tárában 63, 104, 162, 305.
- Ferdinánd (I.) m. kir. 158, 198. — (II.) 304. — (III.) 158. — (V.) 157.
- Ferencz, Assisi szent — 221. — rendje 65.
- Ferencz m. király 97.
- Ferencz József m. kir. 152, 153, 154, 157. — ajándéka a m. nemz. múzeum k tárának 102, 106.
- Ferenczrendi szerzetesek 95. — és a glagolita misekönyv 95, 220, 221, 223, 224. — kolostora Pesten 101.
- Ferenczy Antal 357. — Zoltán 52—60, 186, 269, 275, 310, 317.
- Festett kezdőbetűk 4, 5, 10, 13.
- Festetich Dénesné grófné levele 79.
- Festnagelungs-System 85.
- Firtinger Károly 315.
- Fiumei kny. első terméke 126.
- Florenczi ny. 387. — i Biblioteca Nazionale 98.
- Foggini 167.
- Foky Imre czimerlevele 304.
- Forgách cs. ltára 103, 180, 305.
- Forgó Istvánné aj. 63.
- Forró Miklós 198.
- Fraknoi Vilmos 1, 104, 110, 111, 161, 162, 163, 164, 165, 397.
- Frangepán Beatrix 152. — Márton 234. — Miklós oklevele 159. — brevium 62.
- Frank Sebald 193.
- Frankfurt ktár 120.
- Frankfurti v. ajándéka a m. n. múzeumnak 100.
- Frankfurter Zeitung 95.
- Freisingeni nyelvemlékek 389.
- Fridenzi Adolphí Keskeny ut 51.
- Frisius 166.
- Fronius Mátyás 197. — Statuta der Sachsen in Siebenbürgen 197.
- Fugger cs.-ra von. kézirat 155, 156.
- Futtaki szerk. Budapester Correspondenz és Budapesti Tudósító 182.
- Fülöp Sándor 245, 400.
- Galeotto Marzio 101. — De egregie dictis ac factis regis Mathiae cz. kódexe 101.
- Gálfi János 22.
- Gallenus orvos munkái 339.
- Gallus (Szent-) confessor 13.
- Gámán Zsigmond 310.
- Garay cs. 160. — Miklós id. oklevele 159. ifj. oklevelei 158.
- Garam-szent-Benedeki konvent oklevelei 159.
- Garighi pálos kolostor 160.
- Geach C. esquire 79.
- Gebhard 5.
- Geitler 122, 138.
- Gellért-legendá 14.
- Genealogiai táblák a m. n. múzeumi ltárban 183.
- Gergely (X.) m. von. oklevele 159. — (XIV.) 150.
- Gergely Károly 19.
- Gergely mester 313.
- Gerhardt Károly 85.
- Geringer Károly br. cs. k. biztos 99, 102.
- Geyer R. 205.
- Gerliczy cs. 16.
- Gerson János, Donatus moralisatus 89.
- Gesner 166.
- Geszi Ferencz 198.
- Ghenadius pk. 196, 198.
- Glagolita szó jelentése 121, 122. — betűk 121. — brevium 127. — irás 121 — isteni tisztelet 123, 124. — könyvek 121, 122. — misekönyv, Zenggi 120—149, 209—244. — vételára 105, 106. ny. 115.
- Glagolita Glozuv 389.
- Glichesaer Heinrich 88.
- Glossy K. 205.
- Gothaischer Hofkalender 302.
- Gömör v. m. von. oklevél 159.
- Gömör Antal naplója 78.

- Göncz Miklós, Pálházi — »A gyermets-
kék Credója.« cz. műve 173.
- Gönczi pálos kolostor 160.
- Göröcsöni Mátyás királya 57.
- Görgey cs. ltára 103, 180, 306. — Görgei
György 92. — István 92.
- Görög kéziratok 206. — majuskula alkal-
mazása szláv hangoknál 121.
- Göttingai egyetemi ktár 65.
- Grassauer Ferdinánd 205.
- Greus György kny. 197.
- Grienberger Euclidis libri 46.
- Gruber Károly 397.
- Guarinus, Funebris oratio 77.
- Gutenberg 193. — születésének 500. év-
fordulója 95.
- Günther Ottó 85.
- Gvalther bibliamagyarázatai 24, 25, 29.
- Gyórfi (Gierófi) Mihály 295.
- Győri káptalanra von. oklevelek 159, 160.
- Gyula v. 8—15. — i aranyműves 328. — i
egyház 15. plébános 8—15. — István
313.
- Gyulafejérvár 325, 328, 333. — i dispu-
táció 333. — ny. 22, 170, 174, 193,
196, 197, 330.
- Gyurikovics gy. 117.
- Haan** Lajos 15.
- Hagenau ny. 387.
- Hain, Repertorium 127.
- Hajnóczy József iratai 156. — levelezése
183
- Halbgebachsen Henrik nagysinki iskola-
igazgató 89.
- Halbik Cyprián 320.
- Halle J. müncheni antiquar 184.
- Hallei egy. ktár 206.
- Haller cs.-ra von. kézirat 155, 156. —
János első krakói kny. 193.
- Haliczky Antal 397.
- Halotti beszéd 100.
- Hampel József 1.
- Hanvay cs. ltára 103.
- Hartel Vilmos 205.
- Hartmann von Aue 88.
- Hartviklegenda 13, 100, 179.
- Hartwig Ottó 95, 206, 399.
- Hatchak 352.
- Hatos Gusztáv gy. 304.
- Hatvani István 207.
- Hausler, Atlas der merkwürd. Schlachten
1839. 302.
- Havasalföld 193, 196. — i betűtípusok 194.
- Hédervári Lőrincz oklevele 159.
- Hefrich cs. von. kézirat 155.
- Heidelbergi egy. ktára 150.
- Heidenheimer 95.
- Heffi Ignác 306.
- Hellebrant Árpád 319, 386.
- Heller Ágost 207, 399.
- Hellenbach bárói cs. ltára 103.
- Heltai Gáspár kny. 170, 196, 270, 271.
313. — Cancionale-jának betűi 57. —
Bibliának első része 57. — i-féle kiad-
ványok típusa 57. — G., mint a Sa-
lamon és Markalf fordítója 55. —
ifj. 56.
- Helytartótanács, m. kir. 18, 98, 400. — ktára
102. — i rendelet a köteles példányok-
ról 99.
- Heptamydius Márton krakói kny. 190.
- Herbarium, Magyar —; kézirat 67.
- Herczeg (Herzeg) Antal 373.
- Hercie (Herczeg) István karánsebesi pre-
dikátor 199.
- Herzfelder Armand Dezső 276—301, 350,
373.
- Hess András kny. 316.
- Hessus, Eobanus, De tumultibus 1528. 77.
- Hervoja-féle kódex 142, 143, 144, 145,
149, 212, 213, 217, 218, 219, 220,
225, 228, 234, 236, 238, 241, 243.
- Heyd, Wilhelm 89.
- Heyden-féle Puerilia Colloquia 106.
- Hiersemann lipcsei antiquarius 400.
- Hilandar 198.
- Himmelbauer J. 205.
- Hirlapkönyvtár a m. n. múzeumban 64,
98, 109. — alapítása 104. — állomá-
nya 107. — gyarapodása 78, 119. —
látogatóinak száma 119.

- Hirscher Lukács 196, 197.
 Historia Josephusból cz. mű 57.
 Hiteleshelyek oklevelei 159.
 Hoepfi Ulrico milanoi könyvkiadó 104, 162, 163.
 Hofgreff György kny. 311.
 Hoffhalter (Skrzetuski) Rafael 194, 330, 332. — halálzási éve 332. — Rudolf 197.
 Hofkalender, Gothaischer 115.
 Hollandia 6, 197.
 Homer Iliasa (Codex Ambrosianus) 206.
 Horatius arcképe 2. — berni kódexe 206. — Ievelei a British Museum Corvin-kodexében 4, 5.
 Horhi falu 321.
 Hortus rosarum 66.
 Horvát keresztnevek fejlődése 240.
 Horváth Arpád ktára 181. — Cyrill 384. Gergely 31. — Ignác 68—76, 113, 388, 397. — István ktára 101, 108, 111, 318, 397. — Mihály 104. — Péter 361, 363.
 Horváti János macsói bán oklevele 159.
 Horvátországi első nyomtatott könyv 137. — és szlavonországi kötelempéldányok 251.
 Hrabócz (Alsó-) 120.
 Hunfalvy Pál, Oláhok története 199. — Album 375.
 Hungarikumok a millennáris kiállitáson 179.
 Hunyad 150, 199, 278. —i János címere 4. —i ltár 105, 112, 117; csereanyaga 117, 154, 158; megszerzése 117, 118, 149—160.
 Huszár Pál 323.
 Ibrányi cs. ltára 103.
 Igazgatók a m. nemz. múzeum ktarában 111.
 Igazság paizsa cz. mű 51.
 Ihász Péter I. Mélius.
 Illés András, Krisztus Jézus élete 49.
 Illésházy István gr. ktára 101, 106.
 Illésy János 173—177.
 Ilosvai Péter 91.
 Imhoff cs.-ra von. kézirat 155.
 Imre gyalui plébános kódexe 8—15.
 Imre (Szent-) életirata 14. — ünnepe 13.
 Imre (I.) m. kir. oklevele 305.
 Imre Sándor 207.
 Incunabula I. Ősnyomtatványok.
 Ince (III) pápa m. von. oklevele 159. — (IV.) 122, 224; bullái 156.
 Index of Artists 7.
 Insbrucki tart. ltár 180.
 Institut international de bibliografie 341, 392, 393.
 Instrumentum confoederationis in campo Szecheniensi 398.
 Invetătura crestinească 199.
 Iregi pátos kolostor 160.
 István (Szent-) legendája 100. — ünnepe 13. (V.) m. kir. oklevelei 158.
 Istvánffy Miklós tört. apparatusa; kézirat a m. n. múzeum ktarában 116. — Történetének eredeti kéziratja 104.
 Ivančič Iván 128, 129, 130, 224, 225, 235.
 Ivanis bán felesége 239.
 Ivánka cs. ltára 119.
 Izabella király 294.
 Jagić 122, 125, 126, 128, 130, 131, 132, 138, 194, 218, 219, 222, 228, 236, 238, 239, 240, 243; — a Hervoja-féle kódexről 142, 144, 149, 217.
 Jakab és Kozma soproni curialis nemesek 380. — Elek 172, 199.
 Jancho szebeni polgár 362.
 Jankovich Miklós gyűjteménye 101, 102, 108.
 János brassói pap 196.
 János Zsigmond fej. 294, 324, 326, 327.
 Janus Pannonius 63, 386. — verseinek XV. sz. kódexe 104.
 Japáni cenzura 246.
 Jaroslavi ny. 387.
 Jászay Pál kéziratgyűjteménye 102.
 Jászói konvent oklevelei 159.
 Jelentés, Évi — (1893/94.) am. nemz. múzeumi ktárról 61—65. — Évnegy-

- des 77—80, 180—185, 302—306, 379—390. — a vallás és közoktatásügyi minster jelentése 97.
- Jénai egyetemi ktár 65.
- Jenei Pál könyvmásoló 9, 14, 15. — István nemesi bizonyítványa 304, 305.
- Jeromos (Szent-) 123.
- Jeszenák br. cs. ltára 103.
- Jézus és Mária élete; kézirat 66.
- Jézusíták 18, 189, 192. — Nagybányán 16, 41, 42, 43; számadási könyve 42. — könyvtárának története 43.
- Jireček 197.
- Joan Dan moldvai vajda ó-szláv oklevele 183.
- Jodia 352.
- Joffw 352.
- Josipović vezetéknev eredete 241.
- Johannitákra von. oklevél 160.
- József (II.) m. kir. 152, 189, 192. — nádor 98, 99, 100, 101.
- Juhász Péter l. Mélius.
- Juliánna vértanu 11.
- Junker, Ein allgemeines bibl. Repertorium 341, 343, 345, 348, 349, 399.
- Justh cs. ltára 103. — Zsigmond irodalmi hagyatéka 117. — Puszta könyvéről szóló levelei 78.
- Juvenalis satyrái a British Museum Korvin-kódexében 5, 6.
- K**aján v. Kalyán (Kajendinum) 278, 353.
- Kájon (Nagy-) 65.
- Kájoni arcképe 66. — életrajza 65 — fordításai 66. — kéziratok 66.
- Kakas István 372.
- Kalatay Ferencz 189.
- Kalendárium 1678. évre 66.
- Kállai cs. ltára 103, 180, 306.
- Kálmán m. kir. oklevele 1109-ből a a veszprémi apáczák monostora részére 79, 105, 118, 158. — az arbei pkség részére 305.
- Kálmáncsehi 323.
- Kalocsai kódex 87.
- Kalotaszeg 353, 354.
- Kálvin 323, 326. — Institútiója magyarul 40.
- Kálvinizmus 323, 326.
- Kancellária, m. kir. 400.
- Kanizsai cs. 160.
- Kanyaró Ferencz 91, 269, 321—338.
- Kapornaki konvent oklevelei 159.
- Kaprinai István 189.
- Kaprucza (Caproutha) Arad m. 278, 352, 354.
- Káptalanok oklevelei 159.
- Kapy cs. ltára 103.
- Karácsonyi Guido gr. alapítványa 102, 110.
- Karácsonyi János 8.
- Karánsebes 199, 353.
- Karatajev 198.
- Kármeliták 156.
- Károly (III.) török háborui 63.
- Károlyi István 315. — Péter 40, 91, 321, 328, 334.
- Karpf Alajos 399.
- Karthauziakra von. oklevelek 160.
- Kassa v. levéltára 96. — városi statutum 96. —i könyvkereskedők 43. — ny. 45, 51.
- Kassa-Eperjesi Értesítő 303.
- Katalogus, Egyetemes 319. — A m. n. múzeumi ktár ősnymtatványának k. 113. — rendszer 19, 20, 21, 65.
- Katechéták Nagybányán 41.
- Katholikus klérus 327.
- Katona István 189. — István, Geleji 174, 384.
- Kecskeméti Péter Ötvöskönyve 374, 377.
- Keinz Frigyes 85.
- Kelemen (Szent-) 390. — (VI.) pápa 135.
- Kéler Gottfried ktára 101, 108.
- Kemény József gr. 172.
- Kénosi Tóser János 168, 173, 328, 334, 338. — Bibliotheca script. Transsylv. Unitariorum cz. műve 169. — De typographiis 169, 170, 172. — Egyháztörténeti műve 169.
- Képek a Brukenthal-Múzeumban 88.
- Kereskedelmi társaság, Magyar- 102.

- Keresztnevek, Horvát — fejlődése 240 — 244.
 Kereszturi kny. 173.
 Kereszty István 64, 120, 205, 398.
 Kézai 383.
 Kezdebetük, Diszes — 57, 193.
 Kéziratok, Bajor vonatkozású — cserében adása a Hunyadi ltárért 155. — a csiksomlyói kolostorban 66, 67. — Görög- 206. — Hajnóczy József kéziratái 156, 183. — Haller cs.-ra von. 155, 156. — Hefrich cz.-ra von. 155. — Imhoff cs.-ra von. 155. — Horvát István ktárában 102. — Istvánffy Miklós kéziratái 104, 106. — a Janakovich-gyűjteményből 101. — Jászay Pál ktárából 102. — Jézus és Mária élete 66. — Kájoni kéziratái 66. — Királyi könyvek másolata 117, 157 — Kisfaludi Sándor »Francia fogságom« cz. naplója 303, 304. Kovachich Márton György kéziratgy. 100. Kölcsey Ferenc kéziratgy. 102. — Lansdowne-féle kézirat 2. — Löffelholz cs.-ra von. 155. — Magyar Herbarium 67. — Manasse- 150. — Marsigli- 338. — Martinovics-összeesküvés iratai 103, 117, 156, 157. — Medici- 206. — müncheni von. 155. — Nagy István kéziratgy. 103, 150. — Orvoskönyv a XVII. századból 79. — Podmaniczky Frigyes br. 78, 117. — Quadripartitum XVI. századi másolata 157. — Rajesányi Ádám- 117, 157. — regensburgi von. 155. — Sirmalmas versek cz. 66. — Széchenyi István gr. emlékirata Metternichhez 184; iratai 183, 184. — Szirmai Antal 100. — Szolárcsik Sándor 117, 156, 157, 304. — Walther László kéziratgy. 63, 104. I. Múzeum is. — sokszorosítása 206.
 Kiállítás I. Millennium.
 Kigyós 15.
 Kilesd 352.
 Kimpolung (Campolongo) 278, 353.
 Kinter M. 205.
 Királyi könyvek másolata a m. n. múzeum ltárában 117, 157.
 Kisfaludy cs. ltára 103. — Sándor »Francia fogságom« cz. naplója 303, 304. — Társaság ereklejtára 318.
 Kismarjai, Grammatica Hebraea 31.
 Kissund (Kissindia) Arad m. 278, 352.
 Kitüntetések a mill. kiállítás tört. főcsoportjából 395, 396.
 Klapka György levele 79.
 Klarisszákra von. oklevelek 160.
 Knauz Nándor 134.
 Koburger Antal kny. 318.
 Kódexek 65, 101, 104. — magyar nyelvi sajtáságai 383. — Hervoja. 142, 143, 144, 145, 149, 212, 213, 217, 218, 219, 220, 225, 228, 234, 236, 238, 241, 243. — Imre gyulai plébános kódexe 8—15. — Janus Pannoni XV. századi kódexe 104. — Lugossy- 377. — Marsigli- 340. — mondseei- 14. — a m. n. múzeum ktárában 63. — a millennaris kiállítás 179. — Sz. Pál leveleinek XIII. sz. kódexe 179. — Pray- 100, 106. — Sarravianus- 206. — Tacitus- 296. — Tegernseei 14. — Virgilius- 206. I. Korvin-kódexek
 Kollányi Ferenc 398.
 Kolosmonostori konvent oklevelei 159.
 Kolosvári István 17.
 Kolozsvár 56, 301, 310, 311, 313, 361, 373, 328, — i Erdélyi Múzeum-egylet ktára 186, 187, 310. — Ferenc-József tud. egy. ktára 187, 310, 317; gyarapodása 187; olvasó terme 187. — iparkamara 313. — i könyvező szüz historiája cz. mű 51. — i könyvnyomda 17, 28, 51, 54, 58, 170, 196, 271, 275, 331, 335; története 310—313. — ref. főiskola ktára 332; nyomdája 313.
 Kolozsvári Czementes János 358, 361. — könyve 276—301; nyelvi sajtáságai 227, 350—377. — neje 357. — Borhála 357. — Kata 357, 365. — Zsuzsánna 365.

Komáromi Csipkés György 31.
 Komjáthi Benedek Szent-Pál leveleinek ford. 190.
 Kompolth, Nánai cs. 160.
 Konrád (IV.) német császár adománylevele 156. — von Würzburg 88.
 Königrácz ny. 387.
 Konstantinápoly 4, 6.
 Kont Miklós oklevelei 158.
 Konventek oklevelei 159.
 Kopácsi István reformátor 16.
 Kopaszságnak diezireti czímű nyomtatvány 57.
 Kopitár 127, 189. — magyarázata a glagolita szóról 121.
 Koreszi 196, 197, 198.
 Korizmenjakí cz. glagolita könyv 130.
 Kórogyi cs. czl. 160.
 Korvina bibliográfiája Rómer Flóris hagyatékában 117. — irodalma 161. — maradványai 338, 339, 340.
 Korvin-kódexek 65, 87, 102, 104, 106, 149, 161, 168, 338, 339, 340. — a British Museumban 1—8. — Farkas Lajos ktárából 102. a göttingai egy. ktárában 5. — a Jankovich-ktárban 101. — a m. n. múzeumban 102. — a millennáris kiállításon 178. — a Trivulzio hg. cs. ktárában 161—168.
 Kossuth Lajos 102, 184. — angol levele 79. — levele 304, 306. — iratai és levelezései 105, 111, 306. — ktára 62, 104. — örököseitől vásárolt iratok 117, 118. — halálakor megjelent részvénytájékoztatók, hirlapi cikkek 379.
 Kovachich József Miklós 397. — Márton György kéziratgy. 100.
 Kovács Anna 174.
 Kozma soproni curialis nemes 380 — János 171. — Mihály 171, 172.
 Kölcey Ferencz könyv-és kézirat hagyatéka 102.
 Kölni ktár 120. — von. oklevelek 156.
 Könyvállványok 43.

Könyvforgalom a m. nemz. múzeum ktárában 116.
 Könyvkereskedők egyesülete, Magyar — 319. — és a kötelespéldányok 255, 263.
 Könyvkiállítás, Az 1882-ik évi 104.
 Könyvköleszítés a m. nemz. múzeum ktárából 62, 77, 116, 180, 302, 378.
 Könyvliczitáció. M. tud. Akadémiai 259.
 Könyvmásolók 5, 10.
 Könyvnyomdászok szakköre 315.
 Könyvszemle, Magyar- 2, 5, 54. — alapítása 110.
 Könyvtárak: Aachen 120. — M. tud. Akadémiai 52, 54, 55, 57, 95, 185, 186, 247, 251, 263, 267, 270, 318; állománya 185; gyarapodása 186; kiállítása 318, 387; könyvforgalma 186; köteles példányai 99; olvasóterme 318. — amerikai könyvtárrendsz. 345; Egyesült államok ktárjai 342. — Askew dr. ktára 8. — augsburgi 120. — badeni 160. — bécsi cs. és kir. udvari 65, 120, 389; egyetemi 65, 120; érseki 65. — berlini kir. 65, 85. — British Múzeum ktára 1, 2, 5, 8, 60, 267. — Brukenthal-Múzeum 88. — budai kir. ktár I. Korvina; mufti ktára 338. — budapesti ktárak I. Budapesti. — czenki 97. — debreczeni ref. főiskolai 207, 277. — egyetemi szemináriumok ktára 181. — Eötvös kollégiumi 181. — esztergomi egyházmegyei 51, 54, 55, 57; érseki 270, 271, 274, 275. — Farkas Lajos losonci ktára 102. — florenczi Bibliotheca Nazionale 98. — frankfurti 120. — Helytartó tanács, m. kir. 18, 98, 400. — göttingai egyetemi 65. — hallei egyetemi 206. — heidelbergi egyetemi 150. — Horváth Árpád ktára 181. — Horváth István ktára 101, 102, 108, 111, 318, 397. — Illésházy István gr. ktára 101, 106. — Jászay Pál ktára 102. — Jénai egyetemi 65. — Kéler Gottfried ktára 101, 108. — kolozsvári Erélyi Múzeum egylet ktára

172, 186, 187, 310; Ferencz-József tud. egyetem ktára 187, 310, 317; ref. főisk. ktára 332. — Kossuth Lajos ktára 62, 104. — kölni 120. — krakkói Jagelló-ktár 187. — Kuria, m. kir. 103. — Lanfranchi Grazioso Enea ktára 105, 111, 181, 303. — lipcei egy. és városi ktár 65; Bibliotheca Albertina 85. — Lobris-féle ktár 115, 120. — madridi kir. 168. — mainzi 120. — marosvásárhelyi Teleki-ktár 332. — Mátyás kir. ktára 3, 7, 149. — milánói 161—168. — magyar nemz. múzeum ktára l. Múzeum. — müncheni áll. és udv. 65, 86, 112, 120, 150; szakrendszere 108. — nagybányai jezsuita rendház ktára 41, 43; régi ktár 16—51; ktári lajstromok 43, 189. — nagyszombati jezsuita ktár 192. — Nostic grófk. ktára 115. — nürnbergi városi 120. — Osztrák ktári egyesület 205. — oxfordi 206. — pannonhalmi szent-Benedek-rendi központi 84, 86, 320; czédulakatalogusa 86; szakrendszere 85. — párisi Bibliothèque Nationale 150, 206, 267. — prágai egyetemi 65. — pozsonyi ev. lyceumi 92; Szent-Háromság-congregatio ktára 117, 157. — regensburgi 120. — salzburgi ktárak 65. — Sándor Móríc gr. ktára 102, 108. — schwazi ferenczrendi kolostori 190. — straszburgi kir. 120. — stuttgarti 85, 120. — számvevőszéki ktár, m. állami 103. — Széchenyi-ktár 97, 98; első tisztviselői 98; rendszere 107, 108. — gr. Széchenyi Ferencz soproni ktára 100. — szegedi alsóvárosi kolostori 8; Somogyi-ktár 80, 84, 317; 1894—95-ik évi állománya 83, 84; gyarapodása 83; használata 82; új épülete 80, 81. — Székely Nemzeti Múzeum 314. — szentpétervári császári 198, 206. — Törvényhatósági 267. — Trivulzio cs. ktára 161, 162. — Trotti örgróf. ktára 104, 164, 165, 166. —

Vuchetich Mátyás ktára 102. — weimari nagy hercegi 65. — Wenzel-ktár 63, 64, 104. — wolffenbütteli nagyhercegi 65.

Könyvtári gyakornokok Ausztriában 95. Könyvtárkatalogusok 207; Nagybányai 18—51. — szakrendszere 207. — Nagybányai jezsuiták ktárának — 43, 44, 50. — Pannonhalmi Szent-Benedek-rendi központi ktár — 85.

Körmendi ltár 305.

Körmöczbánya 363, 364.

Kőrösbánya 352, 353.

Körösi László 271. — Salamon és Markalf cz. népkönyvről 55, 56, 57.

Kőszegi pálos kolostor 160.

Kőszegi Sámuel 17.

Köteles könyvpéldányok 99, 100, 182, 245, 275. — Adalék a — történetéhez 400.

Kötési táblákról vett fénykép-másolatok 162.

Közép-Jerche patak 354.

Középkori kalendarium 10.

Középkorok története Nagybányán 16, 188, 189.

Központi papnevelőintézet 98.

Kraft Gáspár, Elwangeni 197.

Krakkói Jagelló-ktár 187. — ny. 103, 106, 190, 193, 331.

Kreith Béla gr. gyűjt. 63, 64, 105, 118.

Krescimir (IV.) horvát király oklevele 305.

Kropf Lajos 1—8.

Kudelka Gellért, 8, 9.

Kukuljević 125, 128. — Acta Croatica 128, 231, 234, 235, 242, 243. — Bibliografia hrvatska 220.

Kurelac čakav népdalai 231.

Kuria, m. kir. — ktára 103.

Kutschersfeld (Kutschera) János 397.

Külyesd (Kilesd) 278.

La Fontaine Henri 319, 342, 345, 346, 348.

Lajos francia kir. 221. — (II.) m. kir.

- 364; oklevelei 158; a mohácsi táborból kelt levele 305.
 Lampert vértanu 12.
 Landerer Katalin kny. 60.
 Landovics Uj segítség cz. műve 48.
 Lanfranchi Grazioso Enea ktára 105, 111, 181, 303, 378, 379. — állománya 114. — átvétele 120. — rendezése 116, 378. — vételára 115.
 Langh János 175, 176, 177.
 Lansdowne, Marquis of 8. — féle kézirat 2.
 László m. kir. 126. — (V.) oklevelei 158. — appelni hg. oklevelei 159. — pécsi pk. oklevele 158.
 László (Szent-) ünnepe 10. — legendája 14. — -ról szóló lecckek 14.
 Laxenburg 304.
 Lázár cs. 95. — Zelma 95. — kódex 95
 Le Clerk 7.
 Lectionale, váradi egyházmegyei 14.
 Legenda, Hartvik-féle 13.
 Legrégibb ny. a m. nemz. múzeum tárában 106.
 Leleszi konvent oklevelei 159.
 Leo imperator, Tactica 1612. 181. — Trattato breve 181. — XIII. pápa ajándéka a heidelbergi egyetemnek 150.
 Leopold (I.) m. király 172.
 Lengyel legio irattára 184.
 Lengyelország 332. — nemzeti istentisztelete 121. — i unit. papok 331.
 Lengyel Andrásné ny. 313.
 Lepoglavai pálos kolostor 160.
 Leskien 226.
 Leyden 177. — i ktár 206. — ny. 387.
 Levaković Rafael 223.
 Levéltárak: Bajor állami 152, 153, 154. — bécsi cs. és kir. udvari és állami 151. — cs. és kir. közös pénzügy-ministeriumi 150, 151. — családlítárak a m. n. múzeumban (Balassa gr. Becsky, Békássy, Beniczky, Berényi gr. Bónis, Danch, Dobos, Döry, Esterházy gr., Fejérpataky, Forgách gr. Görgey, Hanvay, Hellenbach b., Ibrányi, Ivánka, Jeszenák, Justh, Kállay, Kapy, Kisfaludy, Máriássy, Mednyánszky, Motesiczky, Pécsy, Rhédey gróf, Sombory, Soós, Szent-Ivány, Thaly, Zombat cs.) I. Múzeum. Hunyadi ltár 149—160; csereanyaga 117, 154, 158; megszerzése 117, 118, 149—169. — Insbrucki tartományi 180. — Kassa városi 96. — Batthyány cs. körmendi ltára 305. — Leleszi konvent ltára 159. — marosvásárhelyi gr. Bethlen ltár 304. — Melzer családi 94. — nagybányai ref. egyházi 41. — Orsz. ltár I. Országos ltár czimen. — Zágrábi országos 305.
 Lindva (Alsó-) 197.
 Lipcsei egyetemi és városi ktár 65. — Bibliotheca Albertina 85. — ny. 387.
 Lipót (I.) m. kir. 16, 305. — czimerlevele 380. — kiváltság levelei 184. — oklevelei 158. — (II.) m. kir. 157.
 Lipsius Justus, Epistolae 32.
 Lisznyai Pál 175, 176.
 Literatúrai lapok 78.
 Liturgiaron (Szertartás könyv) 193.
 Livius Corbiensis Parisinus 206.
 Lyon ny. 387.
 Ljubić Simon 124.
 Lobris-féle ktár 115, 120. — árvereztetése 120.
 Locher, Spectaculum Turcicum 77.
 Loctor 353.
 Lóczy Lajos 95.
 Lodomér esztergomi érsek oklevelei 158.
 London 345. — i nemzetközi kongresszus 348.
 Lócsey ny. 54, 75, 177, 270, 310, 311.
 Löffelholz cs.-ra von. kézirat 155.
 Lőrincz deák 197.
 Löveni ny. 387.
 Lucretiust tartalmazó Oblongus Vossianus 206.
 Ludovika-akadémia 99. 101.
 Lugos 199.
 Lugossy József 28. — kódex 377.
 Lupsa (Lwpsa) 278. 354.
 Lussin (Lošinj) sziget 123.
 Lutheranusok 323.

- Maár Péter Pál** 397.
 Macclesfield Lord 7.
 Macsó bíb 15.
 Máradai Mihály 313.
 Madridi kir. ktár 168.
 Mágócs 120.
 Magócsi Gáspár 314.
 Magyar kereskedelmi társaság 102. —
 kormány 1848/49-iki hivatalos iratai
 103. — Kurir 78. — Nemzet törté-
 nete, mill. kiadás 1. — történeti bib-
 liografia hiánya 91. — törvények a
 köteles példányokról 147.
 Magyarország czimere 5, 8.
 Magyarországi Mihály 116. — Sermones
 XIII. cz. műve 116, 181.
 Mainzer Anzeiger 95.
 Mainzi ktár 120.
 Majláth Béla gyűjt. 64, 111, 397.
 Majláth-Köffingerféle kiadvány 88.
 Major Lajos 397.
 Makarius szerzetes 193.
 Makó 327.
 Malch, Fridericus 363.
 Manassé-kéziratok 150.
 Manipulus curatorum 125.
 Mannheimi ktár 120.
 Manlius J. ny. 58.
 Manuel könyvkiadó 198.
 Marburgi von. oklevelek 156.
 Margitszigeti klarisszák 160. — konvent
 oklevele 159.
 Marczali cs. 160.
 Marczali Henrik 384.
 Mária-himnuszok 67.
 Mária m. királyné 364. — és Erzsébet
 (Albert m. kir. neje) oklevele 158.
 Mária Terézia 18. 192. — oklevelei 158.
 Marian kny. 199.
 Máriavölgyi pálos kolostor 160.
 Máriássy cs. ltára 103, 304. — János br.
 nyug. altábornagy 304.
 Markovics Sándor 398.
 Marosi Syngg János 333.
 Marosvásárhely 80. — i gr. Bethlen cs. ltár
 304. — Teleki ktár 332.
 Maróti család 15. 160. — Anna 15.) —
 László macsó bíb 15.
 Marsigli Lajos Ferdinánd gr. 338, 339,
 340. — M.-kéziratok 338. — kódex 340.
 Martyr Péter 24, 28.
 Martinovics-összeesküvés iratai 103, 117,
 156, 157.
 Mártonfalvy Beteges Imre deák Naplója 78.
 Másolási iroda, Milleniumi kiállítási 204,
 205, 305.
 Máté Sándor 191, 306.
 Mátéfi, Nagysólymosi cs. 171.
 Mátray Gábor 108.
 Mátyás kir. czimere 5. — arczképe a
 British Museumban 1, 2. — ktára 3,
 7, 149. I. Korvina és Korvin-kodexek
 czimen is. — oklevelei 158. — (II.)
 m. kir. oklevelei 304.
 Mátyás Flórián 13.
 Matthews J. ktárnok 8.
 Mattyasovszky László nyitrai pk. 16. —
 alapítványa 16, 111.
 Mazzuchelli Pietro 163, 165, 166, 167.
 Mediasch, Anthonius von — muzsnai
 lelkész 89.
 Medici-kéziratok 206.
 Mednyánszky br. cs. ltára 103.
 Megyes 353, 366.
 Megyessy András nemesi bizonyítványa
 304; — István n. biz. 304; — Mihály
 czimerlevele 304.
 Melanchton Fülöp, Grammatica 31.
 Melczer cs. ltára 94. — István, Kellemesi
 — nekrológja 94. — János 1595. évi
 dissertatioja 94.
 Melich János 317, 377, 398.
 Melius Péter gr. 172, 321, 338. — szüle-
 tése 311. — tanuló évei 322. —
 művei 329, 330.
 Menyvei bölcsességek ösvénye cz. mű 51.
 Mészáros Károly ajándéka a m. nemz.
 múzeum ktárának 181.
 Meszlényi Kossuth Zsuzsánna levele 79.
 Methodius 390.
 Michael de Hungaria I. Magyarországi
 Mihály.

- Michnea vajda 193, 194, 195, 196.
 Mihály brassói pap 196. — szerzetes 242.
 Mikházai zárdafőnök 65.
 Miklosich, Lexicon palaeo-slovenicum 233.
 Miksa bajor választó-fejedeleme 150.
 Mikulčić čakav népmeséi 226, 231.
 Milanes Iván püspöki helyettes 123.
 Milčetić Iván 129, 130, 224, 229, 232, 235, 237, 240.
 Milano 161, 162, 163. — i Korvin-kódexek 161—168.
 Millenniumi kiállítás tört. csoportja 178—180; — a m. nemz. múzeum részvétele 178, 179, 180, 304, 305. — másolási irodája 204.
 Miller Jakab Ferdinánd m. n. múzeumi őr 98, 111, 397.
 Miniszter, Vallás és közoktatásügyi 181, 249, 317, 319. — jelentése 61, 97, 102. — jelentése a Hunyadi ltárról 149—160.
 Minoriták 189. — Nagybányán 43. — ra von. oklevél 160.
 Miskönyv, esztergomi 135. — Zenggi glagolita 120—149; leírása 131—149; viszonya az editio princepshez 209—224; nyelve 224—244.
 Missale Glagoliticum Hervojae 149, 236.
 Missió énekek 51.
 Modori posztónyrók kiváltságlevele 184.
 Modrusi Pál 220, 223.
 Moldva 183, 196.
 Molinaeus Jakab 23.
 Molitvelnik (Halotti és betegek számára való imakönyv) 193, 198, 199.
 Molnár Aladár, Közoktatás története 16. — Albert, Dictionarium 38. — János, Az igaz paenitentiatartó cz. mű 51.
 Mondseei kódex Sz.-Imre életéről 14.
 Monyorókereki ny. 54, 56, 57, 58.
 Montecuculi 60.
 Montenegró 193, 194.
 Morvay Győző 51, 188, 189.
 Mosburgi von. oklevelek 156.
 Moszkva (Muzkoua) ország 373.
 Motesiczky cs. ltára 103.
 Motoc 196.
 Motta Emilia ktárnok 161.
 Muraköz 122.
 Murani, Paulus 364.
 Murmelius (Murmelling, Mürmel) latin-magyar szójegyzéke 190.
 Musztafa pasa piacza 338.
 Múzeum, Magyar Nemzeti — könyvtára 1, 4, 43, 54, 58, 59, 60, 61—65, 77—80, 97—120, 125, 134, 135, 162, 163, 180—185, 276, 302—306, 319, 378—380. Ajándékok a — számára 62, 77, 78, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 116, 181, 302, 303, 378. — állománya 105, 106. — butorozása 181, 182. — cseréje az országos ltárral 150—160. — célja 97. — dotációjára 110, 249. — az ezredéves kiállításon 178, 305. — családi ltárai 64, 80, 119, 184, 305, 306, 380. — czéhlevelei 183. — czimeres levelei 64, 183, 304, 380. — emigrációi iratai 183. — évi jelentése (1893/4.) 61—65. — évnegyedes jelentése 77—80, 180—185, 302—306, 378—390. — fényképmásolatai 303, 305. — függetlenségi harcra von. iratok gyűjteménye 62, 63, 79, 105, 184, 306, 380. — gyarapodása 61, 62, 77, 78, 100—107, 180, 181, 302, 378. — hírlapktára 64, 78, 104, 105, 119, 182, 303, 379. — — hungaricum-gyűjtése 150. — kéziktára 182. — kéziratára 63, 78—106, 183, 303, 379. — Korvin-kódexei 104. — Kossuth Lajos ktára és iratai 62, 79, 104, 118, 184, 306. — költségvetése (1896. évre) 203, 204. — könyvforgalma 62, 77, 180, 302, 378. — köteles példányai 62, 99, 248, 249, 254, 267, 268. — levéltári osztálya 63, 79, 80, 98, 106, 117, 118, 119, 183, 184, 185, 304, 305, 306, 379, 380. — mai állománya 106. — legrégibb oklevele 105, 118. — legrégibb nyomtatványa. — legrégibb magyarországi nyomtatványa 106. — másolási irodája 205. — olvasóterme 62. — ősnymtatvá-

- nyai 106, 180. — pecséthasonmásai 305. — rendezése 102, 109, 118. — segédkönyvtár alapítása 101. — gr. Széchenyi iratai 183, 184. — személyzeti viszonyai 208, 317, 395, 398. — tisztviselői 1803—1896-ig. 396—398; tanulmány utjai 65, 120, 161, 205, 317. — története 97—120, 203.
- Müller könyvtáros 340. — Miksa Rigveda kiadása 62.
- Müncheni áll. és udv. ktár 65, 85, 112, 120, 150; szakrendszere 108. — antiquar 125. — árverés 102, 105, 112, 115, 120. — Hunyadi-ktár 105. — von. kéziratok 155. — oklevelek 156.
- Nádorok oklevelei 158.**
- Nagy Imre irodalmi hagyatéka 117, 118. — István kéziratgyűjteménye 103; gy. visszaszerzése Lipcséből 150.
- Nagybánya 16, 42, 43, 295, 298, 361, 363, 364. — i jezsuita rendház ktára 41. — ktári lajstromok 189. — közép-oktatás története 188, 189. — i ref. egyház 28; — i levéltára 41. — i régi könyvtár 16—51. — i r. kath. plébánia 42. V. ö. Schola Rivulina.
- Nagyfalvi György 313.
- Nagymartoni Pál oklevele 159.
- Nagyszombat 45, 50. — i jezsuiták könyvei 192. — i klarisszák 160. — ny. 44, 47, 49, 50, 51, 310, 311.
- Nagyvárad 326, 327. — i disputáció 326. — i ny. 197. — klarisszák 160. — zsinat 327.
- Nánásy István ref. prédikátor 17, 189. — Szűtitka cz. műve 17, 28. — Sára 17.
- Naručnikí Plebanuševí cz mű 124, 125, 126, 128, 130, 136.
- Négyesy László 65, 384.
- Nemesi iratok a m. nemz. múzeum ltárában 304. I. Czimeres levelek.
- Német lovagrendre von. oklevelek 160.
- Némethi, Regnum dei cz. műve 40.
- Népkönyvek, Magy. — Salamon és Markalf régi kiadásai 52, 60. — legújabb kiadása 55.
- Népnevelők kalauza 78.
- Neuburgi von. kéziratok 155.
- Neuer Literarischer Anzeiger 390.
- Neumann Gáspár boroszlói pap 177.
- New-York 345. — State Library 342.
- Nilles, Calendarium manuale 222.
- Niquo, Johannes 363.
- Novák-féle glagolita miscelanea 135, 137, 138, 212, 215, 216, 218, 219, 220, 238.
- Nostic grófok lohrisi ktára 115.
- Nürnbergi kny. 43. 387. — i városi ktár 120. — von. kéziratok 155, 156.
- Nyáry Albert báró Heraldikája 4.
- Nyelvemlék, Újabb — felfedezése 95.
- Nyelvtörténeti szótár 314.
- Nyiró (Nyró) Pál 301.
- Nyitra v. m. von. oklevél 159. — i káptalan oklevelei 159.
- Nyomdászattörténetéhez adatok 173—177. — történelmi térkép 315.
- Offenbánya 278, 352, 354.**
- Office internationale de bibliografie 342, 345, 348.
- Oklevelek 157. — a m. nemzeti múzeum ltárában 183.
- Oklevélgyűjteménye, Horvát István — 102.
- Oklevélhasonmások a m. n. múzeum ktárában 304, 305.
- Oláhország 196.
- Olaszország (Felső-) 161.
- Olaszteleki Máté ref. lelkész 17, 20.
- Oltvich (Énekes könyv) 1494. 193, 194, 195, 196.
- Ónodi országgyűlés 76.
- Oppenheimeri ny. 387.
- Orbán (VI.) pápa 14.
- Oroszországi cenzúra 246.
- Ország, Gúthi — cs. 160. — Mihály oklevelei 158.
- Országgyűlési törvényezikkek a m. nemz. múzeum ktárában 68—76.
- Országos levéltár 103, 112, 160. — és

- m. nemz. múzeumi ktár cseréje 117, 150—160.
- Ortelius 1620. évi kiadása 115.
- Orvoskönyv a XVII. századból, magyarul 79.
- Oseander András 23, 28.
- Ószlovén irodalom 389.
- Ósztrák könyvtári egyesület 205.
- Othmár vértanu 13.
- Otlet Pál 342, 345.
- Otrokocsi Fóris Ferencz 49, 50.
- Oxfordi ktár 206.
- Óvári Benedek 327.
- Ősnyomtatványok 111, 113. — a Brukenenthal-Múzeumban 89. — a m. n. múzeum ktárában 115, 180, 207. — a millennáris kiállításon 179.
- Ötvös János 328.
- Óz Pál iratai 117, 156, 157.
- Páduai ny.** 387.
- Pál (Szent-) leveleinek XIII. századi kódexe 179.
- Palia 197, 199.
- Pályázat, a m. nemz. múzeumi levéltár segédi állására 208.
- Palingenesia spiritualis 66.
- Pallas nagy lexikona 65, 163.
- Palóczy cs. 160. — László oklevelei 159. — Mátyás oklevele 159.
- Pálosokra von. oklevelek 160. — pesti zárdája 98.
- Pannonhalma 320. —i breviarium 62. —i konvent oklevele 159. — szent-Benedekrendi központi ktár 84—86, 320, — czédula-katalogusa 86. — szakrendszere 85.
- Pap Benedek 313. — Károly 200. — János, Szathmáry 189.
- Pápai Páriz emlékkönyve 398. — Latin szótára 377. — Pax corporis 50.
- Parčić Károly 222, 223.
- Pareus Dávid 22.
- Páris 193, 399. —i Bibliothéque Nationale 150, 206, 267, 399.
- Partsch József 168.
- Pasquini följegyzései 63.
- Palachich Ádám nagyváradai pk. 87.
- Patsaga 353.
- Paulus de Jenew I. Jenci Pál.
- Paur Iván 397.
- Pázmán Imre 361.
- Pázmány Péter, Hodegus 23. — Predikációk 49. — Kalauz 46, 51.
- Péchy cs. ltára 64, 103.
- Pécs 322. —i káptalan oklevelei 159. — ktár 47.
- Pécsváradi konvent oklevele 159.
- Pecséthonmások a m. n. múzeum ktárában 184, 304, 305.
- Perényi cs. 160. — Ferencz 190. — Imre oklevele 159. — István 190. — Márton 190. — Mihály 190.
- Persius satyrái a British Múzeum Korvin-kodexében 5, 6.
- Pest 98. — városra von. oklevél 159, 160. —i ferenczrendiek kolostora 191. —i Divatlap 78.
- Pesty Frigyes 15. — levelezései 79, 117, 183.
- Pestisel Mózes lugosi predikátor 199.
- Péter tárnokmester oklevele 159. — János vajda 199.
- Péterffy Kálmán 397.
- Pethe Ferencz 279.
- Pethő, Gersei — cs. 160. — Gergely. Magyar krónika 51.
- Petőfi műveinek első kiadásai a m. n. múzeum ktárában 115.
- Petrascu 199.
- Petrina Fülöp 123.
- Petronella 11.
- Petrovics Ignác múzeumi irnok 98, 397.
- Pian (Alsó- és Felső-) 278, 352.
- Picot Émile 192, 193, 194, 198, 199.
- Pintér Pál czimerlevele 304.
- Pirenne 89.
- Piscator J. 29, 34.
- Pius (II.) Epistola 1532, 77.
- Plátó-kézirat az oxfordi ktárban 206.
- Podmaniczky Frigyes báró 6. — Naplótöredékei, kézír. 78, 117.

- Polanczy Breve directorium 47. — Methodus 47.
 Polyplethia Mariae 66.
 Poroszországi törvény a kötelespéldányokról 247.
 Porphirion és Acron Horatius-kommentárjai 161.
 Porro Giulio, Catalogo dei codici manoscritti della Trivulziana 162, 163, 167.
 Pozsegai káptalan 159. — oklevelei 159.
 Pozsony 120. —i béke 123. — ev. lyceum ktára 92. — kny. 68—76. — Szent-Háromság-congregatio könyvei 117, 157.
 Pracsiu 196.
 Prága 183. —i egy. ktár 65.
 Pray-kódex 100, 106.
 Pravila 198.
 Premontrei konvent oklevele 159.
 Prinkipo sziget 6.
 Privigyei von. oklevél 160.
 Protestáns vitairatok 321—338.
 Ptolemaeus 148, 6. — kiadása 115. — historiája 57.
 Puerilia colloquia cz. mű a m. nemz. múzeum ktárában 103.
 Pullaher István 373.
Quacquelben Vilmos 6.
 Quadripartitum XVI. sz. másolata 157.
Rác István 66.
 Ráday Gedeon 200.
 Radnya 354.
 Radul (Nagy-) 193, 194, 195, 199. — Paisie 199.
 Rajcsányi Ádám kéziratai 117, 157. — Opusculum 45. — Próbakő 51. — gyűjtemény a m. nemz. múzeum kéziratárában 79.
 Rákóczi György (II.) fejedelem 174.
 Ráskay Gáspár 313. — Vitéz Franciscója 314.
 Rátz Pál prépost-plébános 42.
 Ravasz Ferencz jezs. házfőnök 16.
 Récey Viktor 84—86, 320.
 Reformáció 41.
 Református hitközség Nagybányán 16, 17, 18, 19. — iskola Nagybányán 16, 17.
 Regensburgi von. kéziratok 155. — ktár 120.
 Regiomonte, Johannes de 40.
 Régiséggyűjteménye, Jankovich Miklós — 101.
 Régiségtár a Brukenthal-Múzeumban 88.
 Reichenthaler Concilienbuchja 115.
 Reinmar von Zweter 88.
 Reizner János 80.
 Rektor, Nagybányai 18.
 Relation, A true and exact — of the imperial expedition in Hungaria 1685. 181.
 Remetei pálos kolostor 160.
 Rényi Rezső 303.
 Repertorium 182. — Egyetemes 341—350.
 Resolutio Carolina 18.
 Reusch Henrik 331.
 Révész Kálmán 325.
 Rhédey gr. cs. ltára 103, 180, 305. — Ferencz gr. 19.
 Rieu, De — 206.
 Rietstap Armorial Général cz. műve 7.
 Rig-Véda 62.
 Rivulina schola 16, 41.
 Rivulus Dominarum I. Nagybánya.
 Robert Károly m. kir. oklevelei 158.
 Róma 331. —i ny. 387.
 Romania 278. —i első könyvnyomda felállítására 199. — könyvnyomdászati 192—199. — törvény a köteles példányokról 247.
 Rómer Flóris gy. 117. — irodalmi hagyatéka 117. — rendezése 79.
 Rotarides Mihály 168.
 Royal Society 348, 349.
 Rozgonyi cs. 160.
 Rudolf m. király 183.
 Rupp Kornél 65.
 Rusti von. oklevél 160.
Saághi konvent oklevelei 159.
 Šafařík 127, 198, 283. — a glagolita szóról 122.

- Sajó-Ládi pálos kolostor 160.
 Salamon és Markalf cz. népkönyv 52–60.
 — kiadásai 269—275.
 Salypo vár 353.
 Salzburgi ktárak 65.
 Sámuel Jónás 290.
 Sándor havasalföldi vajda 196, 198. —
 (VI.) pápa 126.
 Sándor István, M. könyvesház 56, 386.
 — István, Jánosfalvi 170, 171, 172.
 — Móricz gr. ktára 102, 108.
 Sarlós-Boldogasszony ünnepe 14.
 Sárosi Gyula Arany trombitája 78.
 Sárospatak 335.
 Sarravianus-kódex 206.
 Sbornik 198.
 Scott Walter Marmion cz. költeménye 4.
 Scultetus, Conciones dominicales 26. —
 Idea concionum 34.
 Schedelféle Világkrónika 385. — a m.
 n. Múzeum ktárában 43.
 Schema primum generale, sive forma
 studiorum Albensium 1657. 302.
 Schlägli szójegyzék 190.
 Schnorr von Carolsfeld 85, 86.
 Schnürer F. 205.
 Schoła Rivulina 16, 41, 188. — alapítója
 16, 17. — könyvtára 17. — története
 18. — tisztikara 18. — elfoglaltatása a
 jezsuiták által 18. — megszüntetése 18.
 Scholarcha Nagybányán 18.
 Schollaer belga minister 348.
 Schöffler Péter ny. 89.
 Schönherr Gyula dr. 64, 65, 113, 120,
 184, 306, 398.
 Schönwald, Johannes de 63.
 Schreiber, Wolfgang 196.
 Schuster Károly soproni polgár feljegye-
 zései 379.
 Schwabenspiegel 89. — XV. sz. kézírata
 155.
 Schwazi ferenczrendi kolostor ktára 190.
 Schweiger Salamon, Reisebeschreibung
 379.
 Sebes 199.
 Sebestyén Gyula 65, 383, 398.
 Segesvári Bálint Krónikája 375.
 Senior Nagybányán 17.
 Serban kny. 199.
 Serchianos 354.
 Seyer Ede 205.
 Sibelius Casparus 22.
 Silvestre, Universal paleography. London
 1849. 302.
 Simánd 327, 336.
 Simén Domokos 338.
 Simler 166.
 Simon (Szent-), Zára védő szentje 133,
 134. 222.
 Simonyi Zsigmond 383. — Tüzetes m.
 nyelvtana 376, 377.
 Sinai Miklós 207.
 Sijtkoff A. W. 206.
 Sirmalmas versek cz. kézirat 66.
 Skaricza Máté 323.
 Sluys de Quack, Van — cs. czimere 7
 Smithsonian Insitut 247.
 Solvay Ernst 342.
 Solymos (Solmos) 278, 352.
 Sombory cs. ltára 64, 103, 114, 119.
 Somogyi konvent oklevelei 159. — v.
 megyei oklevél 159.
 Somogyi Péter I. Mélius.
 Soós cs. ltára 103, 180, 350.
 Sopron 100, 185. —i keresztetek konvent-
 jének oklevele 159, — kny. 72, 75. —i
 piros tyukmony cz. ny. 51.
 Sorválasztók alkalmazásának bibliogr.
 fontossága 52, 269, 270.
 Specimina paleographica 302.
 Speculum vitae beati Francisci. Ven. 1504.
 302.
 Spovidí opéena cz. glagolita mű 130.
 Stancarus Ferencz 329, 331.
 Statutum, Kassa városi — 96.
 Steiff Károly 85.
 Stráczay József 397.
 Straszburgi kir. ktár 120. — kny. 387.
 Stricker 88.
 Strigelius Victorinus 23, 24, 29, 31.
 Stroici 196.
 Sturm Albert 182.

- Stuttgarti kir. ktár 85, 120.
 Supala Ferencz 397.
 Sülye, Magyar- (Szwl), Alsó-Febér m. 278, 352.
 Svájcz 197.
 Sylvester (Erdősi) János Grammatikája 103.
 Szabadságharczra, 1848/49-iki magyar — von. iratok a m. nemz. múzeum ltárában 118, 304, 305, 306.
 Szabó Dávid, Baróti 189, 197, 332, 334, 338, 386. — István czimerlevele 305. — Károly, Régi m. könyvtár I. kötet: 17, 19, 22, 25, 26, 27, 28, 38, 40, 44, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 57, 58, 96, 169, 172, 176, 269, 270, 271, 272, 274, 275, 310, 314, 321, 329, 330, 331, 334, 384. — II. kötet: 21, 22, 25, 26, 30, 31, 32, 34, 38, 41, 45, 47, 49, 50, 51, 52, 96, 167, 176, 199, 329, 333. — Adalékok 68—76. — és Hellebrant Á. Régi m. ktár III. kötete 319, 385.
 Szabolcs v. m. 304.
 Szakmáry István czl. 380.
 Szakolczai posztónyírók kiváltságlevele 184.
 Szalay Imre 161, 395.
 Szamota István 119, 190, 191, 398.
 Számvevőszék m. kir. állami — ktára 103.
 Szapolyai István oklevele 159. — János 364; oklevelei 158.
 Szárhegy 65, 66.
 Szászsebesi ny. 193, 196, 197, 198, 199.
 Szászváros 197, 199. — i 193, 198.
 Szathmár-Némethi Sámuel hagyatéka 379.
 Szathmáry István. Ötven titkok jelentése 47. — Király Ádám Naplója 117.
 Századok 13, 15, 331.
 Szeben 276, 293, 298, 354, 358, 362, 363, 364, 365, 371, 373. — i kny. 88, 199. — Kapellen-Bibliothek 89. — v. m. 278.
 Széchenyi-alap 108, 110. — gr. család 160. — soproni ltára 80, 184, 304, 397. — Béla gr. 184. — Bertalan gr. 184. — Ferencz gr. 80, 97, 110; soproni ktára 100. — István gr. emlékirata Metternichhez 184. — iratai 183, 184. — levelei 79, 104. — naplói és jegyzőkönyvei 398. — hoz intézett levelek 79, 118. — nejének levelei 79; Kálmán 184. — Lajos gr. múzeumi alapítványa 101. — ktár 97, 98. — első tisztviselői 98; rendszere 107, 108.
 Széchy Károly 384.
 Szécsény 8. — i Frank oklevele 159.
 Szécsi Miklós oklevele 159.
 Szeged 16. — i alsóvárosi kolostor ktára 8. — Dugonics társaság 317. — ferenczrendi kolostor 9. — Somogyi-ktár 317: 1894/95-ik évi állománya 83, 84; gyarapodása 83; használata 82; új épülete 80, 81.
 Szegedi (Zegedi) András 314. V. ö. Csengeri András. — Jeruzsálem városának veszedelméről való éneke 314. — Gergely 313, 314. — Lőrincz 314, 327. — Kis István 24, 313, 323.
 Székely Antal 198. — Sándor, Aranyosrákosi 170, 171, 338.
 Székely Nemzeti Múzeum 314.
 Székelykeresztur 333.
 Székelyek lázadása 1562. 198.
 Székesfehérvár 327. — i káptalan oklevelei 159. — i keresztések oklevelei 159. — i András deák 358.
 Szemere Bertalan 78.
 Személyi változások a m. nemz. múzeum ktárában 64, 119, 120.
 Szemlélő 1836. 78.
 Szencz 21.
 Szendrő 177.
 Szentgotthárdi apátság oklevele 305.
 Szent-György (Zentgiorgy) falu 278, 353.
 Szentgyörgyi grófok 160. — Péter oklevelei 159.
 Szent-Háromság temploma Nagybányán 43.
 Szent-Ivány cs. ltára 103, 114, 119. — Márton 50.

- Szentjóni Szabó László 189.
 Szentpéteri pálos kolostor 160.
 Szentpétevár 131. —i császári ktár 198, 206.
 Szenyei László, Examen 48.
 Szeőleősy Pál czimerlevele 304.
 Szepes v. m. 173. —i kamara 18. — káptalan oklevelei 159.
 Szerafin metropolita 196.
 Szerbiai törvény a köteles példányokról 247.
 Szerdahelyi Gábor, Lelki szent gyógyító cz. műve 51.
 Szerelmey honvédezedeshez írott levelek 79.
 Sziget megvétélére von. ny. 115.
 Szilády Áron 313, 314.
 Szilágyi Sándor 1, 2, 172, 192, 306, 395. — Erdélyi országgyűlési emlékek 351.
 Szily Kálmán 95, 315.
 Szinnyi József dr. 109, 111, 382, 397. — id. 398.
 Sziráki Balázs 313.
 Szirmai Antal kéziratái 100.
 Szkalkai benézések 160.
 Szláv egyházi könyvek 121. — evangélium 196, 197. — nyelv 225. — Zsol-tárok 198.
 Szolimán (II.) 167.
 Szolárcsik Sándor iratai 117, 156, 157, 304.
 Szombatosok 171, 332.
 Szőcs György czl. 305. — Tamás 357. — Márton 373.
 Szövegáró disz magy. nyomtatványokban 57.
Tacitus-kódexek 206.
 Tálík irás 318.
 Tállyai János 177.
 Tamásy András 41.
 Tanárky Gyula hagyatéka 118.
 Tanulmányutja, muzeumi tisztviselők — 65, 120, 161, 205, 317.
 Tarnóczy István. Holtig való barátság cz. műve 512.
 Tasner Antal 104.
 Tatamér prépost oklevele 159.
 Tatravanghelium 198.
 Taylor dr. 7.
 Técsi István váradi ref. prédikátor 17.
 Tegernseei kódex Sz.-Imre életéről 14.
 Telegdi Miklós, Predikációk 44.
 Teleki cs. 16.
 Temes m. 278.
 Temesvár 98, 327. —i Pelbárt 386.
 Terebesi pálos kolostor 160.
 Tergovist 183. —i kny. 193, 194.
 Térképgy. a m. n. múzeum ktárában 115.
 Tetty Nándor 304.
 Thaly, Sylva Hercyniae 340.
 Thaly, Széchy-szigeti — cs. 380. — Béla 380. — Géza 380. — Kálmán 117, 338, 340, 380.
 Thallóczy Lajos 149, 150, 151.
 Theophilus Monotheita (*álnév*) 169.
 Thompson Maunde 1.
 Thordai János 327. — Máté 327. — Sándor András 321, 326, 328, 329, 331.
 Thoresanis, Andreas de — 127.
 Thurzó Szaniszló 173.
 Tihanyi apátság 305.
 Tilcul Evangheliilor 197.
 Tipray Tivadar 397.
 Tirol 190. — történetére von. okiratok 180.
 Tiszántul 326.
 Tisztviselők létszáma a m. n. muzeumi ktárban 107—111.
 Tkalčić János 122.
 Tokaji pálos kolostor 160.
 Toldi Miklós 91. — monda 314.
 Toldy Ferencz 383.
 Tolna 322.
 Tomory Anasztáz 117.
 Torda 328, 352. —i algymnasium 168, 169. — országgyűlés 324, 326. — végzéseinek megerősítése 325. — Aranyos m. 278.
 Tordasi Mihály pk. 199.

- Toroczko (Twrochko) 353. — Szent-György 169, 171.
- Torresano d' Asola 193.
- Tótfalusi Kis Miklós 312
- Tóth Balázs czl. 380. — Ferencz 322; Prot. eklézsiák históriája 322.
- Tótvárad 278.
- Tőke Ferencz 313.
- Tököly Imre 177.
- Töttesi István debreczeni kny. 175, 176, 177.
- Török János, Ennyingi 323.
- Török Anthologia 318. — hódoltság 322. — szultántól kapott Korvin-kódexek 102. — ország 6. — i cenzúra 246.
- Tövissi Márton nagybányai rektor 21.
- Trattner János, Petrózai 315.
- Trencsényi von. oklevél 159, 160.
- Trieszt 211.
- Triod četnijji 196. — postnyj 198.
- Trivulzio, Gian-Giacomo hg. 161, 165. — cs. ktára 161, 162.
- Trotti őgróf ktára 104, 164, 165, 166. — őgrófné 163.
- Truhlář 205.
- Tunyogi-gyűjtemény 103, 184, 304.
- Turčić Gáspár diakonus 126.
- Turin 62.
- Turóczy krónikája 386. — augsburgi kiadása m. n. múzeumi példányának vételára 101. — brünni kiadás 62, 115.
- Tübingában nyomtatott glagolita könyvek 121.
- U**jfalu (Vyfalw) 278, 353.
- Ujfalvi Imre 189.
- Ujhelyi pálos kolostor 160. — von. oklevél 159, 160.
- Ulászló (II.) m. kir. oklevelei 158.
- Ungarische Revue 205.
- Ungnad báró 196.
- Unitárius Katechesis 1698. 269. — kny. 313. — zsinati főtanács 168.
- Urbán Juvenál 8.
- Uzoni Fosztó István 169, 170, 171, 172, 320, 329, 334, 338.
- V**áchy (Wachy) Péter 295, 301, 355, 366, 371. — halála 357.
- Váczi káptalan oklevelei 159. — János 385, 398.
- Valkai András Hadriadenusa 57. — Miklós 198.
- Vámosföld 305.
- Várad 9. — i káptalan 15, 324. — oklevelei 159. — magyar biblia 21. — ny. 30, 32. — pkség 15, 189. — egyházmegyei zsolomás könyv 10. — hegyfoki konvent oklevelei 159. — i György 20, 21.
- Várfalvi Kósa 172.
- Városhalva 338.
- Vásárhely 327.
- Vasvári káptalan oklevelei 159.
- Vedastus és Amandus szentek 11.
- Veglia szigete 124, 103, 240. — i pk. 123.
- Velence 127, 129, 130, 210. — i glagolita breviarium 137, 210. — misekönyv 133, 137, 141. — kny. 125, 126, 127, 193, 198, 310, 387. — krónika a XV. századból 116.
- Velics Antal, Kincstári defterek 322.
- Vendelinus, Theologia 30.
- Veracius testvérek kny. 312.
- Verancsics Antal 3—4, 6.
- Verbenicoi kny. 129, 130.
- Veress Mihály plébános 16.
- Verein, Oesterreichischer — f. Bibliothekswesen 206.
- Vergilius 17.
- Veronai ny. 387.
- Versaillesi békeszerződés 150.
- Veszprémi káptalan oklevelei 159. 305. — K. János nagybányai rektor 20. — Veszprémvölgyi apácák monostorának alapító oklevele 1109-ből 79, 118, 158, 160.
- Vetter Antal levele 79.
- Vidaly [Vidal] 278.
- Victor Jeromos 190.
- Vignetták 57. 60.
- Vilecz Kamill min. titkár 109.
- Vilmányi Libécz Mihály 313.

- Vinci János 198. — Sierul de aur (Arany szekrény) cz. műve 198.
- Virgilius 17. — első hazai kiadása 45. — kódex 206.
- Vitkovics Mihály 318.
- Vizaknai von. oklevél 160.
- Vogel 246.
- Vogelweide, Walther von der 88.
- Volebius, Theologia 25, 28, 30.
- Vondrák Wenczel (Vádav) 389.
- Vossiani-kódexek 206.
- Vörös Antal 102. — gyűjteménye 63. — könyvtára 102. — Mátyás. Nyéki —, Imádságos könyve 679.
- Vörösmart 322.
- Vörösmarti Mihály »Vén cigány«-ának eredeti fogalmazványa 117.
- Vrbnik I. Verbenico.
- Vuchetich Mátyás tanár ktára 101.
- W**agner Gergely 197.
- Waldstein János gr. tájképgy. 318, 398.
- Wallonroodt cs.-ra von. kézirat 155.
- Walther László hagyatéka 63. — kézirat-gyűjteménye 63, 104.
- Werbőczy Hármaskönyvének kiadása 180.
- Weimari nagyhercegi ktár 65.
- Wenckheim Antalné grófné levele 79.
- Wenczel Gusztáv-féle gyűjt. rendezése 63, 64, 104.
- Wickhoff F. 149.
- Winterlin Ágost 85.
- Wislocki V. 205.
- Wittenberg 197. — i nyomda 387.
- Wlassics Gyula dr. vallás- és közoktatásügyi min. 181, 203, 229, 306, 317.
- Wolfenbütteli nagyhercegi ktár 65.
- Worcell Szaniszló 184.
- Würzburgi Konrád 88.
- Z**aborszki János 176, 177.
- Zágráb 131, 211. — i káptalan oklevelei 159. — i orsz. ltár 305.
- Zainer Günther 89.
- Zakár Efraim sebesi tanító 199.
- Zala v. m. von. oklevél 159.
- Zalasd (Zalosz) Hunyad m. 278, 352.
- Zalattia (Schlacia) Fehér. m. 278, 352.
- Zalavári konvent oklevelei 159.
- Zalavidék 322.
- Zára v. 129, 133.
- Zeissberg Henrik lovag 205.
- Zeitschrift für Deutschland's Buchdrucker 95. — für Geschichte d. Oberrheins 89.
- Zemplén v. m. von. oklevél 159, 160.
- Zeng ny. 120, 123, 126, 127, 128, 130, 136, 210. — i glagolita misekönyv 120—149, 209—244. — nyomda 105, 106, 115, 124, 125, 127, 128, 130, 215. története 126. — pk. 122. — i Gergely mester kny. 125, 126.
- Zeta fejedelme 193.
- Zichy Alfréd gr. levele 79. — Géza 79. — Jenő gr. 249, 268. — Karolina 79. — Mária 79.
- Zilkos, Petrus 277, 280.
- Zimony szó eredete 235.
- Zographos evangelium 122.
- Zolnai Gyula 191, 277, 279, 373.
- Zombat cs. ltára 380.
- Zoványi Jenő, Tanulmányok 322, 324.
- Zughó Lukács czimerlevele 304.
- Zvonimir nevű naptár 239.
- Zwiedeneck H. 205.
- Zwitinger 168.
- Zwryn vár 353.
- Zsebkönyvtár, Mulattató 55.
- Zsigmond lengyel kir. levele 305. — m. kir. 150. — oklevelei 158.
- Zsilinszky Mihály 15, 317, 324.
- Zsoltárfordítások 66.

A MAGYAR HIRLAPIRODALOM

1896-BAN.

ID. SZINNYEI JÓZSEFTŐL.

I. POLITIKAI NAPILAPOK.*

BUDAPESTEN.

Pesti Napló. Főszerk. Vészi József; felelős szerk. Barna Izidor; kiadó-tulajd. a Kosmos hírlapkiadó részvénytársaság. XLVII. évf. (Reggeli és esti kiadás.) Ára egész évre helyben 14 frt; vidékre 18 frt.

Magyar Állam. (Jdők tanuja.) Főszerk. dr. Hortoványi József; felelős szerk. Szemecz Emil; laptulajdonosok: Lonkai Antalné örökösei. XXXVII. évf. Ára 20 frt.

Fővárosi Lapok. Szerk. Porzolt Kálmán; kiadó-tulajd. Magyar írók kiadó-részv.-társasága. XXIII. évf. Ára 14 frt.

Budapesti Közlöny. Hivatalos lap. Szerkesztő Vadnay Károly. XXX. évf. Kiadja az Athenaeum. Ára »a Hivatalos Értesítő«-vel együtt 20 frt.

Egyetértés. Szerk. és kiadó-tulajdonos Csávolszky Lajos; főmunkatárs Kossuth Ferencz. XXX. évf. Ára 20 frt.

Budapest. Szerk. Gracza György; kiadó-tulajdonos Wodianer F. és fiai. XX. évf. Ára helyben 10 frt; vidékre 12 frt.

Pesti Hírlap. Szerk. dr. Kenedy Géza; kiadják a Légrády-testvérek. XVII. évf. Ára 14 frt.

Budapesti Hírlap. Főszerk. Rákosi Jenő; felelős szerk. Csajthay Ferencz; kiadó és laptulajdonos Rákosi Jenő. XVII. évf. Ára 14 frt.

Nemzet. Főszerkesztő Jókai Mór; felelős szerk. Gajári Ödön; kiadó-tulajdonos az Athenaeum. XV. évf. (Reggeli és esti kiadás.) Ára 24 frt.

Kis Ujság. Szerk. Gara József; kiadó-tulajdonosok Wodianer F. és fiai. X. évf. Ára helyben 7 frt 20 kr.; vidékre 9 frt.

Magyar Hírlap. Főszerk. Horváth Gyula; fel. szerk. Fenyő Sándor; kiadó-tulajdonos Magyar Hírlap kiadó részvénytársaság. VI. évf. Ára 14 frt.

Magyar Ujság. Főszerk. dr. Fenyvessy Ferencz; fel. szerk. Kende Zsigmond; kiadó-tulajd. a Magyar irodalmi részvénytársaság. III. évf. Ára 12 frt.

Szabad Szó. Szerk. dr. Székely Béla; kiadó-tulajd. a Kosmos hírlapkiadó részvénytársaság. IV. évf. Ára 12 frt.

Hazánk. Szerk. Jancsó Dezső; kiadja az »Európa« irodalmi és nyomdai részvénytársaság. III. évf. Ára 14 frt.

Magyarország. Szerk. Holló Lajos; helyettes szerk. Inezédy László; laptulajdonos a »Magyarország« hírlapkiadó részv.-társaság. III. évf. Ára 14 frt.

Magyar Esti Lap. Szerk. Szalay Mihály; kiadó-tulajd. Magyar irodalmi részvénytársaság. III. évf. Ára 6 frt.

Nemzeti Ujság. Főszerk. Günther Antal; szerk. Korbuly József, kiadja egy társaság. III. évf. Ára 14 frt.

Közgazdasági Napló. Szerk. Braun Sándor; kiadó-tulajd. a »Kosmos« kiadó részv.-társaság. II. évf. Ára 14 frt.

Alkotmány. Szerk. Bonitz Ferencz; kiadó-tulajd. az »Alkotmány« könyvny. I. évf. Ára 10 frt.

VIDÉKEN.

Szegedi Híradó. (Szeged.) Szerk. Palócz László; kiadó-tulajd. Endrényi Imre. XXXVIII. évf. Ára 14 frt.

Alföld. (Arad.) Szerk. Edvi-Illés László; kiadja Varga József és társa. XXXVI. évf. Ára helyben 12 frt, vidéken 14 frt.

Nagyvárad. (Nagy-Várad.) Szerk.

* Az egyes szakokban a lapok keletkezési idejük szerint vannak sorozva. — Ez összeállítás, mely 1894-ig a Vasárnapi Ujságban jelent meg, az 1895. évtől kezdve a Magyar Könyvszemle rendes mellékletét képezi.

Fehér Dezső; kiadó-tulajd. Lang József. XXVII. évf. Ára helyben 12 frt; postán küldve 14 frt.

Pécsi Figyelő. (Pécs.) Szerk. Pleininger Ferencz; laptulajd. Szautter Gusztáv; kiadó Taizs József. XXIV. évf. Ára 10 frt.

Soproni Hírlap. (Sopron.) Főszerk. Rábel László; szerk. Zombory József; kiadó Litfass Károly. XXVI. évf. Ára helyben 10 frt, vidékre 12 frt.

Torontál. (Nagy-Becskerek.) Szerk. dr. Brájer Lajos; kiadja Pleitz Ferencz Pál. XXIII. évfolyam. Ára 12 frt.

Debreczeni Ellenőr. (Debreczen.) Szerk. Kocz Ákos; kiadó-tulajd. a »Csonkoi« ny. és r.-t. XXIII. évf. Ára 10 frt.

Szegedi Napló. (Szeged.) Szerk. Kulinyi Zsigmond; kiadó Bába Sándor. XIX. évf. Ára 14 frt.

Délmagyarországi Közlöny. (Temesvár.) Szerk. Lendvai Miklós; kiadó-tulajdonos Csendes J. XVII. évf. Ára 14 frt.

Ellenzék. (Kolozsvár.) Főszerk. Bartha Miklós; szerk. és kiadó-tulajd. Magyary Mihály. XVII. évf. Ára 16 frt.

Győri Hírlap. (Győr.) Szerkesztő és kiadó-tulajd. Szávay Gyula; társ-szerk. Hegyi Jenő. XVII. évf. Ára 12 frt.

Arad és Vidéke. (Arad.) Főszerk. Tiszli Lajos; felelős szerkesztő Brankovics György; kiadó-tulajdonos Gyulai István. XVI. évf. Ára helyben 12 frt, postán küldve 14 frt.

Szabadság. (Nagy-Várad.) Főszerk. Szunyog Szabolcs; fel. szerk. Lovassy Andor; laptulajd. és kiadó Laszky Ármin. XVI. évf. Ára helyben 12 frt, vidéken 14 frt.

Pécsi Napló. (Pécs.) Főszerk. és kiadó Lenkei Lajos; fel. szerk. Várady Ferencz. XV. évf. Ára 12 frt.

Felső Magyarország. (Kassa.) Szerk. és kiadó Ries Lajos. XII. évf. Ára 10 frt.

Aradi Közlöny. (Arad.) Szerk. Vass Géza; kiadja az »Aradi nyomda-társaság«, XI. évf. Ára helyben 12 frt, vidékre 14 frt.

Kolozsvár. (Kolozsvár.) Szerk. Hindy Árpád; kiadja Ajtai K. Albert. X. évf. Ára 16 frt.

Erdélyi Híradó. (Kolozsvár.) Főszerk. és laptulajdonos Korbuly József; felelős szerk. Váradi Aurél és dr. Gombos Fer. IX. évf. Ára 12 frt.

Nyugatmagyarországi Híradó. (Pozsony.) Szerk. és laptulajd. dr. Vutkovich Sándor. IX. évf. Ára 12 frt.

Debreczeni Hírlap. (Debreczen.) Szerk. ifj. Gily Ede; kiadó-tulajd. Kutasi Imre. VI. évf. Ára 10 frt.

Debreczeni Reggeli Ujság. (Debreczen.) Szerk. Than Gyula; kiadó-tulajd. a Csokonai-nyomda. III. évf. Ára 6 frt.

Tiszántúl. (Nagyvárad.) Főszerk. dr. Persz Adolf; fel. szerk. Szabó László; laptulajd. »A Szent-László-Nyomda« r.-társaság. II. évf. Ára 6 frt.

Osszesen 41.

II. POLITIKAI HETILAPOK.

BUDAPESTEN.

Politikai Ujdonságok. Szerk. Nagy Miklós; kiadó-tulajdonos a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda. XLII. évf. Ára 5 frt; a »Vasárnapi Ujság«-gal együtt 12 frt.

Képes Néplap és Politikai Híradó. Szerk. Nagy Miklós; kiadja a Franklin-Társulat. XXIV. évf. Ára 2 frt 40 kr., a »Világkrónika«-val együtt 4 frt.

Nemzeti Hírlap. Szerk. Kulcsár Ernő; laptulajdonos Rózsa Kálmán és neje. XII. évf. Hetenként kétszer. Ára 6 frt.

A Nép Zászlója. Szerk. és kiadó-tulajdonos Lukáts Gyula. XI. évf. Ára 4 frt.

Hétfői Ujság. Szerk. és kiadó-tulajd. Zeley Imre; szerk.-társ Fekete Adolf. V. évf. Ára 3 frt.

Magyar Néplap. Szerk. Lepsényi Miklós és Németh Gellért. V. évf. Ára 1 frt 80 kr.

Politikai Hetiszemle. Szerk. és laptulajd. Székely Sámuel. III. évf. Ára 10 frt.

Független Ujság. Szerk. és kiadja Baross Károly. II. évf. Ára 2 frt.

Hétfői Politikai Hírlap. Szerk. Bolgár Lajos; lapkiadó-tul. Reszler Adolf. I. évf. Ára 3 frt.

VIDEKEN.

Győri Közlöny. (Győr.) Szerk. Rummy S. XI. évf. Hetenként kétszer. Ára 10 frt.

Máramaros. (Márm.-Sziget.) Szerkesztéséért a kiadó felelős; laptulajd. Szilágyi István és Várady Gábor; kiadja Sichermann Mór. XXXII. évf. Ára 6 frt.

Somogy. (Kaposvár.) Szerk. és tulajd. Roboz István; lapkiadó Hagelman Károly. XXXII. évf. Ára 5 frt.

Vasvármegye. (Szombathely.) Szerk. Kőváry Kaffehr Béla; kiadó-tulajd. Bertalanffy József. XXX. évf. Hetenként

2-szer. Ára 8 frt. (A Vas megyei Lapokkal egyesült.)

Debreczen. (Debreczen.) Főszerk. Szinay Gyula; fel. szerk. Kósa Barna; kiadók Hoffmann és társa. XXVIII. évf. Hetenként ötször. Ára 10 frt.

Maros. (Makó.) Szerk. dr. Baán Zsigmond; kiadó-tulajdonos Gaal László. XXVII. évf. Hetenként kétszer. Ára 5 frt.

Abauj-Kassai Közlöny. (Kassa.) Szerk. Ladamérszky Gyula; kiadó-tulajd. Timkó József. XXVII. évf. Ára 6 frt.

Szentesi Lap. (Szentes.) Főszerk. és kiadó-tulajd. Sima Ferenc; fel. szerk. Pintér Gyula. XXVI. évf. Hetenként háromszor. Ára 6 frt.

Kecskemét. (Kecskemét.) Szerk. dr. Horváth Ádám; kiadó-tulajd. Sziládi László. XXV. évf. Ára 5 frt.

Nógrádi Lapok és Honti Híradó. (B.-Gyarmat.) Szerk. Vannay Ignác; kiadó-tulajdonos a balassa-gyarmati könyvnyomda. XXIV. évf. Ára 5 frt.

Székesfehérvár és Vidéke. (Székesfehérvár.) Szerk. Lipcsey Lajos; kiadó-tulajd. »A székesfehérvári politikai hírlapkiadó-társaság.« XXIV. évf. Hetenként 3-szor. Ára 8 frt. (Mult évben mint nem politikai lap jelent meg.)

Zala. (Nagy-Kanizsa.) Szerk. dr. Lóke Emil; kiadó-tulajd. Fischel Fülöp. Hetenként kétszer. XXIII. évf. Ára 6 frt.

Békés megyei Közlöny. (Békés-Csaba.) Szerk. Verner László; kiadja a »Corvina« könyvnyomda. XXIII. évf. Hetenként kétszer. Ára 6 frt.

Ujvidék. (Ujvidék.) Szerk. Zanbauer Ágoston. XXI. évf. Ára 6 frt.

Bácska. (Zombor.) Szerk. dr. Balogh Ernő; laptul. és kiadó Bittermann Nándor. XIX. évf. Hetenként kétszer. Ára 6 frt.

Kalocsai Néplap. (Kalocsa.) Szerk. Mócsy Antal. XIX. évf. Ára 2 frt.

Nyitramegyei Közlöny. (Nyitra.) Szerkesztő és kiadó-tulajd. dr. Bangha Sándor. XVI. évf. Ára 6 frt.

Borsodmegyei Lapok. (Miskolc.) Szerk. és kiadó Forster Rezső; laptulajd. Buthy Lajos. XVI. évf. Hetenként kétszer. Ára 6 frt.

Dunántul. (Szombathely.) Szerk. és kiadó ifj. Pázmándy Dénes. XV. évf. Ára 5 frt.

Közérdek. (Nagy-Enyed.) Szerk. dr. Magyar Bertalan; kiadók Cirner és Lingner. XV. évf. Hetenként 2-szer. Ára 6 frt. (Mult évben nem politikai lap volt.)

Székelyföld. (Kézdi-Vásárhely.) Szerk. Dobay János; kiadó-tul. ifj. Jancsó Mózes. XV. évf. Hetenként kétszer. Ára 6 frt.

Torontáli Közlöny. (Nagy-Kikinda.) Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Kiss Károly. XV. évf. Hetenként 2-szer. Ára 5 frt. (Mult évben nem politikai lap volt.)

Zombor és Vidéke. (Zombor.) Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Molnár Gyula. XIV. évf. Ára 12 frt. (Mult évben politikai napilap volt.)

Székely Nemzet. (Sepsi-Szent-György.) Szerk. Málk József; laptulajd. és kiadó a »Jókai-nyomda-részvtársulat.« XIV. évf. Hetenként négyszer. Ára 10 frt.

Máramarosi Lapok. (M.-Sziget.) Szerk. Szépfaludy Örlósy Ferenc; kiadja Sichertman Mór. XI. évf. Ára 6 frt.

Gyulafehérvári Hírlap. (Gyula-Fehérvár.) Szerkesztő és laptulajd. Issékucz János; kiadó Papp György. X. évf. Ára 4 frt.

Makói Hírlap. (Makó.) Szerk. fel. a kiadó-tulajdonos Neumann József. X. évf. Hetenként kétszer. Ára 4 frt.

Jász-Nagykun-Szolnok megyei Lapok. (Szolnok.) Szerk. Zrumetzky Béla; kiadja Vezéry Ödön. VII. évf. Hetenként kétszer. Ára 6 frt.

Tolnavármegye. (Szegzárd.) Szerk.-tulajd. dr. Leopold Kornél; segédszerk. Székely Ferenc. VI. évf. Ára 6 frt.

Heti Szemle. (Szatmár.) Szerkesztő Báthory Endre; kiadó a »Pázmánysajtó.« V. évf. Ára 3 frt.

Ujvidéki Hírlap. (Ujvidék.) Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Nemes Sándor. V. évf. Ára 6 frt.

Határőr. (Pancsova.) Szerk. Feymann Gyula; kiadó-tulajd. Wittigschlager Károly. V. évf. Ára 5 frt.

Szabadság. (Miskolc.) Szerk. és laptulajdonos dr. Kontz Miklós; kiadó Ruttkay Menyhért. V. évf. Hetenként kétszer. Ára 5 frt.

Nyitramegyei Szemle. (Nyitra.) Szerk. és laptulajd. dr. Tóth János. IV. évf. Ára 5 frt.

Délvidéki Ellenőr. (Temesvár.) Szerk. Steiner Ferenc; kiadja az »Unio« könyvnyomda és kiadó-intézet. Hetenként háromszor. IV. évf. Ára 6 frt.

Egri Híradó. (Eger.) Főszerk. és kiadó Luga László; felelős szerk. dr. Csutorás László; kiadó-tulajd. az érseki lyceumi nyomda. IV. évf. Hetenként 2-szer. Ára 5 frt.

Mezőtúri Híradó (Mező-Túr.) Szerk.

és kiadó-tulajd. dr. Bentsik László. IV. évf. Ára 4 frt. (Mult évben nem politikai lap volt.)

Pécsi Közlöny. (Pécs.) Szerk. Lincab Adolf; laptulajd. Rézbányay János; kiadó Madarász Béla. IV. évf. Hetenként háromszor. Ára 6 frt.

Szabadka és Vidéke. (Szabadka.) Szerk. Czeisz Máté; laptulajdonosok az alapítók. IV. évf. Ára 3 frt.

Veszprémi Hirlap. (Veszprém.) Szerk. Csolnok Viktor; kiadó-tulajd. az »Egyházmegyei könyvnyomda.« IV. évf. Ára 6 frt.

Zombori Hirlap. (Zombor.) Szerk. dr. Pataj Sándor; kiadó-tulajd. Oblát Károly. IV. évf. Hetenként kétszer. Ára 6 frt.

Dunántúli Hirlap. (Győr.) Szerk. Csippék Ferencz; kiadó a Győregyh.-megyei könyvnyomda. III. évf. Hetenként 2-szer. Ára 8 frt.

Órállo. (Debreczen.) Szerk. és kiadótul. dr. Bartha Béla; szerk.-társ S. Szabó J. III. évf. Hetenként 2-szer. Ára 6 frt.

Fejérmegyei Napló. (Székesfejérvár.) Szerk. Barabás Albert; kiadó-tulajd. Miller József. III. évf. Hetenként 2-szer. Ára 5 frt.

Brassói Lapok. (Brassó.) Szerk. dr. Vajna Gábor; kiadótulajdonos a »Brassói magyarság intéző bizottság.« II. évf. Hetenként 3-szor. Ára 7 frt.

Egri Ujság. (Eger.) Szerk. dr. Schvarc (Setét) Sándor; segédszerk. Kolačovszky Sándor; kiadja Löw Sámuel. III. évf. Hetenként 2-szer. Ára 6 frt.

Soproni Ujság. (Sopron.) Szerk. Koór József; kiadó-tulajd. Romwalter Alfréd. II. évf. Ára 8 frt.

Szombathelyi Ujság. (Szombathely.) Szerk. Gruber János; laptulajd. az egyházmegyei könyvny. II. évf. Ára 5 frt.

Esztergom. (Esztergom.) Szerk. és kiadó-tulajd. Keményfy Kálmán Dániel. I. évf. Ára 5 frt.

Nógrád-Honti Ellenzék. Szerk. id. Farkas Ferencz; laptulajd. a nógrádmegyei egyesült ellenzék. I. évf. Ára 1 frt.
Összesen 59.

III. VEGYES TARTALMU KÉPES HETILAPOK.

BUDAPESTEN.

Vasárnapi Ujság. Szerk. Nagy Miklós; kiadó-tulajdonos a Franklm.-társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.

XLIII. évf. Ára 8 frt; a »Politikai Ujdonságok«-kal együtt 12 frt.

Képes Családi Lapok. Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Murányi Ármin; szerk. Tolnai Lajos; XVIII. évf. Ára a »Hölgyek Lapja« havi mellékklappal 6 frt.

Ország-Világ. Szerk. dr. Várady Antal; kiadója az Országos Irodalmi részvény-társaság. XVII. évf. Ára 8 frt.

Jókai Magyar Nők Lapja. Szerk. Beksics Gusztávné és Keleti Ö. Lajos; kiadó-tulajd. Petöfi könyvnyomda vállalat. XV. évf. Ára 6 frt.

Magyar Génius. Szerk. Hevesi József és Papp Dániel. V. évf. Ára 8 frt.

Magyar Világ. Képes családi lap. Szerk. és kiadó-tulajd. Székely Aladár. III. évf. Ára 6 frt.

Uj idök. Szerk. Herczeg Ferencz; kiadja Singer és Wolfner. II. évf. Ára 8 frt.

Uj Kor. Szerk. Kont I. II. évf. Havonként 2-szer. Ára 10 frt.

Összesen 8.

IV. EGYHÁZI ÉS ISKOLAI LAPOK.

BUDAPESTEN.

Religio. Vallás. Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Breznay Béla. LV. évf. Hetenként kétszer. Ára 10 frt.

Protestáns Egyházi és Iskolai Lap. Szerk. és laptulajd. Szóts Farkas; kiadja Hornyánszky Viktor. XXXIX. évf. Ára 9 frt.

Népnevelők Lapja. Szerk. Koncsek Lajos; kiadó »Minerva« nyomda; laptulajd. a »Népnevelők budapesti egyesülete.« XXXI. évf. Ára 4 frt.

Néptanítók Lapja. Kiadja a vallás-és közoktatásügyi m. kir. miniszterium. Szerk. Ujvári Béla és dr. Gööz József. XXIX. évf. Ára 4 frt.

Országos Középiszkolai Tanáregyesületi Közlöny. Szerk. Alexander Bernát. XXIX. évf. A tagok tagsági díj (4 frt) fejében kapják.

Kisdiednevelés. Szerk. Peres Sándor; kiadja a »Kisdiednevelők orsz. egyesülete«. XXV. évf. Havonként 2-szer. Ára 4 frt.

Kis Lap. Szerk. Forgó bácsi (dr. Ágai Adolf); kiadó-tulajd. az Athenaeum. XXV. évf. Ára 4 frt.

Hasznos Mulattató. Szerk. és kiadja Dolinay Gyula. XXIV. évf. Ára 6 frt.

Lányok Lapja. Szerk. és kiadó-tulajd. Dolinay Gyula. XXII. évf. Ára 6 frt.

Téli Ujság. Vallásos irányú olvasmányok a magyar nép számára. Szerk. Budai János; kiadja a vallásos iratokat terjesztő egyesület. XVIII. évf. Decz., jan. és febr. hónapokban minden szerdán. Egyes szám ára 2 kr.

Népnevelő. Kath. nevelés-oktatásügyi közlöny. Szerk. Ember Károly; kiadja a Szent-István-társ. XV. (Uj F. II.) évf. Ára 4 ft.

Egyetemi Lapok. Szerk. Komlóssy Arthur, Baross János és Haendel Vilmos; kiadó-tulajdonos az egyetemi kör. IX. évf. Ára 5 ft.

Katholikus Egyházi Közlöny. Szerk. és tulajd. Cenner Lajos. VIII. évf. Ára 5 ft.

Az én Ujságom. Szerk. Pósa Lajos; kiadó Singer és Wolfner. VII. évf. Ára 4 ft.

Kis Világ. Szerk. Kürthy Emil; kiadó-tulajd. a »Magyar Hírlap« kiadó r.-társ. VI. évf. Ára 3 ft.

Kis Tükör. Képes családi hetilap. Főszerk. Szóts Farkas; fel. szerk. Kecskeméthy István; kiadó Hornyánszky Viktor. IV. évf. Ára 2 ft.

Nemzeti Iskola. Szerk. és tulajd. Benedek Elek. III. évf. Ára 4 ft.

Tanulók Lapja. Szerk. és tulajd. dr. Rupp Kornél; kiadja a Kosmos műintézet. III. évf. Ára 4 ft.

Katholikus Autonomia. Szerk. Tasnádszántói Becsky László. III. évf. Ára 6 ft.

Magyar Lányok. Szerk. Tutsek Anna; kiadja Singer és Wolfner. III. évf. Ára 6 ft.

Az Igazság Barátja. A magyar Baptisták közlönye. Szerk. és kiadó Meyer H. II. évf. Havonk. kétszer. Ára 1 ft 60 kr.

Katholikus Tanügy. Szerk. és lap-tulajd. dr. Komlóssy Ferencz. II. évf. Havonként 2-szer. Ára 2 ft.

Zsidó Híradó. Orthodox zsidó felekezeti és társadalmi hetilap. Laptul. és szerk. Viador. II. évf. Ára 6 ft.

Evangélikus Családilap. Szerkesztő Bereczky Sándor. I. évf. Havonként kétszer. Ára 1 ft.

VIDÉKEN.

Néptanoda. (Pécs.) Szerk. és kiadó-tulajd. Schneider István. XXIX. évf., jul. és aug. hónapokban szünetel. Ára 4 ft.

Egri Egyházmegyei Közlöny. (Eger.) Szerk. dr. Böhm János. XXVIII. évf. Minden hó 1-én és 16-án. Ára 2 ft.

Népiskolai Tanügy. (Eger.) Szerk. Kelemen Lajos. XXVI. évf. Ára 5 ft.

Protestáns Közlöny. (Kolozsvár.) Szerk. és kiadó Szász Gerő. XXVI. évf. Ára 6 ft.

Család és Iskola. (Kolozsvár.) Szerk. Fazakas József; kiadja a kolozsmegyei tanítótöbbség. XXII. évf. Jul. és aug. hónapokat kivéve, havonként kétszer. Ára 3 ft.

Közművelődés. (Gyula - Fehérvár.) Szerk. Pál Antal; kiadja az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. XIX. évf. Ára 4 ft.

Debreczeni Protestáns Lap. (Debreczen.) Szerk. és laptulajd. Csiky Lajos. XVI. évf. Ára 5 ft.

Iskolai Szemle. (Csurgó.) Szerk. és kiadó-tulajd. Adorján Miklós. XVI. évf. Jul. és aug. hónapokat kivéve, minden hó 10-én és 25-én. Ára 3 ft.

Sárospataki Lapok. (Sárospatak.) A sárospataki irodalmi kör közlönye. Szerk. Radácsi György és Buza János. XV. évf. Ára 5 ft.

Evangélikus Egyház és Iskola. (Orosháza.) Szerk. és kiadó Veress József. XIV. évf. Ára 6 ft.

Szabad Egyház. (Lugos.) Szerk. Rác Károly; kiadja Traunfeller Károly. XII. évf. Minden hó 1-én és 16-án. Ára 2 ft 50 kr.

Órangyal. (Győr.) Szerk. Kárpáti Endre; kiadó Gladich Pál. XI. évf. Havonként kétszer. Ára 80 kr.

Kelet. (Ungvár.) Magyarországi görög katolikusok érdekeit képviselő hetilap. Szerk. és laptulajdonos Neviczky Konstantin; segédszerk. Jovanovic János; kiadja a »Kelet« könyvnyomdája. IX. évf. Ára 4 ft.

Téli Esték. (Szatmár.) A keresztény családok lapja. Szerk. Bodnár Gáspár; kiadó Molnár János. IX. évf. November—február hónapokban. Ára 1 ft.

Dunántúli Protestáns Lap. (Pápa.) Szerk. és tulajd. Németh István. VII. évf. Ára 4 forint.

Tanítók Lapja. (H. - Bösörmény.) Szerk. és tulajd. Dobó Sándor. VII. évf. Ára 4 ft.

Reformátusok Lapja. (Mátészalka.) Szerk. Biky Károly és F. Varga Lajos; kiadja a »Szatmári irodalmi Kör«. IV. évf. Ára 4 ft.

Tanügy. (N.-Várad.) Szerk. Vaday József. IV. évf. Havonként 2-szer. Ára 3 ft.

Összesen 42.

V. SZÉPIRODALMI ÉS VEGYES TARTALMU LAPOK.

BUDAPESTEN.

Magyar Bazar mint a nők munkaköre. Szerkeszti Wohl Janka; kiadja az Athenaeum. XXXI. évf. Minden hó 1-jén, 8-án, 16-án és 24-én. Ára 6 frt.

Budapesti Bazar. Szerk. és kiadó-tulajd. Király János. XXIV. évf. Havonként kétszer. Ára 10 frt.

Egyenlőség. Társadalmi hetilap. Szerk. Szabolcsi Miksa. XV. évf. Ára 8 frt.

Magyar Figaro. (Pikáns Lapok.) Szerk. Satanello (Márkus József); kiadó-tulajdonos Kunosi Vilmos és Frigyes. XIII. évf. Ára 8 frt.

Divat-Salon. Szerk. Szabóné-Nogall Janka; kiadó-tulajd. Mezei Antal. IX. évf. Ára 6 frt.

Magyar Szemle. Főszerk. és kiadó-tulajd. Kaczvinszky Lajos; szerk. Kaposi József. IX. évf. Ára 6 frt.

A Hét. Szerk. és kiadó-tulajd. Kiss József. VII. évf. Ára 10 frt.

Buda és Vidéke. Szerk. és kiadó-tul. Mindszenti Erdélyi Gyula; a kiadásért fel. dévai Szöllősy I. IV. évf. Ára 6 frt.

Független Néplap. Szerk. Keresztessy Vendel; kiadó-tulajd. Medvei Rezső. IV. évf. Ára 2 frt.

Hétfői Híradó. Szerk. Helényi Tivadar és Mayer Géza. III. évf. Ára 4 frt.

Párisi Divat. Szerk. Győry Ilona; kiadják a Légrády-testvérek. II. évfolyam. Ára 18 frt.

Világ Napló. Szerk. Rexa Dezső; kiadó: Pátria könyvny. II. évf. Ára 6 frt.

Jelenkor. Szerk. és kiadja Palágyi Menyhért. I. évf. Ára 8 frt.

KÜLFÖLDÖN.

Amerikai Nemzetőr. (New-York.) Szerkesztő és kiadó-tulajd. özv. Erdélyi Sz. Gusztávné. XIII. évf. Ára 5 frt.

Szabadság. (Cleweland.) Szerkesztő és kiadó Kohányi Tihamér. VI. évf. Ára 5 frt.

Bécsi Közlöny. (Bécs.) Szerk.-tulajd. Darvas Aladár. VI. évf. Havonként kétszer. Ára 10 frt.

Szövetségi Közlöny. (New-York.) Kiadja a »Szövetségi Közlöny« bizottsága; tulajdonos a »Magyar Nemzeti Szövetség.« III. évf. Ára 5 frt.

Amerikai Népszava. (Cleweland és New-York.) Munkás közlöny. Szerk. Szombati sat.; kiadja a magyar munkások

nyomdája és lapkiadó szövetkezete. II. évf. Havonként kétszer. Ára 1 frt 50 kr.

Magyar Híradó. (New-York.) Szerk. Singer Mihály. II. évf. Ára 5 frt.

Osszesen 19.

VI. HUMORISZTIKUS LAPOK.

BUDAPESTEN.

Üstökös. Szerk. Szabó Endre; kiadó-tul. a »Kosmos«. XXXIX. évf. Ára 8 frt.

Borsszem Jankó. Szerk. Csicseri Bors (dr. Ágai Adolf); kiadó-tulajd. az Athenaeum. XXIX. évf. Ára 8 frt.

Bolond Istók. Szerk. és tulajd. Don Pedró (Bartók Lajos.) XIX. évf. Ára 8 frt.

Urambátyám. Szerk. és lap-tulajd. Baróti Lajos. XI. évf. Ára 8 frt.

Mátyás Diák. Szerk. Murai Károly; kiadják Wodianer F. és fiai. IX. évf. Ára 6 f.

Herkó Páter. Szerk. és tulajdonos Markos Gyula. IV. évf. Ára 4 frt.

Sipulusz Lapja Kakas Márton. Szerk. Sipulusz (Rákosi Viktor); kiadó-tulajdonos Rákosi Jenő Budapesti Hírlap ujságvállalata. III. évf. Ára 4 frt.

Pikáns Lapok. Szerk. Rossa Zoltán (Tourbillon.) I. évf. Ára 8 frt.

VIDÉKEN.

Virgács. (Kolozsvár.) Szerk. Vessző Tamás. I. évf. Havonk. 2-szer. Ára 2 frt.

Osszesen 9.

VII. SZAKLAPOK.

BUDAPESTEN.

Gazdasági Lapok. Szerk. Ordódy Vilmos és Igali Szvetozár; lap-tulajdonos Ordódy Lajos. XLVIII. évf. Ára 8 frt.

Orvosi Hetilap. Szerk. és kiadó-tulajd. Hógyes Endre. XL. évf. Ára 10 frt.

Vadász- és Verseny-Lap. Főszerk. és kiadó-tulajd. Sárkány János Ferencz; fel. szerk. Ferdinandy Béla. XL. évf. Ára 12 frt.

Gyógyászat. Szerk. és kiadó Schächter Miksa tr., lap-tulajdonos Kovács József tr.; főmunkatárs Szénásy Nándor tr. XXXVI. évf. Ára 10 frt.

Gyógyászati Hetilap. Szerk. és kiadja K. Karlovsky Geyza. XXXIV. évf. Ára 10 frt.

Jógtudományi Közlöny. Főszerk. dr. Dárday Sándor, fel. szerk. dr. Fayer László, kiadó-tulajd. a Franklin-Társulat

XXXI. évf. »Curiai Határozatok« mellék-lappal. Ára 12 frt.

Posta-Közlöny. Szerk. Jancsó Dezső; kiadó-tulajd. Böszörményi Ilona. XXX. évf. Havonként háromszor. Ára 5 frt.

A Magyar Királyi Posta és Távir-irda Rendeletek-Tára. Kiadja a kereskedelemügyi miniszterium. XXX. évf. A postai és táviridai hivataloknak ingyen küldetik.

Typographia. Szerk. és kiadó Lipp Károly. XXVIII. évf. Ára 3 frt. (»Gutenberg« német melléklettel.)

Vasuti és közlekedési Közlöny. Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Heltai Ferencz. XXVII. évf. Hetenként 3-szor. Ára 12 frt.

Hivatalos Rendőri Közlöny. Kiadja a m. kir. belügyminiszterium. XXVI. évf. Valamennyi törvényhatóságokhoz ingyen küldetik. Naponként. Ára 3 frt.

Sorsolási Tudósító. Szerk. és kiadja Aradi Rezső. XXVI. évf. Minden húzás után magyar és német szöveggel. Ára 1 frt. Ugyanezen szöveggel:

Fortuna.

Uj Magyar Mercur.

Kis Mercur.

Hiteles Sorsolási Értesítő.

Ellenőr.

A budapesti árú- és értéktőzsde árjegyzései. Kiadja a miniszteri tőzsdebiztos. XXIII. évf. Minden tőzsdenapon. Ára 10 frt; postán 14 frt.

Statisztikai Heti Kimutatás. Szerk. Kőrösi József; kiadja a fővárosi stat. hivatal. XXIV. évf. Ára 3 frt.

Falusi gazda. Szerk. Herényi Gothard Sándor. XXIII. évf. Havonként kétszer. Ára 1 frt.

Borászati Lapok. Szerk. kiadó Baross Károly. XXII. évf. Ára 5 frt.

Pénzügyi Közlöny. Kiadja a m. kir. pénzügyminiszterium. XXIII. évf. Havonként többször. Ára 2 frt.

Rendeleti Közlöny. A magyar királyi honvédség számára. XXII. évf. Megjelen havonként 2—3 szám.

Mercur. Hiteles sorsolási tudósító. Szerk. Müller Ágoston XXII. évf. Minden húzás után magyar és német szöveggel. Ára 2 frt. Ugyanezen szöveggel:

Magyar Mercur.

Budapesti Mercur.

Fővárosi Mercur.

Magyar Fővárosi Mercur.

Pesti Mercur.

Sorsolási Mercur.

Tőzsdei Mercur.

Uj Mercur.

Pénzügyi Mercur.

Központi Értesítő. Kiadja a kereskedelmi m. k. ministerium. XXI. évf. Hetenként kétszer, évenként mintegy 250 iv. Ára helyben 8 frt; vidéken 10 frt.

Építő Ipar. Szerk. Ney Béla; kiadó a »Patria« irod. vállalat és nyomdai részvény-társaság. XX. évf. Ára 8 frt.

Népszava. A magyarországi általános munkáspárt központi közlönye. Szerk. és kiadó-tulajd. Faragó K. XX. évf. Ára 2 frt 40 kr.

Gazdasági Mérnök. Szerk. és kiadó-tulajd. Gonda Béla. XX. évf. Ára 12 frt.

Corvina. A magyar könyvkereskedők egyletének közlönye. Szerk. Petrik Géza. Tulajd. a magyar könyvkereskedők egylete. XIX. évf. Minden hó 10., 20. és 30-án. Ára 5 frt. Az egylet tagjai ingyen kapják.

Közegészségügyi Kalauz. Szerk.-tulajd. dr. Lőrinczy Ferencz. XVIII. évf. Ára 10 frt.

Községi Közlöny. Szerk. dr. Lipcsey Ádám; laptulajd. és kiadó az orsz. közp. jegyzői egylet. XVII. évf. Ára 6 frt.

Magyar Tisztviselő. Szerk. és kiadó-tulajdonos Csikvári Jákó. XVII. évf. Havonként háromszor. Ára 5 frt.

Vadász-Lap. Szerk. Egerváry Gyula; kiadó-tulajd. Sárkány János Ferencz és Egerváry Gyula. Minden hó 5., 15. és 25-én. XVII. évf. Ára 6 frt.

Vállalkozók Lapja. Szerk. és kiadó-tulajd. Lakatos Lajos; társ-szerk. Bendik Géza. XVII. évf. Ára 8 frt.

Büntető Jog Tára. Szerk. és kiadja Németh Péter. XVII. évf. Ára 8 frt.

Budapesti Lloyd. Hiteles sorsolási tudósító. Szerk. Engel Zsigmond. XVII. évf. Havonként 3—4-szer. Ára 1 frt 50 kr.

Magyar Kereskedők Lapja. Szerk. Kormos Alfréd. XVI. évf. Ára 8 frt.

Magyar Pénzügy. Szerk. Kormos Alfréd. XVI. évf. Ára a »Kereskedelmi Közlemények«-kel és »Hiteles Sorsolási Értesítő«-vel 10 frt.

Országos Törvénytár. Kiadja a m. kir. belügyminiszterium. XV. évf. Évenként 20—24 szám. Ára 4 frt.

A M. Mérnök- és Építész-Egylet Heti Értesítője. Szerk. Mihályfi József; kiadja a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet. XV. évf. Az egyesület tagjainak minden utánfizetés nélkül küldetik.

A Jog. Szerk. és kiadják dr. Réyai Lajos és dr. Stiller Mór. XV. évf. Ára 6 forint.

Unio. Hiteles sorsolási hírlap. Kiadja Beifeld József. XV. évf. Megjelen minden húzás után. Ára 1 frt.

Magyar Közigazgatás. Szerkesztő és kiadótulajd. Boncza Miklós. XIV. évf. Ára 8 frt.

Értesítés a budapesti hitelezői véd-egylet tagjaihoz. XIV. évf. Havonként kétszer. Az egylet tagjainak ingyen küldetik.

Színészek Lapja. Szerk. Bényei István; kiadja a magyar színész-egyesület központi igazgató tanácsa. XIV. évf. Minden 10 naphan. Ára 6 frt.

Magyar Nemzetgazda. Szerkesztő és kiadó-tulajdonos Mende Bódog. XIII. évf. Ára 10 frt.

Herkules. Testgyakorlási közlöny. Szerk. Porzsolt Jenő és Porzsolt Kálmán. XIII. évf. Megjelen havonként kétszer. Ára 4 frt.

Magyar Dohány-Ujság. Szerk. és kiadó-tulajd. Daróczy Vilmos. XIII. évf. Megjelenik minden hó 1-én és 16-án. Ára 6 frt.

Pannonia. A fővárosi váltóüzlet-társaság. Adler és társa, sorsolási tudósítója. Szerk. Adler Gyula. XIII. évf. Havonként 2—3-szor. Ára 2 frt.

Ügyvédek Lapja. Szerk. dr. Wolf Vilmos és dr. Löwy Gábor. XIII. évf. Ára 6 frt.

A Főváros. Szerk. - kiadó-tulajdonos Hamvai Gyula és Pichler N. István. XII. évf. Havonként 3-szor. Ára 6 frt.

Gyógyszerészeti Közlöny. Szerk. és kiadja K. Karlovsky Géza. XII. évfolyam. Ára 8 frt.

Katonai Lapok. Szerk. Cerri Gyula; kiadó Várnai F. XI. évf. Minden hó 1., 10. és 20-án. Ára 8 frt.

Magyar Királyi Postatakarékpénztári Közlöny. Kiadja a »magyar kir. postatakarékpénztár«. XI. évf.

Orvosi Heti Szemle. Szerk. és kiadó: dr. Flesch Nándor. XI. évf. Ára 8 frt.

Szárnyasaink. Szerk. Parthay Géza. Az országos baromfitenyésztési központ hivatalos közlönye. XI. évf. Havonként kétszer. Ára 2 frt.

Iparügyek. Szerk. dr. Horváth János; laptulajd. Ráth Károly. X. évf. Havonként 2-szer. Ára 6 frt.

Magyar Királyi Államvasutak Hivatalos Lapja. Kiadja a magyar kir.

államvasutak igazgatósága. X. évf. Havonként 4—5 szám. Hivatalból küldetik.

Sorsolási Közlöny. Kiadó-tulajdonos Beimel Lajos. X. évf. Minden húzás után. Ára 1 frt.

Budapesti Lakáshirdető. Szerk. és laptulajd. Weiss Mór. IX. évf. Havonként háromszor magyar és német nyelven. Egyes szám 10 krajczár.

Telegraph. Sorsolási Tudósító. Kiadó és tulajd. Lustig Miksa. IX. évf. Minden húzás után. Ára 1 frt 50 kr.

Nyeremény. Sorsolási tudósító. Kiadó és tulajd. Fuchs H. váltóháza. IX. évf. Minden hó 1. és 15-én magyar és német szöveggel. Ára 2 frt.

Phönix. May, Elfer és Adler bank-és váltóüzlet sorsolási tudósítója. Szerk. Adler S. IX. évf. Havonként. 2—3-szor magyar és német szöveggel. Ára 1 frt 50 kr.

Budapesti Bankegyesület Sorsolási Tudósítója. Szerk. Frommer Izidor. VIII. évf. Ügyfelei részére minden húzás után.

Harmonia. Zene Ujság. Szerk. dr. Hubay Károly. VIII. évf. Evenként 3-szor. Ingyen küldetik. (Több évig szünetelt.)

Kávésipar Szakközlöny. Szerk. Wagner József. VIII. évf. Havonként kétszer magyar és német szöveggel. Ára 6 frt.

Közgazdaság. Szerk. Gömörly Lajos. VIII. évf. Havonként 2-szer. Ára 12 frt.

Technologiai Lapok. Szerk. és kiadja Táborsky Ottó. VIII. évf. Havonként kétszer. Ára 8 frt.

Sorsolási Lap »Hungaria«. Kiadó-tulajdonos ifj. Schön Ármin. VIII. évf. Minden húzás után. Ára 1 frt.

Földmívelési Értesítő. Kiadja a földmívelésügyi m. kir. ministerium. VII. évf. Hivatalból küldetik.

Fővárosi Közlöny. Budapest főváros hivatalos lapja. Szerk. Hajnal István; kiadja Budapest főváros közönsége. VII. évf. Hetenként kétszer. Ára 6 frt.

Tűzrendészeti Lapok. Szerk. és laptulajdonos Breuer Szilárd és Markusovszky Béla. VII. évf. Havonként kétszer. Ára 3 frt.

Adók és Illetékek Közlönye. Szerk. és kiadó Roth Albert; VII. évf. Havonként kétszer. Ára 4 frt. Magyar és német szöveggel.

Magyar Fém- és Gépipar. Szerk. Fekete Adolf. VII. évf. Havonként háromszor. Ára 6 frt.

Gyakorló Orvos. Szerk. és kiadó-

tulajd. dr. Roth Adolf. VII. évf. Havonként kétszer. Ingyen küldetik.

Kőfaragó. Szerk.-kiadó Jászai S. VII. évf. Havonként 2-szer. Ára 1 frt 40 kr. (Magyar és német szöveggel.)

Magyar Pénzügyőr. Szerk. Iklódy Győző. VII. évf. Ára 6 frt.

Színészeti Közlöny. Szerk. és kiadó-tulajd. Réthy L. Pál. VII. évf. Havonként 3-szor. Ára 4 frt.

Szövetkezet. Folyóirat a szövetkezetek terjesztésére. Szerk. . . . . VII. évf. Havonként 2-szer. Ára 2 frt.

Vizügyi és Hajózási Közlöny. Szerk. és kiadó-tulajd. Krisztfinkovich Antal. VI. évf. Ára 8 frt.

Czibalmozók Folyóirata. Szerk. Késmárky Árpád. VI. évf. Havonként kétszer. Ára 4 frt 80 kr.

A Czipész. Szerk. Farkas István; kiadó-tulajd. a »Czipész« alapítói. VI. évf. Havonként kétszer. Ára 1 frt 40 kr.

Gyümölcskertész. Szerk. Molnár István; kiadja a földmivelésügyi magyar kir. minisztérium. VI. évf. Havonként kétszer. Ára 1 frt.

Kereskedelmi Takaré- és Hitel-szövetkezet Sorsolási Tudósítója. Szerk. Aradi Rezső. VI. évf. Minden huzás után. (Magyar és német szöveggel.) Ára 1 frt.

Köztelek. Főszerk. és a kiadásért felelős Forster Géza; szerk. Szilassy Zoltán. Az orsz. magyar gazdasági egyesület tulajdona. VI. évf. Hetenként kétszer. Ára 10 frt.

Magyar Királyi Adóhivatalok Lapja. Szerk. Dr. Exner Kornél; főmunkatárs Róka József. VI. évf. Havonként kétszer. Ára 4 frt.

Találmányok Lapja. Szerk. és kiadja Bergl Sándor. VI. évf. Havonként kétszer. Ára 8 frt. (Magyar és német szöveggel.)

Magyar Utazó Kereskedő. Szerk. dr. Gutmann Adolf; kiadja a magyarországi utazók egyesülete. VI. évf. Havonként kétszer. Ára 4 frt.

A Mi Zászlónk. A magyar demokrata munkáspárt közlönye. Szerk. Szikora Zoltán; kiadó Engel Tóbiás. VI. évf. Ára 1 frt 80 kr.

Vasut. Szerk.-tulajd. Csete Lajos; kiadja Hannig Gyula. VI. évf. Havonként 2-szer. Ára 3 frt.

Bírósági Közlöny. Szerk. és kiadó-tulajd. Sinai (Siria) Gusztáv. V. évf. Havonként kétszer. Ára 5 frt.

Asztalosok Szaklapja. Szerk. Sárossy Béla; kiadó-tulajd. az »országos 11-es szervező bizottság«. V. évf. Havonként 2-szer. Ára 1 frt 40 kr.

Budapesti Szállodások, Vendéglősök, Korcsmárosok ipartársulatának Közlönye. Szerk. a társ. titkár. V. évf. Társulati tagok ingyen kapják.

Értékpapír Szemle. Szerk. Kormos Gyula. V. évf. Havonként 2-szer. Ára 1 frt. (Magyar és német szöveggel.)

Italmérés. Adóügyi szaklap. Szerk. Hoffmann Mihály Miksa; kiadó-tulajd. dr. Hoffmann A. V. évf. Ára 6 frt.

Igazságügyi Közlöny. Kiadja a m. kir. igazságügyminisztérium. V. évf. Ára 2 forint.

Klinikai Diagnostika. Szerk. Tauszky Ferencz. V. évf. Havonként 2-szer. Ára 6 forint.

Magyar Czipész-Ujság. Szerk. Szenes Izidor. V. évf. Havonként 2-szer. Ára 4 frt.

Magyar Czukoripar. Szerk. és kiadó dr. Telbisz János. V. évf. Havonként 3-szor. Ára 6 f. (Magyar s német szöveggel.)

Magyar Gépipar. Szerk. Becszy Antal. V. évf. Havonként 2-szer. Ára 6 frt.

Nemzetközi Művészeti Szemle. Főszerk. Valentin Lajos; fel. szerk. Miskolci Henrik. V. évf. Havonta 2-szer. Ára 4 frt. (Magyar és német szöveggel.)

Sorsjegy Ellenőr. Szerk. Aradi Rezső. V. évf. Havonként 2-szer. Ára 1 frt.

Szerencse Híradó. Szerk. Aradi Rezső. V. évf. Havonként 2-szer. Ára 1 frt 20 kr. (Magyar és német szöveggel.)

Társulati Értesítő. Szerk. dr. Gyürky Ödön; kiadja a Szent-István-Társulat. V. évf. Havonként 2-szer. Ára 2 frt.

Fodrászok és Borbélyok Szak-közlönye. Szerk. Breitfeld Alajos. IV. évf. Havonként 2-szer. Ára 4 frt.

Független Néplap. Szerk. Keresztessy Vendel; kiadó-tulajd. Medvei Rezső. IV. évf. Ára 1 frt 50 kr.

Hermes. Sorsolási értesítő. Szerk. és tulajd. Fleissig Sándor. IV. évf. Havonként 2-szer. Ára 4 frt.

Hivatalos Közlöny. Kiadja a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium. IV. évf. Havonként 2-szer. Ára 2 frt 50 kr.

Magyar Sport. Szerk. Salamon József; kiadó-tulajd. Fogl József Lajos. IV. évf. Havonként 2-szer. Ára 4 frt.

Zene- és Színművészeti Lapok. Szerk. dr. Váli Béla. IV. évf. Havonként 2-szer. Ára 4 frt.

Egészségügyi Értesítő. Szerk. dr. Heltai Manó; kiadja a m. kir. belügy-miniszterium. IV. évf. Havonként 2-szer. Ára 2 frt.

Fő- és Székvárosi Hirlap. Szerk. és kiadó-tulajd. Békei Soma. IV. évfoly. Havonként 2-szer. Ára 6 frt.

Kincsem. A lótenyésztés és lóversenyügy Közlönye. Főszerk. báró Podmaniczky Elemér; fel. szerk. és kiadó Pálmai Henrik. IV. évf. Ára 10 frt.

Magyar Malom és Gazdasági Értesítő. Szerk. Gondos Jenő; kiadó-tulajd. Weiss Lajos. IV. évf. Havonként 2-szer. Ára 6 frt.

Mészárosok és Hentesek Lapja. Lapvezető: Komáromi Sándor; szerk. Schatz Ármín. IV. évf. Ára 6 frt.

Millenium. Az ezredéves ünnepély és ezredéves kiállítás közlönye; szerk. és kiadó-tulajd. dr. Szerényi Simon. IV. évf. Havonként 3-szor. Ára 8 frt.

Vas- és Fémmunkások Szaklapja. Szerk. Schimek Károly; laptulajd. »A magyarországi vas- és fémmunkások intéző bizottsága.« IV. évf. Havonként kétszer. Ára 1 frt 20 kr.

Fürdői Lapok. Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Bosányi Béla. III. évf. Havonként kétszer. Ára 2 frt 50 kr.

Gyógyszerési Értesítő. Szerk. és tulajd. Lukács István. III. évf. Havonként 2-szer. Díjtalanul küldetik.

Magyar Közlöny. Szerk. Virág Gyula és Virág Bertalan. III. évf. Havonként háromszor. Ára 8 frt.

Néplap. Gazdasági heti közlönye. Szerk. István gazda. III. évf. Ára 2 frt.

Sport-Világ. Szerk. Füzesséry Árpád. III. évf. Ára 4 frt.

Állategészségügyi Értesítő. Kiadja a kereskedelmi m. kir. miniszterium. III. évf. Hivatalból küldetik.

Bőripar. Szerk. és kiadó Meller Jerome. III. évf. Hetenként 3-szor. Ára 6 frt. (Magyar és német szöveggel.)

Divat-Ujság. Szerk. Csepreghy Ferenczné; kiadó-tulajd. Rákosi Jenő. III. évf. Havonként 2-szer. Ára 4 frt.

A »Hermes« magyar általános váltóüzlet részvénytársaság pénzügyi közlönye és sorsolási Értesítője. Szerk. Guttmann Lajos. III. évf. Ára 2 frt.

Hunnia. A »Hunnia Magyar Bicycle Club« hivatalos közlönye. Szerk. dr. Kelenyi Imre. III. évf. Havonként kétszer. Tagoknak ingyen küldetik.

Irodalmi Fecske. Singer és Wolfner kiadó-czég irodalmi Értesítője. Havonként egyszer-kétszer. Ingyen küldetik.

Könyvkereskedők Lapja. Szerk. és kiadja Wiesner Jakab; főmunkatárs Weinberger Gyula. III. évf. Ára 5 frt.

Könyvkötők Lapja. Kiadó Kraml Nándor. III. évf. Havonként 2-szer. Ára 2 frt 40 kr.

Magyar Bőripar. Főszerk. és kiadó-tulajd. Leitersdorfer Lipót; szerk. Wiesel Károly. III. évf. Havonként 3-szor. Ára 6 frt. (Magyar és német szöveggel.)

Magyar Fakereskedő. Főszerk. és kiadó Székely Ignác; szerk. Ladányi Emil. III. évf. Havonk. 2-szer. Ára 4 frt.

Magyar Gazdák Lapja. Főszerk. Herényi Gothárd Sándor; fel. szerk. Szabó Ferencz. III. évf. Ára 8 frt.

Magyar Közlekedés. Szerk. Hunyady Ferencz; kiadja a lap kiadó-vállalata. III. évf. Ára 6 frt.

Magyar Mezőgazdák Szövetkezetek Üzleti Értesítője. Szerk. fel. Vidats Elem. III. évf. A tagok ingyen kapják.

Molnárok Lapja. Az »Országos Molnár-Egyesület Hivatalos Közlönye.« Szerk. Jutassy Ödön. III. évf. Havonként 2-szer. Ára 4 frt.

Pénzügyi Hirlap. Szerk. Lendvay Sándor; kiadó-tulajd. a »Pénzügyi Hirlap« részvénytársaság. III. évf. Havonként kétszer. Ára 1 frt.

Rendőri Lapok. Főszerk. és kiadó-tulajd. Mihályfalvy J.; fel. szerk. Csepreghy Lajos. III. évf. Ára 10 frt.

Sebészet. Szerk. és kiadó dr. Kertész József. III. évf. Ára 10 frt.

Szólószeti Lapok. Szerk. Ordódy Lajos, Igali Svetozár és Ordódy Vilmos. III. évf. Ára 4 frt.

Tarifa Ujság. Szerk. és kiadó-tulajd. Osinger János. III. évf. Ára 10 frt.

Művészeti Szemle. Szerk. Kéry Gyula és Merkle Andor; kiadja Dunkl Norbert. III. évf. Két hetenként. Ára . . . (Mult évben Zeneirodalmi Szemle címmel havi folyóirat volt.)

Évszak. Divat- és kézimunka folyóirat. Szerk. Fayné Hentaller Mária; kiadó Grill Károly. II. évf. Havonként 2-szer. Ára 6 frt.

Gyorsírázati Hirlap. Szerk. és kiadja Rosenthal Mór. II. évf. Havonként kétszer. Ára 2 frt 50 kr.

Háztartás. Szerk. Kürthy Emilné; ki-

adó-tulajd. a Magyar nyomda. II. évf. Havonként 3-szor. Ára 6 frt.

Magántisztviselők Lapja. Főszerk. Kreutzer Lipót és Bálint Dezső. II. évf. Havonként 2-szer. Ára 4 frt.

Magyar Bortermelők Lapja. Szerk. Rombay Dezső. II. évf. Ára 4 frt.

Magyarország az Ezredik Évben. Szerk. Beksics Gusztávné, br. Jósika Kálmán, Csillag Máté; kiadó-tulajd. Reiner Adolf. II. évf. Havonként 2-szer. Ára 20 frt.

Ügyvédek Közlönye. Szerkeszti dr. Ödöni Miksa. II. évf. Ára 6 frt.

A Kert. Szerk. és tulajd. Mauthner Ödön; fel. szerk. Igali Szvetozár. II. évf. Havonként kétszer. Ára 4 frt.

Kőműves. Szerk. Bokányi Dezső; kiadó-tulajd. A kőművesek 5-ös lapbizottsága. II. évf. Havonként kétszer. Ára 1 frt 60 kr. (Magyar és német nyelven.)

Magyar Főváros. Szerk. Gelei József. II. évf. Ára 8 frt.

Milleniumi Lapok. Szerk. Gelléri Miksa. II. évf. Havonként háromszor. Ára 6 frt.

Új Népszava. A magyarországi szociáldemokrata párt közlönye. Szerkeszti Bekányi Dezső. II. évf. Ára 2 frt 40 kr.

Vállalkozók Közlönye. Szerk. Komor Marcell. II. évf. Havonként háromszor. Ára 6 frt.

Báli és Hangverseny Közlöny. Szerk. Seichter Richard; laptulajd. Don Miguel. I. évf. Hetenként háromszor. Ára 1 frt 50 kr.

Magyar Sportlap. Szerk. Horváth H. Gyula; laptulajd. Horváth Gyula. II. évf. Ára 3 frt.

Milleniumi Kiállítási Értesítő. Szerk. és kiadó-tulajd. Török István. I. évfolyam. Ára 5 frt.

Orvosi Szakközlöny. Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Aschner Arthur. I. évf. Havonként kétszer. Ára 8 frt.

Szóló és Borgazdasági Lapok. Főszerk. Engelbrecht Károly; fel. szerk. és kiadó báró Radossevich Tódor. I. évf. Ára 5 frt.

Forgalmi Közlöny. Szerk. Szendrényi Simon; kiadó-tulajd. Szendrényi S. és Vrsányi Lajos. I. évf. Ára 6 frt.

VIDÉKEN.

Bányászati és Kohászati Lapok. A m. kir. bányászati Akadémia közlönye. (Selmecz.) Szerk. Litschauer Lajos. XXIX. évf. Minden hónap 1. és 15-én. Ára 8 frt.

A Nyitravölgyi Gazdasági Egylet Közlönye. (Nyitra.) Szerk. báró Friesenhof Gergely. XXI. évf. Havonként kétszer. Ára 3 frt.

Értesítő a kolozsvári orvos-termesztudomány-társulat gyűléseiről. (Kolozsvár.) XX. évf. Havonként 2-3 szám.

Szőlőszeti és Borászati Lap. (Kassa.) Szerk. és laptul. Maurer János és Steiger Ferencz. XVII. évf. Ára 4 frt.

A Zalamegyei Gazdasági Egyesület Értesítője. (Zala-Egerszeg.) XVII. évf. Havonként. Az egyesület tagjai ingyen kapják.

Időjárás Naptár Magyarország számára. (Ó-Széplak.) Kiadja a nyitravölgyi gazdasági egylet agrármeteorológiai obszervatoriuma. XIV. évf. Havonként két szám. Ára 2 frt.

Közérdek. (Debreczen.) A magyarországi pinczerek szakközlönye. Szerk. és kiadó-tulajd. Than Gyula. VIII. évf. Havonként kétszer. Ára 5 frt

Jogi Értesítő. (Nagyvárad.) Szerk. Waldmann Márk; kiadó-tulajd. Rosenbaum Vilmos. VI. évf. Ára 5 frt.

Kassai Jogi Közlöny. (Kassa.) Szerk. dr. Glück Lipót; kiadja Bernovics Gusztáv. VI. évf. Ára 5 frt.

Szegedi Jogász-Lapok. (Szeged.) Szerk. Reiniger Jakab. VI. évf. Havonként Ára 4 frt.

1848-49. Történelmi Lapok. (Kolozsvár.) Szerk. Kuzsok István. V. évf. Havonként kétszer. Ára 4 frt.

Magyar Műkertészek és Kertészgazdák Országos Szakközlönye. (Szeged.) Szerk. Mayer Vilmos; laptulajdonosok a magyar műkertészek. V. évf. Havonként 2-szer. Ára 3 frt.

Pályázat. (Székesfehérvár.) A magyar izr. hitközségi hivatalnokok közlönye. Szerk. Péterfi J.; kiadó-tulajd. Singer Ede. V. évf. Ára 4 frt.

Fényképészeti Értesítő. (Győr.) Szerkesztő és kiadó dr. Moller Miklós. IV. évf. Havonként 2-szer. Ára 1 frt 50 kr. (Múlt évben Fényképészeti Lapok volt a címe.)

Közérdek. (Sátoralja-Ujhely.) Ipari és kereskedelmi lap. Szerk. és tulajd. Németh Bertalan és Jurcsó Ágoston. IV. évf. Ára 3 frt.

Magyar Kerékpáros. (Szombathely.) Szerk. dr. Korchmáros Kálmán. IV. évf. Havonként kétszer. Ára 2 frt.

Gazdasági Értesítő. (Nyiregyháza.) Szerk. Simitska Endre; kiadja a felső-tisza-vidéki gazdasági egyesület. III. évf. Havonként 2-szer. Ára nem egyesületi tagok részére 5 frt.

Mezőgazda. (Kolozsvár.) Főszerkesztő Kiskéri Vörös Sándor; szerk. Péter Béla; kiadja a gazdasági tanintézet. III. évf. Ára 6 frt.

Pécsi Jogi Közlöny. (Pécs.) Szerk. Pleininger Ferencz. III. évf. Ára 4 frt.

Erdőőr. (Szászsebes.) Szerk. és kiadó-tulajd. Podbradszky Emil. II. évf. Havonként 2-szer. Ára 3 frt.

Papyrus. (Temesvár.) Papír-, könyv- és írószerek-árak kereskedőinek szaklapja. Szerk. és kiadó-tulajd. Rácz F. János. II. évf. Havonként 2-szer. Ára 2 frt 40 kr.

Magyar Csendő. (Esztergom.) Szerk. és lap-tulajd. Endrődy Géza. I. évf. Havonként. Ára 6 frt.

Összesen 192.

VIII. VIDÉKI LAPOK

(nem politikai tartalommal.)

Debreczen-Nagyváradai Értesítő. (Debreczen.) Szerk. Vántsza György; kiadó-tulajdonos Zichermann H. LIV. évf. Ára 2 frt.

Zalai Közlöny. (Nagy-Kanizsa.) Szerk. és kiadó Bátorfi Lajos. XXXV. évf. Ára 5 frt.

Szepesi Hírnök. (Lőcse.) Szerk. és kiadó-tulajd. Hoepfner Gusztáv. XXXIV. évf. Ára 4 frt. (Magyar és német szöveggel.)

Üng. (Ungvár.) Szerk. Tabódy Jenő; kiadó-tulajd. Székely és Illés. XXXIV. évf. Ára 4 frt.

Borsod. (Miskolcz.) Szerk. Miskolczy Pál; kiadó-tulajd. Forster Rezső. XXX. évf. Ára 4 frt.

Szamos. (Szatmár.) Szerk. Kótai Lajos és Uray Géza. XXVIII. évf. Hetenként kétszer. Ára 4 frt.

Nyitrai Lapok. (Nyitra.) Szerk. és tulajd. Weiss József. XXVII. évf. Ára 5 frt 20 kr. (Magyar és német szöveggel.)

Zemplén. (Sátoralja-Ujhely.) Szerk. Dongó Gy. Géza; kiadó-tulajd. Éhlert Gyula. XXVII. évf. Ára 6 frt.

Hód-Mező-Vásárhely. (Hód-Mező-Vásárhely.) Szerk. dr. Draskóczy Pál; kiadó a »Hungaria« könyvnyomda, tulajd.

a lapfentartó bizottság. XXVI. évf. Hetenként 2-szer. Ára 4 frt.

Toinamegyei Közlöny. (Szegzárd.) Szerk. és kiadó-tulajdonos Boda Vilmos. XXIV. évf. Ára 6 frt.

Bereg. (Beregszász.) Szerk. Kórody Zoltán; kiadó-tulajd. a »Haladás« könyvnyomdája. XXIII. évf. Ára 4 frt.

Pápai Lapok. (Pápa.) Szerk. Körömy Béla; lap-tulajd. dr. Fenyvessy Ferencz; XXIII. évf. Ára 6 frt.

Vágvölgyi Lap. (Trencsén.) Szerk.-kiadó Skarnitzl X. Fer. XXIII. évf. Magyar és német szöveggel. Ára 4 frt.

Szatmár. (Szatmár.) Szerk. Nagy Lajos; kiadó-tulajd. Nagy Lajosné. XXII. évf. Ára 2 frt 80 kr.

Nagybánya és Vidéke. (Nagy-Bánya.) Szerk. Riszdorfer János; kiadó-tulajd. Molnár Mihály. XXII. évf. Ára 4 frt.

Veszprém. (Veszprém.) Szerk. felelős a kiadó-tulajd. Krausz Ármin fia. XXII. évf. Ára 6 frt.

Szabadkai Közlöny. (Szabadka.) Szerk. és kiadó-tulajdonos Schlesinger Sándor. XXI. évf. Ára 2 frt.

Szólnok-Doboka. (Deés.) Szerk. és kiadó Veress Dezső. XXI. évf. Ára 6 frt.

Felvidéki Szemle. (Eperjes.) Szerk. és kiadó-tulajd. Hedry Bertalan. XXI. évf. Hetenként kétszer. Ára 5 frt.

Nagy-Kunság. (Karczag.) Szerkesztő Szódi Miksa. XXI. évf. Ára 4 frt.

Marosvidék. (Maros-Vásárhely.) Szerkesztő és kiadó-tulajd. dr. Z. Bodolla Ferencz. XX. évf. Ára 6 frt.

Szatmármegyei Közlöny. (Nagy-Károly.) Szerk. Baudisz Jenő; tulajdonos ifj. Roth Károly. XX. évf. Ára 4 frt.

Hunyad. (Déva.) Szerk. Kun Róbert; lap-tulajd. Réthi Lajos; kiadó Hirsch Adolf. XX. évf. Ára 4 frt.

Bajai Közlöny. (Baja.) Szerk. és tulajd. Erdélyi Gyula; kiadó Steintz Gyuláné. XIX. évf. Ára 5 frt.

Nagy-Körösi Hírlap. (Nagy-Körös.) Főszerk. Tóth József; szerk. ifj. Takács Béla és Plager Gyula; lap-tulajd. Plager és társai. XIX. évf. Ára 5 frt.

Rozsnyói Híradó. (Rozsnyó.) Szerk. Krasznai K. G.; kiadja Kovács Mihály. XIX. évf. Ára 6 frt.

Keszthelyi Hírlap. (Keszthely.) Szerk. dr. Lovassy Sándor; kiadó-tulajd. Mérei Ignác. XIX. évf. Ára 5 frt.

Felvidéki Közlöny. (Kassa.) Szerk.

és laptulajd. Hedry Bertalan. XVIII. évf. Hetenként kétszer. Ára 5 frt.

Krassó-Szőrényi Lapok. (Lugos.) Szerk. fel. és kiadó-tulajd. Virányi János. XVIII. évf. Ára 6 frt.

Orosházi Közlöny. (Orosháza.) Szerk. fel. Pless N. XVIII. évf. Ára 4 frt.

Bácskai Ellenőr. (Szabadka.) Szerk. Stoczek Károly. XVIII. évf. Hetenként kétszer. Ára 6 frt.

Ungvári Közlöny. (Ungvár.) Szerk. Schürger Ferencz; kiadó-tulajd. Lévai Mór. XVIII. évf. Ára 4 frt.

Vácsi Közlöny. (Vác.) Szerk. és lap-tulajd. dr. Varázséji Béla. XVIII. évf. Ára 6 frt.

Esztergom es Vidéke. (Esztergom.) Szerk. és kiadó-tulajd. Nógrádi Jenő; XVIII. évf. Hetenként kétszer. Ára 6 frt.

Esztergomi Közlöny. (Esztergom.) Szerk. és kiadó-tulajd. Haan Rezső. XVIII. évf. Ára 4 frt.

Szentes és Vidéke. (Szentes.) Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Mátéffy Ferencz, társ-szerk. Bánfalvi Lajos. XVII. évf. Hetenként 2-szer. Ára 5 frt.

Jászberény és Vidéke. (Jászberény.) Szerk. felelős a kiadó-tulajdonos Brünauer Adolf. XVII. évf. Ára 4 frt.

Komáromi Lapok. (Komárom.) Főszerk. Tuba János; fel. szerk. Hittrich József. XVII. évf. Ára 5 frt.

Nyirvidék. (Nyiregyháza.) Szerk. Inczedy Lajos; kiadó-tulajd. Jóba Elek. XVII. évf. Ára 4 frt.

Tata-Tóvárosi Híradó. (Tata-Tóváros.) Szerk. Baur Ödön; kiadótulajdonos Engländer és társa. XVII. évf. Ára 5 frt.

Losonc és Vidéke. (Losonc.) Szerk. Laszly István; lap-tul. képviselője Kovács Ferencz. XVII. évf. Ára 5 frt.

Bars. (Léva.) Szerk. Holló Sándor; kiadja Nyitrai és társa. XVI. évf. Ára 5 frt.

Gömör-Kishont. (Rimaszombat.) Szerkesztő dr. Kármán Zoltán; kiadó-tulajd. a szerkesztőségből alakult társaság. XVI. évf. Ára 4 frt.

Szegszárd Vidéke. (Szegszárd.) Szerk. és lap-tulajd. Geiger Gyula; hely. szerk. Farkas János. XVI. évf. Ára 6 frt.

Kőszeg és Vidéke. (Kőszeg.) Szerk. Wittinger Antal; kiadó-tulajd. Feigl Gyula. XVI. évf. Ára 4 frt.

Veszprémi Független Hírlap. (Veszprém.) Szerk. Kompolthy Tivadar. XVI. évf. Ára 6 frt.

Békés. (B.-Gyula.) Szerk. és kiadó-

tulajdonos Dobay János. XV. évfolyam. Ára 5 frt.

Mohács és Vidéke. (Mohács.) Szerk. Margitai Péter; lapkiadó Blandl János. XV. évf. Ára 4 frt.

Orosházi Ujság. (Orosháza.) Szerk. és kiadó Veres Lajos. XV. évf. Ára 4 frt.

Felvidéki Híradó. (Turócz-Szent-Márton.) Szerk. Fehér János; kiadó a Magyar nyomda. XV. évf. Ára 4 frt.

Zalamegye. (Zala-Egerszeg.) Szerk. és kiadó-tulajd. Udvardy Ignác. XV. évf. Ára 4 frt.

Borsod-Miskolczi Közlöny. (Miskolc.) Szerk. dr. Ferenczi Henrik. XIV. évf. Ára 6 frt. Hetenként kétszer.

Félegyházi Hírlap. (Félegyháza.) Szerk. Dobák Ferencz; kiadja Ranezay József. XIV. évf. Ára 5 frt.

Rábavidék. (Körmeny.) Szerk. Rábai Zsigmond; kiadja a Körmenyi részvénytársaság. XIV. évf. Ára 4 frt.

Szabadság. (Szabadka.) Szerk. és kiadó-tulajd. Szalay László A. XIV. évf. Ára 8 frt.

Vásárhely és Vidéke. (Hódmező-Vásárhely.) Főszerk. és kiadó-tulajd. dr. Endrey Gyula; fel. szerk. Bibó Lajos. XIII. évf. Hetenként kétszer. Ára 4 frt.

Czepléd. (Czepléd.) Szerk. dr. Fischer László; kiadó-tulajd. Sebők Béla. XIV. évf. Ára 4 frt.

Szilágy. (Zilah.) Szerk. dr. Kincs Gyula; kiadó Seres Samu. XIV. évf. Ára 4 frt.

Szilágy-Somlyó. (Szilágy-Somlyó.) Szerk. és kiadó-tulajd. Bölöni Sándor. XIV. évf. Ára 4 frt.

Szarvasi Lapok. (Szarvas.) Szerk. és kiadótulajdonos Szikes Antal; társ-szerk. Mihálfai József. XIII. évf. Ára 5 frt.

Munkács. (Munkács.) Szerk. és lapkiadó-tulajd. Kozma László; társ-szerk. Gottier Lajos. XII. évf. Ára 4 frt.

Muraköz. (Csáktornya.) Szerk. Margitai József; kiadó és lap-tulajd. Fischel Fülöp. XIII. évf. Ára 4 frt.

Nagy-Károly és Vidéke. (Nagy-Károly.) Szerk. dr. Adler Adolf; kiadó-tulajd. Sarkadi N. Zsigmond és társa. XIII. évf. Ára 4 frt.

Telecska. (Kula.) Szerk. Lackner Fülöp; kiadó-tulajd. Berkovics Márk. XIII. évf. Ára 2 frt. (Magyar és német szöveggel.)

Szatmár és Vidéke. (Szatmár.) Szerk.

dr. Fejes István; kiadó-tulajd. Morvai János. XIII. évf. Ára 3 frt.

Muraszombat és Vidéke. (Muraszombat.) Szerk. Csorna Jenő; kiadja a muraszombati gazdasági fiókegylet. XII. évf. Ára 3 frt.

Szabolcsi Szabad Sajtó. (Nyiregyháza.) Szerk. Sipos Lajos; kiadó-tulajd. Piringer János. XII. évf. Ára 4 frt.

Ersekujvár és vidéke. (Ersekujvár.) Szerk. és kiadó-tulajdonos Illényi István. XII. évf. Ára 5 frt.

Komárommegyei Közlöny. (Komárom.) Szerk. Pittler Jenő; kiadó-tulajdonos Spitzer Sándor. XII. évf. Ára 4 frt.

Mezőtur és Vidéke. (Mezőtur.) Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Dunsits Dezső. XII. évf. Ára 4 frt.

Orsova. (Orsova.) Szerk. Tillmann Jakab; kiadó-tulajd. »Orsova« könyvnyomda részv.-társaság. XII. évf. Ára 4 frt 80 kr.

Szepesi Lapok. (Igló.) Szerk. és kiadó-tulajd. Zimann János. XII. évf. Ára 4 frt.

Ugocsa. (Nagy-Szőllős.) Szerk. Papp Zsigmond; Szerk.-társ Spolarich János, lapkiadó-tulajdonos Zinner Mór. XII. évf. Ára 4 frt.

Kaposvár. (Kaposvár.) Szerk. és lap-tulajdonos Csondor János. XI. évf. Hetenként 2-szer. Ára 6 frt.

Magyar Néplap. (Nagy-Sz.-Miklós.) Szerk. és kiadó König Salamon. XI. évf. Ára 4 frt.

Szabadkai Hirlap. (Szabadka.) Szerk. és tulajd. Léva Simon. XI. évf. Ára 6 frt.

Árva megyei Hirlap. (Alsó-Kubin.) Szerk. és kiadó Trnkócy József. IX. évf. Ára 4 frt.

Barsi Ellenőr. (Aranyos-Marót.) Szerk. és kiadó-tulajd. dr. Bottka Győző. VII. évf. Ára 4 frt.

Besztercebánya és Vidéke. (Besztercebánya.) Főszerk. Áldor Imre; fel. szerk. Singer Jakab; kiadó-tulajd. Singer és Sonnenfeld. IX. évf. Ára 4 frt.

Jászság. (Jász-Berény.) Szerk. és kiadó-tulajd. Hild Viktor. IX. évf. Ára 4 frt.

Kisvárdai Lapok. (Kisvárdá.) Szerk. és lap-tulajdonos dr. Vadász Lipót. IX. évf. Ára 4 frt.

Pestmegyei Hirlap. (Kecskemét.) Szerk. és kiadja Somogyi János. IX. évf. Ára 6 frt.

Siklós és Vidéke. (Siklós.) Szerk. és kiadó-tulajdonos Rédey Károly. IX. évf. Ára 4 frt.

Zólyomvármegyei Hirlap. (Zólyom.)

Szerk. és kiadó-tulajdonos Nádasy Gyula. IX. évf. Ára 4 frt.

Csiki Lapok. (Csik-Szereda.) Szerk. dr. Bocskor Béla; kiadó-tul. Györgyjakab Márton. VIII. évf. Ára 4 frt.

Kiskunsági Híradó. (Kunszentmiklós.) Szerk. Báka János; kiadó-tulajdonos özv. Bors Károlyné. VIII. évf. Ára 4 frt.

Szalontai Lapok. (Nagy-Szalonta.) Szerk. Nagy Márton; lapkiadó-tulajdonos Rejch Jakab. VIII. évf. Ára 4 frt.

Ó-Becse és Vidéke. (Ó-Becse.) Szerk. dr. Grünbaum Pál; kiadó-tulajd. Löwy Lajos. VIII. évf. Ára 4 frt.

Közérdek. (Maros-Vásárhely.) Szerk. és tulajd. Pálffy Mihály; kiadó Ady Árpád. VIII. évf. Ára 6 frt.

Zentai Közlöny. (Zenta.) Szerk. és kiadó-tulajd. Schvarcz Sándor. VIII. évf. Ára 5 frt.

Rábaközi Hirlap. (Kapuvár.) Szerk. Kóhalmi M. Béla és dr. Laufer S.; kiadó-tulajd. Buxbaum József. VII. évf. Ára 4 frt (Mult évben Rábaköz volt a címe).

Selmeczbányai Híradó. (Selmeczbánya.) Szerk. Vörös Ferencz; kiadók Joerges Ágost özv. és fia. VII. évf. Ára 4 frt.

Tiszavidék. (Csongrád.) Szerk. és kiadó Szilber János. VII. évf. Ára 3 frt.

Aranyos-Vidék. (Torda.) Szerk. Borbély György; kiadó-tulajd. a szerk. bizottsági tagjai. VI. évf. Ára 4 frt.

Tapolcza és Vidéke. (Tapolcza.) Szerk. és kiadó-tulajd. Feleki Alajos. VI. évf. Ára 5 frt.

Csongrádi Lap. (Csongrád.) Szerk. Éder János; kiadó-tulajd. Schvarcz Sándor. VI. évf. Ára 4 frt.

Kis-Küküllő. (Dicső-Szent-Márton) Szerk. Gvidó Béla; kiadó-tulajd. Hirsch Mór. VI. évf. Ára 4 frt.

H.-Böszörmény és Vidéke. (H.-Böszörmény) Szerk. Porcsalmy Gyula; kiadó-tul. Szabó Ferenczné. VI. évf. Ára 4 f.

Komárommegyei Értesítő. (Komárom.) Szerk. és kiadó-tulajd. Jankovich Lajos. VI. évf. Ára 5 frt.

Pápai Közlöny. (Pápa.) Szerk. és kiadó-tul. Pollatsch Frigyes. VI. évf. Ára 6 frt.

Szoboszló és Vidéke. (Hajdu-Szoboszló.) Szerk. és kiadó-tulajd. Fehér Gábor. VI. évf. Ára 4 frt.

Túrkeve. (Túrkeve.) Szerk. és lap-tul. Bentsik E. VI. évf. Ára 4 frt.

Ada-Moholi Közlöny. (Ada.) Szerk. és kiadó-tulajd. Berger Adolf. V. évf. Ára 5 frt.

Békési Hirlap. (Békés.) Szerk. Bányai István és Vaday József; kiadja a »Corvina« könyvnyomda. V. évf. Ára 4 f. 40 kr.

Délvidék. (Versecz.) Szerk. Perjéssy Lajos; kiadja a Kirchner-féle nyomda. V. évf. Ára 5 frt.

Esztergomi Lapok. (Esztergom.) Szerk. és tulajd. Gerenday József. V. évf. Hetenként kétszer. Ára 6 frt.

Gömör. (Rimaszombat.) Szerk. Szeless Ödön; kiadja Draskóczy László. V. évf. Ára 5 frt.

Hevesmegyei Lapok. (Gyöngyös.) Szerk. Vadász Lajos; kiadó-tulajd. Vadász E. V. évf. Ára 6 frt.

Kisbér és Vidéke. (Kisbér.) Szerk. és lap-tulajd. Semper Idem. V. évf. Ára 4 frt.

Módos és Vidéke. (Módos.) Szerk. Oblát Sándor; kiadó-tulajd. Staitz György. IV. évf. Ára 3 frt. (Magyar és német szöveggel.)

Munkács és Vidéke. (Munkács.) Szerk. Tulcsik Ferencz; kiadó-tulajd. Farkas Kálmán. V. évf. Ára 3 frt.

Nyiregyházi Hirlap. (Nyiregyháza.) Szerk. Porubszky Pál; kiadja Ferenczi Miksa. V. évf. Ára 6 frt.

Déva és Vidéke. (Déva.) Szerk. Szentirmay Alajos; kiadó-tulajd. Kroll és társa. IV. évf. Ára 4 frt.

Liptó. (Liptó-Szent-Miklós.) Szerk. és kiadó-tul. Steier Izidor. IV. évf. Ára 4 frt.

Magyar Tengerpart. (Fiume.) Szerk. és kiadó-tulajd. Kőrösi Sándor. IV. évf. Ára 5 frt.

Mátészalka és Vidéke. (Máté-Szalka.) Főszerkesztő Endrédy József; kiadó Weisz Zsigmond. IV. évf. Ára 4 frt.

Csurgó és Vidéke. (Csurgó.) Szerk. dr. Nagy Sándor; kiadó-tulajd. Vágó Gyula. IV. évf. Ára 4 frt.

Kisujszállás és Vidéke. (Kisujszállás.) Szerk. és kiadó-tulajd. Szekeres József. IV. évf. Ára 4 frt.

Népszava. (Szabadka.) Szerk. és tulajd. Terbe Vincze. IV. évf. Ára 6 frt.

Somogyi Ellenőr. (Kaposvár.) Szerk. és kiadó-tulajd. Németh Ignác. IV. évf. Hetenként kétszer. Ára 6 frt.

Sümege-Szent-Gróth. (Sümege.) Szerk. Eles Károly; kiadó-tulajd. Horváth Gábor. IV. évf. Ára 4 frt.

Tokaj-Hegyalja. (Szerencs.) Szerk. Horváth Sándor; kiadó-tul. Simon József. IV. évf. Ára 4 frt.

Ujpesti Közlöny. (Ujpest.) Szerk. és

kiadó-tulajd. Mártonffy Imre. IV. évfoly. Ára 4 frt.

Zentai Hirlap. (Zenta.) Szerk. és lap-tulajd. Szigethy István. IV. évf. Ára 4 frt.

Aradi Híradó. (Arad.) Szerk. és lap-tulajd. Cs. Endes Dániel. III. évfolyam. Ára 4 frt.

Debreczeni Lapok. (Debreczen.) Szerkesztő Than Gyula; kiadó-tulajd. Schwarz I. Imre. III. évf. Ára 2 frt.

Csongrádi Közlöny. (Csongrád.) Szerk. és kiadó Hegyi Antal. III. évf. Ára 2 frt.

Felvidéki Ujság. (Zsolna.) Szerk. Garai Lajos; kiadó az Áldori-féle nyomda. III. évf. Ára 4 frt.

Fogaras és Vidéke. (Fogaras.) Szerk. Vécsei János; kiadó-tul. Thierfeld Lipót. III. évf. Ára 4 frt.

Siklósi Hirlap. (Siklós.) Szerk. és kiadó-tulajd. Feiler Mihály. III. évfolyam. Ára 4 frt.

Abrudbánya-Verespatak. (Abrudbánya.) Szerk. Bedő Árpád. II. évfolyam. Ára 4 frt.

Honti Lapok. (Ipolyság.) Szerk. Halász Ferencz. II. évf. Ára 4 frt 50 kr. (Mult évben Ipolyvölgyi Hirlap címmel.)

Sátoralja. (Sárospatak.) Szerkesztő és kiadó-tulajd. Steinfeld Jenő. II. évfolyam. Ára 1 frt.

Székely-Udvarhely. (Sz. Udvarhely.) Szerk. dr. Vajda Emil; kiadó-tul. Betegh Pál. II. évf. Ára 4 frt.

Vásárhelyi Hirlap. (Hód-Mező-Vásárhely.) Főszerk. Sallay Lajos; fel. szerk. Medveczky Imre; kiadó-tul. Lévai Ferencz. II. évf. Hetenként 2-szer. Ára 4 frt.

Apatini Hirlap. (Apatin.) Szerk. és kiadó-tul. Hild Jenő. II. évf. Ára . . . (Magyar és német szöveggel.)

Félegyházi Híradó. (Félegyháza.) Szerk. és kiadó-tul. Szalay Gyula. II. évf. Ára 4 frt.

Hétfői Értesítő. (Nagyvárad.) Szerk. és tulajd. Sarkadi Ignác. II. évfolyam. Ára 4 frt.

Kárpáti Lapok. (Ungvár.) Szerk. Romanecz Aladár; kiadó: Jäger Bertalan. II. évf. Ára 4 frt.

Kispesti Hirlap. (Kispest.) Szerk. és kiadó-tulajd. Seper Kajetán. II. évfoly. Ára 4 frt.

Losonczy Hirlap. (Losoncz.) Szerk. Draskóczy Zsigmond; kiadja a Kármán nyomda. II. évf. Ára 4 frt.

Nagyszombat és Vidéke. (Nagyszombat.) Szerk. és kiadó-tulajdonosok képviselője Vaymár Sándor. II. évf. Ára 4 frt. (Magyar és német szöveggel.)

Bácskai Híradó. (Szabadka.) Szerk. Mamuzsich Béla. I. évf. Ára 6 frt.

Bács-Topolyai Hírlap. (B.-Topolya.) Szerk. dr. Fárnek Dezső; kiadó-tulajd. Wilhelm Miksa. I. évf. Áru 4 frt.

Máramarosi Híradó. (M.-Sziget.) Szerk. Baka Elek; kiadja Mayer és Berger. I. évf. Ára 4 frt.

Szamosujvár. (Szamosujvár.) Szerk. és tulajd. dr. Fogolyán Tivadar. I. évf. Ára 6 frt.

Szegedi Néplap. (Szeged.) Szerk. és kiadó-tulajd. Marton János. I. évfolyam. Ára 4 frt.

Széky Hírlap. (Marosvásárhely.) Szerk. Bedőházi János és dr. Fenyvesi Soma. I. évf. Hetenként 2-szer. Ára 6 frt.

Szent-Gotthárd. (Szent-Gotthárd.) Kiadó-tul. Wellisch Béla. I. évf. Ára 4 frt. Összesen 149.

IX. HIRDETÉSI LAPOK.

VIDÉKEN.

Nógrádmegyei Hivatalos Értesítő. (B.-Gyarmat.) Kiadja a jegyzői hivatal XXXIV. évf. Hetenként.

Kolozsvármegye Hivatalos Közlönye. (Kolozsvár.) XIX. évf. Ára 4 frt.

Megyei Híradó. Hivatalos hetilap. (Kaposvár.) XV. évf.

Háromszékmegyei Értesítő. (Sepsiszig. György.) Szerk. Vajna Miklós, megyei aljegyző. XIII. évf. Ára 4 frt.

Győr sz. kir. város Hivatalos Értesítője. (Győr.) VII. évfolyam. Hivatalból küldetik.

Gömör-Kishont t. e. Vármegye Hivatalos Értesítője. (Rimaszombat.) Szerk. és kiadja a vármegyei alispáni hivatal. VII. évf. Hivatalos hetilap.

Rendeleti Közlöny. (Nagy-Szalonta.) Biharmegye szalontai főszolgabírói járás hivatalos lapja. Szerk. Nagy Márton főszolgabíró; kiadja Reich Jakab. VII. évf.

Trencsén Vármegye Hivatalos Közlönye. (Trencsén.) Szerk. Baross Jusztin alispán; kiadja Skarnitzl X. Ferencz. VI. évf. Ára 2 frt.

Hontvármegye Hivatalos Közlönye. (Ipolyáság.) IV. évf. Ára 3 frt.

Pozsony Vármegye Hivatalos Közlönye. (Pozsony.) Szerkeszti és kiadja Klempa Bertalan alispán. IV. évf. Havonként 2—3-szor.

Összesen 10.

X. FOLYÓIRATOK.

BUDAPESTEN.

Erdészeti Lapok. Az országos erdészeti egyesület közlönye. Szerk. Bedő Albert; főmunkatársak Arató Gyula és Horváth Sándor. XXXV. évf. Havonként egyszer. Ára 8 frt.

Nyelvtudományi Közlemények. Szerk. dr. Szinnyei József; kiadja a m. tudományos akadémia. XXXV. évfoly. Évenként 3 füzetben. Ára 3 frt.

Gyorsírási Lapok. Szerk. Bódogh János; kiadja a budapesti magyar gyorsíró-egylet. XXXIII. évf. Évenként tizszer. Ára 1 frt 50 kr.

Akadémiai Értesítő. A m. tud. akadémia megbízásából szerk. Szily Kálmán főtítkár. Megjelen minden hó 15-én. XXX. évf. Ára 3 frt.

Századok. A magyar történelmi társulat közlönye. Szerk. Szilágyi Sándor. XXX. évf. Minden hó 15-én (aug. és szept. hónapokat kivéve.) Ára 6 frt; a társulat tagjai tagdíj (5) frt fejében kapják.

Archaeologiai Értesítő. Kiadja a m. tud. akadémia. Szerk. Hampel József. XXX. (Új foly. XVI.) 5-ször évenként, febr., ápr., jun., okt. és decz. 15-én. Ára 6 frt, a társulat tagjai 5 frt tagsági díjban kapják.

Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye. Szerk. Edvi Illés Aladár. XXVIII. évf. Ára 10 frt.

Természettudományi Közlöny. Kiadja a magyar természettudományi társulat. Szily Kálmán közreműködésével szerkesztik: Entz Géza és Paszlavszky József. XXVIII. évf. Havonk. Ára nem tagok részére a Pötfüzetekkel együtt 6 frt.

Földtani Közlöny. Kiadja a magyarhoni földtani társulat. Szerk. dr. Staub Móríc és Zimányi Károly titkárok. XXVI. évf. Havi füzetekben. Ára 5 frt. A társulati tagok tagsági díjukban kapják.

Magyar Nyelvőr. Szerk. Simonyi Zsigmond. XXV. évf. Minden hó 15-én. Ára 5 frt.

Magyar Statistikai Évkönyv. Szerk.

és kiadja az Országos magyar kir. statisztikai hivatal. XXV. évf. Havonként. Ára 6 frt.

Budapesti Szemle. A m. t. Akadémia megbízásából szerk. Gyulai Pál; kiadja a Franklin-Társulat. XXIV. évf. 10 fnyvi havi füzetekben. Ára 12 frt.

Földrajzi Közlemények. Kiadja a magyar földrajzi társaság. Szerk. Berecz Antal. XXIV. évf. Évenként 10 füzetben. Ára 5 frt. Társulati tagok tagsági díjuk fejében kapják.

Statisztikai havi füzetek. Kiadja a fővárosi stat. hivatal. Szerk. Kőrösi József, igazgató. XXIII. évf. Ára 4 frt.

A Ludovica Académia Közlönye. Szerk. és kiadja a m. k. honvédségi Ludovica Académia tanári kara. XXIII. évf. Havi füzetekben. Ára 4 frt.

Első magyar-német »Vasuti és Gőzhajózási Kalauz«. Kiadó Goritschnigg Albert. XXIII. évf. Havi füzetekben. Ára 4 frt.

Magyar Igazságügy. Szerk. dr. Tarnai János; kiadja Singer és Wolfner. XXIII. évf. Havi füzetekben. Ára 12 frt.

Izr. Tanügyi Értesítő. Szerk. Barna Jónás; kiadja az »Orsz. magy. izr. tanító-egyesület«. XXI. évf. Havonként egyszer. Ára nem tagoknak 2 frt.

Kelet. Magyarország symbolikus nagy páholyának közlönye. XXI. évf. Havonként.

Magyar Könyvszemle. Szerk. dr. Schönher Gyula; közrebocsátja a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára. XXI. évf. (Új sor. IV. évf.) Megjelen negyedévenként. Ára 3 frt.

Polgári Iskola. A polg. isk. tan-egyesület közlönye. Szerk. dr. Gööz József. XXI. évf. Aug. és szept. hónapokat kivéve havonként egyszer. Ára 2 frt. Az egyesület tagjai tagdíj fejében kapják.

Egyetemes Philologiai Közlöny. Heinrich Gusztáv, P. Thewrewk Emil közreműködésével szerk. Némethy Géza és Petz Gedeon. XXI. évf. A szünidőket kivéve, minden hónap elsején. Ára 6 frt.

Magyar Méh. Szerk. Binder Iván; kiadó-tulajd. a magyar méhészek egyesülete. XX. évf. Havonként. Tagoknak ingyen, nem tagoknak 2 frt.

Természetrjai Füzetek. Szerkeszti Mocsáry Sándor; kiadja a magyar nemzeti múzeum. XX. évf. Megjelen negyedévenként. Ára 3 frt.

Közgazdasági Szemle. Szerk. dr. Jekelfalussy József a m. tud. akadémia

megbízásából. XIX. évf. Havonként. Ára 8 frt.

Történelmi Tár. Évnegyedes folyóirat. Kiadja a magyar történelmi társulat közvetítése mellett a m. tud. akadémia történelmi bizottsága. Szerk. Szilágyi Sándor. XIX. évf. Ára a történelmi társulat tagjainak 2 frt 80 kr.; bolti ára 5 frt 20 kr.

Veterinárius. Szerk. dr. Hutyra Ferencz; kiadja a magyarországi állatorvos-egylet. XIX. évf. Minden hó 15-én Ára 6 frt.

Havi Közlemények. Révai-testvérek ódon munkák tárából. Szerk. Révai Leo. XVII. évf. Havonként.

Nemzeti Nőnevelés. Szerk. Sebestyenné Stetina Ilona; kiadja a VI. ker. állami tanítónő-képző intézet tanári testülete. Évenként 10 füzet. XVII. évfolyam. Ára 2 frt.

Telekkönyvi Szaklap. Szerk. Tihanyi Ferencz; laptulajd. a telekkönyvvezetők országos egyesülete. XVII. évf. Havonként. Ára 4 frt.

Tűzoltó-Közlöny. Főszerk. Bárány N. Ernő; szerk. Kálmán Géza; kiadó és tulajd. a budapesti önkéntes tűzoltó-testület. XVII. évf. Havonként. Ára 2 frt 40 kr.

Gyümölcsészeti és Konyha-Kertészeti Füzetek. Kiadja az országos magyar gazdasági egyesül. Szerk. Baranyay István. XVII. évf. Havi füzetekben. Ára 4 frt.

Magyar Ipar. Az országos iparegyesület közlönye. Szerk. Mudrony Soma; főmunkatárs Gelléri Mór. XVII. évf. Havonként. Ára nem tagoknak 4 frt.

Körlevél. A budapesti kereskedő ifjak társulata közlönye. Szerk. Pacsu Leo. XVI. évf. Havonként egyszer. Ára 1 frt, társulati tagoknak ingyen jár.

Jó Pásztor. Szerk. és kiadja Lepsényi Miklós. XV. évf. Havonként. Ára 4 frt.

La Toilette. A férfiszabók szaklapja. Szerk. és kiadó-tulajd. Krausz Adolf. XV. évf. Havonként egyszer magyar és német szöveggel. Ára 3 frt.

Havi Füzetek. Szerk. Dvorzsák János. XV. évf. Ára 4 frt.

Utmutató. A magyar és közös közlekedési vállalatok hivatalos menetrend-könyve. Kiadja a »Vasuti és Közlekedési Közlöny« szerkesztősége. XV. évf. Évenként 8–10-szer, rendszeren a hó első napjaiban. Ára 5 frt.

Halászlati Lapok. Kiadja az orsz.

halászegyesület. XV. évf. Két havonként. Ára 3 frt. Az egyesület tagjai ingyen kapják.

Mathematikai és Természettudományi Értesítő. Szerk. König Gyula; kiadja a magyar tudom. akadémia. XIV. évf. Havi füzetekben. Ára 5 frt.

Találmányok Leirása. Szerk. Frecskay János; kiadja a keresk. m. kir. miniszterium. XIII. évf.

Felső Nép- és Polgáriskolai Közlöny. Szerk. dr. Kovács János; kiadja a Felső nép- és polgáriskolai tanítók és tanítónők orsz. egyesülete. XIII. évf. Megjelen havonként. Ára 3 frt.

Magyar Szalon. Szerk. Kabos Ede; kiadja Krausz Arthur. XII. évf. Minden hó 1-én. Ára 10 frt.

Tornaügy. Szerkeszti Kovács Rezső, Maurer János és Szaffka Manó; kiadja a magyarországi tornatanítók egylete. XIII. évf. Havonként. Ára 3 frt.

Turul. A magyar heraldikai és genealogiai társaság közlönye. Szerk. Fejérváry László. XIII. évf. Évnyegyedekint. A társulat tagjai tagsági díj (5 frt) fejében kapják.

Magyar-Zsidó Szemle. Szerkeszti dr. Blau Lajos. XIII. évf. A nagy szünetet kivéve, havonként. Ára 6 frt.

MagyarJogászegyletiErtekezések. Szerk. dr. Fayer László; kiadja a magyar jogászegylet. XII. évf. Évenként 8—10 füzet. A tagok (5 frt) tagilletményképen kapják.

Művészi Ipar. Az orsz. magyar iparművészeti múzeum és a m. iparművészeti társulat közlönye. Szerk. Pasteiner Gyula és Radács Jenő. XI. évf. Negyedévenként. Ára 5 frt.

Magyar Történeti Életrajzok. Szerk. Szilágyi Sándor; kiadja a magyar történelmi társulat. XII. évf. Évenként 5 füzet. Ára 8 frt.

Bölcseleti Folyóirat. Szerk. dr. Kiss János. XI. évf. Évnyegyedekint. Ára 5 frt.

Külföldi Szónokai. Szerk. és kiadja Ribényi Antal. XI. évf. Évnyegyedekint. Ára 2 frt 80 kr.

Kertészeti Lapok. Az orsz. magyar kertészeti egyesület havi közlönye. Szerk. Benes János. XI. évf. Ára 5 frt.

Egyetemes Regénytár. Kiadják Singer és Wolfner. X. évf. Évenként 18 kötet. Ára 9 frt.

Gyakorlati Kereskedelmi Tudományok. Szerk. és kiadja Zachár Gyula. XI. évf. Havonként. Ára 4 frt.

Katolikus Hitoktatás. Szerkeszti Bognár Ádám. XI. évf. Havonként. Ára 3 frt.

Magyar Tanítóképző. Szerk. Nagy László; kiadja Singer és Wolfner. XI. évf. Ára 4 frt.

Az Osztrák-Magyar Monarchia Irásban és Képben. Előbb Rudolf trónörökös főherceg ő császári és királyi Fensége kezdeményezéséből és közreműködésével, most Stefánia özvegy trónörökös főhercegnő ő császári és királyi fensége védnöksége alatt. A m. kir. állományomda kiadása. XI. évf. Havonként kétszer. Ára 7 frt 20 kr.

Keresztyén Népbarát. A Missio- és Gusztáv Adolf-egylet közlönye. Kiadó Hornyánszky Viktor. XI. évf. Minden hóban egyszer. Ára 40 kr.

Apolló. Kargyűjtemény. Szerk. Erkel Sándor és Goll János. X. évf. Évnyegyedekint. Ára 2 frt 50 kr.

Képes Folyóirat. A »Vasárnapi Ujság« füzetekben. Szerk. Nagy Miklós; kiadó-tulajdonos a Franklin-társulat. X. évf. Havonként kétszer. Ára 7 frt 20 kr.

Katolikus Szemle. Szerk. dr. Mihályi Ákos; kiadja a Szent-István-társulat. X. évf. Megjelen évenként ötször. Ára nem tagoknak 5 frt.

Egészség. Szerk. dr. Fodor József, Csapodi István és Frank Ödön; kiadja az orsz. közegészségi egyesület. X. évf. Kéthavonként. Az egyesület tagjai tagdíj (3 frt) fejében kapják.

Havi Szónok. Szerk. és kiadó-tulajdonos Ribényi Antal. Megjelen havi füzetekben. X. évf. Ára 3 frt.

Szabó-Iparosok Közölynye. Szerk. és kiadja Csontos Imre. X. évf. Havonként. Ára 2 frt 40 kr.

Pótfüzetek a Természettudományi Közölynhöz. Szerk. Szily Kálmán közreműködésével. Entz Géza, Lengyel Béla és Paszlavszky József; kiadja a m. k. természettud. társulat. X. évf. Évnyegyedekint. Ára a Közölynyel együtt 6 frt.

Budapesti Látogatók Lapja. Szerk. és kiadó-tulajdonos Szalay Mihály. IX. évf. Havonként magyar, német és francia szöveggel. Ára 5 frt.

Családi Regénytár. Szerk. Ribényi Antal. IX. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Magyar Nyomdászati. Szerkeszti és kiadja Pusztai Ferencz. IX. évf. Havonként. Ára 3 frt.

Hadtörténelmi Közlemények. Szer-

keszti Rónai Horváth Jenő; kiadja a m. tud. akadémia. IX. évf. Évenként ötször. Ára 4 frt.

Kalauz a siketnémák oktatása és nevelése terén. Szerk. és kiadja Scherer István. IX. évf. Havonként, ára 2 frt 50 kr.

Szent-László-Társulati Értesítő. Szerk. és kiadja az igazgatóság. IX. évf. Évenként legalább kétszer. Társulati tagok ingyen kapják.

Szt-Lukácsfürdő. Szerk. és kiadja a Szt.-Lukácsfürdő igazgatósága. Fürdőorvos: dr. Doctor Frigyes. IX. évf. Minden évben május 1. és nov. 1-én.

Magyar Tisztviselők Országos Egyesületének Értesítője. Szerk. Janikovich István, egyleti titkár. VIII. évf. Negyedévenként. A tagok ingyen kapják.

Erzsébetvárosi Casinó Értesítője. Szerk. Kócsy Ferencz. VIII. évf. Havonként. A kör tagjai ingyen kapják.

Könyvedvelők Lapja. Gerő és Kostyál antiquáriumának időszaki közlönye. VIII. évf. Ingyen küldetik.

Turisták Lapja. Szerk. dr. Téry Ödön és Moussong Géza, kiadja a magyar turista egyesület. VIII. évf. Havonként. Ára 2 frt. Tagok tagsági díj fejében kapják.

Protestáns Szemle. Szerk. Szóts Farkas. A magyar protestáns irodalmi társaság kiadványa. VIII. évf. Évnegyedenként. Ára 4 frt.

Graphica. Szerk. Szöllőssy Mihály; kiadják Pusztali és Perl. VIII. évf. Ingyen küldetik.

A m. kir. Technologiai Iparmúzeum Közleményei. VIII. évf. Időhöz nem kötött füzetekben.

Ethnographia. A magyarországi néprajzi társaság értesítője. Szerk. dr. Munkácsi Bernát. VII. évf. Kéthavonként. A tagoknak 3 frt tagdíj fejében jár. Ára 3 frt.

Gyorsíró. Szerk. Vargay István; kiadja a bpesti VII. ker. áll. főgymn. «Stolze-Fenyvessy gyorsíró-kör. VII. évf. Havonként. Tagok ingyen kapják.

Hittudományi Folyóirat. Szerk. és kiadja dr. Kiss János. VI. évf. Évnegyedenként. Ára 5 frt.

Népszerű Gyorsíró. Szerk. Nagy Sándor. VIII. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Szövetkezés. Társadalmi és közgazdasági folyóirat. Szerk. Bernát István. VI. évf. Havonként. Ára 4 frt.

Szántóvetők Lapja. Szerk. Sersfőző

Géza. Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun várm. gazd. egyes. közlönye. VII. évfolyam. Havonként. Ára 2 frt.

Grafikai Szemle. Szerk. Tanay József; főmunkatárs Bauer J. M.; kiadó-tulajd. a «Könyvnyomdászok Szakköre». VI. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Irodalomtörténeti Közlemények. Szerk. Szilády Áron; kiadja a m. tud. akadémia. VI. évfolyam. Évnegyedenként. Ára 5 frt.

Klinikai Füzetek. Szerk. dr. Donáth Gyula. VI. évf. Havonként. Ára 4 frt.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Kiadja a magyar kereskedelmi múzeum. VI. évf. Havonként.

Nemzetgazdasági Írók Tára, kiadja a m. tud. Akadémia nemzetg. és statist. bizottsága. VI. évf. Három hetenként. 10 füzet ára 5 frt.

Az Állatok Öre. Szerk. dr. Szalkay Gyula; kiadja az országos állatvédő-egyesület. V. évf. Negyedévenként. Ingyen küldetik.

Magyar Orvosi Archivum. Szerk. és kiadják dr. Bókai Árpád, dr. Klug Nándor és dr. Pertik Otto. VI. évf. Két havonként. Ára 10 frt.

Mathematikai és Fizikai Lapok. Szerk. Bartoniek Géza és Rados Gusztáv; kiadja a math. és physikai társulat. VI. évf. Évenként 8 füzet. Ára 5 frt.

Czimbalom Családi Körben. Szerk. Allaga Géza; kiadó-tulajd. Schunda V. József. V. évf. Havonként. Ára 6 frt.

Hivatalos Értesítője a Budapest-fővárosi sütők, cukrászok és mézeskalácsosok ipartestületének. Szerk. Tétényi I. VI. évf. Ára 4 frt. (Magyar és német szöveggel.)

Otthon. Szépirodalmi könyvtár. Képes havi folyóirat. Szerk. és kiadja Hevesi József. VI. évf. Havonként. Ára 6 frt.

Athenaeum. Szerk. Pauer Imre; kiadja a M. Tud. Akadémia. V. évf. Évnegyedenként. Ára 5 frt.

Építészeti Szemle. Szerk. Bobula János. V. évf. Havonként. Ára 8 frt.

Kataszteri Közöny. Szerk. Dobrovics Viktor; kiadó Spinner György. V. évf. Havonként. Ára 4 frt. (Mult évben Szegeden jelent meg.)

Szent Család Kis Követe. Szerk. Szemenyei és Mészáros Kálmán. V. évf. Ára 72 kr.

Haladás. Mezőgazdasági és kereskedelmi Értesítő. Szerk. Királyfalvai Ger-

hart György; kiadó-tulajd. Szávoszt Emil. V. évf. Havonként. Ingeny küldetik.

Magyar Paedagogia. A »Magyar paedagogiai társaság« folyóirata. Szerk. Négyessy László. V. évf. Havonként (a nagy szünet kivételével.) Ára 5 frt.

Mozdonyvezetők Lapja. Szerkeszti Vörös László; kiadó-tulajd. a »Mozdonyvezetők Lapja« alapítói. V. évfolyam. Ára 2 frt.

Odontoskop. Magyar fogászati folyóirat. Szerk. és tulajd. dr. Iszlai József. V. évf. Kéthavonként. Ára 2 frt.

Tőzsdei Értesítő. Szerkesztő dr. Fél-egyházi Ágost. V. évfolyam. Havonként. Ára 3 frt.

Siketnémák Közlönye. Szerk. és kiadó-tulajd. Oros Kálmán. IV. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Az 1896-iki Ezredéves Országos Kiállítás Közleményei. Kiadja az ezredéves országos kiállítás igazgatósága. IV. évf. Havonként. Hivataltól küldetik.

Jogi Tanácsadó. Szerk. és kiadó-tulajd. Istóczy Győző. IV. évf. Havonként. Ára 1 frt.

Katolikus Egyházi Zeneközlöny. Szerk. Kutschera József, Erney József és Langer Viktor. IV. évf. Havonként. Ára 1 frt 60 kr.

Kereskedelmi Szakoktatás. Szerk. dr. Schack Béla. IV. évf. Havonként. Ára 4 frt.

Magyar turista egyesület budapesti osztályának Értesítője. Szerk. dr. Marinovics Imre. IV. évf. Havonként. Tagok kapják.

Méhészet. Szerk. és kiadó-tulajdonos Károlyi Gyula. IV. évfolyam. Havonként. Ára 2 frt.

Orvos-Irodalmi Közlöny. Szerk. dr. Purjesz Ignác; kiadja Franke Pál könyvkereskedése. IV. évfoly. Kéthavonként. Ára 1 frt.

Szülésznők Lapja. Szerk. dr. Breitenfeld Ferencz; kiadó-tulajd. dr. Temesváry Rezső. IV. évf. Ára 2 frt.

Telekkönyvi Szakközlöny. Szerk. Osváth Imre. IV. évf. Havonként 2-szer. Ára 4 frt.

Stenographia. Gyorsíróknak Lapja. Szerk. Vargay István; kiadja a »Stolze-Fenyvessy« női gyorsíró-kör. III. évf. Havonként. Ára 1 frt 50 kr.

Bába-Kalauz. Szerk. dr. Dirner Gusztáv. III. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Balneologiai Értesítő. Szerk. dr.

Preysz Kornél. III. évf. Havonként. Ára 2 frt 50 kr.

A Gólya. Szerk. és kiadja Storch Emil. III. évf. Havonként. Ingeny küldetik.

Hajnal. Belmissiói folyóirat. Szerk. és kiadja dr. Szabó Aladár. III. évf. Havonként. Ára 1 frt.

A Magyar Turista-Egyesület Tanítói Osztályának Közleményei. Szerk. Moussong Géza. III. évf. Havonként. Az egyesület tagjai ingyen kapják.

A budapesti Polgári Lövészegyesület Hivatalos Értesítője. Szerk. Lakner János. III. évf. Havonként. Az egyesület tagjai ingyen kapják.

Gyermekdivat. Csepreghy Ferenczné; kiadó-tulajd. Rákosi Jenő. III. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Irodalmi Fecske. Kiadja Singer és Wolfner. III. évf. Havonként.

Krisztus az én életem. Egyházi beszédek. Szerk. Zábrák Dénes. III. évf. Havonként. Ára 4 frt 50 kr.

Magyar Gazdaságtörténelmi Szemle. Szerk. Paikert Alajos; kiadja az országos magyar gazdasági egyesület. III. évf. Kéthavonként. Ára 3 frt.

Nemzeti Társadalom. Szerk. és kiadó-tulajd. Erdődy Károly. III. évf. Havonként. Ára 40 kr.

Természetszerű Gyógyeljárás. Szerkeszti Vaisz Lajos. III. évf. Havonként. Ára 1 frt.

Magyar Szabadalmi Hirlap. Szerk. és kiadó-tulajd. Kalmár J. III. évf. Havonként. Ingeny küldetik.

Gyógyszereszi Híradó. Szerk. kiadó-tulajd. Moder Dezső. II. évf. Havonként. Ingeny küldetik.

Homeopathia. Főszerk. dr. Bakody Tivadar; fel. szerk. dr. Balogh Tihamér; kiadó Hazslinszky Károly. II. évf. Havonként. Ára 3 frt.

Katolikus Egyházi Zeneközlöny. Szerk. Kutschera József. II. évf. Havonként. Ára 1 frt 50 kr.

Magyar Asztalosok és Kárpitások Közölnye. Szerk. és kiadó-tulajd. Marossi Sándor. II. évf. Havonként. Ára 4 frt.

Magyar Chemiai Folyóirat. Kiadja a k. m. természettud. társulat chemiai szakosztálya. Szerk. Winkler Lajos. II. évf. Havonként. Ára 5 frt.

Magyar Millenium. Szerk. és kiadó-tulajd. Kandler F. és társa. II. évf. Évenként 6-szor. Ingeny küldetik.

Nemzeti Szalon. Magyar képzőművészek és műpártolók hivatalos értesítője. Szerk. Palmer Kálmán. II. évf. Kéthavonként. Az egyesület tagjai ingyen kapják.

Patyolat. Fehérnemű Ujság. Szerk. Csepreghy Ferenczné; kiadó-tulajd. Rákosi Jenő. II. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Gyógyszerész Híradó. Szerk. és kiadó-tulajd. Moder Dénes. II. évf. Havonként. Ára 4 frt.

Magyar Építők Lapja. Szerk. Komor Marcell; kiadó-tulajd. Várnai F. I. évf. Havonként. Ára 6 frt.

M. A. C. A magyar atletikai club hivatalos értesítője. Szerk. Dobák Emil. II. évf. Havonk. A tagok ingyen kapják.

Utmutató. Havi folyóirat a vasárnapi iskola és család számára. Szerk. és kiadó Meyer Henrik. II. évf. Ára 80 kr.

Betegápolás. Szerk. és kiadják Wessely István és társa. I. évf. Havonként. Ingyen küldetik.

Egészségőr, a »Zion« jótékonyági egyesület népszerű kiadványa. I. évf. Havonként. Ingyen küldetik.

Jeleseink. Szerk. Anonymus. I. évf. Havonként. Ára 12 frt.

Keresztyén Híradó. Szerk. Szabó Aladár. Havonként. Ára 50 kr.

Magyar Gazdák Szemléje. Szerk. Bernát István. I. évf. Havonk. Ára 6 frt.

Magyarországi Szabók Szaklapja. Szerk. Vágó Zoltán; kiadó a szerkesztő bizottság. I. évf. Havonként. Ára 1 frt 20 kr. (Magyar és német szöveg.)

Munkás-Családház. Az ált. munkáscsaládház építő-egyesület hivatalos közlönye. Szerk. Antal Péter; kiadó-tulajd. Nikelszky Lajos. I. évf. Havonk. Ára 1 frt.

Orvosi Szakvélemények. Szerk. és laptulajd. dr. Lőrinczy Ferencz I. évf. Havonként. Ára 10 frt.

Örömhír nagyok és kicsinyek számára. Szerk. Kovács Lajos és Biberaner Rikard. I. évf. Havonk. (jún. júl. és aug. hónapokat kivéve). Ára 18 kr.

VIDÉKEN.

Jézus Szentséges Szívének Hírnöke. (Kalocsa.) Szerk.-kiadó Tóth Mike. XXX. évf. Havonként. Ára 1 frt 50 kr.

Erdélyi Gazda. (Kolozsvár.) Az erdélyi gazdasági egyesület hivatalos közlönye. Szerkeszti Tokaji László. XXVIII. évf. Havonk. Egyleti tagoknak ingyen küldetik.

Keresztény Magvető. (Kolozsvár.) Szerkesztik és kiadják Péterfi Dénes és

Kovács János. XXVI. évf. Kéthavi füzetekben. Ára 2 frt 40 kr.

Közlöny. (Debreczen.) A debreczeni hittanszaki társulat köréből. XXVI. évf. Szerk. Sárkány Lajos és Juhász László. Évenként 8 szám. Ára 1 frt 50 kr.

Soproni Gyorsíró. (Sopron.) Szerk. Magyar József; kiadja az evang. lyceumi gyorsírókör. XXII. évf. Évenként 10 szám. Ára 1 frt.

Történelmi és Régészeti Értesítő. (Temesvár.) A délmagyarországi történelmi és régészeti társulat közlönye. Szerk. Patzner István főtítkár. XXII. évf. Évnyegedes füzetekben. A társulat tagjai ingyen kapják. Nem tagoknak 4 frt.

Gazdasági Néplap. (Pécs.) A baranyamegyei gazd. egyesület hiv. közlönye. Szerk. Liebbald Béni. XXII. évf. Minden hó 1. napján. Ára nem tagoknak 1 frt.

Orvos-Természettudományi Értesítő. (Kolozsvár.) Kiadja a kolozsvári orvos-természettudományi társulat. Szerkeszti Koch Antal. XXI. évf. Havonként.

Isten Igéje szent beszédekben. (Esztergom.) Szerk. dr. Halmos Ignác; kiadja Buzárovics Gusztáv. XXI. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Magyar Növénytan Lapok. (Kolozsvár.) Szerk. és kiadja Kánitz Ágost. XX. évf. Havonként. Ára 3 frt

Havi Közlöny. Az elméleti és gyakorlati lelképíztárság köréből. (Temesvár.) Szerk. kiadó Tokody Ödön és Patzner István. XIX. évf. Havonként. Ára 4 forint.

Tanügyi Értesítő. (Győr.) Szerk. Ujlaky Géza; kiadja a győrvidéki tanítóegylet. XIX. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Protestáns Lap. (Kölesd.) Szerk. és kiadják Lágler Sándor és Kálmán Dezső. XVII. évf. Havi füzetekben. Nyom. Kecskeméten. Ára 4 frt.

Egyesületi Értesítő. (Szombathely.) A vasmegyei gazd. egyesület megbízásából. Szerk. Rösztler Károly. XVII. évf. Havonként. Ára nem tagoknak 1 frt.

Gondolat. (Pozsony.) Theologiai és philosophiai folyóirat. Szerk. Dingha Sándor; kiadja a magyarhoni ág. hitv. ev. theol. ifjuság. XVII. évf. Minden hó végén. Ára 2 frt.

A Kath. Hitterjesztés Lapja. (Nagyvárad.) Képes folyóirat. Szerk. és kiadó Nogely István XVI. évf. 10 füzet évenként. Ára 3 frt.

A Veszprémmegyei Gazdasági

egyesület Értesítője. (Veszpém.) Szerk. Nagy Iván. XVI. évf. Havonként. Az egyesület tagjai kapják.

Gyakorlati Bibliamagyarázatok. (Gyoma.) Szerk. Garzó Gyula; főmunkatársak Könyves Tóth Kálmán és Barakonyi Kristóf. XV. évf. Minden két hónapban. Ára 4 frt.

Vegyteni Lapok. (Kolozsvár.) Szerk. és kiadja Fabinyi Rudolf. XV. évf. Negyedévenként. Ára 4 frt.

A Zalamegyei Gazdasági Egyesület Értesítője. (Zala Egerszeg.) Szerk. Orosz Pál titkár. XV. évf. (Mult évben melléklet volt.)

Vasvármegyei Tanügy. (Szombathely.) A vasmegyei ált. tanító-testület hivatalos lapja. Szerk. Vargha Lajos. XIV. évf. Havonként. Ára nem tagoknak 1 frt.

Mezőgazdasági Szemle. (Magyaróvár.) Szerk. és kiadják Cserhádi Sándor és dr. Kossutány Tamás. XIV. évf. Havonként. Ára 5 frt.

Erdélyi Múzeum. (Kolozsvár.) Az Erdélyi Múzeum-egylet kiadványa. Szerk. dr. Szádeczky Lajos. XIII. évf. Havonként. A helybeli tagok 3 frt, nem helybeliek 2 frt tagsági díj fejében kapják.

Pozsonymegyei Gazdasági Egyesület Értesítője. (Pozsony.) Szerkeszti Földes Gyula. XIII. évf. Minden két hónapban. Tagok tagsági díjban kapják.

Tanodai Közlöny. (Veszprém.) Szerk. Nagy Lajos; kiadó-tulajdonos: »A Somlyóvidéki evang. Tanító-egylet.« XIII. évf. Évenként 4—6 szám. Az egylet tagjai ingyen kapják.

Gyámintézet. (Lovászpátona.) A magyarboni egyetemes evang. gyámintézet közlönye. Szerk. Bognár Endre. XIII. évf. Évenként háromszor. Ingyen küldetik.

Achilles. (Szabadka.) Testgyakorlati versenylap. Szerk. és kiadja az »Achilles sport-egyesület.« XII. évf. Nincs időhöz kötve. Ára 4 frt.

Bereg megyei Tanügy. (Beregszász.) Szerk. Szalay István; kiadja a »Bereg megyei általános tanító-egyesület.« XII. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Gazdasági Értesítő. (Szolnok.) Szerkeszti Szalay János; kiadja a jász-nagykún-szolnokmegyei gazdasági egylet. XII. évf. Ára 3 frt.

Gazdasági Értesítő. (Csik-Szereda.) Szerk. T. Nagy Imre. XII. évf. Havonként. A csikmegyei gazd. egyesület tagjai ingyen kapják.

A Hevesmegyei Gazdasági Egyesület Értesítője. (Gyöngyös.) Szerk. Csomor Kálmán; kiadó-tulajd. a hevesmegyei gazdasági egyesület. XII. évf. Havonként. Az egyesület tagjai ingyen kapják.

A Legszentebb Rózsafüzér Királynéja. (Szombathely.) Kiadó-tulajd. a szent Domonkos-rend zárdája. XII. évf. Havonként. Ára 1 frt.

Nevelés. (M.-Sziget.) Szerk. Bökény Dániel; kiadó-tulajdonosa »Máramarosi ált. tanító-egyesület.« XII. évf. Julius és augusztus hónapokat kivéve havonként egyszer. Ára 2 frt 50 kr. (Mult évben Máramarosi Tanügy cízimmel.)

Népnevelési Közlöny. (Nagy-Várad.) A biharmegyei népnevelési egyesület hivatalos értesítője. Szerk. Winkler Lajos. XII. évf. A nagy szünetet kivéve havonként. Az egylet tagjai ingyen kapják.

Sárospataki Ifjúsági Közlöny. (Sárospatak.) Szerk. Bertók Béla. Rohoska József és Janka Károly. XII. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Bács-Bodrog Vármegyei Történelmi Társulat Értesítője. (Zombor.) Szerk. Grosschmid Gábor. XII. évf. Negyedévenként. A társulati tagok ingyen kapják.

Méhészeti Közlöny. (Kolozsvár.) Szerk. ideigl. fel. Bodor László; kiadja az Erdélyi-érszi méhész-egylet. XII. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Szűz Mária Virágos Kertje. (Kalocsa.) Szerk. Tóth Mike. XI. évf. Havi füzetekben. Ára 1 frt.

Concordia. (Pozsony.) Szerk. Mihálovics József; kiadja a »Concordia« Gabelsberger gyorsíró-egylet. X. évf. Havonként. Ára 1 frt 20 kr.

Gazdasági Értesítő. (Zombor.) Szerk. Rombay Dezső. X. évf. Havonként egyszer. Az egyesület tagjai ingyen kapják. Ára 2 forint.

Borromaeus. (Győr.) Katholikus hit-szónoklati folyóirat. Szerk. és kiadja Nagy Antal. X. évf. Havonként. Ára 4 frt.

Görög szert. kath. Hítszónok. (Ungvár.) Szerk. Melles Emil. X. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Magyar Sion. Egyházi-irodalmi folyóirat. (Észtergom.) Fel. szerk. dr. Kereszty Viktor, dr. Prohászka Ottokár és dr. Walter Gyula. (Kezdetől XXXIV.) Uj f. X. évf. Havi füzetekben. Ára 6 frt.

Armenia. (Szamosujvár.) Szerk. és

kiadó-tulajd. Szongott Kristóf. X. évf. Havi füzetekben. Ára 4 frt.

A Békésmegyei Gazdasági Egylet Értesítője. (Békés-Csaba.) Szerk. Zsilinszky Endre. X. évf. Évenként 4—6 szám. Társulati tagok ingyen kapják.

Nevelés. (Losonc.) Szerk. Ember János és Hittre Ferencz; fel. szerk. Peres Endre. X. évf. Havonként. Ára 3 frt.

Rózsa-Ujság. (Pécs-Szabolcs.) Szerk. és kiadja dr. Kaufmann Ernő. X. évf. Havonként. Ára 2 frt.

A Torontálmegei Gazdasági Egylet Értesítője. (Nagy-Kikinda.) Szerk. Marton Andor. X. évf. Évenként hatszor. Ára egyleti tagoknak 1 frt, nem tagoknak 2 frt.

Unitárius Közlöny. (Kolozsvár.) Szerkeszti dr. Brassai Sámuel és Boros György; kiadja a »Dávid Ferencz« egylet. IX. évfolyam. Havonként. Ára 1 frt 20 kr.

Egyleti Értesítő. (Deés.) A szolnoki-doboka-megyei gazdasági egylet hivatalos közlönye. Szerk. Szemmáry József. IX. évf. Minden hó 5-én. Egyleti tagok ingyen kapják.

Egyleti Értesítő. (Nagy-Kanizsa.) Hivatalos Tanügyi közlönye a »Veszprémegegyházm. r. k. tanító-egyesület keszthelyi és sümegi kerületeinek.« Szerk. Pozsogár Gyula. IX. évf. Évenként legfőlebb kétszer. Egyleti tagok ingyen kapják.

Erdélyi Gazdasági Egylet Könyvkiadó Vállalata (Kolozsvár.) Szerk. dr. Szentkirályi Ákos. IX. évf. Évnegyedenként. Ára 1 frt 20 kr.

A Győri Pinczér-Egylet Havi Értesítője. (Győr.) Szerk. Bauer Mihály és Zombor László; kiadja a »Győri Pinczér-egylet.« IX. évf. Havonként. Egyleti tagok ingyen kapják.

Magyarországi Papi Imaegyesület Értesítője. (Győr.) Szerk. Hahnekamp György. IX. évf. Félévenként. Ára 1 frt.

Néptanító. (Aranyos-Marót.) Szerk. és kiadó-tulajd. Brunczlik Imre. IX. évf. Ára 1 frt.

Petőfi-Múzeum. (Kolozsvár.) Kiadják: dr. Csernátoni Gyula, dr. Ferenczi Zoltán, Korbuly József. IX. évf. Minden két hónap. Ára 2 frt 50 kr.

Bírósági Végrehajtók Közlönye. (Komárom.) Szerk. és kiadó Somlyói V. Ignác. IX. évf. Havonként. Ára 4 frt.

Evangelikus Népiskola. (Sopron.) Szerk. és kiadja Papp József. VIII. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Katolikus Hitvédelmi Folyóirat. (Pozsony.) Szerk. és tulajd. Lepsényi Miklós. VIII. évf. Havonként. Ára 4 frt.

Hitvonalok Folyóirat. (Szeged.) Szerk. és kiadja Urbán Juvenális. VII. évf. vonként. Ára 4 frt.

Hitvédelmi Füzetek. (Arad.) Szerk. és kiadja Makra Imre. VII. évf. Évenként hat füzet. Ára 6 frt.

Gyorsírók Lapja. (Nagy-Várad.) Szerkeszti és kiadja Adorján Emil. VII. évf. Havonként. Ára 1 frt 50 kr.

Iskola. (Szatmár.) Szerk. Bodnár Gáspár. VI. évf. Havonként. Ára 2 frt.

A »Tolnamegyei gazdasági egylet« Értesítője. (Szegzárd.) Szerk. Molnár József. VI. évf. Kéthavonként. A társulat tagjai ingyen kapják. Ára 1 frt 20 kr.

Fiatalság Barátja. (Kolozsvár.) Szerk. Nagy Lajos és Boros György. V. évf. Évnegyedenként. Ára 1 frt.

Erdély. (Kolozsvár.) Az Erdélyrészi Kárpát-egyesület értesítője. Szerk. dr. Gyulai Párkás. V. évf. Havonként. Ára 3 frt.

A Szőlőben. (Gyöngyös.) Szerk. és kiadó-tulajd. Csomor Kálmán. V. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Időjárás. (Ó-Széplak.) Szerk. br. Fritsenhof Gergely és Wollowich János; kiadja a nyitratóügyi agrarmeteorológiai observatorium. IV. évfolyam. Havonként. Ára 4 frt.

Kertgazdasági Lapok. (Kolozsvár.) Az Erdélyrészi Kertész-egyesület havi közlönye. Szerk. Dr. Brassai Sámuel és dr. Nagy Mór. IV. évf. Ára 2 frt 40 kr.

E. M. K. E. (Kolozsvár.) Szerk. Sándor József. III. évf. Havonként. Ára 1 frt.

Irodalmi Közlöny. (Eger.) Szerk. és kiadó Babik József. III. évf. Havonként. Ára 1 frt 60 kr.

Tanügyi Tanácsadó. (Deés.) Szerk. Kádár József; kiadja: A megyei tanítótestület. III. évf. Havonként. Ára 1 frt.

Kereskedők Lapja. (Temesvár.) Szerk. Tedeschi János. III. évf. Havonként 2-szer. Ára 3 frt.

Keresztyén. (Nagy-Beeskerek.) Az első magyar misszió-társulat hivatalos lapja. Szerk. és kiadó Szalay József. III. évf. Havonként. Ára 50 kr.

Táncztanítók Lapja. (Kecskemét.) Szerk. Róka Gyula; kiadó-tulajd. a Magyarországi táncztanítók egyesülete Budapest. III. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Vasvármegyei Tűzrendészeti Köz-

lőny. (Szombathely.) Szerk. Barabás István; kiadja a vasvármegyei tűzoltó-szövetség.

Evangélikus Egyházi Szemle. (Békes-Csaba.) Szerk. és kiadó Szeberényi Lajos Zs. II. évf. Havonként. Ára 2 frt.

Adalékok. Zemplén vármegye történetéhez. (Sátoralja-Ujhely.) Szerk. Dongó Gyárfás Géza. II. évf. Havonként. Ára 2 frt. 40 kr.

Állatok Védelme. (Kolozsvár.) A kolozsvári állatvédő-egyesület havi közlönye. Szerk. Széchy Károlyné Lorenz Josephine. II. évf. Ára 1 frt.

Magyar Kisdednevelés és Népoktatás. (Eperjes.) Szerk. Láng Mihály. II. évf. Havonként. Ára 3 frt.

A hazában és távolban széttekintő méhész. (Szeged.) Szerk. és kiadó-tul. Galovich István. I. évfolyam. Havonként. Ára 2 frt.

Hevesmegyei Tanügy. (Eger.) Szerk. Kolačkovszky János; kiadó-tulajdonos a hevesmegyei általános tanító-egyesület. I. évf. Ára 2 frt.

Minerva. (Kassa.) A kassai irodalmi társaság folyóirata. Szerk. dr. Fényes Samu. I. évf. Időköz nem kötve. A társaság tagjai tagsági díjukban kapják.

Népoktatás. (Lugos.) Szerk. Kárpáti Sándor. I. évf. Havonként (jul. és aug. kivételével.) Ára 4 frt.

KÜLFÖLDÖN.

Amerikai Képes Lapok. (New-York.) Kiadja a Hungarian-American Publishing Co. I. évf. Havonként. Ára 7 frt.

Összesen 235.

XI. VEGYES MELLÉKLAPOK.

BUDAPESTEN.

Szemészet. Szerk. Schulek Vilmos tanár iskolája. és

Közegészségügy és Törvényszéki Orvostan. Szerk. Fodor József, tanár. Az »Orvosi Hetilap« mellékletei.

Honvédorvos. A »Gyógyászat« havi melléklete.

Curiai Határozatok. A »Jogtudományi Közöny« melléklapja.

A Budapesti Közöny Hivatalos Értesítője XXIV. évf. Hetenként hatszor.

Világkronika. A »Vasárnapi Ujság« és »Politikai Ujdonságok« s a »Képes Néplap« melléklapja. XX. évf.

Uj Budapest. A »Budapest« képes heti melléklete (Élcslap.) XVIII. évf. Ára a főlap nélkül 3 frt.

Magyar Gyógyterem. Melléklet a »Közegészségügyi Kalauz«-hoz. XVII. évf. **Hiteles Sorsolási Tudósító.** A »Magyar Pénzügy« melléklapja. XVI. évf. Minden fontos huzás után.

A »Pénzügyi Közöny« melléklapja. **A »Budapest« Regénycsarnoka.** Heti melléklet. XIV. évf.

Polgári Törvénykezés. A »Büntető Jog Tára« melléklapja. XIII. évf.

Szépirodalmi Kert. Heti melléklet a »Magyar Állam«-hoz. XI. évf.

Jogesetek. XII. évf. Melléklet a »Jog«-hoz és az »Ügyvédek Lapja«-hoz.

Budapesti Gyorsíró. A »Gyorsírási Lapok« melléklapja. VIII. évf.

Hölgyek Lapja. A »Képes Családi Lapok« heti melléklete. VIII. évf.

Magyar Czégek Tára. A »Magyar Pénzügy« és a »Magyar Kereskedők Lapja« rendes melléklete. VI. évf.

Posta és Távirtdai Közlemények. A »Posta és Tavirda Rendeleték Tára« melléklapja. V. évf.

Baromfiak és Selyemtenyésztés. A »Köztelek« havi melléklete. IV. évf.

Tejgazdaság. A »Köztelek« havi melléklete. Szerk. Pirkner János. IV. évf.

Koszorú. A »Szabad Szó« vasárnapi melléklete. IV. évf.

Mezőgazda. A »Magyar Néplap« heti melléklapja. III. évf.

Mezőgazdaság. a »Nemzet« melléklapja.

Nyilvántartás. A »Rendőri Lapok« melléklapja. I. évf. (Magyar és német szöveggel.)

VIDÉKEN.

Gazdasági Értesítő. (Nyitra.) A »Nyitramegyei Közöny« kéthavi melléklete. XII. évf.

Hivatalos Melléklet a »Torontál« hoz. (Nagy-Becskerek.) XI. évf. Hetenként egyszer.

Tolnamegyei Hölgyek Lapja. (Szekszárd.) A »Szekszárd Vidéke«-nek havi melléklapja. VIII. évf.

Torontálmegyei Tanügy. (Nagy-Becskerek.) A »Torontál« heti melléklete. V. évf.

Hivatalos Közlemények. (Ungvár.) Az »Ung« melléklapja.

Karikás. (H.-M.-Vásárhely.) Melléklet

a »Vásárhelyi Hírlap«-hoz. Szerk. és kiadó-tulaj. Vetro Lajos Endre. IV. évf.

Bácskai Karczos. (Zombor.) A »Zombor és Vidéke« heti melléklete. III. évf.

A Kópé. (Temesvár.) A »Délvidéki Ellenőr« heti melléklete. II. évf.

Sopronvármegye Hivatalos Köz-zétételei. (Sopron.) A »Soproni Hírlap« melléklete.

A Szalontai Lapok szépirodalmi melléklete. II. évf. Hetenként.

Magyar-Roman Szemle. (Kolozsvár.) Az »Ungaria« melléklete. Szerk. Moldo-ván Gergely II. évf.

Jász - Nagykun-Szolnokvármegye Hivatalos Közleményei. (Szolnok.) II. évf. (A Jász-Nagykun-Szolnok megyei Lapok melléklete.)

Karvaly. (Csongrád.) A »Tiszavidék« heti melléklapja. I. évf.

Összesen 37.

ÖSSZEVONT ÁTNÉZET.

Hírlapirodalmunk *számarányát* 1895. és 1896. elején a következő kimutatásban tüntethetjük föl:

	1895. elején.	1896. elején.	
I. Politikai napilapok	38	41	+ 3
II. Politikai hetilapok	56	59	+ 3
III. Vegyes tartalmú ké- pes lapok	10	8	- 2
IV. Egyházi és iskolai lapok	43	42	- 1
V. Szépirodalmi és ve- gyes tart. lapok	28	19	- 9
VI. Humorisztikus lapok	9	9	
VII. Szaklapok	200	192	- 8
VIII. Vidéki lapok nem po- litikai tartalommal	156	149	- 7
IX. Hirdetési Lapok	10	10	
X. Folyóiratok	220	235	+ 15
XI. Vegyes melléklapok	36	37	+ 1
Összesen:	866	801	- 65

Az első magyar hírlap **1780.** jan. 1-én jelent meg Pozsonyban (Rát Mátyás *Magyar Hirmondó*-ja). Budapesten **1788.** okt. 8-án szerdán indult meg az első magyar rendes hírlap *Magyar Merkurius* cím-mel, hetenként kétszer járt, és Paczkó Ferencz betűivel nyomatott Pesten. A második lap Pesten az **1806.** jul. 2-án keletkezett *Hazai Tudósítások*: szerk. Kulcsár István. Ez volt az első magyar hírlap, mely 4-rét alakban jelent meg és hosszabb életű volt.

1830-ban 10 magyar hírlap és folyó-irat jelent meg.

1840. elején **26** magyar lap volt ha-zánkban.

1847-ben 33.

1848—49-ben 86 magyar hírlap je-lent meg.

1850. elején **9** lap adatott ki magyar nyetven.

1854. márcz. 5-én, mikor a *Vasárnapi Ujság* megindult, ezzel együtt **20** ma-gyar hírlap és folyóirat jelent meg.

1861. elején, midőn az első évi ren-des hírlapkimutatást a *Vasárnapi Ujság* közölte, **52** volt a magyar hírlapok és folyóiratok száma.

1862.	elején	65	1880.	elején	368
1863.	»	80	1881.	»	356
1864.	»	70	1882.	»	412
1865.	»	75	1883.	»	427
1866.	»	81	1884.	»	482
1867.	»	80	1885.	»	494
1868.	»	140	1886.	»	516
1869.	»	163	1887.	»	539
1870.	»	146	1888.	»	561
1871.	»	164	1889.	»	600
1872.	»	198	1890.	»	636
1873.	»	201	1891.	»	645
1874.	»	208	1892.	»	676
1875.	»	246	1893.	»	699
1876.	»	240	1894.	»	735
1877.	»	268	1895.	»	806
1878.	»	281	1896.	»	801
1879.	»	321			

hírlap és folyóirat jelent meg magyar nyelven.

1780 óta megjelent hírlap és fo-lyóirat magyar nyelven összesen 3397 (a fővárosban 1754, a vidéken 1643, **14,013 évfolyamban.** Szakok szerint: I. Politikai napilap 142. (Budapesten 103, vidéken 39.) — II. Politikai hetilap 261. (Budapesten 99, vidéken 162.) — III. Ve-gyes tartalmú képes lap 60. (Bp. 49; vid. 11.) — IV. Egyházi és iskolai lap 203. (Bp. 115, vid. 88.) — V. Szépirodalmi és vegyes tartalmú lap 253. (Bp. 196, vid. 57.) — VI. Humorisztikus lap 148., (Bp. 69, vid. 79.) — VII. Szaklap 663. (Bp. 511, vid. 152.) — VIII. Vidéki lap (nem politikai tartalommal) 638. — IX. Hírde-tési lap 80. (Bp. 46, vid. 34.) — X. Fo-lyóirat 784. (Bp. 476, vid. 308.) — XI. Vegyes melléklap 196. (Bp. 129, vid. 67.) Összesen 3478 hírlap és folyóirat jelent meg *száztizennyhárom év alatt.*

Helyek szerint osztályozva 1896 elején megjelent: Budapesten 425, Abrudbányán 1, Adán 1, Alsó-Kubinban 1, Apatinban 1, Aradon 5, Aranyos-Maróthon 2, Bács-Topolyán 1, Baján 1, Balassa-Gyarmaton 3, Békésen 1, Békés-Csabán 3, Békés-Gyulán 1, Beregszászon 2, Besztercebányán 1, Brassóban 1, Csáktornyan 1, Csik-Szeredán 2, Csongrádon 4, Csurgón 2, Czegléden 1, Debreczenben 10, Deésen 3, Déván 2, Dicső-Szent-Mártonban 1, Egerben 6, Eperjesen 2, Érsekújvárbán 1, Esztergomban 7, Félégyházán 3, Fiumében 1, Fogarason 1, Gyomán 1, Gyöngyösön 9, Győrött 10, Gyula-Fehérvárt 2, Hajdú-Böszörményben 2, Hajdú-Szoboszlón 1, Hódmezővásárhelyt 4, Iglón 1, Ipolyságon 2, Jászberényben 2, Kalocsán 3, Kaposvárt 4, Kapuvárott 1, Karczagon 1, Kassán 6, Kecskeméten 3, Keszthelyen 1, Kézdi-Vásárhelyt 1, Kisbéren 1, Kispesten 1, Kisujzálláson 1, Kis-Várdán 1, Kolozsvárt 26, Komáromban 4, Kölesden 1, Körmenen 1, Kőszegen 1, Kulán 1, Kun-Szent-Miklóson 1, Léván 1, Liptó-Szent-Miklóson 1, Losoncson 3, Lovászpatonán 1, Lőcsén 1, Lugoson 3, Magyar-Óvárott 1, Makón 2, Máramaros-Szigeten 4, Maros-Vásárhelyt 3, Mátészalkán 2, Mezőtúron 2, Miskolcson 4, Módocon 1, Mohácson 2, Munkácson 2, Muraszombatban 1, Nagybányán 1, Nagy-Becskekereken 4, Nagy-Enyeden 1, Nagy-Kaniszáson 3, Nagy-Károlyban 2, Nagy-Kikindán 2, Nagy-Körösön 1, Nagy-Szalontán 3, Nagy-Szent-Miklóson 1, Nagy-Szombatban 1, Nagy-Szóllósán 3, Nagyváradon 9, Nyiregyházán 4, Nyitrán 5, Ó-Becsén 1, Orosházán 3, Orsován 1, Ó-Széplakon 2, Pancsován 1, Pápán 3, Pécselt 6, Pécs-Szabolcs 1, Pozsonyban 6, Rimaszombatban 3, Rozsnyón 1, Sárospatakon 3, Sátoralja-Ujhelyben 3, Selmeczen 2, Sepsí-Szent-Györgyön 2, Siklóson 2, Sopronban 5, Sümegezen 1, Szabadkán 8, Szamosújvárt 1, Szarvason 1, Szász-Sebesen 1, Szatmárt 6, Szegeden 7, Szegszárdon 5, Székely-Udvarhelyt 1, Székes-Fehérvárt 3, Szentesen 2, Szent-Gotthárdon 1, Szerencsen 1, Szilágy-Somlyón 1, Szolokon 3, Szombathelyt 8, Tapolczán 1, Tatában 1, Temesvárt 7, Tordán 1, Trencsénben 2, Túrkevény 1, Turóc-Szent-Mártonban 1, Újpesten 1, Újvidéken 2, Ungvárt 6, Vácson 1, Verseczen 1, Veszprémben 5,

Zala-Egyszegen 3, Zentán 2, Zilahon 1, Zólyomban 1, Zomborban 6, Zsolnán 1. Külföldön: Bécsben 1, Clevelandban 2, New-Yorkban 4.

Összesen 1896. elején a fővárosban 425, a vidéken 143 helyen 369 és 7 külföldön jelent meg. (Míg a mult 1895. évi elején Budapesten 428 és 144 vidéki városban 374. külföldön 4 hirlap és folyóirat adatott ki magyar nyelven.)

Ezenkívül megjelent hazánkban *idegen nyelvű hirlap és folyóirat*: német nyelven 130 (1895. elején 128); szláv nyelven 40 (1895. elején 44); rumén nyelven 18 (1895. elején 19); olasz nyelven 3 (1894. elején 3); francia nyelven 3 (1895. elején 2); a zsidó nyelven 1 (1895. e. 1); összesen 194; a magyarokkal együtt 996 (1895. 197. a magyarokkal együtt 1003.) **E szerint 9132 magyarul beszélő egyénre esik egy magyar hirlap; 15,648 németre egy német; 46,545 szlávra egy szláv; 152,324 román ajku egyénre egy román hrlap.**

Az amerikai *Egyesült-államokban* 18,500 hirlap és folyóirat jelen meg (tizredésze napilap), 3081 egyénre esik egy; *Svájcban* 900 h. és f., 3229 egyénre esik egy; *Dániában* 328 h. és f., 6144 egyénre esik egy; *Belgiumban* 815 h. és f., 7182 egyénre esik egy; *Németalföldön* 489 h. és f., 7528 egyénre esik egy; a *Német-birodalomban* 5500 h. és f., 8519 egyénre esik egy. *Franciaországban* 6035 h. és f.; 164 napilap), 7435 egyénre esik egy; *Spanyolországban* 1128 h. és f. (köztük 280 napilap), 14939 egyénre esik egy; *Skandináviában* 404 h. és f. 16,400 egyénre esik egy; *Nagy-Britanniában* 4084 h. és f. (köztük 900 napilap), 8692 egyénre esik egy; *Olaszországban* 1606 hirlap és folyóirat, (köztük 150 napilap). 17,721 egyénre esik egy; az *ausztriai tartományokban* 1274 h. és f. 18,078 egyénre esik egy (Bécsben 770 h. és f. jelen meg.) *Finnországban* 145 h. és f. (finn nyelven 80, svéd nyelven 62.) 20,007 egyénre esik egy; *Romániában* 102 h. és f., 52,706 egyénre esik egy; az *orosz birodalomban* (Finnországot kivéve) 800 h. és f. (200 Szent-Pétervárott, 75 Moszkvában) 109,341 egyénre esik egy. Az *egész földön* 41,000 hirlap és folyóirat jelen meg. s 36,318 egyénre esik egy.

Ez időszerint Magyarországon megjelen összesen 996 hirlap és folyóirat; ebből 15,325 főre esik egy.

AZ IDEGENNYELVŰ HAZAI HIRLAPIRODALOM
1896-BAN.

KERESZTY ISTVÁNTÓL.*

I. TÖBBNYELVŰ LAPOK.

a) *Politikai tartalmú.*

VIDÉKEN.

Eintracht. (Svornost Gödingben, Morvaországban jelenik meg, de Szokolczán nyomatik.) [Német és morva.] Szerk. és kiadó Peschta Ferencz. I. évf.

b) *Szaklapok és vegyes tartalmúak.*

BUDAPESTEN.

***Rendeleti Közlöny** (a m. kir. honvédség számára). Szabályrendeletek. — Viestnik Naredabah. Za kr. ug. domobranstvo. Normativne naredbe. [Magyar és horvát.] XXII. évfolyam.

***Rendeleti Közlöny** (a m. kir. honvédség számára). Személyes ügyek. — Viestnik Naredabah. Za kr. ug. domobranstvo. Osobni poslovi. [Magyar és horvát.] XXII. évf.

***Typographia.** — Gutenberg. [Magyar és német.] XXVIII. évfolyam.

Népszava. Volksstimme. [Magyar és német.] Főszerk. Silberberg Ignác; fel. szerk. Csebrenyák József. XXIV. évf. Heti lap. Ára 4 frt 80 kr.

***Mercur,** hiteles sorsolási tudósító. — Authent. Verlosungs-Anzeiger. [Magyar és német.] XXII. évf.

Magyar Vas- és Gépujság. Ungarischer Metallarbeiter. [Magyar és német.] Szerk. és tul. Hoffmann A. és Nagel. XIV. évf. Ára 6 frt.

***Budapesti Lakáshirdető.** Budapesti Wohnungsanzeiger. [Magyar és német.] X. évf.

***Budapesti Látogatók Lapja.**

The Foreigners' Gazette. — Gazette des Étrangers. — Fremden-Blatt. [Francia, magyar és német.] IX. évf.

Allgemeine Jüdische Zeitung. [Magyar és héber.] Fel. szerk. tul. Grossberg Lipót. IX. évf. Napilap. Ára 10 frt.

***Kávésipar Szakközlöny.** [Magyar és német.] VIII. évf.

***Adók és Illetékek Közlönye.** Organ für Steuer und Gebühren. [Magyar és német.] VII. évf.

***Tűzrendészeti Lapok.** Feuerpolizeiliche Blätter. [Magy. és német.] VII. évf.

***A Kőfaragó.** Der Steinmetz. [Magy. és német.]

***Magyar Czukoripar.** Die ungarische Zuckerindustrie, és melléklete: A Czukorrépa-Termelő. — Der Zuckerrüben-Producent. [Magyar és német.] V. évf.

***Magyar Malom- és Gazdasági Értesítő.** — Ungarischer Mühlen- und Landwirthschaftlicher Anzeiger. [Magyar és német.] IV. évf.

***Könyvkötők Lapja.** Buchbinder-Fachblatt. [Magyar és német.] III. évf.

***Nyilvántartás.** — Evidenzhaltung. (A Rendőri Lapok melléklete.) [Magyar és német.]

***Kőműves.** — Maurer. [Magyar és német.] II. évf.

Millenniumi Lapok. — Millennium-Journal. — Milleniums-Zeitung. [Francia és német.] Szerk. Leval André; kiadó Valter Ernő. II. évf. Ára 15 frank, vagy 12 márka.

***Forgalmi Közlöny.** — Verkehrs-Zeitung. [Magyar és német.] I. évf.

Egészségőr. [Magyar és német.] Szerk. dr. Steinberger Zsigmond; kiadó

* E jegyzék a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárába beérkezett köteles példányok alapján készült; esetleges hiányaiért tehát a beküldésre kötelezett könyvnyomtatókat terheli a felelősség. A csillaggal megjelöltek Szinnyi József jegyzékében (I. melléklet a Magyar Könyvszemle 1896. évi folyamához) már föl vannak sorolva; e helyűt a teljesség kedvéért vettük fel a jegyzékbe.

a »Zion« jótékonyági egyesület. I. évfolyam. Havilap, díjtalan.

***Ácsok Szaklapja.** — Fachblatt für Zimmerer. [Magyar és német.] I. évf.

VIDÉKEN.

***Szepesi Hírnök.** — Zipser Bote. (Lőcse.) [Magyar és német.] XXXIV. évf.

***Nyitrai Lapok.** Neutra-Trencsiner Zeitung. (Nyitra.) [Magyar és német.]

Telecska. (Kula.) [Magyar és német.] Fel. szerk. Lackner Fülöp; kiadó-tul. Berkovits Márk. XIV. évf. Kétheti lap. Ára 2 frt.

***Muraköz.** — Medjimurje. [Magyar és horvát.] XIII. évf.

***Módos és Vidéke.** — Modos und Umgebung. [Magyar és német.] V. évf.

***Pályázat.** (Székesfehérvár.) [Magyar és német.] V. évf.

Apatini Hirlap. — Apatiner Zeitung. [Magyar és német.] Fel. szerk. tul. Hild Jakab. II. évf. Hetilap. Ára ?

c) *Polyóiratok.*

BUDAPESTEN.

***Földtani Közöny.** Geologische Mittheilungen. [Magyar és német.] XXIV. k.

***Földtani Közlemények.** Bulletin de la Société Hongroise de Géographie. [Magyar és francia.] XXIV. kötet.

***Természetrizsi Füzetek.** Zeitschrift für Zoologie, Botanik, Mineralogie und Geologie nebst einer Revue für das Ausland. — Journal pour la Zoologie, Botanique, minéralogie et géologie avec une revue pour l'étranger. — Periodical of zoology, botany, mineralogy, and geology besides a review for abroad. [Magyar, latin és német.] XIX. kötet.

Aquila. [Magyar és német.] Szerk. Herman Ottó; kiadó a Magyar Ornithologiai Központ. III. évf. Évnyegyedes folyóirat. Ára 3 frt.

VIDÉKEN.

Ungaria. Magyar-Román Szemle. (Kolozsvár.) [Magyar és román.] Szerk. Moldován Gergely. V. (=II.) évf. Havi folyóirat. Ára 6 frt.

II. NÉMET LAPOK.

a) *Politikai tartalmúak.*

BUDAPESTEN.

Abendblatt des Pester Lloyd. (I. Pester Lloyd.)

Pester Lloyd. Fel. szerk. dr. Falk

Miksa; kiadó Pesti Lloyd Társulat. XLIII. évf. Napilap. estilappal. Ára 22 frt.

Neues Pester Journal. Fel. szerk. dr. Bródy Lajos; kiadó-tul. Bródy Zsigmond. XXV. évf. Napilap. Ára 14 frt.

Politisches Volksblatt. Fel. szerk. Sipos J.; kiadó tul. a »Hungaria« vállalat. XXII. évf. Napilap. Ára 10 frt.

Neues Politisches Volksblatt. Fel. szerk. Rotter Lajos; kiadó tul. »Corvina« r. t. XX. évf. Napilap. Ára 10 frt., a »Witzrakete« mellékklappal együtt 11 frt 20 kr.

Budapester Tagblatt. Fel. szerk. Bolgár Ferencz. XIII. évf. Napilap. Ára 14 frt.

VIDÉKEN.

Pressburger Zeitung. (Pozsony.) Fel. szerk. Löw Rudolf; kiadó tul. Angermayer Károly. CXXXIII. évf. Napilap, esti lappal. Ára 12 frt.

Hermannstädter Zeitung vereinigt mit dem Siebenbürger Boten. (Nagy-Szeben.) Fel. szerk. és kiadó Reissenberger Adolf. CXII. évf. Napilap. Ára 10 frt.

Bács-Bodrogher Presse. (Ujvidék.) Fel. szerk. és kiadó Fuchs Emil. XLI. évf. Hetilap. Ára 5 frt.

Kronstädter Zeitung. (Brassó.) Fel. szerk. Schneider Károly; kiadó-tul. Gött János fia. LX. évf. Napilap. Ára 9 frt 60 kr.

Temesvarer Zeitung. (Temesvár.) Fel. szerk. Barát Armin; kiadó-tul. Heim Antal. XLV. évf. Napilap. Ára 16 frt.

Werschetzer Gebirgsbote. (Versecz.) Fel. szerk. Million M.; kiadó Kirchner J. E. özv. XL. évf. Hetenként 2 szám. Ára 5 frt.

Oedenburger Zeitung. (Sopron.) Kiadó Romwalter Alfred. XXIX. évf. Napilap. Ára 10 frt.

Fünfkirchner Zeitung. (Pécs.) Fel. szerk. Lenkei Lajos; tul. Guttmann J. özv. XXVII. évf. Hetenként 2 szám. Ára 8 frt.

Donau-Temes-Bote. vorm. Banater Post. (Pancsova.) Szerk. tul. Wittigschlager Károly. XXVII. évf. Hetenként két szám. Ára 8 frt.

Westungarischer Grenzbote. (Pozsony.) Fel. szerk. Riepl Farkas; kiadó tul. Simonyi Iván. XXV. évf. Napilap. Ára 12 frt 16 kr.

Der Landbote. (Temesvár.) Szerk. és tul. Schlinger József. XXV. évf. Hetilap. Ára 2 frt.

Siebenbürgisch-Deutsches Tagblatt. (Nagy-Szeben.) Lapvezér Häner Henrik; fel. szerk. Teutsch Gyula; kiadó Drotleff József. XXIII. évf. Napilap. Ára 14 ft.

Dettaer Zeitung. (Detta.) Fel. szerk. Binder Jenő; kiadó tul. Heldenwanger J. XVI. évf. Hetilap. Ára 4 ft 60 kr.

Der Volksfreund. (Szombathely.) Fel. szerk. és kiadó Gabriel A. XIV. évf. Hetilap. Ára 4 ft.

Eisenstädter Zeitung. (Kis-Marton.) Felelős kiadó Laschober Mátyás. XI. évf. Hetilap. Ára 4 ft.

Der Freimütige. (Temesvár.) Fel. szerk. és tul. Blaskovics Ferencz. XI. évf. Hetilap. Ára 4 ft 80 kr.

Südungarische Reform. (Temesvár.) Szerk. tul. ifj. Steiner Károly. VIII. évf. Napilap. Ára 14 ft.

Westungarisches Volksblatt. (Sopron) Fel. szerk. Mittendorfer János. IV. évf. Ára a hetenként háromszor megjelenő kiadásé 6 ft, a hetié 2 ft.

Kronstädter Tageblatt. (Brassó.) Fel. szerk. dr. Schmidt Károly szerkesztő távollétében Stool János; kiadó Hiemesch V. II. évf. Napilap. Ára 10 ft.

Ung. Weisskirchner Volksblatt. (Fehértemplom.) Fel. szerk. Schümichen Jakab; kiadó tul. Kuhn Péter. I. évf. Hetilap. Ára 4 ft.

b) Szaklapok és vegyestartalmúak.

BUDAPESTEN.

Styx. Fel. szerk. Glück József; kiadó tul. Singer A. K. özv. XXXV. évf. Havonta 3 szám. Ára 8 ft.

Pester Medizinisch-Chirurgische Presse. Fel. szerk. dr. Tuszkai Ödön; kiadó tul. Mezei Antal. XXXII. évf. Hetilap. Ára 6 ft.

Saphir's Styx. Fel. szerk. és tul. Saphir Ede. XXVIII. évf. Félhavi lap. Ára 8 ft.

Commercieller Beobachter. Fel. szerk. és tul. Zwilling Lipót. XXVI. évf. Hetilap. Ára 12 ft.

Bauzeitung für Ungarn. Szerk. és kiadó-tul. Kornhoffer Ede. XXV. évf. Hetilap. Ára 10 ft.

Der Ungarische Israelit. Fel. szerk. dr. Bak Illés; tul. Bak Ignác özv. XXII. évf. Ára melléklettel 8 ft, e nélkül 6 ft.

Nationalökonomische Blätter.

Fel. szerk. és tul. Friedmann L. XXI. évf. Hetilap. Ára 8 ft.

Hans-Jörgel. Szerk.-kiadó Czuketter Ferencz. XIX. évf. Kétheti lap. Ára 8 ft., nyilvános helyiségeknek 6 ft.

Volkswirtschaftliche Sonntags-Revue. Fel. szerk. és tul. Reinitz Tódor. XIX. évf. Hetilap. Ára 12 ft.

Der Bau-Unternehmer und Lieferant. Fel. szerk. Salzer Izor; kiadó-tul. Salzer I., Lakatos L. és Bendik G. XV. évf. Havi 3 szám. Ára 8 ft.

Budapester (Österr.-Ungar.) Ankündigungsblatt. Szerk. és tul. Sikray S. XIV. évf. Havonta kétszer. Ára 6 ft.

Österr. Ungar. Phönix. Fel. szerk. Strassnitzky; kiadó-tul. Fischer Móricz. IX. évf. Ára 12 ft.

Telegraph. Kiadó-tul. Lustig Miksa. IX. évf. Havonta kétszer. Ára 1 ft 50 kr.

Ungarisches Handels-Museum. Fel. szerk. Barnafi A.; kiadó Braun A. IX. évf. Ára 8 ft.

Budapester Caricaturen und Styx. (A »Styx« havi melléklapja.) Fel. szerk. Glück József; kiadó-tulajd. Singer A. K. özvegye. VIII. évf. Ára a főlappal együtt 8 ft.

Montagblatt. Fel. szerk. tul. Viola Miksa. VIII. évf. Hetilap. Ára 6 ft.

Internationale Artisten-Revue. Fel. szerk. és kiadó-tul. Steiner Ferdinand; VI. évf. Félhavi lap. Ára 6 ft.

Internationale Rundschau. Fel. szerk. és tul. Weinberger M. »IV.« (=II.) évf. Félhavi lap. Ára 10 ft.

Die Ausstellung. Szerk. Friedenstein Vilmos. III. évf. Havi 3 szám. Ára ?

Heitere Blätter. Fel. Szerk. Hátsek Adolf; társszerk. Schönmann Vilmos. III. évf. Hetilap. Ára 4 ft.

Ungarischer Holzhänder. (A »Magyar Fakereskedő« német fordítása.) Főszerk. és tul. Székely Ignác; fel. szerk. Lányi Emil. III. évf. Havonta kétszer. Ára 7 ft, a magy. kiadással együtt 10 ft.

Volksblatt. Fel. szerk. Alföldi, III. évf. Hetilap. Ára 2 ft.

Die Witzrakete. (Melléklet a N. Pol. Volksblatt-hoz.) Fel. szerk. Rotter Lajos; kiadó »Corvina« r. t. III. évf. Hetilap. Ára, a fölapp előfizetőinek 1 ft 20 kr., különben 4 ft 80 kr.

Neue Volksstimme. Felelős szerk. Bokányi Dezső; kiadó Feldmann B. II. évf. Hetilap. Ára 2 ft 40 kr.

Ungarische Wein-Zeitung. Szerk. kiadó dr. Telbisz János. II. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

Budapester Landwirtschaftliche Presse. Fel. szerk. dr. Telbisz János. II. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

Ungarische Montan-Industrie und Handelszeitung. Szerk. és kiadó Silberstein Arnold. II. évf. Félhavi lap. Ára 10 frt.

Ungarische Wochenschrift. Szerk. Dornöbusch M. II. évf. Hetilap. Ára 6 frt.

Bethanien. Szerk. és kiadó Ludig Manó. (Kukmér. Vas m.) I. évf. Havilap. Ára 1 frt.

Christliches Volksblatt. Fel. szerk. Nötter Antal; kiadók Lepsényi Miklós és Németh Gellért. I. évf. Hetilap. Ára 2 frt.

Herkó Péter. Fel. szerk. Markos Gyula. I. évf. Hetilap. Ára 2 frt.

VIDÉKEN.

Kaschauer Zeitung. (Kassa.) Eperjesi Ertesítő. (Kassa.) Fel. szerk. Rorwell S.; kiadó Werjer Károly. LVIII. évfolyam. Heti 3 szám. Ára 5 frt.

Gross-Beeskereker Wochenblatt. Fel. szerk. Mayer Rudolf; kiadó Pleitz Ferencz Pál. XLVI. évf. Hetilap. Ára 5 frt.

Krassó-Szőrényer Zeitung. (Lugos.) Tul. Virányi János. XXXIX. évf. Hetilap. Ára 5 frt.

Die Nera. (Ung. Weisskirchner Zeitung.) (Fehértemplom.) Szerk. és kiadó Wunder J. XXX. évf. Hetilap. Ára 4 frt 60 kr.

Oraviczaer Wochenblatt. (U. ott.) Fel. szerk. és tul. Wunder Károly. XXV. évf. Hetilap. Ára 4 frt 60 kr.

Bistritzer Wochenschrift. (Besztercze.) Szerk. kiadó Schell Károly. XXV. évf. Hetilap. Ára 4 frt 40 kr.

Landwirthschaftliche Blätter. (N.-Szeben.) Szerk. Gottschling Adolf; kiadó az erdélyi szász gazd. egyesület felügyelőbizottsága. XXIV. évf. Havonta 2 szám. Ára 1 frt 60 kr.

Orsovaer Wochenblatt. (Orsova.) Tul. Handl József. XXIV. évf. Hetilap. Ára 4 frt 80 kr.

Schässburger Anzeiger. (Segesvár.) Kiadók Jördens testvérek. XXIV. évf. Hetilap. Ára 2 frt 50 kr.

Günser Anzeiger. (Kőszeg.) Fel. kiadó Feigl Frigyes. XXIII. évf. Hetilap. Ára 3 frt 20 kr.

Gross-Kikindaer Zeitung. (N.-Kikinda.) Szerk. tul. Weiner Simon. XXII. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

Korrespondenzblatt des Verein für siebenbürgische Landeskunde. (N.-Szeben.) Szerk. dr. Schullerus A. XIX. évf. Havi lap. Ára 1 frt.

Oberwarther Sonntags-Zeitung. (Felső-Ör.) Fel. szerk. Libieczek A.; kiadó-tul. Schodisch Lajos. XVII. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

Neue Werschetzer Zeitung. Fel. szerk. Veronits József; kiadó-tul. Wettel és Veronits czég. XVI. évf. Hetenként 2 szám. Ára 6 frt.

Csákovaer Zeitung. (U. o.) Fel. szerk. Chudy Jenő; tul. Chudy testvérek. XV. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

Günser Zeitung. (Kőszeg.) Felelős kiadó Feigl Gyula XV. évf. Hetilap. Ára 2 frt 40 kr.

Torontaler Zeitung. (Perjámos.) fel. szerk. tul. Pirkmayer Alajos. XIV. évf. Hetenként 2 szám. Ára 5 frt.

Der Laubfrosch. (O-Széplak.) Szerk. báró Friesenhof Gergely; kiadja a Nyit-ravölgyi Gazdasági Egyesület Meteorologiai intézete. XIII. évf. Havilap.

Südungarischer Grenzboten. (N.-Beeskerek.) Fel. szerk. Jokly Lipót; kiadó-tul. Jokly J. XII. évf. Hetilap. Ára 6 frt.

Agricultur - Zeitung. (Pozsony.) Fel. szerk. »Kampfmüller« (Müller) S. X. évf. Havonta 3 szám. Ára 5 frt.

Neue Lippaer Zeitung. (Lippa.) Fel. szerk. Gradl Péter; kiadó-tul. Zach József. X. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

Resiczaer Zeitung. (Resicza.) Szerk. és kiadó-tul. Weisz Adolf. X. évf. Hetilap. Ára 4 frt 80 kr.

Hatzfelder Zeitung. (Zsombolya.) Fel. szerk. és kiadó tul. Wunder Rudolf. IX. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

Bácskaer Volksblatt. (Zombor.) Fel. szerk. és tul. Oblat Károly. VIII. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

Oraviczaer Zeitung. (U. o.) Fel. szerk. Kehrer Viktor; tul. Kehrer L. VIII. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

Der Ungarische Landwirth. (Temesvár.) Szerk. Kraushaar Károly. VIII. évf. Hetilap. Ára 2 frt.

Der Vereinsbote. (Felső-Ör.) Szerk. Ruisz Rudolf. (Rába-Füzes). VIII. évf. Havilap. A szentgrotói gazdasági egyesület tagjainak díjtalanul jár; különben 1 frt.

Bistritzer Zeitung. (Besztercze.) Szerk. kiadó dr. Kelp Gusztáv. VI. évf. Ára 4 frt.

Krassó-Szőrener Post. (Német-Bogsán.) Fel. szerk. és kiadó Zeier Ágost. V. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

Neusiedler Wochenschrift. (Nezsider.) Fel. szerk. és tul. Horváth Béla. V. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

St.-Gerardusblatt. (Temesvár.) Szerkesztő Schlinger József. Több más lapnak melléklapja. IV. évf.

Südungarn. (Lugos.) Szerk. tulajd. Teichner Rmil. IV. évf. Heti 2 szám. Ára 8 frt.

Sächsisch Regener Wochenblatt. (Szász-Régen.) Fel. szerk. Orendi Viktor; kiadó-tul. Schebesch V. III. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

Pressburger Narren - Thurm. (Pozsony.) Kiadja egy bizottság. »V« (=II.) évf. számonként 20 kr.

Der Marchthal-Bote. (Malaczka.) Fel. szerk. Nehr Viktor Ferencz; kiadó Wiesner Alfred. II. év. Hetilap. Ára 4 frt.

Oedenburger Rundschau. (Sopron.) Fel. szerk. Reich Farkas; kiadó Zsombor Géza. II. évf. Havonta 2 szám. Ára 1 frt 20 kr.

Nagy-Kikinda. (U. ott.) Szerk. dr. Hochstrasser János; kiadó-tul. Kastory János és Pavlicsek József. II. évf. Hetilap. Ára 2 frt.

Express. (Sopron.) Fel. szerk. Eördögh Zoltán. I. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

Westungarische Arbeiter-Zeitung. (Pozsony.) Fel. szerk. és kiadó Sidi Viktor. I. évf. Kétheti lap. Ára csak számonként 5 kr.

Faschings Chronik. (Buziás.) Alkalmi lap. Ára 20 kr.

c) *Folyóiratok.*

BUDAPESTEN.

Ungarische Biene. Szerk. Kuhne Ferencz; kiadja a Magyar Méhészek Egyesülete. XXIV. évf. Havi folyóirat. Ára 3 frt, az egyesület tagjai 2 frt tagdíj fejében kapják.

Der Storch. X. évf. Félhavi folyóirat. Díjtalan.

Westöstliche Rundschau. Szerk. Stümcke Henrik (Berlinben) és Vikár Béla; kiadó-tul. Vikár B. III. évf. Havi folyóirat.* Ára 6 frt.

* Az egyetlen politikai tartalmú folyóirai.

Zeitschrift für Ungarisches Öffentliches und Privatrecht. Szerk. dr. Schwarcz Izidor és dr. Tetéleni Ármin. II. évf. Havi folyóirat. Ára 10 frt.

VIDÉKEN.

Jahrbuch für die Vertretung und Verwaltung der evangelischen Landeskirche A. B. in den siebenbürgischen Landesteilen Ungarns. (Nagy-Szeben.) Kiadja a tartományi consistorium. XXII. évf. Időhöz nem kötve. Ára 1 frt.

III. SZERB LAPOK.

a) *Politikai tartalmúak.*

VIDÉKEN.

ЦРПАЖА. (Ujvidék.) Szerk. Jocits Sztevan; kiadó Jocits A. Szt. IV. évf. Hetenként 2 szám. Ára 8 frt.

ЗАСТАВА. (Ujvidék.) Fel. szerk. dr. Gavril Emil. XXXI. évf. Napilap. Ára 13 frt 50 kr.

b) *Szaklapok és vegyestartalmúak.*

VIDÉKEN.

ЩКОЛСКИ ЛИСТ. (Zombor.) Szerk. kiadó Vukitsevits Miklós. XXVIII. évf. Ára 1 frt 50 kr.

ЦОБОРИЦТЕ. (Ujvidék.) Szerk. Hacsits Antal. XXI. évf.

ГОЛЪВ. (Zombor.) Szerk. Blagojevits Jován; kiadó Karakasevits Milivoj könyvereskedése. XVIII. évf. Félhavi lap. Ára 2¹/₂ dtnár.

САДАШНОСТ. (N.-Kikinda.) Fel. szerk. Petrovits Milán. XIII. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

НАШЕ ДОБА. (Ujvidék.) Fel. szerk. Pavlovits István; XII. évf. Ára 10 frt.

БРАНИК. (Ujvidék.) Fel. szerk. Jokszimovits Miklós; kiadó a »Druzsina Branika.« XI. évf. Ára ?

ЖЕНСКИ СВЕТ. (Ujvidék.) Szerk. Varatsanin Árkád. XI. évf. Ára ?

СРПСКИ СИОН. (Karlócza.) Szerk. Jeremits János. VI. évf. Ára 4 frt.

БУДУРНОСТ. (Versec.) Szerk. Vojnovits György; kiadja a »Budutnoszt« társasága. II. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

ПОМОРИЦАНИН. (N.-Kikinda.) Szerk. N.-Sz.-Miklós.) Szerk. és kiadó-tul. Natsvinszki István. II. évf. Hetilap. Ára 3 frt.

СПИСТВО. (Versec.) Fel. szerk. Belits

Antal; kiadó Petra-Pavlovits Milán. II. évf. Hetilap. Ára 4 frt.

BYBA'Ĭ. (Versecz.) Szerk. Velits Antal; kiadó Kazvulvuc dr. I. évf. Havonta 3 szám. Ára 3 frt.

c) *Folyóirat.*

VIDÉKEN.

УНЧИТ. (Ó-Becse.) Szerk. és kiadó Manojlovits Joan. III. évf. Havi folyóirat. Ára ?

IV. ROMÁN LAPOK.

a) *Politikai tartalmúak.*

VIDÉKEN.

Gazeta Transilvaniei. (Brassó.) Fel. szerk. Maior Gergely; tul. dr. Muresianu Aurél. LIX. évf. Ára [a napilapé] 12 frt, illetőleg [a vasárnapi kiadásoké] 2 frt.

Telegraful Roman. (Nagy-Szeben.) Megl. szerk. Hango Gábor; kiadó a gör. kel. egyházmegye könyvnyomtató intézete. XLIV. évf. Hetenként három szám. Ára 7 frt.

Tribuna. (Nagy-Szeben.) Fel. szerk. és kiadó Baltés András; tul. Albini T. Livius csódjének tartama alatt Marschal J. XIII. évf. Napilap. Ára 10 frt.

Foia Poporului. (Nagy-Szeben.) Fel. szerk. Baltés András; tul. (Albini T. Livius gondnokság alatt lévén,) Marschall József. IV. évf. Hetilap. Ára 2 frt.

Dreptatea. (Temesvár.) Fel. szerk. Descanu Adorján P. III. évf. Napilap. Ára 10 frt.

Foia de Dumineca. (Temesvár.) Fel. szerk. Descanu Adorján. III. évf. Hetilap. Ára 2 frt.

Controla. (Temesvár.) Fel. szerk. és kiadó Barcianu V. Jónás. II. évf. Ára 8 frt.

b) *Szaklapok és vegyes tartalmúak.*

BUDAPESTEN.

Poporul. Fel. szerk. Mos István. III. évf. Heti lap. Ára 2 frt.

VIDÉKEN.

Familia. (Nagyvárad.) Fel. szerk. és kiadó Vulcanu József. XXXII. évfolyam. Hetilap. Ára 10 frt.

Biserica si școla. (Arad.) Fel. szerk. Hamsea Ágoston; kiadó az aradi görög

kel. egyházmegye. XX. évf. Hetilap. Ára 5 frt.

Foia Diecesana. (Karánsebes.) Szerk. dr. Barbu Péter. XI. évf. Hetilap. Ára 5 frt.

Unirea. (Balázsfalva.) Fel. szerk. és kiadó dr. Szmigelski Viktor. VI. évf. Hetilap. Ára 6 frt.

Revista Orăștiei. (Szászváros.) Fel. szerk. Corvin M. János; kiadó Popovici-Barcianu Aurel. II. évf. Hetilap. Ára 3 frt.

Revista Lipovei. (Lippa.) Fel. szerk. Brânda János; tul. kiadó Brânda Simon. I. évf. Hetilap. Ára 5 frt.

c) *Folyóirat.*

VIDÉKEN.

Transilvania. (Nagy-Szeben.) Szerk. dr. Diaconovich Kornél. XXVII. évf. Tíz füzet. Ára 3 frt.

V. TÓT LAPOK.

a) *Politikai tartalmúak.*

BUDAPESTEN.

Slovenské Noviny. Fel. szerk. és kiadó Hornyánszky Viktor. XI. évf. Ára 6 frt.

Kreštan. Fel. szerk. Bleszkány Fer.; kiadó-tul. Lepsényi Miklós és Németh Gellért. III. évf. Hetilap. Ára 2 frt.

VIDÉKEN.

Národnie Noviny. (Turócz-Szent-Márton.) Fel. szerk. Pietor Ambrus; kiadók Mudron Pál és társai. XXVII. évf. Napilap. Ára 16 frt.

b) *Szaklapok és vegyes tartalmúak.*

BUDAPESTEN.

Vlast a' Svet. Fel. szerk. »Stefan« gazda. XI. évf. Hetilap. Ára 2 frt.

Herkó Páter. Szerk. Markos Gyula. I. évf. Hetilap. Ára 2 frt.

VIDÉKEN.

Katolicke Noviny. (Nagy-Szombat.) Fel. szerk. és kiadó Kollár Márton. XLVII. évf. Félhavi lap. Ára 2 frt.

Národni Hlásnik. (Túroc-Szent-Márton.) Felelős szerk. és kiadó Pietor Ambrus. XXIX. évf. Ára 1 frt.

Černokňaznik. (Turócz-Sz.-Márton.) Szerk. Čajda Duro (=György?) XX. évf. Havilap. Ára 2 frt.

Cirkevné Listy. (Rózsahegy.) Fel. szerk. Janoška György. (Liptó-Szent-Márton.) X. évf. Havilap. Ára 3 frt.

Putnik Sw. Wojtesský. (Nagy-Szombat.) Szerk. Matzenauer-Benyovszky F. O. IX. évf. Havilap. Ára 50 kr.

Včelár a Ovocinár. (Turócz-Szent-Márton.) Szerk. Černiansky András. IV. évf. Havilap. Ára 1 frt.

c) *Folyóiratok.*

BUDAPESTEN.

Král'ovna Sv. Ruženca. Szerk. Pironcsák Štefan (Trsztenán); fel. kiadó Sujánsky Bucsek Andrej. VIII. évf. Havi folyóirat. Ára 80 kr.

VIDÉKEN.

Kazatel'na. (Liptó-Rózsahegy.) XVI. év. Melléklapja: **Literárne Listy.** V. évf. Szerk. Oswald Rikhárd (Lengón.) Havi folyóirat. Ára együtt 4 frt.

Slovenské Pohl'ady. (Turócz-Szent-Márton.) Szerk. és kiadó Škultéty József. XVI. évf. Havi folyóirat. Ára 5 frt.

Dom a Skola. (Liptó-Rózsahegy.) Szerk. és kiadó Salva Károly. XII. évf. Havi folyóirat. Ára 2 frt. 50 kr.

Obzor. (Liptó-Rózsahegy.) Szerk. Salva

Károly; fel. kiadó Rizner L. V. VIII. évf. Havi folyóirat. Ára 1 frt.

VI. BUNYEVÁ CZ LAPOK.

Vegyes tartalmúak.

VIDÉKEN.

Neven. (Szabadka.) Szerk. Matković N.; kiadó Bittermann József. XIII. évf. Havilap. Ára 1 frt.

Subotičke Novine. (Szabadka.) Szerk. Karanović G. M. IV. évf. Hetilap. Ára 3 frt.

VII. OROSZ LAP.

Szaklap.

VIDÉKEN.

УИСТОКЪ. (Ungvár.) Szerk. Fenczik Jenő. XII. évf. Félhavi lap. Ára 4 frt., a ДОДАТКОМЪ melléklappal együtt 5 frt.

VIII. FRANCZIA LAP.

Politikai tartalmú.

BUDAPESTEN.

Revue d'Orient et de Hongrie. (Budapest.) Szerk. és tul. Sasvári Ármin. XI. évf. Hetilap. Ára 6 frt.